

Jaarverslag 2009-10

Kinderrechtencommissariaat

kinderrechten
zijn geen
luxeprobleem

Kinderrechten zijn geen luxeprobleem. Het jaarverslag van het Kinderrechtencommissariaat laat duidelijk zien dat ook Vlaanderen nóg kindvriendelijker kan. Kinderen, jongeren, ouders, praktijkwerkers en verontruste burgers signaleren onrecht waarvan kinderen en jongeren hier en nu het slachtoffer zijn.

Colofon

Redactie

Leen Ackaert
Hilde Cnudde
Lieven De Rycke
Silke Heiden
Mie Jacobs
Isabel Moerman
Inge Schoevaerts
Maureen Van Canneyt
Dominique van den Akker
Els Van Hemelrijck
Marjan Rom
Bruno Vanobbergen

Eindredactie

Hilde Cnudde

Copywriting

Mark Van Bogaert

Concept & vormgeving

Funcke & Co.

Foto Cover

Wouter Van Vaerenbergh

Druk

Drukkerij Artoos

Verantwoordelijke uitgever

Bruno Vanobbergen
Kinderrechtencommissaris
Leuvenseweg 86
1000 Brussel

ISBN 9789077021194

Wettelijk depotnummer: D/2010/9680/2

Dit jaarverslag is ook online beschikbaar
www.kinderrechten.be

*“Er bestaan in deze tijd vijf soorten kinderen op onze aardbol:
het kind dat klant is – bij ons –,
het producerende kind elders op de wereld,
weer ergens anders de kindsoldaat, het prostitutiekind
en op de grote, geweldige borden in de metro het stervende kind
dat met zijn holle, hongerige, verwaarloosde blik
van tijd tot tijd op onze vermoeide blikken neerkijkt.
Alle vijf zijn het kinderen.
Alle vijf zijn ze tot instrument gemaakt.”*

(Daniel Pennac, Schoolpijn)

Bijna iedereen vindt kinderrechten belangrijk. En bijna iedereen denkt bij kinderrechten aan kindsoldaten, kinderarbeid en kinderen die omkomen van honger. Dat zijn ook klassiek de thema's die scholen bespreken als in november de kinderrechten op het programma staan. Die aandacht is belangrijk.

Armoede

Toch zijn ook bij ons kinderrechten geen luxeprobleem. Eén op zes kinderen en jongeren leeft vandaag in België onder de armoedegrens. Dat is de vijfde slechtste score van Europa. Is het de schuld van hun ouders? Arme ouders die niet kunnen omgaan met geld? Onderzoek laat een andere realiteit zien: Dat we armoede veeleer maatschappelijk en structureel moeten verklaren. Dat 70 procent van de gezinnen met schulden gewoon te weinig middelen heeft om in hun basisbehoeften te voorzien. Als we elk kind recht willen doen, moeten we ons bewust zijn van de processen die de kansen van grote groepen kinderen en jongeren hypothekeren. Daarin heeft het Kinderrechtencommissariaat een belangrijke signaalfunctie. Elke dag krijgen we nieuwe vormen van sociale uitsluiting te zien. Elke dag krijgen we te maken met structurele knelpunten.

Machtsmisbruik

En ja, armoede bij kinderen en jongeren krijgt als thema nog wel vlot maatschappelijke aandacht. “Kinderen zijn onschuldig en moeten gekoesterd worden.” Het laatste jaar kon je in de media ook niet naast kindermisbruik kijken. Dit jaarverslag laat zien hoe belangrijk het is om verder te kijken dan die moral panic. Dit jaarverslag klaagt vooral maatschappelijk onrecht tegenover kinderen en jongeren aan. In een interview noemde kinderpsychiater Peter Adriaenssens pedofilie “altijd het misbruik van een machtsrelatie”. Het is dáárop dat kinderrechten het meest botsen: op macht.

Daarom is het zo belangrijk dat minderjarigen zelf een procedure voor de rechtbank kunnen opstarten. Daarom zijn jeugdadvocaten zo belangrijk. Daarom is het spreekrecht van minderjarigen zo belangrijk. Het zijn manieren om kinderen en jongeren minder te laten botsen op machtsmisbruik. Om hun rechten op de eerste plaats te laten komen.

Extra kwetsbare groepen

En daarom gaat er in dit jaarverslag zoveel aandacht naar de meest kwetsbare kinderen en jongeren. Denk maar aan kinderen van asielzoekers of aan niet-begeleide minderjarige vluchtelingen. De problemen rond hun opvang en begeleiding zijn immens. De opvangcrisis gaat de volgende maanden alleen maar groter worden. En bij de overheid blijft het oorverdovend stil. Voor deze kinderen zou het wat vaker kerst en nieuwjaar mogen zijn. Kinderrechten zijn geen luxeprobleem, nee.

Het voorbije jaar had het Kinderrechtencommissariaat ook speciaal aandacht voor een andere kwetsbare groep: jongeren in detentie. Voor die jongeren lijkt aandacht vragen ineens veel minder evident. In die context krijgen sommige mensen het al wat moeilijker om te blijven vasthouden aan kinderrechten als referentiekader voor een democratische samenleving. Bovendien verliezen we al te gemakkelijk de draad in het complexe samenspel van welzijn en justitie. Ons dossier 'binnen(st)en buiten' zorgde niet alleen voor conceptuele opheldering, maar zette, dit luik van de bijzondere jeugdzorg heel uitdrukkelijk op de politieke agenda.

Beleid

Dag in, dag uit informeert, bemiddelt en adviseert het Kinderrechtencommissariaat om het leven voor kinderen en jongeren in Vlaanderen te verbeteren. We kunnen dat niet alleen. Daarom is dit jaarverslag tegelijk een beknopte handleiding voor een Vlaams kinderrechtenbeleid. De dialoog met het Vlaams parlement is broodnodig om de kernopdracht van het Kinderrechtencommissariaat waar te maken. Het beleid heeft een sleutelrol om de maatschappelijke en juridische positie van kinderen en jongeren te versterken. Het Kinderrechtencommissariaat was het voorbije werkjaar dan ook sterk betrokken bij verschillende parlementaire commissies. Ook in de Vlaamse parlementaire omgeving is het Kinderrechtencommissariaat een duidelijk zichtbare, onafhankelijke instelling. En dat is ook bij ons absoluut geen overbodige luxe.

Bruno Vanobbergen
Kinderrechtencommissaris

Inhoud

Hoofdstuk 1	Kinderrechten: waar knelt het?	9
1.	Recht op zorg en hulpverlening	10
1.1.	Kinderen, jongeren en zorgtekort	10
1.2.	Kinderen, jongeren en eerstelijnsdiensten	12
1.3.	Kinderen en jongeren in de bijzondere jeugdzorg	13
1.4.	Jongeren en zelfstandig wonen	19
1.5.	Kinderen, jongeren en (geestelijke) gezondheid	20
1.6.	Kinderen en jongeren met een handicap	24
1.7.	Kinderen en jongeren op de vlucht	25
2.	Rechten op, in en door het gezin	32
2.1.	Opvoeding	32
2.2.	Afstamming	33
2.3.	Scheiding	33
2.4.	Familierechtbank	41
2.5.	Jongeren in gezinnen met schulden	42
3.	Rechten op, in en door onderwijs	44
3.1.	Relatie leerkrachten en leerlingen	45
3.2.	Formele regels en informele afspraken	46
3.3.	Kan een school de hoofddoek verbieden?	47
3.4.	Sancties	47
3.5.	Pesten	49
3.6.	Leerlingenbegeleiding	50
3.7.	Schooluitslagen	52
3.8.	Kosteloos onderwijs	52
3.9.	Geïntegreerd onderwijs, buitengewoon onderwijs, inclusief onderwijs	53
3.10.	Inschrijvingsrecht	53
3.11.	Verantwoordelijkheden van scholen, aansprakelijkheid en algemene organisatie	55

Inhoud

4.	Rechten op, in en door vrije tijd	57
4.1.	Sport, cultuur, spel en ontspanning	57
4.2.	Relaties en seksualiteit	62
4.3.	Arbeid	64
4.4.	Media	65
4.5.	Jongeren en geldzaken	67
4.6.	Mobiliteit en omgeving	69
5.	Rechten bij politieoptreden en opsluiting	70
5.1.	Politieoptreden	70
5.2.	Bescherming van slachtoffers	72
5.3.	Opsluiting van minderjarigen	73
6.	Rechten van kinderen in armoede	77

Inhoud

Hoofdstuk 2	Kinderrechten: Vlaanderen en België onder de loep	87
1.	Integraal kinderrechtenbeleid	88
1.1.	Jaarverslag kinderrechten en jeugdbeleid	88
1.2.	Vlaams Jeugdbeleidsplan	89
2.	Comité voor de Rechten van het Kind	90
2.1	Alternatief rapport	90
2.2.	Individuele klachtenprocedure op komst	91
3.	Aanbevelingen in memorandum 2010	92

Inhoud

Hoofdstuk 3	20 jaar kinderrechten: feest!	93
1.	Feest op school, en het liefst participatief	94
2.	Basisscholen de Leidstar en Tivoli in de schijnwerpers	96
3.	Feest met boeken	97
3.1	Jeugdboekenweek opent in Vlaams parlement	97
3.2.	Feest in de bib	98
4.	Feest op straat	99
4.1	Trommels voor vrede	99
4.2.	Children of the Street	99
5.	Meefeesten met anderen	100

1.	Recht op zorg en hulpverlening in de praktijk	10
2.	Rechten op, in en door het gezin	32
3.	Rechten op, in en door onderwijs	44
4.	Rechten op, in en door vrije tijd	57
5.	Rechten bij politieoptreden en opsluiting	70
6.	Rechten van kinderen in armoede	77

Hoofdstuk

Kinderrechten waar knelt het?

1 recht op zorg en hulpverlening in de praktijk

Toegang tot gezondheids- en welzijnszorg is een basisrecht voor minderjarigen. Toch ervaren zij in de praktijk hindernissen om van dat recht gebruik te maken. Veel kinderen en jongeren hebben gespecialiseerde jeugdhulp nodig die in de praktijk niet beschikbaar is. En krijgen ze wél zorg? Ook dan respecteren de zorgverstrekkers niet altijd hun rechten. Of ze behandelen de minderjarige niet altijd even correct.

Het Kinderrechtencommissariaat krijgt klachten, vragen om advies in probleemsituaties, en vragen naar informatie over zorg- en hulpverlening aan kinderen en jongeren, en over hoe het dan zit met hun rechten.

1.1 kinderen, jongeren en zorgtekort

1.1.1. Een jeugdhulp zonder wachtlijsten?

In september 2009 klopt VAGGA (*Vereniging Ambulante Geestelijke Gezondheidszorg Antwerpen*) Jeugdzorg aan bij het Kinderrechtencommissariaat. Het Centrum voor Geestelijke Gezondheidszorg verzuipt in de hulpvragen waar ze geen gepast antwoord op kunnen geven en besluit actie te ondernemen. Machteloosheid is nefast: voor iedereen, en zeker ook voor hulpverleners.

Ook via individuele klachten die het Kinderrechtencommissariaat bereiken, stellen we schrijnende situaties vast rond wachtlijsten en zorgtekort. Het zorgaanbod staat onder druk. De zorgvraag wordt altijd maar groter.

Geen oplossing

Louis is tien. Door de psychiatrische problemen van zijn alleenstaande moeder verblijft hij al vier jaar in een opvangtehuis. Ook Louis zelf vertoont meer en meer gedragsstoornissen. Het tehuis neemt contact op met het Comité Bijzondere Jeugdzorg; het wil Louis niet langer opvangen omdat de multidisciplinaire aanpak zijn grenzen bereikt heeft en het tehuis geen project meer heeft voor de jongen. Tegelijk stelt het team dat terug naar huis gaan voor Louis onverantwoord en nefast is. Het tehuis adviseert een opname in een voorziening voor kinderpsychiatrie. Daarop volgen drie aanvragen. Louis staat nu op drie wachtlijsten. Een opname lukt ten vroegste over één jaar. Ondertussen is de jongen toch weer thuis bij zijn moeder. Het Comité opent een dossier maar kan voorlopig geen oplossing aanreiken.

Klagers nemen contact op met het Kinderrechtencommissariaat in de hoop dat een tussenkomst opname of thuisbegeleiding mogelijk maakt. We krijgen meldingen over wachtlijsten in de bijzondere jeugdzorg, de gehandicaptenzorg en de

kinderpsychiatrie. Vaak staan de klagers al maanden op verschillende wachtlijsten en zijn ze ten einde raad. De kinderen en jongeren verblijven noodgedwongen thuis zonder aangepast hulpaanbod, of in voorzieningen die niet tegemoetkomen aan hun hulpvraag. Het gaat vooral om jongeren in een problematische opvoedingssituatie of met een psychiatrische problematiek die in gesloten gemeenschapsinstellingen wachten tot er een plaats vrijkomt in een MPI, de kinderpsychiatrie of een andere voorziening van de bijzondere jeugdzorg. Het Kinderrechtencommissariaat kan geen oplossing aanreiken omdat het gaat om structurele tekorten in het hulpaanbod.

In sommige sectoren zijn de wachtlijsten in de jeugdhulp ronduit dramatisch. Verwijzende instanties en hulpverleners delen dezelfde bezorgdheid en frustraties als de klagers. Ze blijven zoeken naar haalbare – zij het vaak tijdelijke – oplossingen.

- **Spanningsvelden aanbod en beleid**

In het jeugdhulpaanbod zitten er verschillende spanningsvelden.

- Het aanbod om problemen te detecteren en te screenen is groot. Staat dit wel in verhouding tot het hulpaanbod dat op deze screening moet volgen?
- Is het aanbod lichte, ambulante hulp wel stevig genoeg uitgebouwd om de toestroom naar gespecialiseerde hulp te verminderen en zwaardere interventies te voorkomen?
- Dossiers stranden tussen sectoren. Hulpverleningsvormen zijn niet combineerbaar. Doelgroepen worden strikter afgebakend maar de mazen lijken alleen maar groter te worden.

Recht op gespecialiseerde jeugdhulp alleen maar principieel?

Ook op beleidsniveau botsen we op stoorzenders. De versnipperde bevoegdheden bijvoorbeeld: geestelijke gezondheidszorg is deels federaal, deels Vlaams. Er is een gebrek aan globale beleidsvisie: een beleidsingreep in één sector heeft te weinig oog voor consequenties op andere hulpverleningsgebieden. Deelaspecten worden wel versterkt, maar de globale aanpak, de globale visie ontbreekt.

- **Eerste verkenning**

Het is niet aan het Kinderrechtencommissariaat om een volledig nieuwe jeugdzorg uit te tekenen. We proberen de alarmkreet van hulpverleners en individuele melders in een breder perspectief te plaatsen. Een eerste aanzet hiertoe zijn drie rondetafelgesprekken met experts. We reflecteren over deze problematiek aan de hand van de methodiek waarderend onderzoek of *appreciative inquiry*.

Het verder onderzoeken van het 'zorgtekort' is een aandachtspunt voor volgend werkjaar.

De aandacht zal daarbij gaan naar het eigenlijke tekort aan plaatsen in de jeugdzorg, maar ook naar het tekort schieten in zorg aan kinderen en jongeren.

Met de bevindingen willen we met het Vlaams parlement in dialoog gaan.

1.2 kinderen, jongeren en eerstelijnsdiensten

Eerstelijnsdiensten of basisvoorzieningen zijn door de overheid erkende voorzieningen en diensten die minimaal nodig zijn om de basisrechten van minderjarigen en hun gezin te garanderen. Het gaat om voorzieningen zoals kinderopvang, kinderbijslag, rechtstreeks toegankelijke hulp- en dienstverlening (KJT, JAC, CAW, OCMW).

1.2.1. Wie? Wat? Waar? Hoe?

Het Kinderrechtencommissariaat krijgt vooral vragen naar advies en informatie over diensten. Het valt op dat voor melders de verscheidenheid in het aanbod van diensten erg verwarrend is. Kinderen en jongeren, maar ook ouders en professionals zoals leerkrachten en hulpverleners zien door de bomen het bos niet meer. Ze weten niet waar ze terecht kunnen met hun hulpvraag. Het Kinderrechtencommissariaat maakt de melders wegwijs in de diversiteit aan diensten en informeert over de werking en de bevoegdheden ervan. Het verwijst melders ook door naar de aangepaste hulpvorm of dienstverlening. Dat de zoektocht naar geschikte hulp of dienstverlening niet evident is, laat een aanwijsbare nood zien aan wegwijsinformatie over het hulpaanbod. Dit vraagt in de eerste plaats een duidelijker op elkaar afstemmen van de actoren die vandaag in Vlaanderen op het vlak van jeugdinformatie actief zijn.

Waar kan ik terecht?

Een moeder is met haar vier jonge kinderen gevlucht uit het gezin. Het geweld van de vader werd almaar erger. Het gezin heeft ook veel schulden. Moeder en de kinderen vonden voorlopig onderdak bij kennissen. Moeder weet niet wat ze moet doen of waar ze terecht kan voor hulp.

Ook vragen melders vaak informatie of advies over de werking van diensten en de financiële tegemoetkomingen waar kinderen recht op hebben.

Wat staat er ons te wachten?

Een leerlingenbegeleidster zegt dat ze zich zorgen maakt over de thuissituatie van Marie. De leerlingenbegeleidster stelt voor om het vertrouwenscentrum voor kindermishandeling aan te spreken. Marie geeft toe dat ze thuis vaak geslagen en vernederd wordt. Maar Marie wil weten wat er met haar kan gebeuren als het vertrouwenscentrum ingeschakeld wordt. Wat is zo'n centrum? Kan ze geplaatst worden? Kan ze de mensen die er werken vertrouwen?

Waar kunnen we terecht?

Een 15-jarig meisje is bevallen van een zoon. De vader is net 18. De twee wonen allebei nog bij hun eigen ouders. De verstandhouding tussen ouders en grootouders is goed. Samen willen ze de zorg voor het kind op zich nemen. Maar er moet van alles geregeld worden zoals de domiciliëring van het kind, ziekenfonds en kinderbijslag. Ze willen weten waar ze terecht kunnen met hun vragen, voor bijstand en zorg en welke regeling het belang van het kind het best dient.

Waar heb ik recht op?

De ouders van de 17-jarige Jordan zijn gescheiden. Noch vader, noch moeder neemt de zorg voor hem op. Daarom is Jordan ingetrokken bij zijn vriendin en haar ouders. Zijn ouders geven hem amper financiële steun en hij vraagt zich af of hij geen recht heeft op de kinderbijslag.

1.2.2. Ook in eerstelijnsvoorzieningen kan het fout gaan

In eerstelijnsvoorzieningen klagen melders over de onverantwoorde bejegening van kinderen en jongeren door medewerkers van de voor- en naschoolse kinderopvang en over uitsluiting uit de opvang. Meestal was er nog een interne klachtenprocedure mogelijk en werd de klacht doorverwezen naar de bevoegde instantie.

Gevolg van overheidsbeslissing

Een moeder stelt vast dat de onthaalouders waar haar kinderen verblijven vanaf nu veel minder kinderen mogen opvangen door een verandering in de regelgeving over brandveiligheid. De onthaalouders moeten zwaar investeren om tegemoet te komen aan de nieuwe brandvoorschriften. Dat geld hebben ze niet. De moeder klaagt aan dat het tekort in de kinderopvang door deze maatregel alleen maar groter wordt.

Uitsluiting

Evert gaat naar de naschoolse kinderopvang. Hij heeft autisme. Evert kreeg een sanctie nadat hij in de zandbak gespuwd had. De jongen reageerde niet onmiddellijk op de sanctie. Het aandringen van de begeleidster leidde tot een woedeaanval. Twee volwassenen hielden Evert in bedwang. Door het incident wordt hij uitgesloten uit de opvang. Moeder klaagt de uitsluiting aan en zegt dat de begeleiding niet gepast omgaat met de problematiek van Evert.

1.3 kinderen en jongeren in de bijzondere jeugdzorg

De vragen en klachten gaan over maatregelen in de vrijwillige jeugdhulp (Comité voor Bijzondere Jeugdzorg) en in de gedwongen jeugdhulp (jeugdrechtbank).

1.3.1. Vrijwilligheid in praktijk soms te eng of te eenzijdig?

Passen de Comités het principe van vrijwilligheid niet te eng of te eenzijdig toe? In verschillende situaties stellen melders die vraag aan het Kinderrechtencommissariaat. Voor vrijwillige hulpverlening is de toestemming nodig van de ouders. En vanaf 12 jaar moet ook de minderjarige zelf akkoord gaan met de hulp van het Comité.

Minderjarigen klagen aan dat ze met hun hulpvraag aan het Comité in de kou blijven staan als hun ouders niet instemmen met het hulpaanbod. Onderzoek van klachten laat zien dat dat in de praktijk inderdaad zo is: als alleen de minderja-

Minderjarigen staan in kou als ouders niet instemmen met hulpaanbod

rige hulp vraagt, zonder dat zijn ouders meewerken, biedt het Comité geen hulp. Het verwijst dan ook niet systematisch door naar de Bemiddelingscommissie. En uit zichzelf zetten minderjarigen zelden de stap naar die commissie.

Bij kinderen die nog geen 12 jaar zijn, vragen de Comités alleen de toestemming van de ouders, en niet van de kinderen zelf. Omdat dat volgens de regelgeving niet echt moet. Officieel is er dan wel sprake van 'vrijwillige' hulpverlening terwijl de jonge kinderen toch het gevoel hebben dat ze die hulp opgelegd krijgen.

Ook hulpverleners in het eerstelijnsaanbod (JAC, CLB, leerlingenbegeleider) voelen de beperkingen van de vrijwillige hulpverlening. Ook zij klagen aan dat het systeem van vrijwillige hulpverlening geen afdoend opvangnet biedt voor alle gezinnen waar duidelijk hulp nodig is. Comités kunnen alleen optreden na een hulpvraag van een minderjarige of van zijn ouders. In de praktijk stellen hulpverleners vast dat niet alle minderjarigen in staat zijn om een duidelijke hulpvraag te stellen. Soms worden ze ook gewoon liever met rust gelaten. Ook ouders zien hulp soms als bemoeizucht en miskennen daardoor de probleemsituatie. Door haar opzet start de vrijwillige hulpverlening zonder uitdrukkelijke hulpvraag geen hulpaanbod of opvolging in problematische gezinssituaties. Dan wordt ingrijpen pas mogelijk als ook het *gedrag* van de jongere of van de ouders problematisch of grensoverschrijdend wordt.

Problematische opvoedingssituatie?

Een leerlingenbegeleider is bezorgd over Jonas. Jonas is 14. Hij is ingeschreven in deeltijds onderwijs, maar komt nauwelijks naar school. Het CLB nodigde hem uit voor een gesprek. Daaruit blijkt dat Jonas erg lijdt onder de labiele thuissituatie. Hij kan moeilijk onder woorden brengen hoe zijn relatie met zijn ouders is. Hij vertelt wel over zwaar alcoholmisbruik, partnergeweld en geweld tegenover hemzelf. Daardoor verwaarloost hij de school. Hij heeft geen zin om iets te doen. En hij hangt urenlang rond op straat. De sociale dienst van de politie kwam al verschillende keren op huisbezoek naar aanleiding van het gezinsgeweld. Na het laatste huisbezoek legt de politie de zaak voor aan het Comité Bijzondere Jeugdzorg. Dat spreekt met de ouders en met Jonas, maar oordeelt dat er geen problematische opvoedingssituatie (POS) is. Wel een spijbelprobleem. De ouders willen ook niet te diep zien graven in hun gezinscontext. En Jonas is bang van een tussenkomst die hem zijn vrijheid zou kosten. Na twee gesprekken sluit het Comité het dossier omdat de ouders én Jonas niet genoeg meewerken. "Volgens mij is er overduidelijk sprake van een POS. Als niemand daar iets tegen doet, wordt Jonas een vogel voor de kat."

1.3.2. Gezinsgericht werken in conflict met belang minderjarige?

Bij een maatregel besteedt de jeugdzorg veel aandacht aan gezinsgericht werken. De basisdoelstelling van een uithuisplaatsing is altijd het kind herintegreren in zijn eigen gezin. Ook het Kinderrechtenverdrag pleit daarvoor, behalve in uitzonderlijke omstandigheden.

Het streven naar herintegratie in het gezin vraagt van bij de start veel aandacht voor de communicatie tussen alle betrokkenen.

Het Kinderrechtencommissariaat hoorde klachten dat consulenten gezinsgericht werken vaak interpreteren als: ervoor zorgen dat het kind zo vlug mogelijk terug naar huis kan, zelfs als dat gezin daar nog lang niet klaar voor is. Ongenuanceerd streven naar het ideaalbeeld van de terugkeer van het kind naar zijn gezin leidt voor dat kind soms tot schrijnende situaties. Dat kan de bedoeling niet zijn van gezinsgericht werken.

Ongenuanceerd ideaalbeeld van terugkeer naar huis leidt tot schrijnende situaties

Minderjarigen klagen dat zij de speelbal zijn van hun ouders. “Ze luisteren alleen naar onze ouders, ook als we zelf niet terug naar huis willen. Onze ouders moeten maar zeggen dat ze ons weer thuis willen en kunnen opnemen, en het Comité gaat daar snel en gretig op in.”

Tevreden met regeling

Sven is 15. Door de erg conflictueuze scheiding van zijn ouders plaatste de jeugdrechter hem tien jaar geleden in een pleeggezin. Elk weekend bezoekt hij zijn ouders. Hij is heel tevreden met de regeling omdat de situatie bij vader en bij moeder verre van ideaal is. Van de consulent hoort hij dat de jeugdrechter overweegt om de pleegplaatsing te stoppen. Sven moet dan bij zijn moeder gaan wonen. Zelf wil hij dat niet. Na een gesprek met de consulent heeft hij het gevoel dat alles al met zijn moeder geregeld is en dat het besluit van de jeugdrechter al vast staat. Sven klaagt dat door die beslissing zijn belangen geschonden worden.

En dan zijn er de conflictsituaties als kinderen opgevangen worden in het gezin van pleegouders, grootouders, ooms of tantes. Bij een conflict weigeren de ouders soms verder hun toestemming te geven voor de plaatsing in die familiale context. Als het kind niet terug kan bij zijn ouders plaatst het Comité de minderjarige dan in een residentiële voorziening of in een ander pleeggezin om toch nog gezinsgericht te kunnen werken. Minderjarigen, zorgdragers en professionelen klagen aan dat het conflict tussen de betrokken partijen dan vaak zwaarder doorweegt dan het belang van het kind. In de praktijk zien de klagers ook regelmatig dat het conflict met de ouders zich gewoon verplaatst naar de begeleiders van de voorziening.

Bij een wijziging van een plaatsingsmaatregel vraagt het Kinderrechtencommissariaat in het klachtenonderzoek aan de verwijzende instanties om grondig rekening te houden met het belang en de mening van het kind, en om ernstig te bekijken of een wijziging in die situatie een aangepast hulpaanbod is voor de noden van het kind zelf.

• Meer inspraak van ‘zorgdragers’ om maatregel aan te passen of te stoppen

Het Kinderrechtencommissariaat hoort klachten van grootouders en pleegouders die soms jaren een kind opvangen en dan plots te maken krijgen met een nieuwe plaatsingsmaatregel zonder dat ze zelf inspraak hebben. Die grootouders en pleegouders klagen dat zij met hun belangrijke kennis over de ontwikkeling van het kind vaak een heel andere ervaring en een ander zicht hebben op de thuissituatie van het kind. Die informatie kan voor de jeugdrechter of voor het Comité extra argumenten opleveren om een maatregel wel of niet aan te passen of te stoppen. Toch krijgen grootouders en pleegouders vaak te horen dat ze bij die beslissing geen betrokken partij zijn. Daardoor voelen ze zich niet erkend in

hun zorg voor het welzijn, het welbevinden en de optimale ontwikkeling van het kind.

Ook minderjarigen die zelf niet vragen om een maatregel aan te passen of te stoppen, vragen meer rekening te houden met de mening van de mensen die zorg voor ze dragen.

Bezorgd om welzijn en veiligheid

Alicia is twee jaar. Onder toezicht van het Comité voor Bijzondere Jeugdzorg woont ze sinds haar geboorte bij haar grootouders. Alle partijen lijken tevreden te zijn met de regeling tot grootmoeder onverwacht het bericht krijgt dat Alicia terug gaat naar haar ouders. Grootmoeder is verrast omdat de thuissituatie van de ouders nog altijd erg problematisch is. Vader is verslaafd aan drugs en al een paar keer veroordeeld voor geweld. Moeder is slachtoffer van zijn agressie en vaak onder invloed van alcohol. Moeder vluchtte al twee keer naar een vluchthuis uit angst voor vader. De consulente argumenteert dat de pleegplaatsing stopgezet wordt op vraag van de ouders. Hij ziet geen reden waarom de ouders de opvoeding niet zouden aankunnen. Grootmoeder begrijpt niet waarom ze niet betrokken werd bij de beslissing. Vooral omdat de consulente de reële situatie van de ouders niet kent. Ze is bezorgd om het welzijn en de veiligheid van Alicia. Bovendien verhuist het gezin naar een ander arrondissement, waardoor ook het toezicht van het Comité voor Bijzondere Jeugdzorg wegvalt.

1.3.3. Binnen zonder bellen in bijzondere jeugdzorg: randvoorwaarden

Naar aanleiding van een verzoekschrift in het Vlaams parlement, maakte het Kinderrechtencommissariaat een advies over de mogelijkheid van ongeplande huisbezoeken in de bijzondere jeugdzorg. De discussie zit in het spanningsveld tussen enerzijds het recht op privacy en bescherming van het gezinsleven, en anderzijds de plicht van de overheid om kinderen te beschermen.

Informeer de cliënt vooraf over de mogelijkheid van onverwacht bezoek

Het advies onderscheidt drie soorten huisbezoeken: huisbezoek in het kader van begeleiding of screening, van controle of van politieoptreden. In de eerste twee gevallen kunnen consulenten van de sociale diensten huisbezoeken afleggen, eventueel ook onverwacht. Wel moet de cliënt vooraf ingelicht worden dat de consulente aangekondigd of onaangekondigd kan langskomen. In de vrijwillige hulpverlening moet de cliënt bovendien zijn *informed consent* geven. Volgens het Kinderrechtencommissariaat is rond dit thema meer visievorming nodig.

www.kinderrechten.be, Kinderrechtencommissariaat, Advies 2009-2010/03, Ongeplande huisbezoeken.

Verslag m.b.t. verzoekschrift over de nefaste gevolgen van aangekondigde huisbezoeken in het kader van de bijzondere jeugdzorg, Parl. St. VI. Parl. 2009-10, nr. 468/2.

1.3.4. Bijzondere jeugdzorg en gezondheidszorg soms moeilijk verenigbaar

De medische zorg voor kinderen valt onder het ouderlijk gezag van de ouders. Ook als kinderen een maatregel opgelegd krijgen in de bijzondere jeugdzorg. Als die kinderen een medische behandeling moeten ondergaan of hulpmiddelen nodig hebben, is het akkoord van de ouders nodig. Behalve in het uitzonderlijke geval dat de ouders ontzet zijn uit hun ouderlijk gezag of als het gaat om een dringende medische tussenkomst. Hulpverleners krijgen soms te maken met ouders die weigeren medicatie toe te dienen, een behandeling te starten, of hulpmiddelen aan te schaffen zoals een bril of hoorapparaat. Hulpverleners kunnen niet om het ouderlijk gezag heen als er een uitdrukkelijke weigering is van de ouders. Ook de verwijzende instanties die de maatregel opleggen, kunnen geen toestemming geven in de plaats van de ouders. De wet op de patiëntenrechten biedt soms een oplossing: als de behandelende arts vindt dat de minderjarige patiënt genoeg oordeelsvermogen heeft om zelf toestemming te geven voor een behandeling, dan volstaat die toestemming van de minderjarige zelf. Maar deze regeling biedt volgens de hulpverleners te weinig houvast. Bovendien stellen ze zich de vraag wie hier de eindverantwoordelijkheid moet dragen en hoe ze na zulke conflicten nog onpartijdig verder kunnen werken met de ouders.

Geen medische begeleiding zonder toestemming vader

Een 13-jarige jongen verblijft in een begeleidingstehuis. De begeleiding ziet dat het niet goed met hem gaat. Hij heeft te weinig eetlust, geen levenslust meer, slaapproblemen en zijn gedrag verandert. De huisarts vermoedt het begin van een depressie door de erg problematische relatie met de ouders. De arts stelt lichte slaapmedicatie voor om de jongen wat tot rust te brengen en te zien of dat een positief effect heeft op de andere symptomen. De jongen zelf wil zo snel mogelijk met de behandeling starten. Maar vader weigert. Zonder toestemming van de ouders kan de begeleiding geen medische behandeling opstarten.

1.3.5. Trage overgang van vrijwillige naar gedwongen hulpverlening

De bijzondere jeugdzorg voorziet in een duidelijk geregelde overgang van vrijwillige naar gedwongen hulpverlening via de bemiddelingscommissie. Het Kinderrechtencommissariaat krijgt klachten van ouders en hulpverleners die aanklagen dat er een onredelijke behandelingstermijn is in de overgang van hun dossier. We zagen inderdaad termijnen tot vier maanden voor de jeugdrechtbank een dossier van het Comité uiteindelijk kon overnemen. Vast staat dat er heel wat tussenstappen nodig zijn om een dossier van vrijwillige hulpverlening naar gedwongen hulpverlening te verhuizen. Het Comité maakt het dossier over aan de bemiddelingscommissie. Van daar gaat het naar het parket waarop een vordering voor de jeugdrechter volgt. Dan is het wachten op de kabinetszitting van de jeugdrechter die dan de sociale dienst van de jeugdrechtbank aanstelt. Na teamoverleg op de sociale dienst wordt een consulent aangeduid die contact opneemt met het gezin. Door de vele tussenstappen en de werklust op de verschillende diensten kan zo'n dossier erg lang 'onderweg' zijn. Die hele tijd kan er geen hulp geboden worden. De minderjarige zit in een vacuüm waarin geen enkele dienst de verantwoordelijkheid voor de zorg opneemt. De minderjarige en zijn gezin blijven in de kou staan.

Dossiers zijn soms onredelijk lang 'onderweg'

Onverantwoord late overdracht naar Jeugdrechtbank

Het CLB volgt de 14-jarige David, een hardnekkige spijbelaar. Voor het CLB is de jongen heel moeilijk op te volgen. De ouders weigeren alle contact. Er wordt veel geweld gebruikt in het gezin en de twee ouders zijn verslaafd aan alcohol. Het Comité voor Bijzondere Jeugdzorg wordt ingeschakeld en na overleg met de hulpverlening wordt beslist het dossier van David over te dragen aan de bemiddelingscommissie. Wat later krijgt het CLB het bericht dat de zaak doorverwezen wordt naar de jeugdrechtbank. Drie maanden later is er nog altijd geen overdracht. Het CLB klaagt aan dat de overdracht van het dossier onverantwoord lang aansleept en dat David ondertussen nog altijd afwezig blijft van school en blootgesteld wordt aan het geweld van zijn ouders.

1.3.6. Hoe pas je de regelgeving toe in de dagelijkse praktijk?

Heel wat regelgeving is van toepassing op de bijzondere jeugdzorg: de jeugdbeschermingswet, het decreet rechtspositie, de integrale jeugdhulp, het kinderrechtenverdrag. In de praktijk moet de jeugdzorg ook nog rekening houden met meer specifieke regelgeving zoals de wet op de patiëntenrechten of op de bescherming van de persoonlijke levenssfeer. De concrete toepassing in de dagelijkse praktijk zorgt voor heel wat vragen, zowel bij gebruikers als bij de aanbieders van de jeugdzorg. Vaak vragen ze om de handelingen van zorgverleners te toetsen aan het kinderrechtenverdrag of aan het decreet rechtspositie van de minderjarige in de jeugdhulp. Soms zijn vragen zo complex dat we rekening moeten houden met regelgeving vanuit verschillende hoeken.

Uit de vele vragen blijkt dat er aandacht is voor de rechten van kinderen in jeugdzorgvoorzieningen. Er is een grote bezorgdheid om de dienstverlening meer en beter af te stemmen op de rechten, noden en behoeften van kinderen en jongeren.

Recht op privacy?

In een leefgroep van een begeleidingstehuis mogen jongeren chatten. De chatsessies kunnen opgeslagen en daarna ook gecontroleerd worden. In de leefgroep ontstond er discussie of dat wel toegelaten is en of het geen schending is van de privacy van de jongeren.

Een Centrum voor Kinderzorg en Gezinsondersteuning (CKG) doet verbouwingswerken. De begeleiding vindt het belangrijk om bij het ontwerp van de nieuwe kamers en badkamers meer privacy te voorzien voor de kinderen. Anderzijds heeft het CKG de verantwoordelijkheid om toezicht te houden op de kinderen. Het voorstel is om in de deuren van de kamers en de badkamer een glasonderdeel te verwerken. Het CKG vraagt zich af of dat mag.

Ouderlijk gezag en jeugdzorg?

In een instelling wonen veel jongeren met een drugsverleden. Als de jongeren op weekend vertrekken en terugkomen, ondergaan ze een drugscontrole. Dat gebeurt met toestemming van de jongeren zelf. Na een weekend was de test bij één jongen positief. De jongen vraagt om zijn ouders niet op de hoogte te brengen. De begeleiding worstelt met de vraag wat hier primeert: het recht op privacy van de jongere of hun plicht om de ouders te informeren?

1.3.7. Onvrede over beslissing en uitvoering van maatregelen

Het Kinderrechtencommissariaat krijgt veel klachten van kinderen, jongeren en ouders die ontevreden zijn over de maatregel die de jeugdrechter oplegt of over het voorstel van het Comité voor een uithuisplaatsing van het kind. Klagers verwachten dat het Kinderrechtencommissariaat de maatregel ongedaan maakt. Het Kinderrechtencommissariaat doet geen uitspraken over de aard van de maatregel. Dat is een overweging van de verwijzende instanties zelf. In het onderzoek naar de klachten gaan we na of de klager een motivering kreeg voor de beslissing, of er genoeg aandacht was voor het belang van de minderjarige, of de minderjarige gehoord werd, of de consulent de klager correct bejegende. Vaak zien we dat klagers ontevreden zijn door een gebrek aan motivering, inspraak, respect of overleg. Door te bemiddelen probeert het Kinderrechtencommissariaat de communicatie vlot te krijgen. Soms is bemiddeling zelfs niet nodig en volstaat het om de situatie voor alle partijen te verhelderen en advies te geven over wat ze verder kunnen doen om het conflict of de ontevredenheid te verkleinen. Toch zijn er ook klachten die wijzen op een schending van een of meer ombudsnormen. Dan klaagt het Kinderrechtencommissariaat de schending aan bij de leidende consulent met de vraag om de situatie te herstellen.

Gebrek aan motivering, inspraak, respect of overleg

Onbegrip

Lotte is 12. Ze zit al jaren op internaat, een beslissing van de jeugdrechter. Lotte begrijpt waarom haar moeder niet voor haar kan zorgen, maar snapt niet waarom de jeugdrechter en de consulent haar al meer dan een jaar weigeren om bij haar grootouders te gaan wonen. Bij haar grootouders verblijft ze elk weekend en in de vakanties en ze heeft er ook contact met haar moeder. Al die jaren is de opvang bij haar grootouders goed verlopen. Ze is bang dat ze tot haar achttiende op internaat moet blijven.

De pleegouders van de zesjarige Jonathan vernemen dat zijn ouders verhuizen naar een andere streek, waardoor het dossier overgedragen wordt aan een andere jeugdrechtbank. In het kennismakingsgesprek met de consulent vernemen de pleegouders dat er gezocht wordt naar een ander pleeggezin, dichterbij de ouders. Jonathan die al sinds zijn geboorte bij zijn pleegouders verblijft, wil er niet weg. Ook de pleegouders kunnen geen begrip opbrengen voor de beslissing van de jeugdrechter.

1.4 jongeren en zelfstandig wonen

Jongeren die zelfstandig wonen, dreigen terecht te komen in een uiterst kwetsbare situatie. Voor die jongeren zijn er te weinig sociale steunmaatregelen.

Moet de familiale solidariteit de problemen maar oplossen? Dat is in onze samenleving lang niet meer zo evident. Het begrip minderjarigheid is er om jongeren te beschermen, niet om ze uit te sluiten als ze er alleen voor staan. We moeten de discriminatie wegwerken van minderjarigen in de kinderbijslag, het leefloon, de sociale huur, de huursubsidie en de installatiepremie.

De kwetsbare situatie van jongeren die zelfstandig wonen

De minister van Welzijn screent de regelgeving om de knelpunten voor jongvolwassenen bloot te leggen. Hij bekijkt waar zorg en dienstverlening beter kunnen.

Het Kinderrechtencommissariaat maakte zijn bezorgdheid rond sociale rechten van minderjarigen over aan het departement Welzijn.

Het Kinderrechtencommissariaat vraagt dat minderjarige jongeren wettelijk in aanmerking komen voor een huursubsidie.

In september 2009 bracht het Kinderrechtencommissariaat de bijzonder moeilijke positie van jongeren op de huisvestingsmarkt opnieuw onder de aandacht bij de Vlaamse minister van Energie, Wonen, Steden en Sociale Economie.

1.5 kinderen, jongeren en (geestelijke) gezondheid

1.5.1. Rechten van kinderen en jongeren in de gezondheidszorg

Kinderen en jongeren hebben net als volwassenen rechten in de gezondheidszorg. Die rechten zitten vervat in het kinderrechtenverdrag, in de wet op de patiëntenrechten en in het decreet rechtspositie van de minderjarige in de jeugdhulp. Het Kinderrechtencommissariaat krijgt vragen over de rechtspositie van de minderjarige als cliënt in de gezondheidszorg. Die vragen komen van minderjarigen, ouders en zorgverstrekkers. Zorgverstrekkers zoeken advies over hoe ze de regelgeving in de praktijk moeten toepassen. Kinderen en ouders hebben vragen over hun soms tegenstrijdige rechten. Bovendien speelt in de sector ook het beroepsgeheim. En melders weten niet altijd hoe de rechten van de minderjarige patiënt zich verhouden tot het ouderlijk gezag. De regelgeving geeft ook niet altijd een sluitend antwoord op elke specifieke situatie.

Beroepsgeheim?

Een meisje van 12 jaar is zwanger. Ze nam de begeleidster van het CLB in vertrouwen. Het meisje wil een abortus en wil niet dat haar ouders op de hoogte gebracht worden van de zwangerschap en de abortus. De begeleidster neemt contact op met de arts van het CLB. De arts vindt het toch nodig om de ouders in te lichten, ook al weigert het meisje dat. De begeleidster informeert naar de rechten van het meisje.

Beperkte bezoeken

Clara is 14. Ze moet een hartoperatie ondergaan. Na de ingreep moet ze nog op de afdeling intensieve zorgen blijven. Op pediatrie mag haar moeder dag en nacht bij haar blijven. Op intensieve zorgen zijn daarover geen richtlijnen en het ziekenhuis laat weten dat de arts geen toestemming geeft. Bovendien zijn de bezoeken op de afdeling erg beperkt. Clara is overstuur en bang. Ze wil weten wat haar rechten zijn en ze wil dat het ziekenhuis zijn beslissing herziet.

1.5.2. De noodkreet van kinderen en jongeren met een psychiatrisch probleem

Al jaren krijgt de ombudsdienst klachten van individuele melders over tekorten in het zorgaanbod voor kinderen en jongeren met een psychiatrische problematiek.

Onderzoek van de schrijnende situaties wijst op twee knelpunten. Er is het probleem van de soms jarenlange wachtlijsten in de geestelijke gezondheidszorg, de gehandicaptenzorg en de kinderpsychiatrie. Daarnaast wijzen de probleemsituaties op een gebrek aan aangepaste modules in het hulpaanbod voor kinderen en jongeren met een psychiatrisch probleem in combinatie met agressie. Die kinderen worden door voorzieningen vaak uitgesloten of zelfs geweerd. Sommige van die kinderen hebben daarnaast een autismespectrumstoornis of een mentale beperking. Het steeds strikter afbakenen van doelgroepen in zorg- en hulpverlening en de onevenwichtige verhouding tussen vraag en aanbod maken de gaten in het hulpverleningsnetwerk alleen maar groter. Bovendien vallen die kinderen en jongeren door hun meervoudige problematiek onder verschillende beleidsdomeinen: welzijn, gezondheidszorg en justitie.

Jarenlange wachtlijsten in geestelijke gezondheidszorg

Door de versnippering in hulpvormen en het gebrek aan algemeen beleid worden de klagers voortdurend van het kastje naar de muur gestuurd, van de ene hulpvorm naar de andere.

Uiteindelijk worden de kinderen en jongeren dan maar thuis opgevangen zonder de nodige hulp. Waar hulpvormen met professionele omkadering falen om die jongeren op te vangen, klagen melders dat van de ouders en hun omgeving wél verwacht wordt dat ze die zorg kunnen bieden. Sommige van die kinderen en jongeren belanden uiteindelijk in een gesloten voorziening van de bijzondere jeugdzorg, de enige voorziening in de jeugdhulp met opnameplicht. In de huidige structuren bieden zorg- en hulpverlening geen antwoord op de hulpvraag van die kinderen en jongeren. Er is nog te weinig hulp op maat en geen omkadering om agressie aan te pakken bij problematische kinderen en jongeren. Dat is al jaren een onopgeloste kwestie.

Terug naar huis want geen opvangmogelijkheid meer

De 16-jarige Maarten heeft een mentale beperking en een gedragsstoornis die zorgt voor onvoorspelbare agressieve uitvalen. Al sinds zijn kindertijd wordt hij gevolgd door hulpverleners en therapeuten die uiteenlopende diagnoses stellen over zijn problematiek: ADHD, autisme, impulscontrolestoornis, psychopathie. Als Maarten 12 is, wordt hij opgenomen in een psychiatrische voorziening voor kinderen met een mentale beperking. Die hulpvorm komt tegemoet aan zijn problematiek. Na twee maanden wordt hij uitgewezen vanwege zijn agressieve uitvalen. Hij wordt tijdelijk opgevangen in de psychiatrie. De jaren daarop wordt Maarten heen en weer geslingerd tussen kinderpsychiatrie, MPI, gedwongen opname in een gesloten instelling voor volwassenenpsychiatrie, OOOO, buso in combinatie met werk op een zorgboerderij, forensische kinderpsychiatrie. Telkens opnieuw wordt Maarten vlug aan de deur gezet door zijn agressie en met de boodschap dat hij nood heeft aan individuele begeleiding. Opvang in groep is nefast voor hem. Door gebrek aan alternatieven komt hij in een gesloten gemeenschapsin-

stelling en later opnieuw in de forensische kinderpsychiatrie. Op zijn 16 is er geen hulpvorm meer die Maarten wil opvangen. De jongen wordt naar huis gestuurd en het gezin krijgt gezinsondersteuning die niet toereikend is voor de noden van de jongen en zijn gezin.

1.5.3. Zelf naar de dokter?

Bang voor hiv-besmetting

Een JAC medewerker signaleert een probleem rond de toegang tot gezondheidszorg. Vaak gaat het om problemen rond seksualiteit: een voorschrift voor de pil, een soa-test, een zwangerschapsonderzoek of andere intieme vragen. Zo durft een Marokkaans meisje van 15 niet naar de huisarts om een voorschrift voor de pil. Ze wil niet dat haar ouders weten van haar seksuele relatie. Een tienerjongen is bang voor een hiv-besmetting maar vindt het moeilijk om zelf naar de dokter te stappen.

Doktersbezoek blijven uitstellen riskeert dat jongeren te laat komen

Heeft een jongere een arts nodig zonder dat zijn ouders dat weten, dan is de drempel te hoog. In essentie is het probleem een privacyprobleem: voor veel jongeren is het niet evident om intieme vragen rond lichaam en seksualiteit te delen met hun ouders. Zelfs in veel open ouder-kindrelaties zijn die onderwerpen moeilijk bespreekbaar en willen jongeren graag een dokter raadplegen zonder dat hun ouders dat weten.

Als jongeren uit schaamte of uit angst een doktersbezoek blijven uitstellen, lopen ze het risico dat ze effectief te laat komen en dat een eenvoudige medische behandeling niet meer kan. Jongeren moeten zichzelf kunnen beschermen tegen ongeplande zwangerschap, soa's en hiv of aids. Ze hebben het recht om daarvoor zelfstandig informatie en hulp te zoeken. De drempel om naar de huisarts te stappen moeten voor jongeren zo laag mogelijk zijn.

Een lage drempel voor jongeren betekent concreet niet alleen een lage kostprijs, maar ook de mogelijkheid om zonder medeweten van de ouders naar de dokter te gaan. Als jongeren geen garantie krijgen op privacy, gaan ze vaak niet en blijft het medisch probleem aanslepen, met mogelijk ernstige gevolgen.

Derdebetalersregeling ook voor minderjarigen

De wetsvoorstellen rond de veralgemening of uitbreiding van de derdebetalersregeling zijn goed maar moeten extra aandacht voor kinderen en jongeren specificeren. Waarom motiveert het voorstel tot uitbreiding niet extra waarom jongeren in het bijzonder een recht op derdebetalersregeling nodig hebben? Het privacyaspect komt niet naar voor, terwijl dat voor jongeren een sterk bijkomend argument is.

Het Kinderrechtencommissariaat vraagt de automatische toepassing van het recht op derdebetalersregeling bij ambulante medische zorg voor kinderen en jongeren van 0 tot 25 jaar die als persoon ten laste verzekerd zijn via hun vader of moeder.

Omdat kinderen ook na 18 jaar feitelijk blijven afhangen van hun ouders, pleiten we ervoor om het recht op derdebetalersregeling uit te brei-

den tot 25 jaar. Studenten wonen vaak nog thuis en hebben ook baat bij de bescherming van hun privacy tegenover hun ouders.

Meer sensibiliseren rond medische zorg voor minderjarigen

Als jongeren het recht krijgen om anoniem en met derdebetalersregeling naar de huisarts te gaan, moeten we daarrond ook extra sensibiliseren. Kennen ze het nut van eerstelijnsgezondheidszorg en vinden ze de weg? Kennen ze de derdebetalersregeling? Wat vinden jongeren belangrijk in hun contact met de arts?

Dat luik moet het Vlaamse bevoegdheidsniveau opnemen. Via schoolarts, CLB en eindtermen kan de schoolcontext mogelijke oplossingen bieden.

Samen met JAC Kortrijk, Steunpunt Algemeen Welzijnswerk, Sensoa en International Centre for Reproductive Health (ICRH) werkte het Kinderrechtencommissariaat de visietekst 'Jongere, privacy en toegang tot medische zorg' uit. In december 2009 maakte het Kinderrechtencommissariaat deze visietekst over aan beleidsmakers met de vraag om elk op hun bevoegdheidsniveau concreet actie te ondernemen.

1.5.4. Diabetes type 1 belemmert recht op onderwijs en verenigingsleven

De Vlaamse koepel *Diabetescentra voor Kinderen en Adolescenten* (VDKA) signaleert steeds meer problemen van kinderen met diabetes type 1 op school en in het verenigingsleven.

Steeds vaker worden ze het slachtoffer van discriminatie. Ze krijgen geen toegang meer tot sommige vormen van vrijetijdsbesteding, en zelfs hun schoolloopbaan wordt ernstig bedreigd.

- **Meer kinderen met diabetes type 1**

De laatste twintig jaar krijgen meer en meer kinderen onder 15 jaar de diagnose diabetes mellitus (type 1). Elk jaar horen 13,1 op 100.000 inwoners dat ze deze vorm van suikerziekte hebben: insuline-afhankelijke of juveniele diabetes. Ook kinderen krijgen deze vorm van diabetes, niet te verwarren met de niet-insuline-afhankelijke diabetes type 2, ouderdomsdiabetes.

De ziekte is niet te genezen, maar wel onder controle te houden. Daarvoor moeten de kinderen en jongeren hun suikerspiegel verschillende keren per dag controleren en een aangepaste dosis insuline toedienen.

- **Kind buitenshuis: wie controleert bloedspiegel en dient insuline toe?**

Door de maatschappelijke trend die begeleidend personeel steeds vaker juridisch verantwoordelijk stelt, weigeren steeds meer onderwijzers elke medische handeling uit te voeren bij leerlingen met diabetes. Ze krijgen zelfs uitdrukkelijk het advies om medische handelingen te weigeren, omdat KB nr. 78 van 10 november 1967 stelt dat alleen gekwalificeerd personeel een medische handeling mag stellen.

Ook in voetbalclubs weigert het bestuur spelers op te stellen als ze de diagnose diabetes kregen. Pas na overleg aanvaardden ze dat de speler nog mag voetballen

op voorwaarde dat één van de ouders langs de zijlijn stand-by blijft en de verantwoordelijkheid op zich neemt.

- **Wat is medisch handelen?**

De bloedspiegel bepalen is geen medische handeling. Er zijn eenvoudige apparaatjes om dat snel te doen met één vingerprik. Maar insuline inspuiten is wel een medische handeling, ook al bestaan er daarvoor pompjes en handige injectiesystemen die na vorming eenvoudig te gebruiken zijn.

- **Glucose meten en insuline toedienen als vorm van thuiszorg?**

In verschillende landen vragen werkgroepen een wettelijke regeling en richtlijnen. Ze willen dat glucose meten en insuline toedienen gezien wordt als een vorm van thuiszorg, en niet als gezondheidszorg. Dan kan iedereen, ook begeleiders op school en in het vrijetijdsleven, het doen.

 Neem maatregelen om de rechten van kinderen met diabetes type 1 te waarborgen

Het Kinderrechtencommissariaat vraagt beleidsmakers om deze scenario's in overweging te nemen en eventueel met elkaar te combineren:

- Scenario 1: pas de wetgeving aan zodat insuline toedienen en de bloedspiegel bepalen niet langer een medische handeling is.
- Scenario 2: zorg dat elke scholengemeenschap of elke school met leerlingen met diabetes een geschoolde medewerker heeft die de medische handeling kunnen uitvoeren.
- Scenario 3: zorg voor vorming, informatie en ondersteuning. Zorg voor informatie over de symptomen van diabetes, leer verschillende vaardigheden aan en voorzie in blijvende ondersteuning op maat van leerkrachten en directies. Betere kennis zorgt voor meer bereidheid om kinderen en jongeren met diabetes de nodige ondersteuning te geven.

Het Kinderrechtencommissariaat bracht de problematiek met een discussienota onder de aandacht in de commissies Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding (23 februari 2010), de Commissie Cultuur, Jeugd, Sport en Media (2 maart 2010) en de Commissie voor Onderwijs en Gelijke Kansen (2 april 2010).
KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT, Knelpuntennota 2009-2010/1, Kinderen en diabetes.
www.kinderrechten.be.

1.6 kinderen en jongeren met een handicap

Het kinderrechtenverdrag geeft kinderen met een handicap recht op bijzondere zorg, onderwijs en training om ze te helpen de grootst mogelijke zelfstandigheid te bereiken en een volwaardig leven te leiden.

Het Kinderrechtencommissariaat krijgt vragen over de rechten van kinderen in de gehandicaptenzorg en vragen om advies in concrete situaties.

Ouderlijk gezag?

Een MPI krijgt het bericht dat de consulente van de jeugdrechtbank komt praten met een kind dat er verblijft. De consulente vraagt de begeleiding om dat niet te laten weten aan de ouders. De directrice van het MPI heeft bedenkingen bij deze manier van werken. Ze vraagt zich af welke richtlijnen de begeleiding moet volgen. De directrice is bang voor een vertrouwensbreuk met de ouders, die een verdere samenwerking kan bemoeilijken. Bovendien vraagt ze zich af of ze niet voorbijgaat aan het ouderlijk gezag als ze ingaat op wat de consulente vraagt.

1.6.1. Zakgeld

In de praktijk gaat het soms fout. Pleegouders en diensten voor pleegzorg blijven de ongelijkheid rond het zakgeld aankaarten. Kinderen in een pleegzorgsituatie vanuit de bijzondere jeugdzorg hebben recht op zakgeld. Kinderen met een handicap die zonder tussenkomst van het comité of de jeugdrechtbank in een pleeggezin terecht komen, ontvangen geen zakgeld van de overheid. Het Kinderrechtencommissariaat onderzoekt of het onderscheid tussen beide groepen wel rechtvaardig is. Het resultaat ervan laten we weten aan het Vlaams parlement.

1.7 kinderen en jongeren op de vlucht

De positie van kinderen in een asielprocedure, kinderen zonder verblijfsdocumenten en niet-begeleide buitenlandse minderjarigen is erg kwetsbaar. Ook dit jaar kwamen er heel wat vragen en klachten over de rechten van deze minderjarigen.

Niet alleen professionelen vinden de weg naar het Kinderrechtencommissariaat. Ook ouders of mensen uit het netwerk van de ouders spraken het Kinderrechtencommissariaat aan. Het Kinderrechtencommissariaat komt zelden tussen in individuele asiel- of regularisatieprocedures, maar verwijst door naar een advocaat of andere gespecialiseerde diensten.

1.7.1. Nood aan opvang

Opvangtekort

Een medewerkster van het CAW (Centrum voor Algemeen Welzijnswerk) vraagt het Kinderrechtencommissariaat hulp voor een uitgeprocedeerd gezin met vijf kinderen dat geen opvang vindt. Het gezin verbleef in een opvangcentrum maar mag daar niet blijven omdat ze uitgeprocedeerd zijn. Van de cel Dispatching van Fedasil hoorden ze dat die geen opvang kan bieden omdat er te weinig plaatsen zijn. Ze staan nu op straat.

Schrijnend tekort aan opvangplaatsen

Opvang van mensen in een asielcontext blijft een groot probleem. Er is een schrijnend tekort aan opvangplaatsen. Door dat tekort overnachten kinderen en volwassenen noodgedwongen op straat. Hier en daar kunnen ze rekenen op kleine opvanginitiatieven van buurtbewoners en organisaties of vinden ze onderdak in treinstations.

Er kwamen verschillende klachten over het opvangtekort voor vluchtelingenkinderen. Zelfs kinderen in een asielprocedure die recht hebben op een opvangplaats via Fedasil, kregen te maken met het gebrek aan opvangplaatsen. Daardoor komt de overheid haar verantwoordelijkheid en verplichtingen rond opvang van asielzoekers niet na.

Bovendien hebben minderjarige vluchtelingen recht op bijzondere bescherming. Een opvangplaats is een minimumvereiste om tegemoet te komen aan die bijzondere bescherming.

Organisaties die voor en met vluchtelingen werken, deden al het mogelijke om het tekort aan opvangplaatsen bij het beleid aan te kaarten en op de agenda te houden.

Ook het Kinderrechtencommissariaat trok aan de alarmbel

Samen met de *délegué general aux droits de l'enfant* kaartten we bij verschillende bevoegde ministers de onaanvaardbare situatie aan. We wezen op hun verantwoordelijkheid. Kinderen hebben recht op een levensstandaard die toereikend is voor hun volledige ontwikkeling. De overheid moet ze beschermen tegen verwaarlozing en nalatigheid, en de ouders ondersteunen zodat ze hun verantwoordelijkheid kunnen opnemen.

Het Kinderrechtencommissariaat is niet alleen bezorgd over de opvang van deze kinderen, maar ook over hun rechten. Kinderen verblijven soms lang in hotels omdat er geen plaats meer is in het bestaande opvangnetwerk. 'Op hotel' klinkt wel vakantie, maar is dat helaas niet. De kinderen blijven verstoten van hun recht op spel, ontspanning, sport, cultuur, en zoveel meer. De verontwaardiging daarover is groot. Wat kunnen we nog meer doen?

De drie grote jeugdtheaters Bronks, Kopergietery en Hetpaleis sloegen de handen in elkaar. In de kerstvakantie 2009 organiseerden ze op drie verschillende dagen activiteiten voor kinderen van asielzoekers. Honderden kinderen en jongeren tussen 4 en 16 jaar met 25 verschillende nationaliteiten deden mee. Vluchtelingenwerk Vlaanderen, het Kinderrechtencommissariaat, Bronks, Kopergietery, Hetpaleis, Oxfam-Wereldwinkels en de *délegué general aux droits de l'enfant* werkten hiervoor samen.

Eind augustus 2010 bracht de kinderrechtencommissaris een bezoek aan hotels waar ook minderjarige vluchtelingen waren. Uit de gesprekken met de jongeren bleek het belang van vroege en aangepaste opvang en begeleiding voor deze jongeren. Ze verveelden zich. Hun motivatie en ambities staan in schril contrast met de feitelijke situatie: geen school en veel te weinig zorg en aandacht op maat.

1.7.2. Kwaliteit van opvang van buitenlandse minderjarigen

Naast het tekort aan plaatsen zijn er ook problemen met de kwaliteit van de opvang.

'Op hotel' klinkt wel vakantie, maar is dat helaas niet

- **Opvang van niet-begeleide buitenlandse minderjarigen in een lokaal opvanginitiatief (LOI)**

Voor de opvang van niet-begeleide buitenlandse minderjarigen in een lokaal opvanginitiatief zijn er wettelijk nauwelijks minimumvereisten vastgelegd. In de Opvangwet staan wel bepalingen over de rechten van minderjarigen. Toch spreekt de wet zich niet in detail uit over hoe de materiële opvang in een LOI geregeld moet worden.

Voor jongeren in de bijzondere jeugdzorg die begeleid zelfstandig wonen, liggen er wel minimumvereisten vast. Het Erkenningsbesluit Bijzondere Jeugdbijstand somt op aan welke verplichtingen de begeleidings- en gezinstehuizen voor begeleid zelfstandig wonen moeten voldoen. Ze mogen hooguit negen minderjarigen begeleiden. Die minderjarigen moeten permanent onder toezicht staan van een medewerker of een verantwoordelijke. Samen met de jongeren moet een handlingsplan opgemaakt worden dat de doelstellingen, de modaliteiten en de aandachtspunten van de hulpverlening voor de jongeren vastlegt. Daarnaast garandeert het Decreet Rechtspositie in de Integrale Jeugdhulp de begeleide jongeren verschillende rechten: recht op zakgeld, op bijstand van een vertrouwenspersoon, op informatie, klachtrecht.

Wellicht leggen de nog op te maken uitvoeringsbesluiten van de Opvangwet ook minimumvereisten vast voor de opvang van niet-begeleide buitenlandse minderjarigen in een lokaal opvanginitiatief. De manier waarop jongeren in de bijzondere jeugdzorg begeleid worden in zelfstandig wonen kan daarvoor inspireren.

- **Opvang van niet-begeleide buitenlandse minderjarigen in volwassen centra**

In dagritme volwassenen

Een voogd klaagt de leefsituatie aan van een niet-begeleide buitenlandse minderjarige in een open opvangcentrum. De jongen moet op een kamer slapen bij volwassenen. Het opvangcentrum is niet voorzien op de opvang van deze jongeren. Het rekent op de volwassenen om een oogje in het zeil te houden en zich te ontfemen over de jongeren. Dat loopt volledig uit de hand. Het gaat om een gekwetste jongen die nood heeft aan professionele begeleiding en ondersteuning. De volwassenen op zijn kamer hebben weinig begrip voor zijn situatie. Bovendien houden ze geen rekening met het dagritme van de jongen. Ze gaan erg laat slapen en staan pas laat op. De jongen moet naar school en wordt dus verplicht om te slapen terwijl anderen in de kamer nog actief zijn en om op te staan in alle stilte en duisternis omdat zijn kamergenoten dan nog slapen. Zo is het voor de jongen wel erg moeilijk om vol te houden en elke dag naar school te gaan.

Om tegemoet te komen aan het opvangtekort besliste Fedasil om niet-begeleide buitenlandse minderjarigen onder te brengen in open opvangcentra voor volwassenen. Vroeger verbleven er in die centra ook wel minderjarigen, maar dan onder begeleiding van hun ouders. Voor minderjarigen die niet begeleid worden door hun ouders is er andere opvang nodig omdat de verantwoordelijkheid voor de minderjarige niet bij de ouders ligt maar bij het opvangcentrum. De specifieke noden van minderjarigen maken specifieke opvang nodig. Als ouders niet zelf kunnen instaan voor de zorg van hun kinderen, is het de verantwoordelijkheid

van de overheid om zorg en begeleiding over te nemen en de minderjarigen extra bescherming te bieden, stelt het kinderrechtenverdrag.

Die aangepaste zorg en begeleiding maakt extra omkadering nodig.

De oriëntatie- en observatiecentra voor niet-begeleide buitenlandse minderjarigen hanteren criteria voor opvang en begeleiding van deze minderjarigen. Ook de opvangcentra voor volwassenen hebben nood aan kwaliteitscriteria als ze deze minderjarigen opvangen en begeleiden.

Het Kinderrechtencommissariaat dringt er op aan dat er algemene kwaliteitscriteria komen voor opvang van minderjarigen die niet begeleid worden door hun ouders. Het mag niet alleen gaan om minderjarige vluchtelingen, maar algemener om minderjarigen zonder ouders die door de overheid opgevangen worden.

- **Kwaliteit van opvang van jonge kinderen in opvangcentra**

Leefomstandigheden in open centra

Een moeder klaagt over de kwaliteit van de opvang in het open opvangcentrum waar ze samen met haar kind verblijft. Het kind is in het opvangcentrum geboren. Ze klaagt heel wat facetten aan van het dagelijkse leven. Het eten is niet aangepast aan de noden van een baby. Er is geen ondersteuning van de ouders in de opvoeding van de kinderen hoewel ze vaak geconfronteerd worden met stressvolle en onzekere periodes. Er is bijna geen speelgoed voor de heel jonge kinderen. En kinderen die na Pasen aankomen in het centrum, vinden geen school en hangen dus de hele dag rond zonder zinvolle tijdsbesteding.

Er verblijven heel wat kinderen samen met hun ouders in open opvangcentra. De Opvangwet voorziet in een vlotte doorstroom van collectieve naar individuele opvang. In realiteit zien we dat heel wat gezinnen met kinderen lang blijven hangen in de collectieve centra. De opvang is daar niet voorzien voor een lang verblijf, zeker niet voor kinderen. Een lang verblijf in een collectieve opvangstructuur is zeker niet in het belang van de minderjarige.

De meeste kinderen in een opvangcentrum gaan naar school. De kinderen die na Pasen aankomen, hebben het erg moeilijk om dan nog een school te vinden. Bovendien wordt vooral gezocht naar een school in de buurt van het centrum, want de ouders moeten zelf instaan voor het vervoer. Openbaar vervoer is voor ouders met weinig financiële draagkracht niet evident.

Daarom is het van cruciaal belang een goede netwerking met scholen uit te bouwen en te onderhouden. Als het niet mogelijk is een school te vinden voor een minderjarige, is het de plicht van de overheid om het recht op onderwijs op een andere manier te garanderen. Het centrum moet minderjarigen die geen school vinden zelf een zinvolle dagbesteding aanbieden. Minderjarigen die door de overheid opgevangen worden in het kader van bijzondere jeugdzorg, krijgen ook een alternatief aangeboden als ze geen school vinden.

Kinderopvang wordt nu alleen georganiseerd om de ouders te ontlasten. Er wordt geen aandacht besteed aan de sociale en pedagogische functie van kinderopvang.

Zeker voor niet-schoolgaande kinderen is dat toch heel belangrijk. Ofwel moet het centrum aansluiten bij het reguliere circuit van opvanginitiatieven in de regio, ofwel kan het die pedagogische opvang zelf uitbouwen.

Heel wat ouders hebben in het opvangcentrum last van stress. Hun situatie is heel onzeker en ze maken zich vaak zorgen over hun toekomst en die van hun kinderen. In die stressvolle situaties is het meer dan zinvol dat ouders ondersteuning krijgen bij de opvoeding van hun kind. Het is belangrijk dat het opvangcentrum die ondersteuning toegankelijk maakt. Samenwerking met andere diensten kan zeker tegemoet komen aan de noden.

De meeste 0- tot 2,5-jarigen verlaten het centrum niet zo vaak. Ze gaan niet naar school of naar de kinderopvang. Ze zijn voor hun ontwikkeling volledig aangewezen op wat ouders en het opvangcentrum ze aanbieden. Contact met andere kinderen en genoeg spelmateriaal voor verschillende leeftijden is dan ook cruciaal.

1.7.3. Opsluiting van kinderen in gesloten centra

Het Kinderrechtencommissariaat blijft de opsluiting opvolgen van kinderen die in België aankomen of die het land moeten verlaten. Al jaren wordt de opsluiting van kinderen in de gesloten centra voor vreemdelingen bekritiseerd. Op 19 januari 2010 veroordeelde het Europees Hof voor de Rechten van de Mens België opnieuw voor de opsluiting van kinderen. De overheid bleef niet onverschillig voor de kritiek en startte in 2008 een pilootproject om aan de opsluiting van kinderen een einde te maken: voortaan zouden gezinnen die België moeten verlaten in terugkeerwoningen verblijven.

België opnieuw veroordeeld voor opsluiting kinderen

Onder eindredactie van Vluchtelingenwerk Vlaanderen en de Beweging voor Kinderen zonder Papieren werd eind 2009 het evaluatierapport van de terugkeerwoningen voorgesteld. Ook het Kinderrechtencommissariaat schreef mee aan het rapport. De slotconclusie van de evaluatie was gedeeltelijk positief: sinds de opstart van het pilootproject worden steeds minder kinderen opgesloten. Tijdens de voorstelling van het evaluatierapport aan de pers was er zelfs geen enkel kind opgesloten. De gezinnen in de terugkeerwoning bleven in contact met de overheid. Toch dringt een duurzame oplossing zich op. Het pilootproject berust nog te veel op politieke goodwill. Een terugkeer naar de vroegere situatie blijft denkbaar.

1.7.4. Vrijwillige terugkeer van niet-begeleide buitenlandse minderjarigen

Voor illegalen die vrijwillig terugkeren, bestaat er een terugkeerprogramma. Ook niet-begeleide buitenlandse minderjarigen kunnen daar gebruik van maken. Het spreekt voor zich dat 'vrijwillige terugkeer' alleen maar kan als de minderjarige er zelf mee akkoord gaat. Bovendien moet een terugkeerprogramma grondig voorbereid worden.

Als een niet-begeleide buitenlandse minderjarige aan de grens onderschept wordt, kan hem ook een terugkeerprogramma aangeboden worden.

'Terugkeerprogramma'

Een voogd belt het Kinderrechtencommissariaat. Een niet-begeleide buitenlandse

minderjarige die hij begeleidt, werd het land uitgezet met een zogenaamd 'terugkeerprogramma'. De jongen werd als verstekeling op een boot gevonden en heeft al heel wat meegemaakt. De voogd was niet op de hoogte van de repatriëring en hij heeft ook heel wat vragen bij de voorbereiding van de terugkeer. De ouders van de minderjarige werden niet gewaarschuwd. Laat staan dat ze toestemming gaven en bereid zijn hun zoon op te vangen. De garanties van de Internationale Organisatie voor Migratie bij een vrijwillige terugkeer zijn helemaal niet gewaarborgd. De voogd weet nu niet waar zijn pupil is. Hij vreest het ergste.

Niet-begeleide buitenlandse minderjarigen keren maar heel uitzonderlijk vrijwillig terug. Als een vrijwillige terugkeer goed voorbereid wordt, kan die in het belang zijn van de minderjarige. Het is belangrijk de voogd bij de voorbereiding te betrekken. De minderjarige en de voogd moeten akkoord gaan met de vrijwillige terugkeer. Maar een toestemming van minderjarige en voogd is geen vrijgeleide om een terugkeer te realiseren die niet of niet grondig genoeg voorbereid werd. In elk dossier moeten de ouders minstens gewaarschuwd worden en hun toestemming geven.

1.7.5. Illegale minderjarigen met een handicap

Personen met een handicap kunnen een beroep doen op het Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap (VAPH) voor aangepaste zorg en hulp. Een persoon kan maar een beroep doen op het agentschap als hij werkelijk in België verblijft en een bewijs kan voorleggen van een ononderbroken verblijf van vijf jaar, of een onderbroken verblijf van tien jaar in België (decreet van 7 mei 2004 tot oprichting van het intern verzelfstandigd agentschap met rechtspersoonlijkheid Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap, artikel 21).

Voor minderjarigen zijn er twee uitzonderingen mogelijk (besluit van de Vlaamse Regering van 15 december 2000 houdende vrijstelling voor bepaalde categorieën gehandicapte personen van de vervulling van verblijfsduurvoorwaarden om de bijstand te genieten van het VAPH, artikel 1bis §2):

- Als de jeugdrechtbank de minderjarige met een handicap toevertrouwd aan een door het agentschap erkende voorziening
- Als het Comité voor Bijzondere Jeugdzorg de minderjarige met een handicap doorverwees naar een erkend observatiecentrum.

Minderjarigen die illegaal in België verblijven en zich in een problematische opvoedingssituatie bevinden, kunnen dus alleen maar een beroep doen op het aanbod van het VAPH als ze ofwel geplaatst zijn door een jeugdrechter, ofwel gebaat zijn met een plaatsing in een observatiecentrum. Als het om een 'vrijwillig dossier' gaat (dat dus opgevolgd wordt door het Comité voor Bijzondere Jeugdzorg), kan men alleen een beroep doen op een observatiecentrum.

Als de minderjarige gebaat is bij een andere hulpverleningsvorm (zoals thuisbegeleiding van het VAPH), heeft hij daar volgens dit artikel geen recht op. Toch is een minderjarige niet altijd gebaat met een opname in een observatiecentrum.

Bovendien kan een minderjarige met een handicap ook nood hebben aan ondersteuning via het VAPH zonder dat hij in een problematische opvoedingssituatie zit.

Aangepaste thuisbegeleiding nodig

Een medewerkster van een Dienst Ambulante Begeleiding klaagt over het negatieve antwoord van het VAPH op een aanvraag voor thuisbegeleiding voor een peuter die samen met zijn ouders illegaal in België verblijft. De jongen is 2,5 jaar oud en heeft een duidelijke ontwikkelingsachterstand. Dat is al vastgesteld door de Dienst Ambulante Begeleiding. Het kind heeft aangepaste thuisbegeleiding van het VAPH nodig. Een opname in een observatiecentrum is niet zinvol. Bovendien wordt het kind niet begeleid door de Bijzondere Jeugdzorg. De jongen staat nu in de kou en de medewerkster is bang dat de situatie escaleert.

Het is niet duidelijk waarom de uitzondering alleen maar geldt voor dit specifieke aanbod en alleen maar voor minderjarigen in een problematische opvoedings-situatie. Daardoor kunnen heel wat illegale minderjarigen met een beperking geen aanspraak maken op deze uitzonderingsmaatregel.

De Vlaamse overheid voorziet nog een bijkomende uitzondering die afhangt van de goedkeuring van de leidende ambtenaar van het VAPH (besluit van de Vlaamse Regering van 15 december 2000, artikel 3). Daaraan zijn ook weer twee voorwaarden gekoppeld:

- De gesteldheid van de minderjarige en de omstandigheden van de ouders of van wie voor de minderjarige zorgt, zijn zo behartigenswaardig dat bijstand nodig is
- De minderjarige komt niet in aanmerking voor bijstand krachtens andere bepalingen.

Deze voorwaarden zijn heel belangrijk omdat de leidende ambtenaar op basis van deze voorwaarden beslist of de minderjarige wel of geen recht heeft op ondersteuning van het VAPH. Ze moeten duidelijk en helder zijn om rechtszekerheid te bieden aan elke minderjarige die een vrijstelling aanvraagt. Bovendien moet het VAPH bij elke aanvraag die naar deze uitzondering verwijst, de begrippen 'gesteldheid', 'omstandigheden' en 'bijstand' duidelijk uitwerken en toelichten.

2 rechten op, in en door het gezin

2.1 opvoeding

Ook dit jaar kreeg het Kinderrechtencommissariaat verschillende vragen en klachten over de opvoedingssituatie van kinderen en jongeren. Deze meldingen kunnen we niet onderzoeken. Alle klachten gingen over een privépersoon. Het Kinderrechtencommissariaat heeft geen onderzoeksbevoegdheid tegenover privépersonen. Bovendien is het heel delicaat om tussenbeide te komen in een ouder-kindrelatie.

We hielpen de klagers met informatie, advies of doorverwijsinformatie over andere diensten. Meestal werd doorverwezen naar rechtstreeks toegankelijke diensten waar jongeren terecht kunnen zonder toestemming of vertegenwoordiging van ouders: Kinder - en Jongerentelefoon, Jongerenadviescentra, CLB's en Vertrouwenscentra voor Kindermishandeling. Soms was meer gespecialiseerde hulp nodig.

Het zijn meestal kinderen en jongeren zelf die aankloppen rond opvoedingsproblemen. Daarnaast zijn er nog meldingen van professionelen of andere betrokkenen uit het netwerk van de minderjarige zoals familie of burens.

Samen leven is niet evident. Rechten en plichten van ouders botsen soms met de rechten en de plichten van minderjarigen waardoor er conflicten ontstaan. Ouderlijke verantwoordelijkheid is een dragend concept in opvoeding. Opvoedingsconflicten zijn er inherent aan.

Briefgeheim?

Als ik een mail krijg, krijgen mijn ouders die automatisch ook in hun mailbox.

Kinderen en jongeren hebben vragen over hun privacy. Ouders stellen, vaak vanuit een beschermingsgedachte, grenzen aan het gebruik van media zoals gsm of internet.

Niet perfect

Mijn vader is vaak dronken en werkt dat dan op mij uit. Hij slaat me en laat me soms tot heel laat thuis werken terwijl het de volgende dag school is. Ik haat het thuis. Mijn ouders houden niet van mij omdat ik niet ben zoals mijn perfecte oudere zus. Ze willen niets met mij te maken hebben en ik wil ook niets meer met hun te maken hebben.

Volwassenen en minderjarigen komen met vragen en klachten over geweldsituaties thuis. Minderjarigen vragen raad en advies om de situatie draaglijker te

maken en om uit de situatie weg te raken. Professionelen en betrokkenen uit het netwerk vragen vooral informatie over de manier waarop ze de minderjarige het best kunnen helpen.

Het Kinderrechtencommissariaat kreeg ook dit jaar meldingen rond problemen bij contacten tussen minderjarigen en grootouders. Ofwel verliep het contact problematisch, ofwel werd de grootouders het contact ontzegd. We gaven vooral informatie en advies.

Vragen en klachten over geweld thuis

Curaçao

Mijn ouders verhuizen in november naar Curaçao maar ik wil helemaal niet mee. Over tien maand ben ik meerderjarig. Is er een mogelijkheid om hier te blijven?

Heel wat minderjarigen stellen vragen over hun rechten als zij zelfstandig zouden gaan wonen of intrekken bij vrienden of familie. Aanleidingen zijn conflictueuze thuissituaties en ouders die willen verhuizen terwijl de minderjarige dat niet wil.

2.2 afstamming

Opeisen

Mijn vriendin is in de steek gelaten door haar toenmalige vriend toen ze twee maanden zwanger was. Hij wou geen kinderen. We zijn snel een koppel geworden en ik heb de geboorte van ons dochtertje van heel dichtbij meegemaakt. Ik heb het kind ook erkend. Ons dochtertje is nu 9 maanden en ik heb vernomen dat de ex-vriend van mijn vriendin het kind wil opeisen. Kan dat zomaar? Wat is het belang van het kind?

Ouders en kinderen hebben een biologische maar ook een juridische band met elkaar. Elk kind heeft een biologische vader en moeder. De biologische ouders zijn niet noodzakelijk ook de wettelijke ouders. Dat is bijvoorbeeld het geval bij adoptie, sperma- en eiceldonatie en kinderen uit een buitenechtelijke relatie. Ook dit jaar kregen we verschillende vragen over afstamming. Het gaat vaak om erg complexe situaties waarin de melder vooral juridisch advies vraagt. De meesten hebben al een advocaat naar wie we dan meestal doorverwijzen. Als de melder nog geen advocaat heeft, wordt voor een eerste advies meestal doorverwezen naar het Justitiehuis.

2.3 scheiding

Veel minderjarigen krijgen te maken met de scheiding van hun ouders. De gevolgen hoeven niet per se problematisch te zijn. De meldingen bij het Kinderrechtencommissariaat gaan wel over situaties waarin kinderen moeilijkheden ervaren of waarin volwassenen aankaarten dat de situatie nefast is voor een kind. De meeste meldingen betwisten een rechterlijke uitspraak of een procedure bij de rechtbank.

Meldingen laten zien dat kinderen en jongeren vaak rechtstreeks problemen ondervinden van de gevolgen van de scheiding. Dat gaat dan vooral over:

- Problemen met de onderhoudsplicht
- Aanslepende opvoedingsconflicten tussen de ouders
- De toepassing van de verblijfs- en omgangsregeling.

Het Kinderrechtencommissariaat onderzoekt nauwelijks scheidingsmeldingen. Er kan geen onderzoek geopend worden omdat het vaak gaat om een conflict tussen het kind en zijn ouders of omdat er een gerechtelijke procedure loopt. Melders zijn vaak teleurgesteld als ze horen dat het Kinderrechtencommissariaat geen mandaat heeft om tussenbeide te komen. Ze hadden gehoopt dat onze tussenkomst bepaalde beslissingen kon beïnvloeden of laten herzien met het oog op de rechten van het kind.

Het Kinderrechtencommissariaat geeft wel informatie en advies over de positie van kinderen in een scheiding, over het recht van het kind om zijn mening te zeggen en licht het juridisch kader toe. Het verwijst ouders vooral door naar juridische dienstverleners zoals een advocaat, de bureaus voor juridische eerstelijnsbijstand, of bemiddelaars. Minderjarigen worden voor ondersteuning vooral doorverwezen naar de Kinder- en Jongerentelefoon en de JAC's.

Ook al voert het geen onderzoek bij scheidingsmeldingen, toch stelt het Kinderrechtencommissariaat vast dat individuele meldingen structurele knelpunten blootleggen. Bij scheidingen stellen we fundamentele schendingen van kinderrechten vast. Het Kinderrechtencommissariaat schreef daarover al adviezen. Toch blijven de rechtsschendingen bestaan en voor problemen zorgen. Het is de taak van het Kinderrechtencommissariaat om daarop te blijven hameren.

Volwaardige rechtsbescherming van minderjarigen

Het Kinderrechtencommissariaat pleit al jaren voor een volwaardige rechtsbescherming van minderjarigen. Het is belangrijk dat minderjarigen hun belangen voor de rechter aan bod kunnen laten komen. Waarom de deur van de rechtbank voor minderjarigen dicht houden? Een volwaardig spreekrecht, de eigen rechtsingang en advocaten voor minderjarigen zijn nodig.

KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT, Dossier: Recht op recht. Pleidooi voor een volwaardige rechtsbescherming voor minderjarigen, juni 2008. www.kinderrechten.be.

• **Spreekrecht**

Artikel 12 van het Kinderrechtenverdrag geeft kinderen recht op inspraak in alle procedures en aangelegenheden die hen aanbelangen. Bovendien moet aan de mening van het kind passend belang gehecht worden in overeenstemming met zijn leeftijd en rijpheid.

In de praktijk wordt niet altijd naar de mening van het kind gevraagd. Zeker bij scheidingen in onderling overleg of met een bemiddelingsprocedure kunnen kinderen hun recht op inspraak niet afdwingen. In de wetgeving zit er een rechtsongelijkheid: alleen de jeugdrechter is verplicht om kinderen vanaf 12 jaar zelf uit te nodigen en te horen. Bij andere rechtbanken bestaat die verplichting niet. De garantie om vanaf een bepaalde leeftijd gehoord te worden en het belang dat

daaraan gehecht wordt, is dus niet voor alle minderjarigen gelijk. Als rechtbanken minderjarigen niet horen, hebben zij geen enkele mogelijkheid om dat aan te klagen.

- **Eigen rechtsingang**

Het Kinderrechtencommissariaat pleit al lang voor een eigen rechtsingang voor minderjarigen. Zeker bij moeilijke scheidingen is daar sterk nood aan. Minderjarigen kunnen niet zelf de invloed aankaarten van rechterlijke uitspraken op hun welzijn of op de leefbaarheid van hun leefsituatie. In schrijnende situaties zouden minderjarigen een eigen procedure moeten kunnen opstarten. Dat is een belangrijke voorwaarde om hun belangen op de eerste plaats te laten komen.

Zeker bij moeilijke scheidingen sterk nood aan eigen rechtsingang

In de hulpverlening stuiten minderjarigen op een gelijkaardig probleem. In de jeugdhulpverlening kunnen ze ondersteund worden door eerstelijnsdiensten zoals de KJT of het JAC. Maar ze kunnen zelden zelf aankloppen bij diensten die in hun naam de ouders aanspreken op de problemen die ze ervaren. Of bij diensten die het gedwongen mandaat krijgen om met de ouders op weg te gaan zodat de scheiding voor het kind weer leefbaar wordt.

- **Jeugdadvocaten**

In een scheidingsprocedure is het moeilijk uit te maken welke belangen behartigd worden: die van de ouders of die van het kind. Bij vechtscheidingen staat deze vraag zeker centraal. Zeker dan is het belangrijk dat jongeren bijgestaan worden door een eigen advocaat. Jeugdadvocaten zijn zich aan het organiseren, maar een wettelijke verankering blijft uit. Er bestaat geen wet die bepaalt wat de term jeugdadvocaat inhoudt, wanneer hij aangesteld kan worden en welk opleidingstraject je moet volgen om de titel jeugdadvocaat te krijgen.

- **Verloop gerechtelijke procedures**

Procedures bij de rechtbank blijven soms heel lang aanslepen. Advocaten vragen uitstel. Zittingen worden verdaagd. Door de dossieroverlast duurt het lang voor de ouders kunnen verschijnen. En dan zijn er nog de wisselende rechters waardoor de opvolging continuïteit mist. De impact van dat tijdsverloop op de betrokken kinderen is groot. Ze blijven vastzitten in een onzekere en onstabiele situatie. Dat voedt soms extra de strijd tussen ouders.

2.3.1. Onderhoudsplicht of onderhoudsrecht?

Geen alimentatie

Een meisje van 14 jaar vertelt dat haar mama alleenstaand en ziek is. Doordat haar papa weigert het alimentatiegeld te betalen, moet haar mama soms tot 's avonds laat extra gaan werken. Ze vindt dat niet eerlijk en vindt dat haar papa ze in de steek laat. Ze vraagt wat ze zelf kan doen zodat papa het alimentatiegeld betaalt.

Bij de bepaling van de verblijfs- en omgangsregeling kan de rechtbank een ouder verplichten alimentatiegeld te betalen om te voorzien in het levensonderhoud van het kind. In de praktijk duiken er heel wat problemen op met dat alimentatie-

geld. De meldingen gaan vooral over wanbetalingen. Een scheiding kan emotionele gevolgen hebben, maar ook de financiële gevolgen worden door die meldingen soms pijnlijk duidelijk.

Oudere kinderen stellen het Kinderrechtencommissariaat vragen over wat ze zelf kunnen doen zodat hun ouder het alimentatiegeld betaalt. Ze beseffen heel goed wat die bijdrage betekent. Dat een ouder de alimentatiebijdrage niet betaalt, bestempelen ze als erg negatief.

Ook ouders zoeken hulp of vragen advies als een partner niet financieel bijdraagt. Ze vinden dat het een recht en in het belang is van het kind dat beide ouders de financiële lasten dragen.

2.3.2. Scheiden, maar toch samen opvoeden: leed of zegen?

Als ouders gescheiden leven, verscherpt dat de verschillen in opvoedingsvisie. Ouders bepalen de regels als hun kind bij hen verblijft vanuit hun eigen waarden en normen. In een gezin vullen ouders elkaar gemakkelijker aan of beïnvloeden ze elkaar. Na een scheiding valt die samenwerking dikwijls weg. Het Kinderrechtencommissariaat krijgt vragen over gevolgen van de reorganisatie van het ouderschap na scheiding. Bijvoorbeeld: schoolkeuze of invulling van de vrije tijd. Kinderen en ouders vragen vooral naar advies over de stappen die ze nog kunnen zetten of naar diensten die verder kunnen zorgen voor hulp of juridisch advies.

• De schoolkeuze

Andere buurt, andere school

Een vader vraagt in naam van zijn 15-jarige dochter wat hij kan doen. De moeder verhuist naar haar nieuwe partner die zo'n 60 km verderop woont. Ze heeft de dochter verteld dat ze daar in de buurt naar school moet gaan. Vader en dochter willen dat niet. Hij wil weten wat zijn ouderlijke rechten zijn en wat de rechten van het kind zijn.

Een van de punten waar ouders over discussiëren, is de schoolkeuze van de kinderen. Eén ouder beslist om het kind in een bepaalde school in te schrijven. De andere ouder wordt voor een voldongen feit geplaatst en voelt zich benadeeld. Ouders vragen vooral advies over hun juridische mogelijkheden om de inschrijving aan te vechten of tegen te houden. Sommige ouders laten het zo om het kind niet in moeilijkheden te brengen. Anderen maken de zaak aanhangig bij de jeugdrechtbank. Sommige ouders gaan nog een stap verder en schrijven hun kind per week in op twee verschillende scholen.

• Vrijtijdsactiviteiten

Ballet onbelangrijk

Een moeder meldt dat haar dochter al zeven jaar balletlessen volgt. Sinds de scheiding weigert vader het kind naar de les te brengen, want hij vindt dat niet belangrijk. Het meisje vindt dat verschrikkelijk. Moeder vraagt of een ouder dat kan verbieden.

Een ander probleem dat kinderen in een scheidingssituatie rechtstreeks raakt, is de mate waarin ouders de vrijetijdsactiviteiten van de kinderen wel of niet opvolgen. Het gebeurt vaak dat het kind een hobby of sport in zijn vrije tijd niet consequent kan volgen omdat één van de ouders er niet achter staat. Ouders, kinderen en professionals zoeken bij het Kinderrechtencommissariaat hulp zodat het kind zijn activiteiten kan blijven uitoefenen.

- **Discussies rond aparte slaapkamers**

Jongere halfzus

Een vader geeft aan dat zijn 10-jarige zoon in de week bij mama een kamer moet delen met zijn jongere halfzus. Hij heeft slaap tekort want het meisje maakt hem 's nachts wakker. Hij vraagt zich af of zijn zoon het recht kan afdwingen op een eigen slaapkamer.

Voorals ouders stellen bij het Kinderrechtencommissariaat vragen over verschillende kinderen die één slaapkamer moeten delen. Het gaat om situaties waarin jongens en meisjes de kamer moeten delen of waarin er een groot leeftijdsverschil is tussen de kinderen.

Er zijn ouders die bang zijn dat het tegen hen gebruikt kan worden als ze de kinderen, soms noodgedwongen, op één kamer te slapen moeten leggen. Er zijn ook ouders die zich informeren over de wettelijkheid hiervan omdat ze dat tegen de ex-partner willen gebruiken in de procedure rond de verblijfs- en omgangsregeling. Het Kinderrechtencommissariaat stelt vast dat deze vragen vooral opduiken als het gaat om situaties waarin de eigen kinderen een kamer moeten delen met andere kinderen in een nieuw samengesteld gezin. Het Kinderrechtencommissariaat geeft de juiste juridische informatie door aan de melders. Er bestaat geen recht op een eigen slaapkamer.

Moeten mijn dochter en zoon een aparte kamer hebben?

De internationale kinderrechtenstandaarden of de wet zeggen daar niets over. Bijzondere regelgeving legt Vlaamse sociale verhuurkantoren wel op dat ze alleen woningen mogen verhuren als die ook een aparte slaapkamer hebben per kind, of per groep van twee of drie kinderen van verschillend geslacht die jonger zijn dan 10 jaar. De vraag over aparte kamers tussen broers en zussen kan ook gesteld worden vanuit het perspectief van kwaliteitsvol wonen. Zo zeggen experts dat er ideaal maximum twee kinderen in dezelfde slaapkamer slapen. Is een van de kinderen twaalf jaar of ouder en zijn ze van een verschillend geslacht, dan is er een aparte slaapkamer nodig.¹

[Rond dit thema schreef het Kinderrechtencommissariaat een bijdrage voor Jeugdrecht.be.](#)

- **Psychosociale hulpverlening voor kinderen en medische zorg**

Wel/geen relatie

De grootmoeder van Dries, 13 jaar, vraagt advies over de situatie van haar kleinzoon. Het Centrum voor Geestelijke Gezondheidszorg stelde vast dat de jongen

¹ HEYLEN, K. en STORMS, B. *Het budget huisvesting en veiligheid* in STORMS, B. en VAN DEN BOSCH, K. (red.), *Wat heeft een gezin minimaal nodig?*, Leuven, Acco, 2009, p. 219.

ADHD heeft. Hij kreeg rilatine voorgeschreven. De vader van Dries gelooft niet in ADHD en vindt dat zijn zoon die medicatie niet nodig heeft. In de week dat de jongen daar is, krijgt hij dus geen rilatine. Vader gaat met de zoon naar een kinderneuroloog die andere medicatie voorschrijft. Grootmoeder vertelt dat haar kleinzoon het beu is om naar de verschillende dokters en diensten te gaan en er last van heeft dat er geen continuïteit is in de medicatie.

Het Kinderrechtencommissariaat krijgt meldingen over het moeizaam proces dat ouders doorlopen als hun kind hulp nodig heeft. Ze stoten op een weigering van hulpverleningsdiensten of individuele hulpverleners om de begeleiding op te starten. De reden is dat de twee ouders, met hun gezamenlijk ouderlijk gezag, hun akkoord moeten geven voor de hulp of ondersteuning opgestart kan worden. Ouders klagen dat hun kind daardoor in de kou blijft staan. In het verlengde van deze problematiek hoort het Kinderrechtencommissariaat ook verhalen over moeilijkheden rond medicatiegebruik van het kind. Ouders hebben soms een verschillende visie op hulpverlening, op de gepaste therapieën en de medicatie die wel of niet nodig is voor hun kind. Dat komt het kind zelf zeker niet ten goede. Op het vlak van gezondheid is het het best dat de twee ouders op een zelfde lijn staan.

- **Documenten van het kind zelf: Kids-ID en SIS-kaart**

Radeloze vader

Een gemeenteambtenaar is op zoek naar het juiste advies. Er zit een radeloze vader bij hem omdat de moeder heeft laten weten dat ze de Kids-ID niet wil meegeven. Hij vertrekt over drie dagen op skivakantie met de twee kinderen. Hij vraagt zich af welk advies hij die vader kan meegeven en of het Kinderrechtencommissariaat tussenbeide kan komen omdat het om documenten gaat van het kind zelf.

Kids-ID ideaal instrument om het ex-partner lastig te maken

Bij een scheiding ontstaan er vaak discussies tussen ouders rond administratieve documenten voor het kind. Elk jaar krijgt het Kinderrechtencommissariaat meldingen over kinderen die hun Kids-ID of SIS-kaart niet meekrijgen. Zeker de Kids-ID is een ideaal instrument voor ouders om het de tegenpartij lastig te maken. Vakanties of een weekendje weg moeten dan vaak op het laatste nippertje geannuleerd worden. Het probleem is dat één ouder de documenten kan aanvragen en ontvangen. Er kan geen duplicaat gemaakt worden. Dat raakt de kinderen rechtstreeks want zo zijn zij mee het slachtoffer van het gedrag van hun ouders. Het Kinderrechtencommissariaat kan alleen maar doorverwijzen naar een advocaat om zo snel mogelijk juridisch advies in te winnen.

Ook gemeentelijke administraties zelf doen regelmatig een beroep op het juridisch advies van het Kinderrechtencommissariaat. Zij hebben rechtstreeks te maken met ouders die op hun dienst tumult komen maken of vragen komen stellen over wat ze kunnen doen als de tegenpartij de Kids-ID niet meegeeft.

- **Vermogensbeheer**

Spaarrekening geplunderd

Een moeder zoekt hulp omdat de vader van hun kind tot twee keer toe grote sommen van de spaarrekening van het kind haalde. Het kind houdt 200 euro over. Ze

wil weten hoe ze het geld van het kind kan beschermen. Ze is op zoek naar een dienst die opkomt voor de belangen van het kind.

Opvallend dit jaar zijn de vragen rond het beheer van de spaarrekening en het geld van de kinderen. Ouders vragen het Kinderrechtencommissariaat wat ze kunnen doen om de spaarrekening van het kind te beschermen omdat de andere ouder grote geldsommen van die rekening haalt.

2.3.3. De verblijfs- en omgangsregeling: knelpunten voor minderjarigen?

Ouders, kinderen, betrokkenen en beroepsmensen stellen het Kinderrechtencommissariaat vragen over de toepassing van de verblijfs- en omgangsregeling. Meldingen gaan over de verschillende vormen van verblijfsregelingen (weekendregeling, week-weekregeling).

De vragen en klachten gaan over drie subthema's:

- De niet-naleving of boycot van de verblijfs- en omgangsregeling
- Onvrede over de verblijfs- en omgangsregeling en de vraag om ze aan te passen
- Combinatie van scheiding en vermoeden van kindermishandeling.

• De niet-naleving van de verblijfs- en omgangsregeling

Boycot

Een vader klaagt dat hij zijn twee kinderen al vijf maanden niet meer gezien heeft. De moeder is plots gestopt met de kinderen mee te geven. Vader heeft een omgangsregeling van een weekend om de veertien dagen. Hij heeft het gevoel dat een ouder machteloos staat bij een boycot van de verblijfsregeling. Hij kan dwangsommen eisen, maar de familie van moeder is kapitaalkrchtig, dus hij vermoedt dat dat niets uithaalt. Hij vraagt zich af hoe hij de kinderen opnieuw kan zien. Bovendien wil hij weten of er begeleiding moet komen want hij is ervan overtuigd dat de kinderen beïnvloed zullen zijn en rare verhalen over hem gaan vertellen. Hij wil dat rechtzetten via begeleiding.

Voorals ouders doen een beroep op het Kinderrechtencommissariaat als de verblijfs- en omgangsregeling niet nageleefd wordt. Ze hopen dat er vanuit de rechten van het kind een doorbraak kan komen in een vastgelopen situatie. Het Kinderrechtencommissariaat verwijst vooral door naar de juridische dienstverleners om de mogelijkheden verder te bespreken. Het is niet altijd duidelijk in wiens belang de vraag gesteld wordt: dat van een ouder of dat van de betrokken kinderen?

• Onvrede over verblijfs- en omgangsregeling

Speelbal in vechtscheiding

Een zorgleerkracht meldt dat ze een meisje uit het derde leerjaar begeleidt. De ouders van het kind zijn verwickeld in een vechtscheiding. De vader laat het kind alle documenten en pleidooien van de advocaten lezen. Ook de moeder belast het kind met haar visie op de feiten en haar beleving. Het meisje kan dat niet langer plaatsen en het wordt haar echt te veel. Ze zegt dat ze de waarheid niet meer weet. "Hoe gaan wij daar op school het best mee om? Kan ik dat ergens melden of doorgeven aan de rechtbank?"

Telt mijn mening niet?

De 17-jarige Ruben vraagt hoe hij aan de rechtbank een wijziging kan aanvragen van de bestaande regeling. Zijn ouders wonen ver uit elkaar en in de vakantieperiodes moet hij afwisselend twee weken bij zijn vader blijven en twee weken bij moeder. De rechtbank vond dat een eerlijke verdeling. Ruben wil in de vakanties minder lang naar zijn vader gaan. Hij wil doen wat hij graag doet: plezier maken en met zijn vrienden optrekken. Zijn vriendenkring is bij de woonplaats van moeder. Hij vindt dat oneerlijk en wil dat de rechter rekening houdt met zijn mening. Hij wil zelf kunnen kiezen welke regeling voor hem haalbaar is.

Om verschillende redenen willen ouders of kinderen een aanpassing van de bestaande verblijfs- en omgangsregeling. Ze vragen het Kinderrechtencommissariaat advies en hulp om een verandering door te voeren. Ook professionals of buitenstaanders die met de kinderen begaan zijn, zoeken naar de juiste informatie over de mogelijkheden om bestaande regelingen te wijzigen. Zij zijn vaak een neutralere partij. Vanuit een objectiever oogpunt worden ze vaak geconfronteerd met scheidingstoestanden die nefast zijn voor de minderjarige.

Door de vele meldingen krijgt het Kinderrechtencommissariaat een goed beeld van de verschillende redenen waarom melders een bestaande regeling willen aanpassen. De kern van de problematiek is elke keer: een minderjarige die opgroeit in een gespannen gezinssituatie, waarin het erg moeilijk is om het belang van het kind te bepalen. Bovendien kan een minderjarige zelf weinig juridisch initiatief nemen om in te grijpen, omdat hij geen 'partij' is. Toch is het de minderjarige zelf die de verblijfs- en omgangsregeling rechtstreeks naleeft.

Het Kinderrechtencommissariaat merkt dat er nog altijd heel wat misvattingen bestaan rond de leeftijd waarop jongeren kunnen 'kiezen' bij wie ze wonen en wanneer ze naar de andere ouder gaan. De leeftijd van 12 of 14 jaar wordt vaak naar voren geschoven als het moment waarop het kind mag kiezen. Het Kinderrechtencommissariaat wil die misvatting verhelpen en legt de juiste betekenis van het spreekrecht uit. Het merkt dat heel wat kinderen en jongeren teleurgesteld zijn als ze de juiste informatie krijgen. Zeker in probleemsituaties of als het kind geen goede band heeft met een ouder, kijken ze uit naar de leeftijd waarop ze zelf mogen kiezen. Kinderen en jongeren vragen om meer gehoord te worden en willen dat er meer rekening gehouden wordt met hun mening.

2.3.4. Scheiding en kindermishandeling

Pijn

Een moeder meldt dat er zware vermoedens zijn dat haar zoontje bij papa thuis seksueel misbruikt wordt. Een jaar geleden, toen hij 4 jaar was, begon hij de eerste keer te vertellen dat papa hem pijn deed aan de geslachtsdelen. Moeder ging naar het Vertrouwenscentrum Kindermishandeling. Ze had er een gesprek maar daar konden ze haar niet verder helpen. Toch heeft de rechtbank de weekendregeling uitgebreid naar een week-weekregeling. Dat loopt nu enkele maanden. Vorige maand belde de school haar omdat de jongen in de klas begon te huilen en vertelde dat papa hem nog altijd pijn doet. Moeder is de jongen van school gaan halen en naar de dokter gereden. Er werden verwondingen aan de piemel vastgesteld. Er

loopt een politieonderzoek. De rechtbank weigert de omgangsregeling voorlopig af te bouwen of te verhuizen naar de bezoekerimte. De rechtbank stelt dat het om twee verschillende zaken gaat. Moeder is boos en bang. Ze vraagt bescherming van haar kind tot er duidelijkheid is.

Het Kinderrechtencommissariaat krijgt meldingen over vermoedens van kindermishandeling in een scheidingscontext. Dat maakt de situatie extra complex en delicaat. Melders vragen advies en zoeken hulp. Ze stoten op heel wat juridische obstakels. Bijvoorbeeld: verschillende procedures die elkaar doorkruisen, verschillende rechters die zich buigen over de zaak en het vooroordeel dat het argument kindermishandeling gebruikt wordt als middel in de scheidingsstrijd.

Ook de deuren van de hulpverlening blijven soms gesloten als melders er aankloppen. De reden is dubbel. Enerzijds zijn sommige diensten bang dat ze meegetrokken worden in een scheidingsstrijd en vragen ze om toestemming van de twee ouders om de hulpverlening op te starten. Anderzijds kan de hulpverlening niet voldoen aan de verwachtingen van melders. Ouders en jongeren hopen dat de diensten tijd maken om te luisteren naar hun verhaal en beleving. Ze hopen dat bepaalde conclusies op papier gezet worden waardoor de rechtbank meer geloof hecht aan hun verhaal en de ernst meer onderkent.

Het Kinderrechtencommissariaat is zich bewust van de complexiteit van de dossiers. Toch vraagt het om er de nodige aandacht aan te geven. Als rechtbank of hulpverlening te snel concluderen dat het argument kindermishandeling alleen maar een middel is in de strijd, dan bestaat het gevaar dat echte slachtoffers in de kou blijven staan.

2.4 **familie rechtbank**

Rechtbanken en rechtszaken zijn volwassenenbastions. Toch hebben ook kinderen en jongeren er soms mee te maken. Denk maar aan de vele scheidingszaken.

In het beleidsdossier 'Recht op recht' van 2008, pleit het Kinderrechtencommissariaat voor de volwaardige rechtsbescherming van minderjarigen. Er is nieuwe wetgeving nodig: rond het spreekrecht, de rechtsingang voor minderjarigen en de instelling van jeugdadvocaten. Voor een effectieve rechtsbescherming moeten we trouwens niet alleen naar justitie kijken. Ook de algemene dienstverlening en de jeugdhulp kunnen er in grote mate toe bijdragen: door te werken aan informatie over rechten van kinderen en jongeren en aan conflictregulering buiten de rechtbank.

Intussen kreeg het project familie rechtbank op federaal vlak definitief vorm. Universiteitsprofessoren, gerechtelijke actoren, de minister van Justitie en de staatssecretaris voor Gezinsbeleid bereikten een akkoord. Het voorontwerp van wet tot oprichting van een familie- en jeugdrechtbank is klaar. Versnipperde bevoegdheden voor familie zaken zijn nefast. De familie rechtbank zal inzetten op toegankelijkheid, eenvormigheid, soepelheid, specialisering en bemiddeling (www.degezinnen.be).

Samen met de *dé légué aux droits de l'enfant* volgen we onze beleidsaanbevelin-

Nieuwe wetgeving nodig over spreekrecht, rechtsingang en jeugdadvocaten

gen rond de rechtsbescherming van minderjarigen in het nieuwe concept familierechtbank op. We pleiten voor een familierechtbank die ook aandacht heeft voor de positie, de noden en de stem van minderjarigen.

Dit is ook één van doelstellingen van het project over 'Childfriendly justice' van de Raad van Europa. Het opzet is om richtlijnen op te stellen voor een politie en justitie die de rechten van minderjarigen respecteert rond informatie, bijstand en participatie (www.coe.int/childjustice). Het Kinderrechtencommissariaat hoopt dat deze aanbeveling snel goedgekeurd wordt en wil er dan zelf mee aan de slag in eigen land.

2.5 jongeren in gezinnen met schulden

Steeds meer gezinnen kampen met schulden en krijgen te maken met schuldbemiddeling. In een gewone schuldbemiddeling bemiddelt een schuldbemiddelaar mondeling of schriftelijk bij een of meer schuldeisers voor een afbetalingsplan of schuldvermindering.

De collectieve schuldenregeling gebeurt onder toezicht van de rechter. Het kan beschouwd worden als een soort faillissement voor natuurlijke personen. Het is de zwaarste vorm van schuldbemiddeling waarin alle inkomsten aan de schuldbemiddelaar overgemaakt worden. Die betaalt de schulden af en geeft het gezin leefgeld.

We stellen vast dat in het wettelijk kader rond schuld kinderen zo goed als onzichtbaar zijn. Nergens verplicht de wet de schuldbemiddelaar om uitdrukkelijk rekening te houden met de situatie van de kinderen in het gezin. Terwijl kinderen toch elke dag de concrete gevolgen van beslissingen rond schuldbemiddeling dragen.

Ouders vertellen ons bijvoorbeeld dat zelfs de kinderbijslag aan de schuldbemiddelaar betaald wordt en dat er bij de begroting van het leefgeld veel te weinig met de noden van de kinderen rekening gehouden wordt.

Als gezinnen in schuldbemiddeling met een minimaal leefgeld moeten rondkomen, treft dat ook de kinderen. Maar de wet stelt alleen heel algemeen dat het leefgeld de menselijke waardigheid moet respecteren. Bij de vaststelling van het leefgeld moet men meer rekening houden met de concrete noden en behoeften van de kinderen in het gezin.

Aandacht voor de positie van kinderen in de schuldproblematiek

Het Kinderrechtencommissariaat vraagt dat er in een procedure rond een collectieve schuldregeling voor kinderen concrete garanties komen voor hun recht op een menswaardig bestaan en ontwikkeling. Waarom de schuldbemiddelaar niet verplichten om in zijn ontwerp van aanzuiveringsregeling een rubriek over de kinderen op te nemen? We vinden het belangrijk dat een aanzuiveringsregeling de mening van het kind zelf respecteert rond zijn noden en bezorgdheden. Collectieve schuldenregeling is vooral federaal geregeld.

Aandacht voor de positie van kinderen in een schuldsituatie hoort ook

thuis in de versterking van de kwaliteitsvolle dienstverlening van de diensten voor schuldbemiddeling. Dat is een Vlaamse bevoegdheid.

Op federaal vlak maakten we onze bekommernissen over aan de staatssecretaris en de minister van Justitie.

In mei 2010 vroeg het Kinderrechtencommissariaat het Vlaams parlement aandacht voor de kinderen in gezinnen met schuldbemiddeling. De aanleiding was een bespreking rond schuldbemiddeling in de Commissie voor Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebeleid Welzijn (Vraag om uitleg over schuldbemiddeling, *Hand. VI. Parl. 2009-2010*, 11 mei 2010, p. 28-33).

3 rechten op, in en door onderwijs

Kinderen en jongeren brengen heel veel tijd op school door. Het is een plek om te leren, vaardigheden te ontwikkelen en sociale contacten te leggen. Dat zegt artikel 29 van het kinderrechtenverdrag ook. Bovendien is de school een plaats waar volwassenen professioneel omgaan met minderjarigen. Jongeren vinden het belangrijk dat beroepsmensen correct met ze omgaan en ze geen 'onrecht' aandoen. Wat precies onrecht is, is moeilijk te bepalen. Het Kinderrechtencommissariaat waakt erover om niet te veel te polariseren tussen leerlingen en schoolteams.

Zoals elke relatie loopt ook de relatie leerling-school soms goed en soms minder goed. Het zijn de minder goede momenten waarover het Kinderrechtencommissariaat klachten krijgt. Die klachten gaan soms over een individuele leerling die problemen heeft met een individuele leerkracht of directie, bijvoorbeeld bij sancties. Maar er zijn ook klachten die structurele problemen blootleggen, zoals over inschrijvingsrecht en geïntegreerd onderwijs. De meeste klachten worden onderzocht. Voor enkele klachten is dat niet het geval. Meestal komt dat doordat de melder geen mandaat geeft om de klacht verder te onderzoeken. Veel melders zijn bang dat de school het hen kwalijk zal nemen dat ze aanklopten bij het Kinderrechtencommissariaat. In andere situaties beslist het Kinderrechtencommissariaat zelf de klacht voorlopig nog niet op te nemen om ze eerst nog op een eerstelijnsniveau te laten behandelen of bekijken. Het Kinderrechtencommissariaat verwijst dan door naar de rechtstreeks betrokkenen om het probleem eerst daar aan te kaarten, maar ook naar het CLB, of het Lokaal Overlegplatform (LOP), de schooldirectie, de leerkracht of de beroepscommissie. Een doorverwijzing naar hulpverlening sluit soms ook beter aan bij het verhaal en de vraag van de melder.

Een van de belangrijke acties van de ombudsdienst in een klachtenonderzoek is bemiddelen. Vaak probeert de ombudsdienst herstelgericht te werken. Naast de beoordeling of de klacht gegrond of ongegrond is, blijft het zinvol dat alle partijen weer verder kunnen werken met elkaar. In de bemiddeling houdt het Kinderrechtencommissariaat rekening met de rechten en plichten van alle partijen. Het vertegenwoordigt wel de stem van de minderjarige en gebruikt het kinderrechtenverdrag als toetsingskader. Dat is belangrijk omdat het Kinderrechtencommissariaat daardoor veel ruimer kan gaan in het klachtenonderzoek. Het biedt ook een houvast omdat het Kinderrechtencommissariaat niet alleen de relatie overheid-minderjarigen onderzoekt maar vaak ook de relatie beroepsmensen-minderjarigen.

Naast het effectieve klachtenonderzoek heeft de ombudsdienst een belangrijke advies- en informatiefunctie voor ouders, leerlingen, andere betrokkenen en onderwijsactoren.

Opvallend is dat ouders en leerlingen vaak vooral willen weten of iets wel kan

of mag. Ze stellen handelingen en beslissingen in vraag. Ook leerlingen zelf worden mondiger, kritischer en stellen vragen over mogelijk onrecht. Het Kinderrechtencommissariaat stelt vast dat die kritische vragen heel positief kunnen zijn. Ze bevorderen de dialoog tussen ouders, school en leerlingen. Maar anderzijds stelt het Kinderrechtencommissariaat vast dat de vragen soms tot conflicten leiden. Ongenuanceerde discussies laten situaties wel eens escaleren. Het Kinderrechtencommissariaat heeft de taak elke partij te wijzen op haar verantwoordelijkheid en om het voorval of verhaal in een juist perspectief te plaatsen. Het merkt dat het leerlingen, ouders en school daar effectief mee verder helpt.

Leerlingen worden mondiger, kritischer en stellen vragen over mogelijk onrecht

3.1 relatie leerkrachten en leerlingen

Chronisch pestgedrag

Een moeder meldt dat een juf op school al vijftien jaar kinderen pest: vernederende opmerkingen, voortdurend slecht geluimd zijn, hard zijn voor de kinderen. De geviseerde kinderen gaan niet graag meer naar school en kampen met een laag zelfbeeld. De directeur van de school is op de hoogte en geeft toe dat de leerkracht niet echt geschikt is om met lagere schoolkinderen te werken, maar hij blijft wel achter zijn personeel staan. Moeder vraagt of het Kinderrechtencommissariaat voor deze kinderen kan opkomen of welke stappen ze zelf nog kan zetten.

Leerkrachten hebben gezag en autoriteit tegenover hun leerlingen. Soms maken ze misbruik van die positie en dat dreigt het welzijn van leerlingen aan te tasten. Op het Kinderrechtencommissariaat wordt melding gemaakt van verschillende soorten handelingen van leerkrachten. De meldingen gaan over:

- De manier van lesgeven en de aanspreekbaarheid van de leerkracht.
- Niet correct pedagogisch handelen. Vooral leerlingen die extra zorg en ondersteuning nodig hebben, voelen zich niet altijd correct behandeld door de leerkracht.
- Het gevoel gevisieerd en niet respectvol behandeld te worden. Melders klagen dat leerkrachten het soms duidelijk laten voelen als ze je niet graag hebben. Dat blijkt uit vernederende opmerkingen en algemene onverdraagzaamheid.
- Hardhandige aanpak door leerkrachten, zoals een klap geven, aan de haren trekken of hardhandig uit de groep halen.

Ouders en jongeren willen vooral aftoetsen of het gedrag van de leerkrachten normaal is of wel degelijk bepaalde grenzen overschrijdt. Ze willen vooral weten of iets wel kan of mag, en of de rechten van het kind gerespecteerd worden. Ze willen ventileren en zijn op zoek naar erkenning. Voor sommige jongeren of ouders is dat al genoeg. Anderen willen de situatie verder aanpakken en vragen advies over de stappen die ze kunnen zetten of om het gesprek met de leerkracht aan te gaan.

Er zijn ook melders die bij het Kinderrechtencommissariaat aankloppen, nadat ze zelf geprobeerd hebben om de situatie bespreekbaar te maken met leerkracht

of directie. Ze klagen dan aan dat de directie ze niet genoeg hoort of gelooft, en altijd de kant kiest van de leerkracht. Het gaat vaak om een welles-nietesdiscussie waarin het erg moeilijk is om te achterhalen wat er precies gaande is. Situaties waarin leerlingen gebukt blijven gaan onder negatieve machtsposities van leerkrachten, raken aan hun welzijn en welbevinden. Dat zorgt snel voor schoolmoeheid.

3.2 formele regels en informele afspraken

Fundamentele rechten?

Een maatschappelijk assistent van de school vraagt advies voor leerlingen uit het laatste jaar. Over de middag moeten de leerlingen op school blijven. Dat stuut op verzet bij de laatstejaars die dit schooljaar 18 jaar worden. Zij willen 's middags wel weg kunnen uit de school. Een groepje mondige leerlingen wil de regel aanklagen. Ze zeggen dat ze wel oud genoeg zijn om te mogen stemmen, te trouwen, een eigen zaak te starten maar kennelijk niet voor een middagpauze buiten de schoolmuren. De leerlingen willen weten of de regel in strijd is met hun fundamentele rechten.

Een dienst meldt dat hij soms verhalen hoort van jongeren die van school gestuurd worden omdat de school eenzijdig besliste om in het schoolreglement een verbod op te nemen op religieuze kentekens zoals een hoofddoek. Ze willen weten of dat strijdig is met het Kinderrechtenverdrag, of het hun recht op vrije schoolkeuze inperkt, en of de jongeren er een forum over kunnen starten.

Elke school heeft een schoolreglement en een pedagogisch project. In het schoolreglement staan formele regels en afspraken zodat leerlingen weten wat van ze verwacht wordt, wat zij van de school mogen verwachten en wat de leefregels zijn op school. In het schoolreglement zit altijd een orde- en tuchtreglement en een examenreglement. Verder krijgt de school de vrijheid om bepaalde regels vast te leggen. Dat kan gaan over kapsel, kleren, aanwezigheid op schoolactiviteiten en afspraken rond het verlaten van de school in de middagpauze. Naast die geschreven regels gelden er op school ook afspraken of regels die minder tastbaar zijn.

Het Kinderrechtencommissariaat krijgt meldingen over formele regels en informele afspraken. De meldingen komen vooral van de jongeren zelf. Ze willen weten of de afspraken en leefregels op school wettelijk zijn en zoeken een klankbord als ze zich niet kunnen vinden in bepaalde regels. Jongeren hebben het gevoel dat ze zich moeten neerleggen bij de orders van de school en dat ze geen mogelijkheid hebben om dat ergens aan te klagen.

Uit de meldingen blijkt dat jongeren het belangrijk vinden om inspraak te krijgen in bepaalde leefregels. Ze vinden dat de school te weinig rekening houdt met hun visie. Zeker over de erg strenge regels die raken aan hun eigenheid, identiteit of jongerencultuur vinden ze dat ze gesprekspartner moeten zijn. Het Kinderrechtencommissariaat vindt het belangrijk dat scholen en leerlingen daarover met elkaar in dialoog gaan, met respect voor elkaars eigenheid en visie.

Jongeren hebben het gevoel dat ze zich moeten neerleggen bij orders

3.3 kan een school de hoofddoek verbieden?

Het schooljaar 2009-2010 startte in Antwerpen met een discussie over een hoofddoekverbod op school. Een secundaire school die nog als laatste in de buurt de hoofddoek toeliet, besloot om in het nieuwe schooljaar de hoofddoek te verbieden. De school ging niet over één nacht ijs. Ze ging in debat met voor- en tegenstanders en overlegde met de leerlingen.

Respect en verdraagzaamheid

Verschillende actoren wilden van het Kinderrechtencommissariaat weten of het verbod niet in strijd is met kinderrechten. Het Kinderrechtencommissariaat betreurde het algemene hoofddoekverbod. De manier waarop het onderwijs door een algemeen verbod vorm krijgt, sluit niet aan bij het onderwijs dat het kinderrechtenverdrag voor ogen heeft. Onderwijs moet respect bijbrengen voor elkaar en elkaars cultuur. Het moet het kind voorbereiden op een verantwoord leven in een vrije, verdraagzame samenleving die vriendschap tussen verschillende etnische, nationale en godsdienstige groepen respecteert. Vanuit deze uitgangspunten is de school een plek waar leerlingen de kans krijgen om mee te doen met sociale en culturele activiteiten.

3.4 sancties

Het schoolleven wordt bepaald door leerlingen, leerkrachten, directies en het algemene schoolbeleid. Dikwijls loopt dat vlot, maar soms kan een leerling de rust op school verstoren of de samenwerking verhinderen. Daarvoor kan de school dan een sanctie opleggen: een straf, een ordemaatregel, of zelfs een tuchtmaatregel zoals tijdelijke schorsing of definitieve uitsluiting.

Schandpaal?

De 15-jarige Noa meldt dat een leerkracht op school de namen ophangt van een groepje leerlingen als ze vindt dat die niet gehoorzaam of lastig waren. Ze hangt die namen op in de inkomhal om de leerlingen te dwingen hun excuses aan te bieden. Noa wil weten of dat wel correct is en vraagt wat de leerlingen daaraan kunnen doen.

3.4.1. Persoonlijke spullen in beslag nemen

Heel wat meldingen gaan over scholen die persoonlijke spullen in beslag nemen. Meestal gaat het om een gsm, een mp3-speler of een iPod. Vooral de gsm ligt erg gevoelig bij leerlingen. Het is hun communicatiemiddel buiten de schooluren en verhoogt hun veiligheidsgevoel. Schoolreglementen schrijven vaak afspraken voor rond gsm-gebruik op school. Als een leerling de afspraak niet nakomt, mag de school de gsm afnemen maar ze moet die op het einde van de les of van de schooldag wel teruggeven. De meeste leerlingen en ouders hebben daar wel

begrip voor. Maar er komt verzet als de school de gsm langer in beslag neemt. Jongeren zien dat terecht als een langdurige inbeslagname van hun persoonlijke eigendommen. Dat is een exclusieve bevoegdheid van politie en gerecht. Zelfs al voorziet het schoolreglement de sanctie als mogelijkheid, dan nog is ze niet wettelijk.

3.4.2. Ordemaatregelen, schorsen en uitsluiten

Bij storend gedrag hebben scholen een ruime autonomie om **ordemaatregelen** te nemen. Daardoor kunnen ze snel inspelen op het gedrag van leerlingen. Vaak geeft dat geen aanleiding tot discussies. Maar soms leiden de ordemaatregelen wel tot een klacht. Onderzoek laat zien dat leerlingen geen enkele vorm van verdediging krijgen als de maatregelen in strijd zijn met hun menselijke waardigheid, hun bescherming tegen lichamelijk en fysiek geweld, hun recht op verdediging of het proportionaliteitsbeginsel. Bovendien stelt het Kinderrechtencommissariaat vast dat sommige scholen een tijdelijke schorsing of uitsluiting van bepaalde lessen of buitenschoolse activiteiten een 'ordemaatregel' noemen. De school is dan niet verplicht om bepaalde procedures te volgen, terwijl de sancties het doel van een ordemaatregel duidelijk overstijgen. Het zijn ingrijpende maatregelen die het recht op onderwijs van de leerling verhinderen. Een duidelijke communicatie naar de ouders toe, een welomschreven motivering en recht op verdediging zouden ook daarvoor voorzien moeten worden.

Geschorst

Een vader meldt dat zijn 9-jarige zoon in totaal acht weken geschorst is op basis van vermoeden van pesterijen en seksuele benadering van meisjes op school. De consulent van de jeugdrechtbank en de politie probeerde al te bemiddelen met de school. De school weigert de schorsing op te heffen. Na acht weken was de jongen weer welkom met afspraken zoals in de speeltijd niet op de speelplaats komen.

Als de school oordeelt dat een leerling handelingen of gedrag stelt die een gevaar vormen voor het onderwijs, kan ze tuchtmaatregelen nemen. Bij meldingen over **tijdelijke schorsingen** stelt het Kinderrechtencommissariaat vast dat de minderjarige geen enkele rechtsbescherming geniet. Dat uit zich vooral in de lange duur van sommige schorsingen. Er zijn geen maximumtermijnen waardoor het Kinderrechtencommissariaat in de praktijk ziet dat sommige leerlingen dagen- of wekenlang thuis zitten. Dat is in strijd met hun recht op onderwijs zoals het kinderrechtenverdrag het voorziet.

Een school kan een leerling preventief schorsen in afwachting van een **definitieve uitsluiting**. Voor deze tuchtmaatregel moet ze wel een vaste procedure volgen: de leerling en zijn ouders krijgen inzage in het tuchtdossier en hebben het recht om gehoord te worden. Een definitieve verwijdering kan pas na advies van de klassenraad en de beslissing moet schriftelijk gemotiveerd en megedeeld worden. Het Kinderrechtencommissariaat stelt via klachtenonderzoek vast dat er nog altijd scholen zijn die de procedure niet nauwgezet naleven. Ouders en leerlingen weten dat vaak niet of pas te laat waardoor ze geen hoger beroep meer kunnen aantekenen. De beroepscommissie kan alleen maar oordelen of de klassenraad opnieuw moet samenkomen of dat de beslissing gerechtvaardigd is. Leerlingen

hebben heel weinig vertrouwen in dat orgaan omdat het voor hen onder de eigen schoolstructuur valt.

Thuisgebracht

Een moeder vertelt dat haar drie kinderen niet meer welkom zijn op de lagere school. Op een morgen bracht de directeur ze persoonlijk terug naar huis. Ze vraagt zich af of dat kan en wil weten of de school verplicht is de kinderen nog op te vangen. Moeder wou alleen melden dat dit in de praktijk gebeurd was, maar wou geen verder onderzoek. De school was akkoord om de jongen en het meisje hun communie nog te laten doen, omdat de kinderen daar naar uitkeken. Ze was bang dat onze tussenkomst het akkoord misschien in het gedrang zou brengen.

Als een school vermoedt dat een leerling betrokken is bij strafbare feiten, leidt dat wel vaker tot meldingen over definitieve uitsluiting die bij de leerling zorgt voor een groot onrechtvaardigheidsgevoel. Het gaat dan vooral over het vermoeden van drugbezit, druggebruik of diefstal. Vaak voeren scholen een eigen onderzoek maar is het onduidelijk welke stappen ze daarin zetten, welke feiten ze tegen elkaar afwegen, welke 'bewijzen' meespelen en welke niet. Meestal blijft het vermoeden alleen maar bestaan en wordt de leerling op basis daarvan definitief uitgesloten. Scholen moeten de vraag durven stellen of die minderjarigen genoeg rechtsbescherming genieten. Het Kinderrechtencommissariaat deelt de visie dat scholen druggebruik niet mogen tolereren. Maar is een definitieve verwijdering het juiste antwoord op 'het vermoeden van'? Beantwoordt dat aan een basisprincipe van ons rechtstelsel, namelijk dat elk individu onschuldig is tot het tegendeel bewezen is?

Is definitieve verwijdering juist antwoord op 'vermoeden van'?

3.5 pesten

Verantwoordelijkheid school?

De ouders van de 14-jarige Stefano melden dat hun zoon al lang gepest wordt op school. De school zei altijd dat ze probeert om het probleem aan te pakken maar dat dat niet zo evident is. De ouders en de jongen merken weinig verschil en weten niet goed wat de school precies doet: "Sinds vorige week staat op een netwerksite te lezen dat wie onze zoon iets zou aandoen 250 euro kan verdienen. We zijn ervan overtuigd dat dat van de pesters komt." De school bevestigt dat het verhaal inderdaad de ronde doet. Ze gaan bekijken wat in hun mogelijkheden ligt want het is iets dat buiten de school verspreid wordt en er mag niet te paniekerig op gereageerd worden. Doordat het geloof van de ouders in de school weg is, vragen ze het Kinderrechtencommissariaat om mee toe te zien op welke stappen de school zet en welke beslissingen ze neemt. De school heeft toch de taak om de pesters een halt toe te roepen en om duidelijk tot actie over te gaan? Ze willen de school duidelijk maken dat ze nu haar verantwoordelijkheid ten volle moet opnemen.

Bijna elke school krijgt te maken met pestgedrag onder leerlingen. Het is dan ook belangrijk dat elke school er waakzaam voor is en een degelijk pestbeleid uitwerkt. Voortdurend pestgedrag is nefast voor het welbevinden van leerlingen.

Pesten is een heel complex gegeven en is niet altijd eenvoudig op te lossen. Er zijn scholen die heel wat inzet toonden en heel wat initiatieven namen. Toch is verdere ondersteuning nodig en verdere ontwikkeling en verspreiding van **good practices**.

Ouders en kinderen zijn vaak moe gestreden en kloppen radeloos aan bij het Kinderrechtencommissariaat in de hoop dat een tussenkomst iets meer uithaalt. De verwachtingen van ouders en kinderen zijn soms niet realistisch. Ze willen dat het pesten onmiddellijk stopt en dat de school aan de pesters duidelijk stelt dat het genoeg geweest is. Jammer genoeg bestaat deze toverformule niet. Daardoor ziet het Kinderrechtencommissariaat situaties tussen ouders en de school escaleren. Ouders wijzen met de vinger naar de school. De scholen vinden het niet fair dat hun inzet niet gezien wordt. Scholen en ouders komen lijnrecht tegenover elkaar te staan. Dat is niet in het voordeel van het kind. De meldingen laten verschillende aspecten zien van pesten. Daardoor zijn de klachten erg verschillend. Ze gaan over:

- Het gevoel dat de school niet adequaat reageert op het pestgedrag en dat de leerling in de kou blijft staan
- Situaties die escaleren waardoor het kind niet meer naar school wil
- Geweld onder leerlingen, net buiten de schoolomgeving waardoor scholen stellen dat ze daar geen verantwoordelijkheid in dragen.

Het Kinderrechtencommissariaat stelt vanuit de meldingen vast dat scholen weinig communiceren met de ouders en het kind over hoe ze met het pestprobleem aan de slag gaan. Dat verhoogt het gevoel dat de school misschien geen geloof hecht aan het verhaal van het kind of het probleem minimaliseert. Ouders storen zich er aan dat de school en het CLB het pestprobleem vooral herleiden tot een probleem van weerloosheid van hun kind. Ze zijn gefrustreerd dat er vooral met de slachtoffers gewerkt wordt, maar dat de pester zelf buiten schot blijft.

Kinderen en jongeren zelf vragen veel advies en tips om de situatie zelf aan te pakken. Ze willen niet snel dat het Kinderrechtencommissariaat stappen zet. Ze zoeken een luisterend oor en een dienst die ze verder op weg helpt. De ombudsdienst hoort veel eigen kracht in de verhalen van jongeren om hun probleem aan te pakken. Maar hij hoort ook veel schaamte en angst bij kinderen. Schaamte omdat ze gepest worden, angst om het thuis te vertellen en angst dat het pestgedrag erger wordt als volwassenen zich gaan mengen. Er zijn nog heel wat slachtoffers die alleen met hun verhaal blijven zitten. Ze geloven maar moeilijk dat het misschien ooit over gaat. Sensibilisering en preventie blijven twee belangrijke sleutelwoorden bij pestgedrag onder kinderen en jongeren.

3.6 leerlingenbegeleiding

Aanvaardingsprobleem?

Een moeder vertelt dat het CLB revalidatie aanraadt voor haar dochtertje, die in de derde kleuterklas zit. Ze zeggen dat ze verschillende achterstanden heeft en niet mee zal kunnen in het eerste leerjaar. Voor moeder kwam dat hard aan omdat het de eerste keer is dat ze hoort dat haar dochter zoveel achterstanden

heeft. Ze wil weten of de school het recht heeft om haar te weigeren in het eerste leerjaar. Ze wil ook weten of een neutrale dienst opnieuw een testing kan doen. Ze twijfelt aan de grondigheid van de testen. Het CLB en de school zeggen dat ze het advies moet volgen en dat ze een aanvaardingsprobleem heeft. Ze wil weten welke rechten kinderen hebben in deze discussie en hoe ze daar als ouder voor kan opkomen.

Het Kinderrechtencommissariaat krijgt meldingen over het CLB en de interne leerlingenbegeleiding op school. Al die meldingen vallen onder de ruimere noemer leerlingenbegeleiding.

Meldingen gaan over de manier waarop de informatieoverdracht verloopt vanuit de leerlingenbegeleiding. Vooral ouders klagen aan dat de CLB-medewerkers te weinig toegankelijk zijn en dat ze soms lang moeten wachten voor ze een gesprek krijgen. Andere melders zeggen dat er vanuit het CLB weinig rechtstreeks gecommuniceerd wordt. Soms horen ze vanuit de school dat het CLB bepaalde adviezen gaf zonder dat die ooit rechtstreeks met hen besproken zijn. Ouders voelen zich dan vaak niet erkend in hun ouderrol. Ze hebben het gevoel dat de adviezen niet genoeg gestoffeerd zijn. Het is belangrijk om altijd open en duidelijk te communiceren vanuit een gezamenlijk streven naar het beter functioneren van het kind.

Andere meldingen gaan over onduidelijkheid over de oriënteringsopdracht vanuit het CLB. Ouders en jongeren weten niet altijd wat zo'n oriëntering betekent. Ze vragen zich af of die afdwingbaar is, of dat het alleen maar om een advies gaat. En ze willen weten of een second opinion mogelijk is. Het is belangrijk dat ze daarover duidelijk geïnformeerd zijn. Het is de taak van het CLB om al deze informatie duidelijk te kaderen en over te brengen.

Vertrouwelijk

Een jongen meldt dat hij de leerlingenbegeleidster van school in vertrouwen nam over zijn druggebruik in het weekend. Hij vroeg haar advies en raad over diensten waar hij terecht kan. De dag daarna spraken andere leerkrachten hem aan over zijn druggebruik. Hij is ontzet en wil weten of de leerlingenbegeleidster in de fout ging. Hij is bang dat de school nu ook zijn ouders zullen waarschuwen.

Minderjarigen melden vooral dat beroepsgeheim niet nageleefd werd door de interne leerlingenbegeleiders. Ze voelen zich oneerlijk behandeld en vragen zich af of hun privacy wel gerespecteerd werd. Het Kinderrechtencommissariaat benadrukt dat het heel belangrijk is dat leerlingen in het begin van het gesprek duidelijk te horen krijgen wat er kan gebeuren met de inhoud ervan. Leerlingen moeten op de hoogte zijn van het verschil tussen het beroepsgeheim van de CLB-medewerkers en het ambtsgeheim van de interne leerlingenbegeleiders. Alleen zo kan ongenoegen achteraf vermeden worden.

Het Kinderrechtencommissariaat geeft ook advies en ondersteuning aan de leerlingenbegeleiders zelf. Zij stellen vragen over de rechten van kinderen, hoe ze die moeten toepassen in de begeleiding, en ze vragen hulp in moeilijke situaties van kinderen. Vooral als die het eigen takenpakket van de leerlingenbegeleiding overstijgen.

Leerlingen vragen zich af of CLB hun privacy wel respecteert

3.7 schooluitslagen

Beroep tegen B-attest

De 15-jarige Dylan klaagt bij het Kinderrechtencommissariaat aan dat hij in juni een B-attest kreeg. Hij tekende op tijd hoger beroep aan en gaf in zijn brief een uitgebreide argumentatie. Hij werd uitgenodigd door de beroepscommissie die al na tien minuten besliste dat ze de conclusie van de school volgde. Dylan klaagt dat de commissie niet de tijd nam om zijn argumenten te overlopen of om hem mondeling een toelichting te laten geven. Hij heeft dat ook gemeld aan het kabinet van de minister van Onderwijs. Hij kreeg een brief waarin stond dat ze de zaak zouden bekijken. Dylan is op 1 september niet gestart want hij kon zich niet bij de beslissing en het onrecht neerleggen. Hij wou bovendien wachten op het onderzoek dat het kabinet beloofd had.

Het Kinderrechtencommissariaat krijgt meldingen over betwistingen van examenuitslagen en over de attesten op het einde van het schooljaar. Het Kinderrechtencommissariaat kan geen onderzoek openen naar de manier waarop leerlingen beoordeeld worden omdat dat onder de autonomie van de school en de leerkrachten valt. Het kan wel meldingen over de motivering *an sich* of de algemene informatieverstrekking verder onderzoeken.

Het Kinderrechtencommissariaat stelt vast dat de motivering voor een bepaald attest op het einde van het schooljaar niet altijd even duidelijk of erg minimalistisch is. Dat stuut melders tegen de borst. Bovendien klagen melders dat de school geen informatie geeft over de mogelijke beroepsprocedure. Het gevaar is dat heel wat leerlingen de kans op hoger beroep missen door de beperkte tijdspanne waarin dat moet gebeuren. De procedure en de modaliteiten staan wel in het schoolreglement, maar een extra kopie bij het B- of C-attest zou beter tegemoetkomen aan het recht van minderjarigen op duidelijke informatie.

Andere meldingen tonen dan weer aan dat leerlingen zich niet altijd eerlijk behandeld voelen door de beroepscommissie bij attestbetwistingen. Ze klagen over partijdigheid en dat de commissie hun argumentatie niet ernstig nam. Ze voelen de commissie niet aan als een neutraal orgaan dat leerlingen als gelijkwaardige partner behandelt.

3.8 kosteloos onderwijs

Maximumfactuur overschreden

Een ouder zegt dat de school van zijn kinderen het bedrag van de maximumfactuur overschrijdt. De school blijft activiteiten organiseren en een bijdrage vragen van de ouders. Bij elke activiteit vragen ze een document te ondertekenen voor akkoord. De kinderen zijn niet verplicht de activiteiten te volgen, want als je als ouder je akkoord niet geeft, dan mag het kind die dag in een andere klas gaan zitten en aparte taakjes maken. De melder wil weten of dat wettelijk is en klaagt dat de school de ouders weinig keuze laat. Want het kind wordt eigenlijk 'gestraft' als het niet mee mag met de rest van de klas.

Voorals ouders willen weten wat kosteloos basisonderwijs inhoudt en wat de draagwijdte ervan is. Ze stellen vragen over afrekeningen van de school en gaan ervan uit dat ze een heel schooljaar niets meer hoeven te betalen. Anderen klagen aan dat scholen creatief omspringen met de maximumfactuur en willen weten wat wettelijk is.

3.9 geïntegreerd onderwijs, buitengewoon onderwijs, inclusief onderwijs

GON-begeleiding

Een vader vertelt dat zijn zoontje van acht jaar een autismespectrumstoornis heeft. De jongen zit in het gewoon onderwijs en krijgt GON-begeleiding. De juf en de directie hebben laten weten dat de jongen niet langer welkom is. Ze vinden dat er in de les te veel aandacht naar hem moet gaan en dat de GON-begeleiding te weinig uren krijgt om dat allemaal op te vangen. De juf zegt dat ze dat niet langer kan omdat ze nog 23 andere leerlingen heeft om voor te zorgen. Vader is ontgoocheld omdat de school bij de inschrijving op de hoogte was van de problematiek en na zes maanden ineens laat weten dat het zo niet langer kan. De school stelt buitengewoon onderwijs voor. Vader klaagt dat je als ouder en als kind voor het blok gezet wordt, want als je de voorgestelde oplossing weigert, dan laat je een kind bij een leerkracht zitten van wie je weet dat ze de jongen liever niet heeft. Hij vraagt zich af of dat de toekomst is van geïntegreerd onderwijs en wat de rechten van zijn kind zijn.

Kinderen die extra zorg nodig hebben, vinden niet altijd een juist aanbod in het onderwijs. In het gewone onderwijs zijn heel wat scholen terughoudend om die leerlingen in te schrijven. Ze beroepen zich op hun draagkracht om een leerling niet toe te laten. Ouders en kinderen zijn erg afhankelijk van de inzet van scholen of van een individuele leerkracht om het schooljaar tot een goed einde te brengen.

Scholen beroepen zich op draagkracht om leerling niet in te schrijven

Ouders hebben maar al te vaak het gevoel dat inclusief onderwijs dode letter is. Ze voelen weinig erkenning en steun vanuit de scholen. Inclusief of geïntegreerd onderwijs kan niet afgedwongen worden. Het is een samenwerkingsverband tussen ouders, leerling, leerkracht, schoolteam, CLB en buitengewoon onderwijs. Als een van de partijen beslist dat het niet meer gaat, stopt de samenwerking. Ouders hebben het gevoel dat er niet genoeg geïnvesteerd wordt. Scholen weerleggen dat en zeggen dat ze genoeg inzet tonen, maar dat extra aandacht en zorg te zwaar wordt en een effect heeft op de andere leerlingen van de klas. Het is een erg moeilijk evenwicht. Het Kinderrechtencommissariaat merkt dat ouders vaak uit onmacht in opstand komen en externe hulp zoeken. Ze vinden dat het recht op onderwijs geschonden wordt.

3.10 inschrijvingsrecht

Dit jaar stond de toepassing van het inschrijvingsrecht in de schijnwerpers. Het tekort aan beschikbare plaatsen en scholen deed heel wat stof opwaaien.

Vrije schoolkeuze?

Een moeder uit haar bezorgdheid over vooraf inschrijven van Nederlandstalige kinderen in Brusselse scholen. Ze vertelt dat je als ouder op voorhand moet gokken in welke school je de meeste kans maakt om een plaatsje te bemachtigen. Daardoor kun je niet samen met andere ouders inschrijven zodat vriendjes toch nog samen naar school kunnen. Ze vindt dat dat het recht van het kind op een school naar keuze serieus aantast.

Het GOK-decreet garandeert gelijke onderwijskansen voor alle leerlingen en het recht op inschrijving in de school naar keuze. De laatste jaren staat die vrije schoolkeuze zwaar onder druk. Ouders kampeerden tot voor kort voor de school van hun keuze. Ze wilden daar zeker zijn van een plek.

Via geautomatiseerde inschrijvingsprogramma's probeerden de grootsteden in het voorjaar een antwoord te bieden op die zorgwekkende situatie. GOK-vragen en schoolvoorkeuren moesten via computer beantwoord worden. Na de inschrijvingsperiode werd aan de leerling een school toegekend.

Verschillende bezorgde ouders namen contact op met het Kinderrechtencommissariaat. Ze waren bang voor het recht op onderwijs van hun kind. Artikel 28 van het kinderrechtenverdrag stelt dat de staat het recht op onderwijs van kind moet garanderen en de plicht heeft om ervoor te zorgen dat ten minste het lager onderwijs gratis en verplicht is.

Het Kinderrechtencommissariaat wees op de Commissie Leerlingenrechten waar de ouders de weigering van inschrijving kunnen betwisten.

“Eigenlijk niet welkom”

Een moeder klopt aan omdat ze geen school vindt voor haar 11-jarige dochter. Lisa heeft kernautisme en is hoogbegaafd. Ze heeft haar eerste jaar in een gewone school gevolgd, maar werd uitgesloten door de problematiek die de draagkracht van de school overstijgt. Het meisje volgt de richting Latijn maar heeft ook een attest type 7 voor buitengewoon onderwijs. Dat attest werd opgesteld om GON-uren te krijgen. Moeder zegt dat veel kinderen met autisme of hoogbegaafdheid dat attest krijgen omdat ze in de andere types niet passen. De acht scholen die ze bezocht, weigeren allemaal de inschrijving op basis van draagkracht. Uit onmacht en onbegrip klaagde moeder twee scholen aan bij de Commissie Leerlingenrechten. De scholen werden in het ongelijk gesteld waardoor haar dochter in principe ingeschreven kon worden. Maar de scholen communiceren dan zo: “Ze mag komen omdat we ze moeten inschrijven, maar weet dat ze eigenlijk niet welkom is.” Moeder vertelt dat als je uit principe zou doorzetten, je kind elke dag in een omgeving komt waar het niet welkom is. Dat is gedoemd om op korte termijn te mislukken.

Lisa zou perfect passen in de onderwijsvorm OV4 (gewoon secundair onderwijs met aangepaste didactische vormen) met a.s.o.-richting om haar studies Latijn-Grieks verder te zetten. Dat wordt maar aangeboden in één school, ver van waar ze woont. Er is wel een internaat maar geen MPI waardoor er niet genoeg ingespeeld wordt op de extra zorg die Lisa nodig heeft. Het Kinderrechtencommissariaat overlegde met het LOP. De LOP-deskundige bevestigde het verhaal van de moeder

en Lisa. Ze volgt dat zeker verder op, maar kan ook geen inschrijving afdwingen. Ze bevestigt dat er in de OV4-opleidingen meer vraag dan aanbod is.

Uiteindelijk werd voor Lisa een school gevonden die bereid was om haar in te schrijven en die open stond voor leerlingen die extra zorg nodig hebben. De school zette een zorgsysteem op, een netwerktafel tussen directie, klastitularis, CLB en de psycholoog van Lisa. De psycholoog gaf uitleg over autisme, de kenmerken en de aanpak ervan. CLB en klastitularis gaven die informatie door aan de andere leerkrachten van de klas. Daarnaast werden onderling afspraken gemaakt en evaluatiemomenten voorzien, met ruimte voor de inbreng van Lisa zelf. Het toont aan hoe ouders en kinderen afhankelijk zijn van de goodwill van scholen. Er zijn scholen die een goede, uitgebouwde visie hebben en ten volle hun verantwoordelijkheid opnemen.

Het enige probleem dat nog prangend was, was het vervoer naar school. Lisa geraakte alleen maar op school met het openbaar vervoer (bus en overstap op de trein). Dat is voor een kind met kernautisme niet mogelijk. Als er iets verandert aan het traject of er gebeurt iets onverwachts, dan blokkeert zij volledig. Moeder heeft een alternatief gevonden via de vervoersdienst van een mutualiteit maar moet het zware kostenplaatje zelf dragen.

Het Kinderrechtencommissariaat krijgt vaak meldingen over de moeilijkheid om voor leerlingen die extra zorg nodig hebben een gepaste school te vinden. Dat zijn problemen die raken aan het inschrijvingsrecht en het thema geïntegreerd en buitengewoon onderwijs. Het verhaal van Lisa staat symbool voor vele andere situaties waarin kinderen geen school vinden. Het geeft een goed beeld van waar ouders en kinderen mee geconfronteerd worden en hoe verwacht wordt dat ze overal zelf hun weg in vinden.

Vaak moeilijk om gepaste school te vinden voor leerling die extra zorg nodig heeft

3.11 **verantwoordelijkheden van scholen, aansprakelijkheid en algemene organisatie**

De ombudsdienst krijgt veel informatie- en adviesvragen en klachten over de verantwoordelijkheid, aansprakelijkheid en organisatie van de school of van het internaat. De vragen zijn heel verschillend. Heel wat van deze meldingen leggen interessante discussies bloot en laten zien dat het niet altijd evident is om voor elk probleem een pasklaar antwoord te geven. De meeste meldingen komen van volwassenen, ouders en schoolactoren. De melders vragen vooral advies over de rechten en plichten van de minderjarigen of over hun eigen rechten en verantwoordelijkheden.

Meldingen gaan over diefstallen op school en de vraag naar de aansprakelijkheid van de school daarin. Dat gaat vaak gepaard met de vraag of de school verplicht is om diefstallen zoveel mogelijk te voorkomen door bijvoorbeeld lockers te installeren. Andere vragen gaan over de organisatie en de verplichte deelname aan buitenschoolse activiteiten. Activiteiten met overnachting schrikken sommige leerlingen af. Ze stellen vragen over de afdwingbaarheid van hun deelname en de mogelijke gevolgen als ze afwezig blijven.

Er zijn ook klachten over de infrastructuur van het schoolgebouw. Klachten gaan over:

- De toegelaten minimum- en maximumtemperaturen in de klas
- De veiligheidvoorschriften van een schoolgebouw
- De schoolomheining of afsluiting
- De speeltuigen op de speelplaats.

Scholen zelf stellen heel wat vragen over hoe ze moeten omgaan en handelen in scheidingsituaties die zich op school laten voelen. Het Kinderrechtencommissariaat geeft juridisch advies over de scheidingsprocedure, de rechten en plichten van ouders, de rechten van het kind, de rechten en plichten van de school, en reikt de school ook handvatten aan om met deze situaties om te gaan. De ondersteuning helpt scholen vooruit en maakt ze sterker om correct te handelen, met altijd het belang van het kind voorop.

Ook vormen van controle zorgen vaak voor discussie of zelfs problemen op scholen. Denk maar aan boekentassencontrole, aanwezigheidscontrole of controlesystemen voor orde en veiligheid. Ook controlecamera's lokken heel wat vragen uit. Dat komt omdat de controle raakt aan het recht op privacy. De bezorgdheden leven zowel bij de leerlingen zelf als bij de school. Het Kinderrechtencommissariaat vindt het positief dat de reflectie gemaakt wordt om na te gaan of de rechten van het kind wel gerespecteerd worden.

3.11.1. Vingerafdrukken op school

Vingerscan

Een leerkracht stelt samen met de leerlingen de vraag of de school vingerafdrukken mag nemen. De school heeft een vingerscan geplaatst en de leerlingen moeten scannen als ze de school in- of uitlopen. Leerlingen en ouders waren vooraf niet geïnformeerd over het nieuwe controlesysteem.

Een school vraagt zich af of ze een systeem met vingerafdrukken kan gebruiken om aanwezigheden te registeren, in plaats van de klassieke pen- en papiermethode of een badgesysteem. Op het eerste gezicht een goed idee want een vinger kun je niet vergeten, van identiteit ruilen is niet mogelijk en het gaat snel. En toch. Vingerafdrukken zijn persoonsgegevens en moeten verwerkt worden volgens de voorwaarden en procedure uit de Privacywet. Dat wil onder andere zeggen dat de belangen van de school om aanwezigheden goedkoper en efficiënter te registreren, afgewogen moeten worden tegen de belangen van leerlingen, hun recht op privacy en op bescherming tegen mogelijk oneigenlijk gebruik van de databank met vingerafdrukken.

Zoek alternatieven die privacy niet in gevaar brengen

Net zoals de Privacycommissie raadt het Kinderrechtencommissariaat scholen aan om de reële noodzaak om een controlesysteem met vingerafdrukken te installeren ernstig te onderzoeken en na te denken over alternatieven met dezelfde voordelen maar zonder de gevaren ervan. Denk maar aan een badge die vastzit aan de schooltas. Die heb je ook altijd bij je als je naar school gaat.

PRIVACYCOMMISSIE, Advies uit eigen beweging over het verwerken van biometrische gegevens in het raam van authenticatie van personen, Advies nr. 17/2008 van 9 april 2008, http://privacy.fgov.be/nl/docs/Commission/2008/advies_17_2008.pdf. <http://www.privacycommission.be/nl/legislation>

4 rechten op, in en door vrije tijd

Vrije tijd is essentieel voor de ontwikkeling van kinderen en jongeren. Dat is zelfs zo belangrijk dat het recht op rust, vrije tijd, spel en ontspanning in het Kinderrechtenverdrag staat.

Net als volwassenen vullen ook kinderen en jongeren hun vrije tijd heel gevarieerd in. Ze spreken af met vrienden, gaan uit, hebben relaties, doen aankopen, sporten, gaan op vakantie, chatten, werken als jobstudent, spelen muziek, kijken televisie, gamen.

Het Kinderrechtencommissariaat krijgt vragen en klachten over het recht van minderjarigen op vrijetijdsbesteding, maar ook over hun rechten bij de activiteiten waar ze aan meedoen.

4.1 sport, cultuur, spel en ontspanning

Doordat ze minderjarig zijn, is de situatie van kinderen en jongeren in hun vrije tijd wat anders dan die van volwassenen. Zo zijn er maatregelen die minderjarigen beschermen, zoals de leeftijds grenzen rond drugs, alcohol, films en werk. Bovendien oefenen ouders hun ouderlijk gezag uit op beslissingen over de vrijetijdsbesteding van hun kinderen.

Het Kinderrechtencommissariaat krijgt ook klachten van schendingen van rechten van kinderen en jongeren in hun vrije tijd. Klachten over organisaties of verenigingen waar het kind lid van is of over georganiseerde groepsactiviteiten worden door het Kinderrechtencommissariaat onderzocht. Conflicten tussen ouders en kinderen over hun vrijetijdsbesteding onderzoekt het Kinderrechtencommissariaat niet. Die conflicten hebben te maken met ouderlijk gezag en spelen zich af in de privésfeer. We geven dan advies en verwijzen door.

4.1.1. Inspraak van kinderen en jongeren in het aanbod

‘Overlast’

Een gemeente heeft veel geïnvesteerd in speelpleinen om voor jongeren ontmoetingsruimtes te creëren. De gemeenteraad stelt vast dat de jongeren de speelpleinen niet gebruiken. Ze blijven op straat spelen. De gemeente krijgt veel klachten van buurtbewoners over overlast en vandalisme. Het gemeentebestuur vraagt of het de jongeren kan verplichten zich te groeperen op de speelpleinen.

Niets te doen

Rachid is 13 en woont in een landelijke gemeente. Hij klaagt dat er in de buurt niets te doen is voor jongeren. Er is alleen de jeugdbeweging. Rachid en zijn

vrienden skaten graag. Hij wil weten of hij aan de burgemeester kan vragen om een skatepark aan te leggen en hoe hij dat dan moet doen.

Het vrijetijdsaanbod voor kinderen en jongeren is heel uitgebreid en divers. Het Kinderrechtencommissariaat krijgt signalen van kinderen en jongeren waaruit blijkt dat het aanbod niet altijd tegemoetkomt aan hun behoeften. Ze vragen inspraak in de keuze en de organisatie van het aanbod.

Kinderen en jongeren maken in hun vrije tijd ook vaak gebruik van openbare ruimte om te spelen of om gewoon samen te komen met vrienden. Ze klagen dat ze daar niet altijd de kans toe krijgen omdat er gewoon geen openbare ruimte is of omdat de geboden ruimte niet voldoet aan hun noden.

Deze klachten geven aan hoe belangrijk het is om kinderen en jongeren te betrekken bij het beleid rond het gebruik van openbare ruimte en de organisatie van het aanbod. Een aanbod zonder inspraak van minderjarigen loopt het risico dat de doelgroep het gewoon niet gebruikt.

Jongeren betrekken bij beleid rond openbare ruimte

4.1.2. Het recht om mee te doen aan activiteiten

‘Geen bijzondere opvang’

Julie heeft een lichte vorm van autisme. Ze is al een jaar bij een badmintonclub. De trainer heeft haar moeder gezegd dat de club haar lidmaatschap voor volgend jaar niet verlengt vanwege haar autisme. De trainer zegt botweg dat ze ‘geen bijzondere opvang’ zijn en dat hij niet van plan is om rekening te houden met de beperkingen van het meisje. Moeder klaagt de uitsluiting en de houding van de trainer aan.

Niet meer welkom

Zeven ouders krijgen van het jeugdbestuur van de plaatselijke voetbalclub een onpersoonlijke en onverwachte brief. Het bestuur vraagt de ouders om voor het volgende seizoen uit te kijken naar een andere voetbalclub voor hun 11-jarige zonen. De kinderen spelen al jaren voor de club en de ouders en spelertjes begrijpen de beslissing niet. In de brief staat ook geen motivering van de beslissing en de kinderen werden er niet over ingelicht. De ouders klagen deze manier van werken aan.

Kinderen en jongeren hebben het recht om mee te doen met sport en culturele activiteiten en om lid te zijn van een club of vereniging. Het Kinderrechtencommissariaat krijgt klachten over uitgesloten kinderen en jongeren. Ze krijgen geen toegang tot de activiteit of ze worden uitgesloten zonder dat die uitsluiting het resultaat is van een sanctie. Melders willen weten welke rechten kinderen hebben en vragen dat het Kinderrechtencommissariaat tussenbeide komt.

Veel vragen

De gemeente organiseert naschoolse activiteiten op woensdagnamiddag. De ouders van Zoë hebben haar ingeschreven. De kinderen zijn voor de activiteiten opgedeeld in groepen op basis van hun geboortedatum. Daardoor zit Zoë in de groep van de kleuters, terwijl ze op school in het eerste leerjaar zit. Ze is gescheiden van haar vriendinnen. De gemeente wil niet tegemoetkomen aan de vraag van de

ouders om de kinderen op te delen op basis van hun klas.

Een vereniging voor holebi's heeft heel wat minderjarigen onder haar leden. De vereniging wil een aparte vzw oprichten voor bepaalde activiteiten. Ze vraagt zich af of een minderjarige lid mag zijn van een vzw.

Een vereniging start een petitie die ze aan voorbijgangers op straat laten tekenen. Ook minderjarigen worden aangesproken. De vereniging stelt de vraag of ze dat wel mogen doen zonder toestemming van de ouders.

Het Kinderrechtencommissariaat krijgt dus ook vragen en klachten over de organisatie van activiteiten door verenigingen of overheden. Ook daar willen melders weten wat de rechten van minderjarigen zijn en hoe ze die kunnen toepassen of uitoefenen.

- **Geen uitsluiting uit voetbalcompetitie**

Voor buitenlandse jongeren, al dan niet met hun ouders in België, wordt het bijna onmogelijk om zich bij een voetbalclub aan te sluiten.

Om de mensenhandel in de sport tegen te gaan, heeft de Wereldvoetbalbond FIFA strengere aansluitingsregels opgesteld, met gevolgen voor de Belgische clubs. Als jongeren zonder Belgische nationaliteit zich tussen 12 en 18 jaar willen aansluiten bij de Koninklijke Belgische Voetbalbond (KBVB) of bij de Voetbalfederatie Vlaanderen (VFV), moeten ze officiële documenten rond hun verblijf en hun gezin voorleggen.

Het doel van deze maatregel is mensenhandel voorkomen. Hoewel dat doel gerechtvaardigd is, blijkt het effect in de praktijk nefast. Kinderen zonder Belgische nationaliteit worden uitgesloten, terwijl vrijetijdsbesteding cruciaal is voor hun ontwikkeling, en sport net voor sociaal kwetsbare kinderen vaak een hefboom tot integratie is.

Werk drempels voetbalcompetitie buitenlandse jongeren weg

Het Kinderrechtencommissariaat is van mening dat deze nieuwe inschrijvingsmaatregel niet in verhouding staat tot het doel. Hij zorgt voor extra hinderpalen voor niet-begeleide minderjarigen en riskeert een precedent te vormen voor andere sporttakken.

Het Kinderrechtencommissariaat adviseert om de FIFA-maatregel opnieuw te onderzoeken en aan te passen om drempels voor de voetbalcompetitie voor buitenlandse jongeren weg te werken.

Het Kinderrechtencommissariaat gaf dit advies op een hoorzitting in de Commissie voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media in het Vlaams parlement.

KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT, Advies 2009-2010/02, Geen uitsluiting voetbalcompetitie. www.kinderrechten.be.

Hoorzitting over de FIFA-reglementering met betrekking tot de aansluitingsvoorwaarden voor jongeren zonder Belgische nationaliteit, *Parl. St. VI. Parl. 2009-2010, nr. 552/1*.

4.1.3. Sancties in de jeugdsport

Rode kaart

Sander is voetballer. Onlangs kreeg hij een rode kaart op een wedstrijd. Hij kan pas over vier weken verschijnen voor het provinciaal comité dat zijn sanctie moet bepalen. Zijn vader klaagt aan dat dat voor een jongere een heel lange periode is. Zijn zoon heeft het moeilijk met de onzekerheid. Vader signaleert dat jeugdclubs meer aandacht moeten besteden aan de eigenheid van kinderen en dat ze niet op dezelfde manier benaderd kunnen worden als volwassen sporters.

Sport is gebonden aan regels en afspraken. Door lid te zijn van een sportclub verbindt de minderjarige zich ertoe de leefregels van de club na te leven. Als hij afspraken en regels overtreedt, kan er een sanctie volgen.

Ouders en minderjarigen klagen dat kinderen en jongeren vaak op dezelfde manier gesanctioneerd worden als volwassenen. Ze moeten dezelfde regels volgen en krijgen dezelfde disciplinerende. Het is voor minderjarigen soms moeilijk om daarmee om te gaan.

Niet gehoord

De basketclub gaf Jeroen een sanctie. Hij mag een maand niet meespelen in wedstrijden. Jeroen klaagt dat het bestuur alleen maar oordeelde op basis van het verhaal van de trainer. Jeroen zelf werd niet gehoord en vindt dat onrechtvaardig. Hij vindt de sanctie ook buiten proportie en vraagt wat hij kan doen.

Het Kinderrechtencommissariaat krijgt ook klachten over de manier waarop de procedure voor de sanctie verloopt. Vooral het gebrek aan inspraak wordt door minderjarigen aangeklaagd.

Jongeren klagen over gebrek aan inspraak

4.1.4. Misbruik van kinderen en jongeren in de sport

Grensoverschrijdend

Louise is 16 en speelt bij een volleybalclub. De trainer betrapte haar op roken. Hij weet dat haar ouders daar zwaar aan tillen en dreigt ermee haar ouders in te lichten. Behalve als ze hem wil kussen en webcamseks met hem heeft. Louise wil dat niet, maar is tegelijk bang dat haar ouders ingelicht worden. Ze hoort dat de trainer ook al een ander meisje benaderde met grensoverschrijdende voorstellen. Louise durft er niet met haar ouders over te praten. Ze weet niet wat ze moet doen.

Bram is 8. Hij gaat naar naschools zwemmen met de leerkracht LO van zijn school. Omdat hij ruzie had met een andere jongen, haalde de redder hem uit het water en hield hij hem lang onder de koude douche. Zijn vader is verbolgen. Ook de leerkracht LO geeft toe dat het gedrag van de redder buitensporig was. Vader wil de situatie aanklagen.

In de jeugdsport bestaat er een ethische code, de Panathlonverklaring (www.sportopjongerenmaat.be). De code biedt kinderen en jongeren specifieke bescherming. Bovendien geeft ze kinderrechten een plaats in de sportwereld. Veel Vlaamse sportfederaties hebben de verklaring ondertekend en leveren inspanningen

om ze te integreren in de werking van de plaatselijke sportclubs. Ondanks de ethische code krijgt het Kinderrechtencommissariaat nog altijd klachten over geweld en seksueel grensoverschrijdend gedrag tegenover minderjarigen in de sport. Opvallend is dat melders vaak geen tussenkomst of onderzoek van hun klacht willen. Ze zijn bang dat dat de situatie negatief zou beïnvloeden, in het nadeel van het kind. Ze zijn vooral bang dat hun verhaal niet geloofd zal worden of dat ze uitgesloten worden uit de club.

4.1.5. Spelende kinderen, opgelet!

Het geluid – en volgens sommigen het lawaai – van spelende kinderen was ook dit jaar weer brandend actueel, zowel in als buiten het parlement. De minister voor Leefmilieu bevestigt dat speelpleinen, kinderopvang en sportvelden niet meldings- of vergunningsplichtig zijn waardoor de geluidsvoorwaarden van Vlaamse daar niet van toepassing zijn.

Geen regelgeving op kindergeluid

Het Kinderrechtencommissariaat nam vroeger al dezelfde positie in en acht het ook niet wenselijk om regels voor kindergeluid op te stellen. Naar aanleiding van een parlementaire vraag hierover, bezorgden we dit standpunt opnieuw aan de commissieleden van het Vlaams parlement.

Vraag om uitleg over lawaaihinder bij kinderopvang, *Hand. VI. Parl. 2009-2010, 2 februari 2010, p. 32-36* en vraag om uitleg over kinderopvang en lawaaihinder, *Hand. VI. Parl. 2009-2010, 1 december 2009, p.15-20*. KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT, Klachten over geluidshinder door kinderen en jongeren, Brussel, Kinderrechtencommissariaat, 2005. www.kinderrechten.be.

Raad van Europa vaardigt aanbeveling tegen Mosquito uit

In 2008 waarschuwde het Kinderrechtencommissariaat voor de Mosquito, een apparaat dat een irritant geluid produceert dat alleen jongeren kunnen horen waardoor ze van hun plekje weggejaagd worden. In 2010 toonde ook de Raad van Europa zijn bezorgdheid. De Raad vaardigde een aanbeveling uit tegen het gebruik en de productie van deze ‘verdelfer’. De Mosquito is discriminerend. Of zoals de Raad van Europa het uitdrukt: “Hij behandelt jonge mensen as if they were unwanted birds or pests.”

Aanbeveling 1930 (2010) on ‘Prohibiting the marketing and use of the “Mosquito” youth dispersal device’, 2010, www.coe.int. KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT, Kinderrechtencommissariaat uitermate bezorgd over de Mosquito: geen technische hulpmiddelen om minderjarigen weg te jagen. Brussel, Kinderrechtencommissariaat, 2008. www.kinderrechten.be.

4.1.6. Reizen

Alleen reizen?

Dries is zestien en wil in de zomervakantie met een vriend rondtrekken in het buitenland. Zijn ouders zien het plan wel zitten, maar vragen zich af of het toegelaten is en welke documenten Dries nodig heeft. Dries gaat bij verschillende diensten op zoek naar de juiste informatie om zeker goed voorbereid te zijn.

In vakantieperiodes gaan minderjarigen niet alleen met hun ouders op reis. Ze trekken er ook graag alleen of met vrienden op uit. Door de hele administratie, de juridische context en de maatregelen ter bescherming van de minderjarigen zien melders door de bomen het bos niet meer. Zowel jongeren als ouders vragen zich af of jongeren alleen mogen reizen en onder welke voorwaarden.

Om te reizen – alleen of met een ouder – hebben minderjarigen een Kids-ID of paspoort en een SIS-kaart nodig. In principe zijn deze documenten van de minderjarige zelf. In conflictsituaties tussen ouders kan dat tot problemen leiden als een ouder weigert de persoonlijke documenten mee te geven met het kind of de jongere. Veel kinderen en jongeren moeten dan noodgedwongen afzien van hun geplande reis. Deze problematiek behandelen we ook in dit jaarverslag bij het thema echtscheiding.

4.2 relaties en seksualiteit

Vragen en klachten rond relaties en seksualiteit hebben vaak te maken met de thuissituatie. Meestal gaat het over conflicten tussen jongeren en ouders die hun gezag uitoefenen op de partnerkeuze. Die klachten onderzoekt het Kinderrechtencommissariaat niet. We beperken ons tot advies en correcte informatie over relaties, seksualiteit en de draagwijdte van het ouderlijk gezag. Als dat nodig is, verwijzen we door naar diensten die kunnen helpen of waar jongeren en ouders terecht kunnen voor opvoedingsadvies en informatie over seksualiteit.

4.2.1. Relaties en ouderlijk gezag

Contactverbod

Sandra is 16. Ze heeft een vriend van dezelfde leeftijd. De ouders van haar vriend verbieden hem nog contact met haar te hebben omdat Sandra een slechte invloed op hem zou hebben. Sandra en haar vriend willen weten of ouders dat zomaar kunnen beslissen en wat ze daartegen kunnen doen.

Het CLB begeleidt een jongen van 18. Hij heeft een relatie met een 16-jarig meisje. Haar ouders hebben vernomen dat ze al een jaar seks met elkaar hebben. Sindsdien verbieden de ouders alle contact. De jongeren zien elkaar stiekem en zijn vastbesloten om hun relatie verder te zetten. Elke keer als de ouders daar van horen, pakken ze het meisje hard aan. De begeleidster wil advies over hoe ze de jongeren kan helpen.

Relaties en seksualiteit zijn vaak twistpunten tussen jongeren en hun ouders. Jongeren horen dat ze volgens de wet seks mogen hebben vanaf 16 jaar. Onterecht gaan ze ervan uit dat dat betekent dat hun ouders op dat vlak hun ouderlijk gezag niet meer kunnen uitoefenen. Jongeren klagen dat ze meer vrijheid willen in hun partnerkeuze. Ze geven aan dat ze het belangrijk vinden om zelf te kiezen met wie ze een relatie aangaan. Inmenging van ouders zien ze als een aantasting van hun vrije partnerkeuze. Dat leidt tot conflicten thuis. Over relaties zijn er geen wettelijke bepalingen. Wel over seksuele betrekkingen. Zowel jongeren, ou-

ders als professionelen weten dikwijls niet hoe ze met die conflicten kunnen omgaan. Het is een kwestie van ouderlijk gezag en overleg in het gezin.

4.2.2. Seks en de wet

Jongeren experimenteren met seks en relaties. Ze verkennen seksualiteit stap voor stap. Geleidelijk aan doen ze ervaring op. Bij dit groeiproces hoort steun en begeleiding, in een positief en veilig klimaat. Maar dat staat in schril contrast met de huidige wettelijke context: de leeftijdsgrens voor seksuele handelingen ligt op 16 jaar. Tot 16 jaar is seksueel gedrag strafbaar.

Risico op vervolging?

Koen is 17 en had een relatie met een meisje van 14. Ze hadden ook seks. Hun families waren niet op de hoogte. De relatie liep af met ruzie en het meisje biechtte alles op aan haar ouders. Die willen nu een klacht indienen tegen Koen. Koen is bang dat hij vervolgd zal worden.

Seks en wet?

Een ergotherapeut werkt met jongeren met een normale begaafdheid en een autismespectrumstoornis. Elke dag krijgt hij vragen over de wettelijke bepalingen rond jongeren en seks. Hij is op zoek naar correcte en volledige informatie over het thema.

Er zijn veel misverstanden rond de wetgeving over seksualiteit. Minderjarigen, ouders en professionelen zijn op zoek naar correcte, duidelijke en toegankelijke informatie. Het Kinderrechtencommissariaat krijgt dan ook veel vragen over de wettelijke bepalingen over jongeren en seksualiteit en de draagwijdte en toepassing ervan. Ook dat seksuele betrekkingen met een jongere die nog geen 16 is strafbaar zijn, doet vragen rijzen. Jongeren zelf vragen zich af wat er met hen zal gebeuren als hun relatie bekend wordt. Ouders willen weten wat de gevolgen zijn van een klacht tegen hun zoon of dochter.

Jongeren en seksualiteit: positieve kijk nodig

De wet heeft weinig invloed op het gedrag van jongeren. Toch signaleren praktijkwerkers ons verschillende problemen:

- De wetgeving is verwarrend en onduidelijk. Waarover spreken we als het over ‘seks’ gaat? Het strafrecht lijkt alles te verbieden, van tongzoenen tot coïtus. Grote verwarring is er ook rond seksuele handelingen online.
- Is de leeftijdsgrens van 16 jaar nog wel realistisch? In de realiteit blijkt dat de helft van de jongeren er voor 16 jaar aan begint. Ook principieel is de vraag of we het gedrag van jongeren wel met een strafwet moeten beoordelen. Moeten we naast bescherming tegen seksueel misbruik niet denken aan een wettelijke vertaling van het recht op seksuele ontwikkeling van jongeren?
- Het wettelijk kader maakt het residentiële jeugdhulpvoorzieningen in de praktijk extra moeilijk om rond seksualiteit een open, actief en veilig beleid te voeren. Seksualiteit in het strafrecht dreigt een taboesfeer te creëren. Denk maar aan vervolging en aansprakelijk-

Experimenteren nodig voor gezonde seksuele ontwikkeling

- heid. Dat geeft onzekerheid over wat wel en niet kan.
- Experimenteren is nodig voor een gezonde seksuele ontwikkeling. Met de huidige wet kan dat wettelijk niet onder 16 jaar. Normaal en gezond jongerengedrag wordt dus gecriminaliseerd. Als er daadwerkelijk ingegrepen wordt, zijn het vaak de meisjes die als slachtoffer gezien worden en de jongens die als dader aangepakt worden.
 - De huidige wet geeft geen enkele indicatie rond het maximale leeftijdsverschil bij seksueel gedrag. Moeten we daarover vanuit het beleid geen duidelijker grenzen aangeven?

Samen met het service- en expertisecentrum Sensoa, de Vlaamse Jeugdraad en de jeugddienst Jeugd en Seksualiteit werkt het Kinderrechtencommissariaat dit werkjaar aan een beleidsadvies waarin we nagaan of het beleid een gezonde seksuele ontwikkeling van jongeren alle kansen geeft. In het advies focussen we niet alleen op problemen met het juridisch kader rond de leeftijdsgrens. Er is ook aandacht voor relationele en seksuele vorming op school, het beleid rond seksualiteit in jeugdhulpvoorzieningen en het risico op seksueel misbruik.

4.2.3. Als minderjarigen ouders worden

Eis

Dana is 15 en zwanger van haar 16-jarige vriend. Ze hebben het nieuws verteld aan hun ouders. De moeder van Dana eist een zwangerschapsonderbreking. Dana en haar vriend willen dat niet. Ze vragen zich af wie hier het beslissingsrecht heeft.

Uit seksuele relaties tussen jongeren komen sporadisch ook zwangerschappen voort. Het Kinderrechtencommissariaat krijgt vragen van minderjarige aanstaande ouders over hun rechten en van jonge ouders over hun rechten tegenover hun pasgeboren kind.

Wens

Claudia is 16. Ze heeft maar één wens: zo snel mogelijk zelf moeder worden. Ze heeft geen vriend en vraagt zich af of ze zonder toestemming van haar ouders en gezien haar jonge leeftijd terecht kan bij een spermabank. Als dat niet kan, wil ze een vriend vragen haar te helpen.

Tussen de vragen zitten ook opmerkelijke meldingen die tonen dat zwangerschappen bij tieners niet altijd voortkomen uit onvoorzichtigheid, maar soms een bewuste keuze zijn van jonge (toekomstige) ouders.

4.3 arbeid

Weekendwerk?

Als je pas 15 bent en een vakantiejob hebt, mag je dan ook werken op zaterdag en zondag?

Te jong?

Als je 16 bent en gaat solliciteren voor een studentenjob, mag die werkgever je

dan weigeren omdat hij vindt dat je nog te jong bent?

Toegelaten?

Wij zouden graag kinderen laten meespelen in onze langspeelfilm. Waar moeten we rekening mee houden en wat is toegelaten of niet?

Jongeren zijn ook consumenten. Ook de vrijetijdsbesteding van jongeren brengt kosten met zich mee: bioscoop, uitgaan. Om een eigen inkomen te hebben, gaan veel jongeren werken als jobstudent. Maar ook jonge kinderen willen soms werken om iets bij te verdienen. Het Kinderrechtencommissariaat krijgt dan ook geregeld vragen over de reglementering rond kinder- en studentenarbeid. Jongeren en ouders zijn op zoek naar correcte en toegankelijke informatie. Sporadisch krijgen we ook vragen van potentiële werkgevers die een werkaanbod willen doen naar minderjarigen en zich afvragen of dat wettelijk wel kan? We helpen melders op weg met de juiste informatie en verwijzen door naar de bevoegde overheidsdienst.

Geen loon

Maya werkt in het weekend bij een bakker. De winkel is ondertussen failliet en Maya kreeg nog geen loon voor de weekends van vorige maand. De bakker geeft zelfs geen antwoord meer op haar vragen.

Uitbuiting

Aan de toeg van een plaatselijke kruidenier staat geregeld een 12-jarig meisje de klanten te bedienen. Een klant merkt op dat ze op schoolvrije dagen soms heel lang in de winkel staat. De klant klaagt de situatie aan als een inbreuk op de wet rond kinderarbeid.

Sporadisch melden bezorgde burgers situaties waarin ze bang zijn dat er sprake is van uitbuiting van kinderen. Ook jobstudenten melden dat het soms fout loopt op de werkvloer en klagen de situatie aan. En ook in deze situaties geeft het Kinderrechtencommissariaat advies en verwijst melders door naar de bevoegde overheidsdienst.

4.4 media

4.4.1. Kids online

Internet en sociale netwerken zijn populair bij kinderen en jongeren. Volwassenen maken zich zorgen over de veiligheid van het internet. Kinderen en jongeren zouden een beperkt kritisch vermogen etaleren, privacygegevens te naïef te grabbel gooien, te vaak ongepast beeldmateriaal bekijken, en te maken krijgen met de gevaren van cyberpesten, kinderlokking of sexting.

Ouders voelen zich machteloos. Ze zijn vaak minder dan hun kinderen vertrouwd met de technologie. Ze kunnen ook niet voortdurend in het oog houden wanneer

hun kinderen online zijn. Toch is de verleiding groot om meer te controleren en meer te beschermen.

Enquête van EU Kids Online toont nood aan media-opvoeding

EU Kids Online II hield in maart en april 2010 een enquête bij 230 stakeholders uit 21 Europese landen.

Volgens EU Kids Online II is er bij de ondervraagden een consensus over de nood aan media-educatie rond de sociale aspecten van veiligheid online. Die media-opvoeding moet kinderen en ouders bewust maken van de mogelijke gevaren van het internet, en moet tegelijk strategieën aanbieden om daarmee om te gaan.

Het Kinderrechtencommissariaat werkte mee aan de enquête en beklemtoonde het belang van en het respect voor kinderrechten.

Safer Internet Day

Elk jaar is er een Safer Internet Day om kinderen en jongeren te informeren over de mogelijke risico's van het internet. Ze krijgen dan ook tips en advies om ze wegwijs en weerbaar te maken.

Safer Internet Day staat onder auspiciën van de Europese Commissie en wordt in Europa georganiseerd door Insafe, het Europese netwerk van centra die sensibiliseren voor veilig en verantwoord gebruik van online-technologieën en gsm door kinderen en jongeren.

Het Kinderrechtencommissariaat onderschreef begin 2010 de doelstellingen van dit project. www2.lse.ac.uk/media@lse/research/EUKidsOnline/EUKidsII/StakeholderForumReport.doc.

4.4.2. Informatie en foto's online?

Netlogprofiel

Een dienst voor pleegzorg heeft vragen over het recht op privacy van een van de minderjarigen die ze begeleiden. De klasgenootjes van het pleegkind hebben het netlogprofiel van haar moeder ontdekt. Daar staan foto's van het pleegkind op, maar ook informatie over de drugsverslaving van moeder. Het meisje zit daar erg mee verveeld. Ze wil niet dat iedereen die informatie over haar moeder kent. Doordat er foto's van haar op staan, heeft iedereen haar herkend.

Er verschijnt steeds vaker informatie op het internet zonder dat de betrokkenen daar hun toestemming voor gaven. In veel gevallen hoeft dat ook niet. Bijvoorbeeld als er foto's van iemand terechtkomen op het profiel van iemand anders. Toch voelt het voor de betrokkene alsof zijn privacy geschonden wordt. Dat gebeurt ook bij minderjarigen.

De mogelijkheden van een gsm breiden steeds uit. De meeste jongeren hebben een eigen gsm en kunnen dus ook gebruik maken van de verschillende opties zoals de mogelijkheid om via hun gsm in te bellen op pornosites. Het is niet evident en ook niet altijd aangewezen om dat aan banden te leggen. Het gebruik van een gsm wordt het best besproken in de opvoeding. Dan worden kinderen en jongeren alerter voor de gevaren, en leren ze ook bewuster om te gaan met de mogelijkheden van een gsm.

4.5 jongeren en geldzaken

4.5.1. De jonge consument

Juridisch zijn jongeren onbekwaam tot 18 jaar. In principe kunnen ze geen handelsverrichtingen doen of contracten aangaan. Dit juridisch basisprincipe staat haaks op de maatschappelijke realiteit. Veel jongeren hebben al een eigen inkomen vanaf 15 of 16 jaar en zijn heel actief als consument. Ze kopen zelf een gsm, games, cd's of boeken. En zelfs grotere aankopen zoals een brommer handelen jongeren vaak zelf af met hun spaargeld of met hun inkomen als jobstudent. Meestal gebeurt dat in samenspraak met de ouders, maar soms ook niet. En meestal zijn er geen problemen, maar soms hebben jongeren het geld niet om hun aankopen of het contract dat ze ondertekenden na te komen, of hadden ze geen toestemming van hun ouders. Dan rijst de vraag of de aankoop of het contract wel rechtsgeldig zijn, want de minderjarige wordt toch geacht handelingsonbekwaam te zijn? Het Kinderrechtencommissariaat krijgt daar geregeld vragen en klachten over van minderjarigen of hun ouders. Jongeren klagen dat ze contracten ondertekenden zonder de gevolgen te kennen, en ze willen het contract ongedaan maken. Ouders klagen dat hun kinderen iets kochten of een contract tekenden zonder hun medeweten.

De wet op de handelspraktijken regelt geen speciale bescherming voor minderjarigen. In het recht duiken hier en daar wel bepalingen op waarin jongeren toch min of meer bekwaam geacht worden. Zo hangt het ervan af over wat voor soort contract het gaat. 'Dagelijkse handelingen' kan de jongere wel stellen, maar geen contracten afsluiten die erg belangrijke financiële gevolgen hebben. Ouders kunnen bij betwisting van een aankoop of contract altijd aan de rechtbank een nietigverklaring vragen. De jongere zelf kan met zijn klacht niet naar de rechter stappen. De rechter zal maar op die vraag ingaan als de minderjarige kan aantonen dat hij door de aankoop benadeeld is. Daarnaast kijkt de rechter ook of de jongere genoeg onderscheidingsvermogen heeft om de gevolgen van zijn aankoop in te schatten.

Het Kinderrechtencommissariaat geeft na die klachten vooral advies en informatie en verwijst klagers door naar eerstelijnsklachtendiensten en ombudsdiensten voor consumentenzaken.

Geen speciale bescherming van minderjarigen in wet handelspraktijken

Geen toestemming van de ouders

De 16-jarige Karel heeft een contract voor een gsm-abonnement ondertekend. Hij kreeg onlangs een rekening van 50 euro in de bus. Karel heeft dat geld helemaal niet, maar durft zijn ouders er niet over aan te spreken. Hij vraagt zich af hoe hij van dat abonnement afkomt, zonder dat zijn ouders op de hoogte zijn.

Schuldenberg door ondertekening van onduidelijk contract

Ronald is 17 en zit in begeleid zelfstandig wonen. Hij en zijn vriendin werden op een beurs aangesproken door een verkoper van een gsm-operator. De verkoper vertelde dat er een nieuw soort abonnement op de markt is en dat ze drie maanden gratis konden bellen op proef. Omdat Ronald nog minderjarig was, liet de verkoper het contract tekenen door zijn meerderjarige vriendin. De facturatie

zou wel naar hem gestuurd worden. Na de eerste maand kreeg Ronald al een dure rekening. Dat klopte volgens hem niet met de afspraak. Ronald betaalde niet en nu zes maanden later dreigt de operator met een deurwaarder en liep de kostprijs plus boete al op tot 1700 euro. Ronald is in paniek en vraagt zich af of het contract wel rechtsgeldig is.

Verkoop op afstand

Laura kreeg van een postorderbedrijf een boekenpakket over 'creatief met kralen'. In de begeleidende brief stond dat het ging om een kennismakingspakket dat het meisje besteld zou hebben. Laura herinnert zich daar niets van, maar betaalt met haar zakgeld het pakket. Even later krijgt ze een tweede pakket met tien afleveringen. Laura laat per telefoon onmiddellijk weten dat ze niets besteld heeft en alles zal terugsturen. Daarop krijgt ze een aanmaning en een factuur van 156 euro. Laura en haar moeder vragen zich af of ze daar wat tegen kunnen doen, want op haar brieven naar de firma krijgt ze geen reactie.

4.5.2. Spaargeld

Kinderen en jongeren hebben meestal ook spaargeld. Een deel van dat spaargeld hebben ze bij de hand, een ander deel staat op een spaarrekening. Tussen ouders en kinderen ontstaan er soms discussies over het zelfbeschikkingsrecht van jongeren over hun spaargeld. Jongeren willen weten waar ze recht op hebben en ouders vragen zich af hoe ver hun ouderlijk gezag reikt. Jongeren willen zelfbeschikkingsrecht over hun spaargeld, terwijl ouders hun kinderen willen beschermen tegen onredelijke uitgaven. Het Kinderrechtencommissariaat kan zich niet mengen in de discussie tussen ouders en kinderen. Wel geven we jongeren en ouders correcte informatie en adviseren we jongeren om voorzichtig en doordacht om te gaan met hun spaargeld.

Zelfbeschikking?

Dorien heeft gelezen dat je vanaf 16 jaar zelf geld van je spaarrekening kunt halen. Ze wil een nieuwe spelconsole kopen, maar is ervan overtuigd dat haar ouders het daar niet mee eens zijn. Dorien wil weten of ze zonder de toestemming van haar ouders aan haar spaargeld kan raken.

Bescherming?

De moeder van Brent heeft een conflict met haar zoon over de aankoop van een brommer. Brent wil de brommer kopen met het geld op zijn spaarrekening. Hij komt daarmee maar net toe. Moeder verzet zich tegen de aankoop, maar Brent beweert dat hij zonder de toestemming van zijn ouders het nodige geld van zijn spaarrekening kan halen. Moeder is ongerust en wil weten of die informatie wel klopt en wat ze kan doen om het spaargeld van haar zoon veilig te stellen voor later.

4.5.3. Geldspelletjes nog toegankelijker voor minderjarigen

Een burger reageerde verontrust op het nieuwe wetsvoorstel rond kansspelen. Vanaf nu is het mogelijk om ook in krantenwinkels een gokje te wagen.² Is dat niet de kat bij de melk zetten? Minderjarigen mogen geen geldspelletjes spelen

² Wet van 10 januari 2010 tot wijziging van de wetgeving inzake kansspelen, BS 1 februari 2010.

maar mogen, anders dan in casino's en speelautomatenhallen, natuurlijk wel gewoon binnen in krantenwinkels. De controle op zo'n speelverbod is geen sinecure. Bij onlinegeldspelletjes, die ook aan bod komen in de nieuwe wet, rijst dezelfde vraag naar afdwingbaarheid en controle op het deelnameverbod voor min-18-jarigen. Jongeren moeten weten hoe de spelletjes werken en welke risico's eraan verbonden zijn. Sensibilisering gebeurt momenteel nog te weinig naar jongeren toe.

In de Commissie voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media van 19 januari 2010 beloofde minister Smet met minister Vandeurzen te overleggen. Hij verzekerde ook het thema uitdrukkelijk op te nemen in het Jeugdbeleidsplan. Het Kinderrechtencommissariaat volgt dit verder op.

4.6 mobiliteit en omgeving

4.6.1. Lange Wapper treft belang van kind

Op 18 oktober 2009 was in Antwerpen het grote referendum over de Lange Wapper. De Antwerpenaren konden zich uitspreken voor of tegen het viaduct van de Oosterweelverbinding. De discussie tussen voor- en tegenstanders laaide hoog op. Kinderen die in de buurt van de Lange Wapper zouden wonen, lieten van zich horen. Ook het Vlaams parlement discussieerde erover.

Gemiste kans voor inspraak van kinderen en jongeren

Het Kinderrechtencommissariaat en de Vlaamse Jeugdraad zijn voor een oplossing van het mobiliteitsprobleem waarin de belangen van kinderen en jongeren vooropstaan.

Het Kinderrechtencommissariaat en de Vlaamse Jeugdraad vroegen minister-president Kris Peeters om in zijn beslissing het belang van kinderen en jongeren uitdrukkelijk te laten doorwegen.

5 rechten bij politieoptreden en opsluiting

Net als volwassenen kunnen ook kinderen en jongeren slachtoffer, getuige of dader zijn van misdrijven. Dan komen ze in aanraking met politie en justitie. Die confrontatie is voor minderjarigen vaak erg ingrijpend en soms zelf traumatiserend.

Dat leidt tot heel wat vragen en klachten over politieoptreden, regelgeving en bescherming van slachtoffers. Dat zijn vooral federale bevoegdheden. Toch is het belangrijk om deze minderjarigen op weg te helpen met advies, informatie en doorverwijzing naar diensten of klachtenbehandelaars die ze kunnen bijstaan. Bovendien heeft het Kinderrechtencommissariaat in klachten over politie en justitie een belangrijke rol: in verschillende artikelen besteedt het kinderrechtverdrag aandacht aan bescherming van en zorg voor kinderen en jongeren als slachtoffer, de aanpak van jeugdmisdadigheid, vrijheidsberoving en onmenselijke of ontorende behandeling of bestraffing. Het Kinderrechtencommissariaat is een bevoorrechte instantie om aandacht te vragen voor de rechten van minderjarigen bij politie en justitie. Het geeft dan ook regelmatig advies aan de verantwoordelijken bij politie of justitie over de situatie van kinderen en jongeren, zonder dat er een klachtenonderzoek aan te pas komt.

5.1 politieoptreden

Niet altijd genoeg aandacht voor kwetsbaarheid van kinderen en jongeren

De meeste vragen en klachten gaan over het optreden van politieambtenaren tegenover kinderen en jongeren. Minderjarige slachtoffers, getuigen, verdachten en daders hebben bedenkingen of klachten over hoe de politie ze aanpakt. Het Kinderrechtencommissariaat hoort klachten over het verhoor van minderjarigen, het gebruik van handboeien of spanbanden, vrijheidsberoving en hardhandige aanpak. In de klachten valt op dat de politie niet altijd genoeg aandacht heeft voor de kwetsbaarheid van kinderen en jongeren. Zij worden nog te vaak op dezelfde manier behandeld als volwassenen. Er bestaan nog te weinig richtlijnen voor de omgang met minderjarigen bij politieoptreden.

5.1.1. Verhoor van minderjarigen

Vertrouwenspersoon mee?

Een Onthaal-, Observatie- en Oriëntatiecentrum krijgt geregeld politie over de vloer in het kader van onderzoeken naar vandalisme en kleine winkeldiefstallen. Soms worden jongeren meegenomen naar het politiekantoor voor verhoor als verdachte of getuige. Als jongeren vragen of een begeleider mee mag gaan, wordt dat meestal geweigerd, ook als het gaat om tieners van tien tot dertien jaar. De begeleiding wil weten of de politie zomaar jongeren mag meenemen en of een vertrouwenspersoon de jongere mag vergezellen.

De politie kan minderjarigen verhoren als slachtoffer, getuige of verdachte. Bij het Kinderrechtencommissariaat komen klachten binnen over hoe de politie een verhoor afneemt:

- Minderjarigen en ouders klagen over het gebrek aan informatie over de rechten van de minderjarige bij een verhoor, maar ook over foutieve informatie waardoor ze hun rechten niet kunnen uitoefenen.
- Ouders klagen dat ze niet gewaarschuwd worden als hun kind meegenomen wordt voor verhoor, en jongeren klagen aan dat ze niet de toestemming kregen om hun ouders op de hoogte te brengen.
- Jongeren klagen over dreigende of vernederende taal tijdens hun verhoor als verdachte of getuige.
- Slachtoffers klagen over gebrek aan respect en over wantrouwen bij de politie over hun verhaal.
- Zowel minderjarigen als ouders klagen aan dat de aanwezigheid van een vertrouwenspersoon bij het verhoor niet toegestaan werd.

- **Duidelijke richtlijnen nodig**

In de praktijk hebben minderjarigen weinig rechtszekerheid en rechtsbescherming bij een verhoor als getuige, verdachte of dader. Er zijn geen duidelijke richtlijnen voor het verhoor van minderjarigen. Elke politiedienst heeft zowat zijn eigen modaliteiten, regels en afspraken. Een duidelijk kader dringt zich op. Het verhoor van slachtoffers is beter geregeld, maar de klachten tonen aan dat ook daar de bejegening van slachtoffers soms problematisch is.

5.1.2. Aanhouding, opsluiting en handboeien

Urenlang in een cel

De 15-jarige Liam liep mee in een betoging. De politie dreef de betogers samen op een plein. Daar werden ze gefouilleerd, kregen ze spanbanden om hun polsen en werden ze met bussen naar de cel gebracht. Liam werd samen met andere betogers administratief aangehouden en in een groepsceel geplaatst. Urenlang kreeg hij geen drinken, kon hij zijn ouders niet geruststellen en mocht hij niet naar het toilet. Liam wil weten of zijn rechten geschonden zijn.

Onthutst over politieoptreden

Het JAC kreeg een klacht van de 13-jarige Dylan en zijn ouders. De jongen werd betrapt op diefstal van een gsm in een winkel. De politie werd er bij gehaald en nam Dylan geboeid mee naar het politiekantoor. Daar werd hij twaalf uur in de cel gehouden. Bovenop de kostprijs van de gsm kreeg hij een administratieve boete van 500 euro. Pas de volgende ochtend mochten de ouders hun zoon ophalen in het politiekantoor. Volgens de politie zijn dat de nieuwe richtlijnen bij dergelijke feiten. Dylan en zijn ouders zijn erg aangedaan van het gebeuren. Het JAC informeert of de handelingen van de politie correct zijn en wat de ouders kunnen doen.

In het kader van de ordehandhaving kan de politie ook minderjarige daders en verdachten aanhouden, opsluiten en boeien. De wet op het politieambt zegt dat opsluiting en handboeien alleen in uitzonderlijke omstandigheden kunnen. Voor minderjarigen voorziet de wet geen specifieke benadering. Melders klagen aan dat

opsluiten en boeien een grote impact heeft op de tieners en jongeren. Politiediensten gaan daar ook heel verschillend mee om. Sommige korpsen werken zelf aandachtspunten uit voor hun omgang met minderjarigen, terwijl andere geen onderscheid maken tussen jongeren en volwassenen. De manier waarop minderjarigen benaderd worden, hangt dus sterk af van het politiekorps en van de agent.

- **Oog voor kwetsbaarheid van minderjarigen**

In het onderzoek naar klachten vraagt het Kinderrechtencommissariaat de politiediensten om extra alert te zijn voor de specifieke situatie van minderjarigen.

5.1.3. Geweld en bedreiging door politie

Hardhandig

Buurtbewoners en ouders waren getuige van hardhandig optreden van de politie bij een drugrazzia in hun wijk. De inval gebeurde op een plein waar veel minderjarigen aan het spelen waren. De agenten droegen bivakmutsen en waren gewapend. Iedereen werd verplicht om op de grond te liggen en mensen werden in bedwang gehouden met een wapen, ook de jonge kinderen. Sinds het gebeuren hebben sommige kinderen fysieke en psychische klachten. Ouders en buurtbewoners klagen aan dat het optreden van de politie tegenover de kinderen en jongeren totaal ongepast was. Een straathoekwerker bevestigt het verhaal. De melders willen geen conflict met de politie, maar willen wel overleg om de problematiek aan te kaarten. Ze vragen het Kinderrechtencommissariaat om hun bezorgheden te helpen formuleren.

Klagers melden sporadisch ook situaties waarin politie geweld gebruikt of minderjarigen bedreigt. Deze klachten worden doorverwezen naar de dienst intern toezicht van de lokale politiezone en naar het Vast Comité van Toezicht op de Politiediensten (Comité P).

5.1.4. Samenwerking van politie met scholen

De Vlaamse overheid vroeg het Kinderrechtencommissariaat zijn visie over het MEGA-project voor drugspreventie en over de ministeriële omzendbrief van 7 juli 2006 over het aanspreekpunt voor scholen en de aanpak van steaming, geweld en wapenbezit. Voor het Kinderrechtencommissariaat is het belangrijk dat politie en scholen goed samenwerken. Dat geldt trouwens ook voor politie en jeugd- en buurtwerk. Toch is het belangrijk de rol van iedereen goed te bewaken. Juffen zijn geen politievrouwen. Politie mannen zijn niet de vertrouwenspersoon op school. Ten slotte vinden we het nodig dat kinderen en jongeren hun mening kunnen geven over de samenwerking tussen school en politie voor er gesleuteld wordt aan de omzendbrief.

Juffen zijn geen politievrouwen

5.2 bescherming van slachtoffers

Bedrogen

Iris is 11. Ze werd seksueel misbruikt door een familielid. Haar moeder diende

een klacht in. In een eerste gesprek beloofde de politie Iris dat ze maar één keer haar verhaal zou moeten doen. Iris onderging een videoverhoor. Maar tijdens de rechtszaak moest ze opnieuw alles vertellen aan verschillende 'vreemde' mensen. Later roept de politie Iris opnieuw op voor een videoverhoor. Ze wou niet nog eens opnieuw vertellen over die pijnlijke ervaring en ging niet naar het verhoor. Uiteindelijk werd de klacht geseponneerd omdat het meisje niet meer kwam getuigen. Iris voelt zich bedrogen. Ze geeft zichzelf de schuld dat de dader niet gestraft werd. Ze wil weten of ze toch nog iets kan doen.

Als ouders en minderjarigen een klacht indienen over misdrijven met een minderjarig slachtoffer, dan worden ze rechtstreeks geconfronteerd met politie en justitie. Melders klagen dat de politie minderjarigen niet altijd even correct bejegt. Maar ouders en minderjarigen klagen ook over de rechtsgang, vooral als ze slachtoffer zijn van familiaal geweld of seksueel misbruik door familieleden. Ze klagen aan dat klachten geseponneerd kunnen worden ondanks getuigenissen van derden, medische attesten en verhoren van het slachtoffer. Vooral kinderen en jongeren begrijpen niet dat daders ongestraft blijven voor de feiten waarvan zij het slachtoffer waren. Ze verliezen hun vertrouwen in advocaten, politie en rechters. We informeren ze over de principes van de rechtspraak en hoe alles in zijn werk gaat. Toch blijft het voor minderjarigen een moeilijk te verwerken ervaring. Als dat nodig is, verwijzen we door naar diensten voor slachtofferhulp of -onthaal.

5.3 opsluiting van minderjarigen

5.3.1. Detentie alleen als uiterste maatregel

Het kinderrechtenverdrag laat detentie alleen toe als uiterste maatregel. In de praktijk zien we het tegendeel: in minder dan tien jaar tijd steeg de gesloten capaciteit voor jongens van pakweg 100 tot 450 plaatsen. Tot vóór 2002 kende Vlaanderen alleen maar de gesloten afdelingen van de gemeenschapsinstellingen. Vanaf 2002 veranderde het beleid. De eerste jeugdgevangenis, De Grubbe, werd opgericht. Daarna kwamen er nog twee jeugdgevangenissen voor uit handen gegeven jongeren. En binnenkort komt er nog een nieuwe jeugdgevangenis met 120 plaatsen in Achêne en breidt De Grubbe uit tot 126 plaatsen.

Het Kinderrechtencommissariaat is zwaar verontrust over de uitbreiding van het aantal detentieplaatsen.

5.3.2. Een kluwen van rechtswaarborgen voor jongeren in detentie

In het voorjaar 2010 bezocht het Kinderrechtencommissariaat de gemeenschapsinstellingen en de federale detentiecentra. Met de directies praatten we over de uitvoering van de internationale minimumvereisten en de Vlaamse en federale regelgeving. We interviewden jongeren in detentie in een individueel gesprek over het respect voor hun recht op gezondheid, onderwijs, juridische bijstand, privacy, vrije tijd, participatie, bezoek, verlof en informatie.

De verschillende vormen van detentie brengen meer variatie in rechtswaarborgen voor jongeren in detentie met zich mee.

Zit een jongere in een gemeenschapsinstelling, dan zeggen de huisregels hoe vaak hij bezoek mag krijgen, hoe vaak hij mag telefoneren, wanneer hij zijn recht op onderwijs mag genieten, welk soort sancties er zijn en waarvoor hij gesanctioneerd kan worden. Is de jongere uit handen gegeven, dan is het de wet die zijn rechten regelt. Worden zijn rechten niet gerespecteerd, dan kan hij in principe een klacht indienen bij een Klachtencommissie die functioneert onder een Commissie van Toezicht.

Jongeren geplaatst in gemeenschapsinstellingen aan het woord

In het begin moet je vier dagen alleen op kamer zitten zonder dat je naar buiten kan. Die vier dagen zijn veel te lang het is om zot te worden.

Als je veertien dagen geen bezoek meer kreeg, mag je naar je ouders bellen. In andere gevallen mag je niet bellen.

Ik heb een advocaat maar het is geen goeie. Ze heeft nog geen woord gezegd om me te verdedigen. Ze is hier nog nooit geweest.

Het zou beter zijn als we onze eigen kleren konden dragen. Iedereen wil dat, maar het kan niet.

Een jongere in een gemeenschapsinstelling heeft amper wettelijk geregelde rechtswaarborgen

Een jongere in een gemeenschapsinstelling kan dus amper rekenen op specifieke wettelijk geregelde rechtswaarborgen. Een jongen in een jeugdgevangenis krijgt wat meer formele rechtswaarborgen. De uit handen gegeven jongeren in een jeugdgevangenis krijgen de meeste rechtswaarborgen. Zij kunnen een beroep doen op de rechtspositie die voor de volwassen gedetineerden geldt. De Wet Rechtspositie Gedetineerden regelt het volledige statuut³ van de volwassen gedetineerden tussen de muren. De belangrijkste aspecten die hierin staan: organisatie en toezicht, individueel detentieplan, levensvoorwaarden, maatregelen van orde, veiligheid, en gebruik van dwang, tuchtregime en klachtenrecht.

Het Kinderrechtencommissariaat pleit voor het waarborgen en controleren van rechten van jongeren in detentie.

De vergelijking met de geldende internationale rechtswaarborgen en minimumvereisten legt veel leemtes bloot:

- Internationale standaarden benadrukken het belang van regelmatige inspectie van de instellingen. Deze regelmatige onafhankelijke inspectie ontbreekt in de praktijk.
- Jongeren in detentie kunnen verschillende soorten sancties krijgen. Wanneer welke sanctie geldt, is niet altijd duidelijk. Internationale standaarden pleiten voor duidelijke regels die de gesanctioneerde jongeren minimale rechtswaarborgen biedt.
- Het recht op contact met de buitenwereld mag niet afhangen van de gebruiken van de instelling. Waarom kan een tweede of derde bezoek van dezelfde ouder per week niet overal mogelijk zijn? Internationale standaarden stellen dat bezoek alleen in het belang van de jongere beperkt kan worden.
- A-prioriafzondering is in strijd met internationale normen. Toch start het onthaal van de jongere met afzondering. Een bijsturing van het onthaal dringt zich op.

³ H. Meurisse & K. Van Driessche, *Rechten en plichten van gedetineerden. De basiswet van 12 januari 2005 betreffende het gevangeniswezen en de rechtspositie van de gedetineerden*. In: Departement Vorming en Opleiding van de Orde van Advocaten, *Recente ontwikkelingen in het strafrecht*, Larquier, Brussel 2008.

— Internationaal wordt gepleit voor minimumvereisten waaraan de infrastructuur van een instelling moet voldoen. Vlaanderen legt de privé-instellingen kwaliteits-, veiligheids-, en bouwtechnische vereisten op. Voor de gemeenschapsinstellingen en de jeugdgevangenen is er geen specifieke regelgeving.

[KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT, Dossier: binnen\(ste\) buiten. Rechtswaarborgen voor minderjarigen in detentie doorgelicht, april 2010. \[www.kinderrechten.be\]\(http://www.kinderrechten.be\).](#)

5.3.3. Een pleidooi voor sterke rechtswaarborgen

Sommige landen legden de internationale rechtswaarborgen voor minderjarigen in detentie wettelijk vast, zoals in de Beginselenwet justitiële jeugdinrichtingen in Nederland.

Om het pleidooi van het Kinderrechtencommissariaat kracht bij te zetten nodigen we op 14 oktober Ton Liefwaard uit in het Vlaams parlement. Liefwaard schreef actief mee aan de Beginselenwet justitiële jeugdinrichtingen en de rechtspositie van jongeren in detentie in Nederland. De lezing kaderde in 'Een kamer met uitzicht: de rechtspositie van jongeren in detentie'.

Op onze studiedag van 3 juni stelden we in het Vlaams parlement ons dossier 'binnen(ste) buiten' voor aan het ruimere publiek.

Het dossier binnen(ste) buiten. Rechtswaarborgen voor minderjarigen in detentie doorgelicht.

Het dossier brengt het kluwen van rechtswaarborgen voor jongeren in detentie in kaart. We toetsen de interne regelgeving aan de internationale minimumvereisten. We brengen de belevingen van de jongeren en de praktijkervaringen van de directies in beeld. We leggen knelpunten in de rechtswaarborgen voor jongeren in detentie bloot en onthullen leemten in de interne regelgeving en in de uitvoering van de internationale regelgeving. Voor elke rechtswaarborg formuleert het Kinderrechtencommissariaat standpunten en aanbevelingen.

[KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT, Dossier: binnen\(ste\) buiten. Rechtswaarborgen voor minderjarigen in detentie doorgelicht, april 2010. \[www.kinderrechten.be\]\(http://www.kinderrechten.be\).](#)

De voormiddag van de studiedag stond in het teken van de beleving van de jongeren en de geldende interne en internationale regels. Samen met prof. Johan Put lichtten we ons dossier toe. Dankzij JAVI.tv en StampMedia konden we ook (groot)ouders en 'jongeren van de straat' aan het woord laten. Vlaams minister Jo Vandeuren sloot de voormiddag af met beleidsreflecties. Daarna stond het debat tussen verschillende actoren centraal en gaven Eric Maes en Marceline de Waard een lezing over de rechten van volwassenen in detentie en de noodzaak van een rechtspositie voor minderjarigen in detentie.

5.3.4. Jeugdgevangenis Tongeren: rechten van jongeren structureel geschonden

Niets te doen

Samir is 17. Hij zit al zes maanden in de jeugdgevangenis van Tongeren. Hij is door de jeugdrechter uit handen gegeven. Samir aanvaardt zijn straf, maar klaagt dat

er in de jeugdgevangenis niets te doen is. De cellen zijn klein en donker, hij krijgt geen onderwijs, hij heeft geen vrijetijdsbesteding of werk en geen beweging. Samir heeft een aanvraag gedaan om overgeplaatst te worden naar een gevangenis voor volwassenen. Zijn aanvraag is geweigerd. Samir klaagt nu aan dat een gevangenis speciaal voorzien voor jongeren nog minder aangepast is aan de specifieke noden van jongeren dan een klassieke gevangenis.

Het Kinderrechtencommissariaat kreeg enkele klachten van minderjarigen die in de jeugdgevangenis zitten.

In het voorjaar 2010 bracht de kinderrechtencommissaris een bezoek aan de Jeugdgevangenis van Tongeren. Hoezeer directie en personeel ook hun best doen de rechten van jongeren worden structureel geschonden door de gebrekkige infrastructuur. Internationale standaarden leggen minimumvereisten op voor jeugdinstellingen: ruim genoeg, goed verlicht, infrastructuur voor ontspanning en leefgroepgebeuren, bibliotheek. De infrastructuur van de jeugdgevangenis voldoet niet aan die minimumvereisten. Ze laat geen leefgroepwerking toe. Jongeren moeten te veel tijd op hun cel doorbrengen: veel tijd buiten de cel doorbrengen om te sporten, les te volgen, samen te koken is voor deze jongeren amper mogelijk.

Via briefwisseling met minister Stefaan De Clerck kaartte het Kinderrechtencommissariaat de precare situatie van jongeren in de jeugdgevangenis in Tongeren aan.

Het Kinderrechtencommissariaat kreeg ook signalen dat in de praktijk de termijn van de voorlopige detentie niet meegerekend werd in de strafduur waarvoor uit handen gegeven jongeren in Tongeren veroordeeld zijn. Zo is dat trouwens wettelijk bepaald in artikel 30 van het Strafwetboek. Ook dit namen we op in ons schrijven aan de minister van Justitie.

5.3.5. Snoeien in verplaatsingskosten door videoconferenties

Het Agentschap Jongerenwelzijn zag zich genoodzaakt om te snoeien in de kosten van jongeren in de gemeenschapsinstelling. Het keek vooral naar het vervoer van en naar de jeugdrechtbank. Als besparend alternatief suggereerde het videoconferenties tussen de jongeren en de jeugdrechtbank in plaats van face-to-face contact.

Videoconferenties een meerwaarde?

Het Agentschap vroeg het Kinderrechtencommissariaat een advies over de te respecteren rechten van jongeren bij audio- en videocontact tussen de jeugdrechtbank en de jongere. Het Kinderrechtencommissariaat is geen voorstander van de organisatie van videoconferenties als alternatief voor face-to-face contact. De meerwaarde voor het belang van de jongeren en zijn rechtswaARBorgen werden te weinig aangetoond.

KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT, Advies 2009-2010/01, Videoconferentie: een volwaardig alternatief voor face-to-face contact tussen de jongere en de jeugdrechtbank? www.kinderrechten.be
Dit advies werd in februari 2010 overgemaakt aan de Commissie voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media en de Commissie voor Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebeleid.

Videoconferenties geen alternatief voor face-to-face-contact

6 rechten van kinderen in armoede

Op vraag van de commissie voor Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding van het Vlaams parlement maakte het Kinderrechtencommissariaat een kinderrechtensvisie over kinderarmoedebestrijding.

KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT, Advies 2009-2010/4, Armoede en sociale uitsluiting. Visie en voorstellen vanuit een kinderrechtensperspectief, www.kinderrechten.be.

• Meer dan materiële tekorten

Wie het belang van de protectie-, participatie-, en provisierechten onderstreept, wijst er tegelijk op dat het armoedeprobleem bij kinderen verschillende dimensies heeft die onderling van elkaar afhankelijk zijn. Materiële armoede leidt tot ondervoeding of tot weinig stimulatie of emotionele steun, wat dan weer de gezondheidszorg en het onderwijs beïnvloedt, wat dan weer gevolgen heeft voor de cognitieve en lichamelijke ontwikkeling. Er moeten dus maatregelen komen tegen de verschillende componenten van kinderarmoede.

Armoedebestrijding moet uitgaan van deze universele en fundamentele basisrechten:

- Het recht op de hoogst mogelijke graad van gezondheid en gezondheidszorg
- Het recht op bijstand in huisvesting
- Het recht op basisonderwijs
- Het recht op een veilige kindertijd
- Het recht om deel te nemen aan het gemeenschapsleven
- Het recht op een passende levensstandaard.

Maar er is niet alleen het gemis van deze basisrechten. Daarnaast moeten we ook rekening houden met beginselen die het kinderrechtenverdrag sterk onderbouwen: monitoring en evaluatie, universaliteit, gelijkheid en non-discriminatie, en het belang van het kind.

1. Versterk gezondheid en toegang tot gezondheidszorg (kinderrechtenverdrag art. 6, 24, 27.3)

Gezondheid versterken door geïntegreerd beleid

Financiële hulp, hulp bij huisvesting, hulp bij renovatie, toegang tot energie: algemene sociale maatregelen versterken het levensniveau van kwetsbare gezinnen. Dat soort algemene maatregelen is cruciaal om gezondheidsproblemen terug te dringen.

Gezonde voeding op school bevorderen

Een systeem van schoolmaaltijden kan de toegang tot gezonde, betaalbare en kwaliteitsvolle voeding versterken. Warme maaltijden op school

zijn een algemene sociale maatregel. Maar voor kinderen in armoede kan het aanbod het verschil maken.

Scholen kunnen ook een belangrijke rol spelen in gezondheidspromotie: frisdrankautomaten vervangen door gratis water, beweging promoten in naschoolse activiteiten, fruitconsumptie aanmoedigen. Laat kinderen en jongeren daar ook zelf aan meewerken in de leerlingraad.

Jonge moeders extra ondersteunen

Tienermoeders lopen een hoog risico op armoede. Veel tienermoeders haken af op school. Pas als hun kind de peuterleeftijd voorbij is, groeit er bij de moeders weer belangstelling voor een bijkomende opleiding, al dan niet arbeidsgericht. Naast arbeidsbemiddeling suggereren we extra huisvestingsmaatregelen. Diensten voor begeleid zelfstandig wonen zijn niet altijd voorbereid op een jongere en een kind.

Wijkgezondheidscentra versterken

Wijkgezondheidscentra staan voor ambulante, laagdrempelige, bereikbare, betaalbare en multidisciplinaire eerstelijnsgeneeskunde. Wijkgezondheidscentra zijn niet gebaat bij veelvuldig patiëntenbezoek, omdat ze van de overheid elke maand een vast bedrag per patiënt krijgen. Belangrijker is patiënten via preventieve zorg gezond te houden in plaats van ze aan te zetten tot medische consumptie. De centra zijn nog niet wijd verspreid in Vlaanderen. Ze werken vandaag alleen maar in steden.

Jammer genoeg zijn er in wijkgezondheidscentra geen tandartsen. Waarom tandverzorging niet opnemen in het pakket van basisgezondheidszorg, gezien de problematische tandhygiëne bij vele kansarmen?

Ook de geestelijke gezondheidszorg zou een plaats moeten krijgen in de wijkgezondheidscentra. Met vlottere toegang tot ambulante geestelijke gezondheidszorg creëren we een belangrijke schakel in de nazorg en een schakel in de preventie voor residentiële zorg.

Derdebetalersregeling uitbreiden

Met een derdebetalersregeling moet de patiënt alleen maar het remgeld betalen als hij aantoonde dat hij het financieel moeilijk heeft. Veel huisartsen zijn daarvan niet op de hoogte en zien de regeling onterecht als een aantasting van hun inkomen. Terwijl het toch de overheid is die de onkosten betaalt. Bijkomende sensibilisering dringt zich op.

Als we de derdebetalersregeling veralgemenen voor kinderen en jongeren, verhogen we de toegang tot de eerstelijnsgezondheidszorg. De drempel om zelf naar de huisarts te stappen blijkt vaak te hoog als een jongere zonder medeweten van zijn ouders de hulp van een dokter nodig heeft. Dat geldt zeker voor jongeren die het financieel moeilijk hebben.

Derdebetalersregeling verhoogt toegang tot eerstelijnsgezondheidszorg

Hogere tussenkomst voor gespecialiseerde zorg

Gespecialiseerde zorg zoals kinesithérapie, logopedie, orthofonie, tand- of oogverzorging heeft een preventief effect. Voor kinderen van wie de ouders met een leefloon moeten rondkomen, kunnen we een hogere tussenkomst voorzien.

OCMW en jeugdhulp moeten drempels verlagen

OCMW's kunnen samen met de gemeenten en de belangenverenigingen sterker inspelen op de behoeften van kinderen en jongeren. Te weinig mensen weten dat ze bij het OCMW terecht kunnen voor financiële steun voor culturele en vrijetijdsactiviteiten voor hun kinderen. Dit aanbod staat los van hun leefloon. Maar vaak heeft het OCMW een te negatief imago en is de drempel hoog.

Kansarme kinderen en jongeren hebben het vaak extra moeilijk om de juiste informatie te vinden of om gebruik te maken van de jeugdhulp. Het zou goed zijn als hulpverleningsvoorzieningen aantonen dat een bepaald percentage van de doelgroep die ze bereiken kansarm is. Dat vraagt wellicht andere methodieken om naar de doelgroepen toe te stappen, zoals een meer vindplaatsgerichte benadering.

2. Investeer in behoorlijke huisvesting (kinderrechtenverdrag art. 27.3)

Geïntegreerde aanpak: verlaag huisvestingskosten

Uit een budgetstudie bij gezinnen van werklozen die een huis huren, blijkt dat huisvesting een behoorlijke hap van het standaardbudget opsoepeert.⁴ Gemiddeld zijn huisvestingskosten voor huur, verbruik, onderhoud en herstellingen goed voor 45% van het gezinsbudget. Deze cijfers laten er geen twijfel over bestaan: investeren in huisvesting kan een structurele oplossing bieden in de strijd tegen armoede. De discussie over een hoger minimuminkomen moet dus samengaan met lagere kosten voor huisvesting en energie.

Sociale woningen uitbreiden

Voor alleenstaanden met kinderen en voor grote gezinnen is er in de sociale huisvesting extra capaciteit nodig. Voor de grootste risicogroepen is er te weinig aanbod. Woningen hebben te weinig slaapkamers om jongens en meisjes apart te laten slapen. Of de huisvesting is niet berekend op gezinnen met meer dan vier kinderen. In de sociale huisvesting is er ook nood aan extra speel-, opvang- en ontmoetingsruimte voor kinderen en jongeren.

Kinderen van gescheiden ouders zijn bij een van de ouders gedomicileerd. De andere ouder verliest vaak het recht op een sociale woning doordat hij of zij geen personen ten laste heeft. De andere ouder is op veel duurdere privéhuur aangewezen, waar hij voor hetzelfde geld veel minder woonaccommodatie krijgt. Naast financiële problemen leidt dat ook

⁴ STORMS, B. & K. VAN DEN BOSCH, 2010, Budgetstandaard legt de lat voor menselijke waardigheid., *Alert*, jaargang 36, 1, pag. 8-16.

tot huisvestingsproblemen als de kinderen bij de andere ouder wonen.

Huursubsidie uitbreiden

De huursubsidie is te laag en te beperkt in tijd. Een uitbreiding van de huursubsidie gekoppeld aan een prijs-kwaliteitbeleid dringt zich op. Dat zou verhuurders stimuleren om kwaliteitsvolle woningen aan te bieden en minder kwaliteitsvolle woningen betaalbaarder maken.

Gezinsgrootte in acht nemen bij noodlevering

Ook al is er geen strikt verband tussen het aantal gezinsleden en het verbruik, toch vragen we vanuit onze aandacht voor het recht van kinderen als deel van het gezin om bij een noodlevering de hoeveelheid energie aan te passen aan de gezinsgrootte. Kinderen maken deel uit van het gezin. Door de gezinsgrootte in aanmerking te nemen voor de hoeveelheid bij het recht op noodlevering, krijgen kinderen als autonome dragers van rechten in het gezin een plaats.

Kwetsbare jongvolwassenen extra ondersteunen

Wetgeving rond minderjarigen is er te weinig op afgestemd dat jongeren vanaf een bepaalde leeftijd soms wel op eigen benen moeten staan en zelf rechtshandelingen moeten stellen. Het huidig wettelijk kader vertoont verschillende inconsequenties. Voor een arbeidscontract van een minderjarige bestaat er een wettelijk kader, maar voor een huurcontract niet. Waarom sociale rechtsbescherming niet op de sociale nood situatie van het kind of de jongere afstemmen, ongeacht de minder- of meerderjarigheid?

3. Bestrijd ongelijkheid in en door het onderwijs (kinderrechtenverdrag art. 28 en 29)

Voorschoolse stimulering versterken

Hoe vroeger, hoe beter: gelijke kansen creëren kan niet vroeg genoeg beginnen. Dat kan door voorschoolse educatieve of stimuleringsprogramma's op te starten. De ervaring leert dat de overgang naar de kleuterschool voor veel kansarme kinderen problematisch is. Er bestaan al enkele good practices waar peuters samen met hun ouders al doende gestimuleerd, en gezinnen begeleid en gevormd worden. Voorwaarde is wel dat de opvoedingsondersteuning ouders in armoede laat voldoen aan hun opvoedingsverantwoordelijkheden. Uit de praktijk blijkt dat veel vragen van kansarme ouders geproblematiseerd worden door de op de middenklasse georiënteerde opvoedingswinkels, en doorgeschoven worden naar de hulpverlening. Daardoor zijn ouders niet meer bereid de ondersteuning op te zoeken, uit schrik dat hun kinderen geplaatst worden. Omgekeerd moet de uitbouw van stimuleringsprogramma's met de nodige aandacht gebeuren. De armoedebeweging is bang dat de kloof met de middenklasse nog groter wordt als in die stimuleringsprogramma's middenklassekinderen zitten die daardoor nog meer voor-

Gelijke onderwijskansen kunnen niet vroeg genoeg beginnen

sprong nemen. De kwaliteit van de stimulering moet gegarandeerd worden voor alle kinderen.

Instapleeftijd verlagen

We steunen de vraag van de armoedebeweging om de instapleeftijd van 5 jaar verplicht te maken op voorwaarde dat er gelijke kansen komen. Dat zou gepaard moeten gaan met het sensibiliseren van ouders over het belang van kleuteronderwijs. Vaak zijn ouders zich niet bewust van de taal- en cultuurverschillen, omdat zijzelf een problematische schoolcarrière achter de rug hebben.

Kleinere klassen

Kleinere klassen in het basisonderwijs zorgen voor meer aandacht voor elk individueel kind, wat nodig is om vaardigheden te vergroten.

Extra financiële ondersteuning

Ook scholen zelf hebben een belangrijke rol. We kunnen scholen extra werkmiddelen geven. Of scholen stimuleren om voorschotregelingen uit te werken als leerlingen het financieel moeilijk hebben, en om afbetalingen toe te laten om de kosten te spreiden. Scholen zouden ook transparant moeten zijn over de uitgavenposten zodat ouders met financiële problemen niet voor verrassingen komen te staan. Op tijd informeren kan die verrassingen voorkomen.

Bijkomende financiële ondersteuning kan voor gezinnen met armoederisico extra steun betekenen voor schoolvervoer, schooluitrusting, handboeken, computer en verplichte buitenschoolse activiteiten.

Schoolkosten tot een minimum beperken

Schoolkosten tot een minimum beperken kan door het basisonderwijs en de eerste graad van het secundair onderwijs effectief gratis verplicht te maken. Maar is kosteloosheid geen mythe? Zeker het secundair onderwijs is duur, maar een beroeps- of een technische opleiding is nog duurder dan een algemene opleiding. Er zou dus een studietoelagesysteem moeten komen op maat van elke leerling, aangepast aan de reële kosten. Zo'n studietoelagesysteem zou automatisch toegekend moeten worden. Complexe aanvraagprocedures schrikken ouders af.

Transparant inschrijvingsbeleid

We dringen aan op meer transparantie van het inschrijvingsbeleid. Waarom voor alle scholen in Vlaanderen geen gemeenschappelijke inschrijfperiodes vastleggen? Dat zou de concurrentie tussen scholen verminderen. Je kunt dan beter informeren en ondersteunen. De inschrijvingsperiodes zouden dan wel meer publiek gemaakt moeten worden via scholen, studie-informatiebureaus en aangepaste communicatiestrategieën per doelgroep.

De voordelen van een transparant inschrijvingsbeleid liggen voor de hand: bewustere en betere school- en studiekeuze, minder tijdsverlies, minder dubbele inschrijvingen, minder ontgoochelingen, meer betrokkenheid van ouders en leerlingen, en minder schoolse mislukkingen.

Inleven in armoedecultuur

Het onderwijzend personeel komt vaak uit de middenklasse waarin het schuldprincipe 'eigen schuld dikke bult' nogal gangbaar is. Onderwijspersoneel kan zich leren inleven in de armoedecultuur door vorming, en door curriculumuitbreidingen in de opleidingen.

Afdwingbaar recht op studiebegeleiding

Tot slot pleiten we voor een afdwingbaar recht op studiebegeleiding en ondersteuning. Studietijd op school veralgemenen is in het belang van wie daar het meest nood aan heeft.

Bij langdurige afwezigheid ontbreekt er momenteel een vangnet van studiebegeleiding om achterstand op te vangen. Het gebeurt wel, maar is te veel afhankelijk van de goodwill van leerkrachten en leerlingen en van financiële ondersteuning van de ouders als het om bijscholing gaat.

4. Versterk veiligheid en ontwikkelingskansen (kinderrechtenverdrag art. 5, 16.1, 19, 37, 40)

Problematische leefsituatie ondersteunen

Kinderen en jongeren in armoedesituaties worden vaak geconfronteerd met een veelheid aan problemen. Ze wonen vaker in een onveilige buurt en in huizen met weinig comfort. Ze worden vaker geconfronteerd met geweld, zowel in als buiten het gezin. Ze leven in gezinnen met maar één ouder die het financieel niet breed heeft. Ze voelen zich op school negatief bekeken omdat ze niet de juiste kleren dragen. Ze komen niet aan de bak in het verenigingsleven omdat ze geen lidgeld of inschrijvingsgeld kunnen betalen. Kortom: ze voelen zich nergens thuis. Ze ervaren discriminatie en worden in hun mogelijkheden beknot.

Plaatsingen via gerechtelijke jeugdbijstand zijn explosief toegenomen. Kinderen die in een gezin met minstens één gezinslid met een leefloon of invaliditeitsuitkering wonen, krijgen vaker een maatregel opgelegd in het kader van de bijzondere jeugdzorg. Dat geldt ook voor kinderen in een achtergestelde stadsbuurt.

Moeten we er geen vragen bij stellen dat we al te vaak naar een hulpverleningskader grijpen om problemen van bestaanszekerheid op te vangen? Dreigt er geen fundamentele verwarring te komen tussen de notie problematische 'opvoedingssituatie' en problematische 'leefsituatie'?

Hoe kinderen hier ondersteunen? Hoe kijken we naar gezinsgrootte, naar financiële tegemoetkoming voor kinderen? In de eerste plaats durven we aandacht te vragen voor extra financiële ondersteuning. Is het

leefloon voor een ouder met kinderen toereikend? Zijn uitkeringsbedragen genoeg afgestemd op de gezinssamenstelling?

5. Herverdeel voor een menswaardige levensstandaard (kinderrechtenverdrag art. 27)

Herverdeling op politieke agenda

Ondanks een verdieping van het sociale beleid, het activeringsbeleid en sterk stijgende sociale overheidsuitgaven stellen we vast dat de armoede de laatste decennia in Vlaanderen niet daalde. Zeker als kinderen deel uitmaken van het gezin. Het budgetonderzoek geeft aan dat kinderen het dagelijkse gezinsbudget doen stijgen met 40% (voorschools), 50% (kleuterschool), 80% (lagere school) of 120% (secundaire school). Een alleenstaande moeder met één of twee jonge kinderen die bijstandsgerechtigd is, heeft 20% te kort om menswaardig te kunnen leven. Bijstandsgerechtigde koppels met twee oudere kinderen hebben maar liefst 42% te kort. Het tekort neemt sterk toe, naarmate de leeftijd van de kinderen stijgt, zowel in eenoudergezinnen als bij koppels.

Het herverdelingsvraagstuk moet weer prominent op de beleidsagenda komen. In de verdeling van middelen kan een grotere selectiviteit van lagere inkomens en zwakkere sociale groepen ingebouwd worden zonder het draagvlak te verliezen van de brede samenleving. Het leefloon houdt geen rekening met het aantal kinderen, waardoor de scheeftekening blijft. De kinderbijslag dekt de bijkomende kosten niet. De discussie over het verhogen van het minimuminkomen moet ook samengaan met minder kosten voor huisvesting en energie, voor gezondheidszorg en onderwijs. School- en studietoelagen, huisvestingspremies, lagere energiebijdragen zouden automatisch toegekend moeten worden. Geen kat vindt haar jongen terug in de administratieve aanvragen en regeltjes. Zeker niet de sociaal zwaksten of laaggeschoolden.

Verder lijkt het ons wenselijk een selectieve kinderbijslag voor gezinnen met armoederisico in te bouwen. De budgetstudie bevestigt dat deze maatregel kinderen kan beschermen tegen de kwalijke gevolgen van armoede. De vraag moet ook gesteld worden of we die selectieve kinderbijslag niet als een basisrecht van het kind moeten zien, om het kind een passende levensstandaard te garanderen.

Verhoog de minimumuitkeringen

Niet alleen de leeftijdstoelagen voor kinderen blijken in de praktijk ruim onvoldoende om de kosten van oudere kinderen op te vangen. De budgetstudie toont dat ook de laagste werkloosheidsuitkering ver onder het niveau ligt van de menselijke waardigheid. De laagste invaliditeitsuitkering en het minimumloon zijn wel wat hoger, maar ook voor koppels met kinderen zijn deze inkomens ontoereikend om menswaardig te kunnen participeren. De inkomensschalen zijn niet aangepast aan de noden van kinderen en jongeren. Te lage leeflonen en werkloosheidsuitkeringen houden het risico in dat kinderen geproblematiseerd

worden en het etiket 'problematische opvoedingssituatie' opgeplakt krijgen. Terwijl uitkeringen rekening zouden moeten houden met de kinderen.

Versterk hulp bij niet-betaling van alimentatie

De Dienst voor alimentatievorderingen (DAVO) van de Federale Overheidsdienst Financiën kan een bedrag voorschieten aan de rechthabende ex-partner met kinderen en het bij de onderhoudsplichtige terugvorderen. Een van de problemen is dat dit inkomensgerelateerd is. Voor een alleenstaande moeder met een inkomen boven 1.000 euro, kan DAVO wel het alimentatiegeld opvorderen, maar niet voorschieten. We pleiten ervoor die inkomensgrens af te schaffen.

Schulden aanpakken

Het Kinderrechtencommissariaat stelt vast dat kinderen zo goed als onzichtbaar blijven in het wettelijke kader rond schulden. Terwijl kinderen wel elke dag de concrete gevolgen van beslissingen over schuldbemiddeling dragen. Nergens verplicht de huidige wet de schuldbemiddelaar uitdrukkelijk rekening te houden met de situatie van de kinderen in het gezin.

De wet zou moeten voorzien dat er in een procedure rond een collectieve schuldregeling voor de kinderen concrete garanties zijn voor hun recht op een menswaardig bestaan en op ontwikkeling.

Kinderen en jongeren groeien op in een maatschappij waarin materialisme en consumeren een belangrijke rol spelen. Verschillende sectoren stellen zich in hun reclamestrategie naar kinderen en jongeren vaak erg agressief en misleidend op. Een gsm kopen, beltunes of muziek downloaden: in de praktijk lijkt het allemaal heel eenvoudig, maar het heeft wel een prijskaartje dat pas veel later duidelijk wordt. Kinderen en jongeren moeten meer bewust gemaakt worden van verleidingsstrategieën en leren omgaan met budget.

In 2010 komt financiële educatie in de vakoverschrijdende eindtermen. Het is belangrijk dat daar in alle graden van het secundair onderwijs aandacht voor is. Want sommige jongeren halen de derde graad niet.

Maak van kinderopvang een basisvoorziening

Er is nog altijd een groot tekort aan kinderopvang in Vlaanderen. De Vlaamse overheid wil tegen 2020 in de voorschoolse opvang 10.000 extra plaatsen creëren. Onduidelijk is of ze dan ook denkt aan voorrangregels voor kansarmen. Vooral alleenstaande moeders moeten financieel ondersteund worden voor opvang, om ze te stimuleren om te werken voor een menswaardig bestaan. Het Kinderrechtencommissariaat blijft toekijken op de maatschappelijke functies van kinderopvang en de kwaliteitseisen die voorop moeten staan, om aan de rechten en noden van jonge kinderen en hun ouders te voldoen.

6. Stimuleer participatie (kinderrechtenverdrag art. 13, 15, 16, 31)

Waar kan ik terecht voor...?

Voorlichtingscampagnes kunnen ervoor zorgen dat kinderen en jongeren weten welke overheidsdiensten gericht zijn op armoedebestrijding. Het is nodig te informeren over gratis toegang tot onderwijs, toegankelijke gezondheidszorg, socialezekerheidsdiensten, het justitieapparaat en andere diensten.

Laat kinderen aan het woord

Participeren kinderen genoeg aan de formulering, uitvoering en monitoring van armoedebestrijdingsstrategieën? Belevingsonderzoek naar de leefsituatie van kinderen en jongeren in armoede kan inspirerend werken om vanuit hun perspectief een armoedebestrijdingsbeleid uit te tekenen. Ook in de armoedebeweging moet het thema kinderarmoede meer ingang vinden en aangemoedigd worden.

Nederlandse onderzoekers stellen vast dat er een groot verschil is in de manier waarop ouders en kinderen financiële armoede ervaren.⁵ Het grote verschil in beleving heeft volgens de onderzoekers veel te maken met de draagkracht van de ouders zelf, de manier waarop ouders met hun minimumbestaan omgaan. Kinderen delen dus niet alleen materieel de levensstandaard van ouders, maar ook immaterieel: als het gaat om hun geluk of welbevinden.

Structurele erkenning van jeugdwerk voor maatschappelijk kwetsbaren

Jeugdwerk met kinderen en jongeren in armoede is waardevol op zich. Jeugdwerkers die werken met kansarme jongeren zijn ankerfiguren. Ze leggen mee de basis voor groeiend zelfvertrouwen en een positiever zelfbeeld. Ze ondersteunen en verwijzen door naar andere diensten en organisaties. Dat zijn basisvoorwaarden om kinderen en jongeren te ‘empoweren’ en om ervoor te zorgen dat ze maatschappelijk participeren. Dat vraagt een engagement op lange termijn, wat haaks staat op het subsidiebeleid op korte termijn: momenteel lopen er projecten van 1 tot 3 jaar. Als jeugdwerkers afhaken, dreigen kinderen en jongeren hun interesse te verliezen door het gebrek aan vertrouwensfiguren.

Veranker jeugdwerk

Ook het reguliere jeugdwerk kan een tandje bijsteken. Besteden jeugdhuisen en jeugdverenigingen wel genoeg aandacht aan kinderen en jongeren in armoede? Vorming kan aandacht voor armoede in het jeugdwerk versterken.

Versterk toegankelijkheid en mobiliteit

Kortingsmogelijkheden voor cultuurparticipatie zorgen voor positieve ervaringen rond deelname aan sport, cultuur en andere vrijetijdsactiviteiten.

⁵ SNEL, E., VAN TER HOEK, T. & T. CHESSA, 2001, *Kinderen in armoede. Opgroeien in de marge van Nederland*, Den Haag: Van Gorcum.

Waarom geen algemeen niet-stigmatiserend kortingssysteem uitbouwen, zoals een algemene vrijetijdskaart die je in heel Vlaanderen kunt gebruiken? Het kan kinderen, jongeren en ouders aanmoedigen om actief mee te doen met sport, cultuur en in de vrije tijd. Maar toegangsprijzen en andere financiële drempels zijn niet de enige hinderpaal. Ook verschillende andere randvoorwaarden moeten vervuld zijn. Zo kan de mobiliteit nog heel wat beter: het openbaar vervoer moet verder aangepast worden aan de noden van tieners. Denk maar aan meer opstapplaatsen én meer bussen en trams, aangepaste dienstregelingen ook voor tieners, en vlottere aansluiting op andere vervoermiddelen. Het heeft geen zin om financiële en praktische participatiedrempels weg te werken met een kortingskaart, zonder de nodige investeringen in bekendmaking en doorverwijzing op maat van kinderen en jongeren in armoede.

7. Monitoring en verantwoording

Nood aan kindindicatoren

Niet alle voorgestelde maatregelen zijn onmiddellijk haalbaar. Toch vereist een kinderrechtenbenadering van armoedebestrijding dat de overheid zo snel mogelijk de doelstellingen helemaal realiseert. We stellen vast dat er een schrijnend gebrek is aan cijfermateriaal waardoor kinderen onzichtbaar blijven. Daarvoor willen we geschikte indicatoren vastleggen. In het advies maken we een eerste ruwe denkoefening door bij de meeste concrete doelstellingen een zo goed mogelijk passende indicator voor te stellen.

Kinderarmoedebaarometer

In 2008 ontwikkelde OASeS, de onderzoeksgroep rond armoede en sociale uitsluiting van de Universiteit Antwerpen, een armoedebaarometer voor volwassenen.⁶ Die barometer laat in jaarlijkse updates zien hoe de armoede in Vlaanderen evolueert. Het lijkt ons zinvol aan deze barometer kindindicatoren toe te voegen om ook de evolutie van kinderarmoede op te volgen. Zowel beleid als onderzoekswereld tonen interesse om een kinderarmoedebaarometer aan te maken als onderdeel van de algemene armoedebaarometer.

6 www.decenniumdoelen.be.

1.	Integraal kinderrechtenbeleid	88
2.	Comité voor de Rechten van het Kind	90
3.	Aanbevelingen in memorandum 2010	92

Hoofdstuk

2 kinderrechten: Vlaanderen en België onder de loep

1 integraal kinderrechtenbeleid

Een integraal kinderrechtenbeleid uitbouwen is geen sinecure. Het vergt flink wat inzet van verschillende beleidsactoren. In heel wat beslissingen moeten ze rekening houden met kinderrechten. In hun eigen beleidsdomein en bij beleidsoverschrijdende beslissingen.

Dat vraagt permanente alertheid. Vlaanderen weet dat. Daarom ontwikkelde het verschillende kinderrechteninstrumenten: een coördinerend minister voor kinderrechten, een JOKER, aanspreekpunten, een Vlaams Jeugdbeleidsplan per legislatuur en een jaarlijks verslag over het gevoerde kinderrechten- en jeugdbeleid aan het parlement en het Kinderrechtencommissariaat.

1.1 jaarverslag kinderrechten en jeugdbeleid

Op 4 mei en 15 juni kwam de Commissie voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media van het Vlaams parlement samen voor een gedachtewisseling over het jaarlijks verslag kinderrechten en jeugdbeleid. De commissie nodigde daarvoor het Kinderrechtencommissariaat en de Vlaamse jeugdraad uit.

Meer samenwerking nodig tussen de verschillende beleidsdomeinen rond kinderrechten

Ministers, administraties en andere betrokkenen moeten meer samenwerken om de verschillende kinderrechten te realiseren. Zowel op regionaal als op nationaal niveau.

Er is blijvend extra aandacht nodig voor kinderen en jongeren in armoede.

De relatie tussen jeugdinformatie en jeugdhulp verdient meer aandacht. Er is nood aan een brede toegangspoort waar kinderen en jongeren laagdrempelig terecht kunnen met hun vragen.

De vakoverschrijdende eindtermen en ontwikkelingsdoelen leggen vaak de link met kinderrechten. Toch verdient het 'installeren' van kinderrechten in het onderwijs nog meer aandacht. Scholen kunnen meer ondersteuning gebruiken bij de uitbouw van hun participatiecultuur.

Ook de link tussen jongeren, media en participatie verdient meer beleidsaandacht.

Gedachtewisseling over het jaarverslag jeugdbeleid en kinderrechten over 2009 van de Vlaamse Regering aan het Vlaams parlement en de kinderrechtencommissaris, VI. Parl. 2009-2010, nr. 629/1.

De relatie tussen jeugdinformatie en jeugdhulp verdient meer aandacht

1.2 vlaams Jeugdbeleidplan

Sinds het aantreden van de Vlaamse Regering startte de opmaak van het derde Vlaamse Jeugdbeleidsplan. Van meet af aan was er de wens om het plan te laten aansluiten bij de EU-strategie voor jongeren voor 2010-2012. Op vraag van de afdeling Jeugd van het Agentschap Sociaal-Cultureel Werk voor Jeugd en Volwassenen gaf het Kinderrechtencommissariaat een tussentijds advies bij de voorlopige versie van het Vlaamse Jeugdbeleidsplan.

Bedenkingen bij de voorlopige versie van het Vlaams Jeugdbeleidsplan

- Besteed explicieter aandacht aan alle kinderen en jongeren.
- Benader het kind-zijn contextueel, in de context van de kinderen zelf.
- Zie de deelname van kinderen en jongeren aan de samenleving als een gegeven. Ze zijn van meet af aan deelnemers aan de samenleving.
- Het plan zegt niets over harde sectoren die men niet onmiddellijk met een kind- en jongerenbeleid associeert maar die wel een belangrijke rol spelen in het dagelijkse leven van heel wat kinderen en jongeren.
- Hoe realiseert het plan de geformuleerde doelstellingen? Dat staat nergens duidelijk beschreven. Hoe worden de kinderrechteninstrumenten ingezet om de verschillende doelstellingen te realiseren? Welke samenwerking wordt van wie verwacht? Wie zijn de bevoorrechte partners en wat wordt van ze verwacht?

KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT, Tussentijds Advies 2009-2010/05, Vlaams Jeugdbeleidsplan 2011-2014. www.kinderrechten.be

2 comité voor de Rechten van het Kind

2.1 alternatief rapport

Het Comité voor de Rechten van het Kind ziet toe op de naleving van de rechten van het kind in verschillende lidstaten. Om de vijf jaar moeten de Belgische overheden volgens het kinderrechtenverdrag een balans opmaken: hoe is het gesteld met de kinderrechten in ons land?

Met vertraging diende België in juli 2008 zijn derde en dan ook maar meteen zijn vierde rapport in bij het Comité voor de Rechten van het Kind van de Verenigde Naties.

Het Kinderrechtencommissariaat en de *délégué général aux droits de l'enfant* besloten om deze keer een gezamenlijk alternatief rapport te schrijven. Een samenvatting van knelpunten en hete hangijzers in twaalf thema's. Ook niet-gouvernementele kinderrechtenorganisaties, Unicef, Vlaamse Jeugdraad en hun Franstalige zusterorganisaties, bundelden hun opmerkingen en commentaren.

Op 1 februari 2010 stelde het Kinderrechtencommissariaat samen met de kinderrechtenactoren¹ tijdens 'presessionals' de alternatieve rapporten voor aan het Comité in Genève. Drie dagen later werden de standpunten toegelicht op een gemeenschappelijke persconferentie in Brussel.

Het Belgische rapport werd op de 'sessionals' toegelicht en besproken in de week van 31 mei tot 4 juni 2010. Een week later, op 11 juni, publiceerde het Comité voor de Rechten van het Kind zijn slotbeschouwingen voor België.

'Concluding Observations' zijn niet mals.

Een rijk land met 16,9% kinderarmoede? Het Comité vraagt meer aandacht voor kwetsbare kinderen zoals kinderen in asielcontext, kinderen in conflict met de wet, kinderen met een handicap, kinderen met psychiatrische problemen, kinderen die het slachtoffer zijn van geweld.

Heel wat aanbevelingen van het Comité gaan over de participatie van kinderen. Het Comité vraagt met aandrang dat de Belgische staat het spreekrecht van het kind in de praktijk brengt in alle administratieve en gerechtelijke procedures die het kind aanbelangen.

Ook aan de coördinatie van het kinderrechtenbeleid schort nog wat. Want kinderen worden in ons land niet altijd gelijk behandeld.

COMMITTEE ON THE RIGHTS OF THE CHILD, *Concluding Observations: Belgium, CRC/C/BEL/CO/3-4*, 18 juni 2010, www2.ohchr.org/english/bodies/crc/crcs54.htm (doorklikken naar Belgium).

Met een gezamenlijk persbericht brachten de kinderrechtenactoren deze slotbeschouwingen op 18 juni 2010 onder de aandacht.

Ook aan de coördinatie van het kinderrechtenbeleid schort nog wat

¹ De *délégué général aux droits de l'enfant*, de Kinderrechtencoalitie, de Coördinatie des ONG pour les droits de l'enfant, Unicef België, de Vlaamse Jeugdraad en de Conseil de la jeunesse.

2.2 individuele klachtenprocedure op komst

Het kinderrechtenverdrag is het enige mensenrechtenverdrag zonder een individuele klachtenprocedure.

Na jaren lobbywerk op het internationaal toneel, ligt er eindelijk een voorstel op tafel dat kinderen het recht geeft om rechtstreeks naar het Comité voor de Rechten van het Kind te stappen met een klacht.

Daarnaast zouden ngo's, ombudsmannen en mensenrechtenorganisaties de mogelijkheid krijgen om structurele kinderrechtschendingen aan te kaarten bij het Comité. Het Comité spreekt zich in de twee gevallen uit over de schending en kan de staat veroordelen.

Op weg naar goedkeuring

Het Kinderrechtencommissariaat is blij met dit ontwerp. We hopen dat de Verenigde Naties het snel goedkeuren.

Resolutie 11/1 "Open Ended Working Group on an optional protocol to the Convention on the Rights of the Child to provide a communications procedure", UN HRC A/HRC/11/L.11, <http://www2.ohchr.org/english/bodies/hrcouncil/docs/11session/L-11.doc>.

3 aanbevelingen in memorandum 2010

Veel burgers gingen naar de stembus op 13 juni 2010. 1,2 miljoen burgers bleven thuis: de kinderen en jongeren die geen stemrecht hebben. Met het memorandum 2010 zetten het Kinderrechtencommissariaat en de *délégué général aux droits de l'enfant* de problemen van minderjarigen op de politieke agenda. Ook op de federale agenda. Kinderrechten zijn geregeld op verschillende beleidsniveaus.

Enkele thema's uit het Memorandum:

- Armoedebestrijding. Het Comité voor de rechten van het Kind merkte het ook op: een rijk land met 16,9% kinderarmoede, hoe kan dat?
- Het Kinderrechtencommissariaat hamert al jaren op een rechtspositieregeling voor minderjarigen: het spreekrecht, jeugdadvocaten en rechtsingang.
- Kinderen zijn te vaak het slachtoffer van een uit de hand gelopen echtscheiding. Het Kinderrechtencommissariaat blijft pleiten voor verplichte kennismaking met bemiddeling.
- Jongeren in conflict met de wet' blijft een heet hangijzer: de uithandengeving afschaffen, een duidelijk en samenhangend rechtsstatuut voorzien en aangepaste hulp voor jonge delinquenten met psychiatrische problemen.
- Minderjarigen in een asielcontext, alleen of met familie, blijven het slachtoffer van een stilstaand beleid.

KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT, Memorandum 2010, Brussel, Kinderrechtencommissariaat, 2010.
www.kinderrechten.be.

Het Memorandum 2010 mailden we naar alle parlementsleden.

1.	Feest op school, en het liefst participatief	94
2.	Basisscholen de Leidstar en Tivoli in de schijnwerpers	96
3.	Feest met boeken	97
4.	Feest op straat	99
5.	Meefeesten met anderen	100

Hoofdstuk

20 jaar kinderrechten

feest!

20 november 2009 was een bijzondere dag: de twintigste verjaardag van het kinderrechtenverdrag. Een reden tot feesten. Het Kinderrechtencommissariaat en de délégué général aux droits de l'enfant sloegen de handen in elkaar. De verjaardag zou niet onopgemerkt voorbijgaan.

Het logo '20 jaar kinderrechten' prijkte op duizenden enveloppen en tientallen websites en publicaties van ruim 260 steden en gemeenten, OCMW's en verschillende andere organisaties en instellingen. Allemaal brachten ze de kinderrechten onder de aandacht, omdat die belangrijk zijn, allesbehalve een luxe probleem.

Logo 20 jaar kinderrechten

1 feest op school, en het liefst participatief

Het Kinderrechtencommissariaat nodigde alle basisscholen uit om mee te feesten. De scholen kregen een feestfiche boordevol tips en methodieken over hoe je een participatief kinderrechtenfeest kunt opzetten.

De feestfiche combineert verschillende methodieken uit de map 'Oprechte deelneming – Werkmap leerlingenparticipatie voor alle leerlingen van de basisschool'.

Heel wat scholen vierden feest. Met foto's, tekeningen en verslag rapporteerden ze over hun bruisend participatief kinderrechtenfeest aan het Kinderrechtencommissariaat. Twintig scholen kregen een spelkoffer en een diploma van de meest participatieve en kinderrechtenvriendelijke school.

Het voorbije schooljaar konden basisscholen deelnemen aan de fora georganiseerd door het netoverstijgend project 'Forum Leerlingenparticipatie'. Leerkrachten kregen ondersteuning in het werken met de methodieken uit de map 'Oprechte Deelneming'. Er was uitwisseling van expertise zowel tussen scholen van

verschillende onderwijsvertrekkers als tussen leerlingen en leerkrachten en directie. Vele deelnemers waren enthousiast en vonden het een echte meerwaarde.

Enkele maanden geleden moesten op vraag van de minister van Onderwijs de verschillende onderwijsverstrekkers een aantal detacheringen schrappen. Het Forum Leerlingenparticipatie mist voortaan alle ondersteuning. Alle sessies van dit schooljaar zijn afgelast.

Het expertisecentrum leerlingenparticipatie dat bij decreet opgericht zou worden, is er nog steeds niet.

Opgebouwde expertise
gaat verloren

Nood aan ondersteuning basisscholen rond leerlingenparticipatie

Het Kinderrechtencommissariaat betreurt het stopzetten van de activiteiten van het Forum Leerlingenparticipatie. Niet alleen missen heel wat basisscholen de nodige ondersteuning op het vlak van leerlingenparticipatie. Ook gaat de opgebouwde expertise verloren.

Het Kinderrechtencommissariaat pleite bij de minister van Onderwijs om dit waardevolle project opnieuw de volle ondersteuning te geven. Recht op participatie is te belangrijk. In het verleden gaf het Kinderrechtencommissariaat ook al advies over het belang van participatie op school.
KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT, Advies 2003-2004/02, Participatie op school. www.kinderrechten.be.

2 basisscholen de **Leidstar** en **Tivoli** in de schijnwerpers

Speciale aandacht kregen twee basisscholen uit Laken: de Leidstar en Tivoli. Sinds september 2009 werkten ze actief en participatief rond kinderrechten. Met de feestfiche als leidraad, de methodologische begeleiding van Doedèskaden (mede-auteur van de map 'Oprechte deelneming') en de inhoudelijke ondersteuning van de Kinderrechtswinkel, legden de schoolgemeenschappen een fantastisch traject af.

Op vrijdag 20 november organiseerden ze een grootse dag rond kinderrechten. De Vlaamse kinderrechtencommissaris en de Franstalige délégué général aux droits de l'enfant waren erbij en als kers op de taart werd het feest opgeluisterd met de aanwezigheid van drie prinsessen. De prinsessen Mathilde, Astrid en Claire werden ontvangen en gebrieft door de kinderen van het feestcomité en legden samen met hen het kinderrechtenparcours af. Aan het eind kregen ze in stereo het kinderrechtenlied te horen. 'Onze rechten, een feest' werd door de kinderen zelf gemaakt met de hulp van Oscar Dirk Bohan van Children of the Street.

3 feest met boeken

Twintig jaar kinderrechtenverdrag was voor Stichting Lezen een uitgelezen moment om in de Jeugdboekenweek van 13 tot 28 maart 2010 'Recht op boeken' centraal te stellen.

3.1 jeugdboekenweek opent in Vlaams parlement

Op 13 maart 2010 openden meer dan driehonderd kinderen samen met prinses Mathilde, parlementsvoorzitter Jan Peumans en kinderrechtencommissaris Bruno Vanobbergen de Jeugdboekenweek 2010. In het bijzonder boekenparlement debatteerden de kinderen over het recht op boeken en wat dat voor hen inhoudt. Zo stelden ze dat ook kinderen die niet goed kunnen lezen, recht hebben op leuke, boeiende boeken. Nu vinden ze die vaak te kinderachtig.

Aansluitend waren er voorleessessies en workshops over boeken en kinderrechten voor alle aanwezige kinderen: 22 illustratoren, auteurs, muzikanten en acteurs ondersteunden dit gezamenlijk initiatief van Stichting Lezen en het Kinderrechtencommissariaat.

Een ploeg van kindreporters maakte in opdracht van het Kinderrechtencommissariaat en onder begeleiding van JAVI.tv een boeiende reportage over deze dag.

3.2 feest in de bib

Bibliotheken, scholen, boekhandels en cultuurcentra focusten in de Jeugdboekenweek op het recht op boeken en op hoe rechten in kinderboeken aan bod komen. Samen organiseerden ze honderden activiteiten, waaronder meer dan vijfhonderd auteurslezingen. Bij het Kinderrechtencommissariaat bestelden ze massaal informatiemateriaal over kinderrechten.

Kinderrechtencommissaris Bruno Vanobbergen ging op een paar plaatsen de sfeer opsnuiven. Hij was te gast in de Permekebib van Antwerpen en vierde mee op de slotfeesten van de bibliotheken van Kuurne, Knokke-Heist en Lanaken.

4 feest op straat

4.1 trommels voor vrede

Op 22 maart 2010 werd er wereldwijd getrommeld en gezongen op grote pleinen, speelplaatsen en markten. Bij ons was Lokeren de gaststad en zongen meer dan 2.500 kinderen samen met de peter van de actie Jelle Cleymans en met kinderrechtencommissaris Bruno Vanobbergen het grote trommelslied.

Omdat het kinderrechtenverdrag zijn twintigste verjaardag vierde, werd kinderrechten een belangrijk deelthema in 2009 en 2010. Met de slagzin 'Laat niemand de rechten van kinderen hinderen' werden er duizenden kinderen opgetrommeld. Leerkrachten kregen ondersteuning van de werkmop met informatie, ideeën en kant-en-klare lesbrieven.

4.2 children of the street

In mei zongen ruim 12.000 kinderen en 700 leerkrachten een 'dak op de wereld'. Al jaren organiseert Children of the Street deze zanghappenings in verschillende Vlaamse steden. Daarmee willen ze de leefomstandigheden van straatkinderen verbeteren. In 2010 zongen ze voor een schooltje in het Kameroense Banjou: met het ingezamelde geld worden er klassen gebouwd voor het eerste en tweede leerjaar. Anderzijds sensibiliseert het project ook kinderen in ons land. Met een lesmap, een cd met de liedjes erop en een kinderkrant konden leerlingen en leerkrachten zich voorbereiden op de zanghappening.

Het Kinderrechtencommissariaat schreef een deel van de kinderkrant en zette zo kinderrechten in de kijker. Als deel van het project '20 jaar kinderrechtenverdrag', maakten de kinderen van de basisscholen de Leidstar en Tivoli, samen met de band van Children of the Street, een nummer voor de cd 'Onze rechten, een feest'. De kinderrechtencommissaris zong mee in Gent, Antwerpen, Diksmuide en Leuven.

5 meefeesten met anderen

Niet alleen het Kinderrechtencommissariaat riep op om te feesten. Overal waren er tentoonstellingen, boekpresentaties, wedstrijden, studiedagen, colloquia. Een greep uit een lange lijst van evenementen waaraan het Kinderrechtencommissariaat meewerkte:

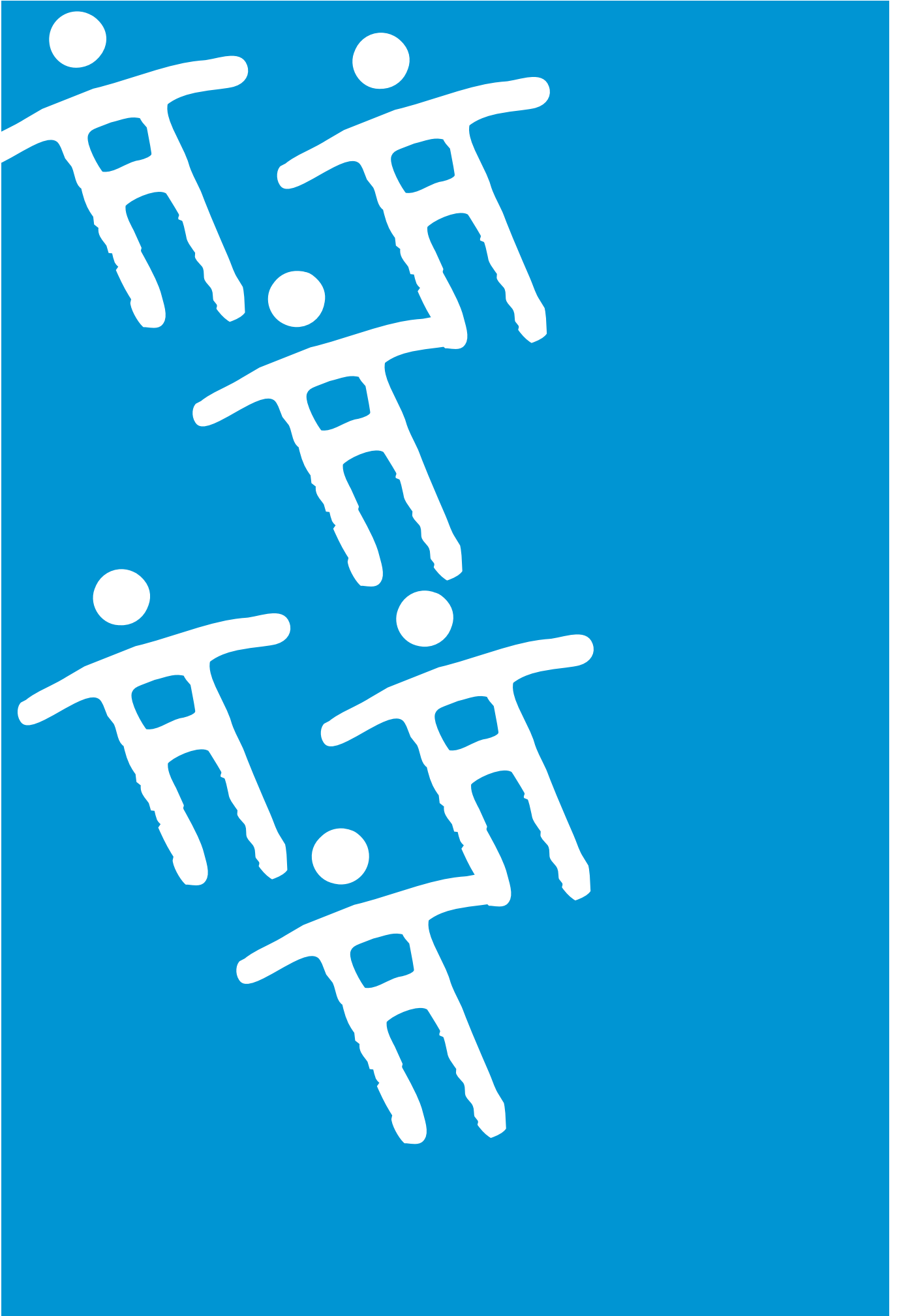
Brusseldag, 20 oktober 2009, een stadsdag voor gezinnen, georganiseerd door de Gezinsbond. Crefi zorgde voor een kinderrechtenparcours door de stad met halte in het Vlaams parlement. Gezinnen konden langslopen bij de stand van het Kinderrechtencommissariaat.

Boekvoorstelling 'Applaus zonder handen', 23 oktober 2009. Leo Bormans, hoofdredacteur van de Klassebladen, schreef naar aanleiding van 20 jaar kinderrechtenverdrag de jeugdroman 'Applaus zonder handen'.

De voorstelling van het jaarverslag van het Kinderrechtencommissariaat stond in het teken van 20 jaar kinderrechten. Ook het What do you think?-project van Unicef stelde zijn kinder- en jongerenrapport voor. Dat bundelt problemen, wensen en voorstellen van kinderen en jongeren.

De dag voor 20 november organiseerde de Nationale Commissie voor de Rechten van het Kind een colloquium '20 jaar IVRK – goede praktijken en uitdagingen voor België'.

Op 19 november zette de Vlaamse Scholierenkoepel een ludieke actie op, 'Scholieren liggen wakker van hun rechten'. De minister van Onderwijs en de kinderrechtencommissaris waren erbij.

Jaar 2009 10 verslag

Kinderrechtencommissariaat

Het Kinderrechtencommissariaat komt op voor rechten van kinderen en jongeren. Hoe, wat en wie?
Van signaalontvanger tot belangenbehartiger. In samenwerking met welke actoren?

jaarverslag 2009/10

Inhoud

1.	Kinderrechtencommissariaat komt op voor rechten van kinderen en jongeren	5
1.1.	Wat doet het Kinderrechtencommissariaat?	5
1.2.	Kinderrechtencommissariaat benadert verschillende doelgroepen	6
2.	Multidisciplinair team	7
3.	Overleg- en adviesorgaan bij het Kinderrechtencommissariaat	8
3.1.	Nauwe relatie, maar onafhankelijke positie	8
3.2.	Inbedding in het Vlaams parlement	9
3.3.	Samenstelling en werking	9
4.	Signaalontvanger van kinderen, jongeren en de belangenbehartigers	11
4.1.	De ombudsdienst onderzoekt klachten, bemiddelt, verwijst door, beantwoordt vragen en adviseert in probleemsituaties	11
4.2.	Het ombudswerk in cijfers	13
5.	Belangenbehartiger van kinderen en jongeren in het Vlaams parlement	19
5.1.	Vertaling van signalen naar beleidsadviezen	19
5.2.	Inspirator 'Kamer met Uitzicht'	22
5.3.	Partner van parlementaire en paraparlementaire diensten	22
6.	Informereren over kinderrechten en ombudsdienst	24
6.1.	Kinderrechten bekendmaken	24
6.2.	Ombudsdienst Kinderrechtencommissariaat bekendmaken	26
6.3.	www.kinderrechten.be	28
7.	Externe samenwerking en netwerking	30
7.1.	Europees netwerk van kinderombudsdiensten	30
7.2.	Actief in stuurgroepen	31
7.3.	Representaties op studiedagen, congressen en evenementen	32
7.4.	Redacties	38
7.5.	Kinder- en jongerenmedia	39
8.	Kinderrechten in de media	40
Bijlage	Verdrag inzake de Rechten van het Kind aangenomen door de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties op 20 november 1989	57

1 Kinderrechtencommissariaat komt op voor rechten van kinderen en jongeren

Bij decreet van 15 juli 1997 richtte het Vlaams Parlement het Kinderrechtencommissariaat op. Het internationale kinderrechtenverdrag onderstreept het belang van onafhankelijke kinderrechteninstanties. Het Kinderrechtencommissariaat is de officieel erkende vertolker van de rechten, noden en belangen van minderjarigen bij het Vlaams Parlement.

Het Kinderrechtencommissariaat ziet toe op de naleving en verdere toepassing van het kinderrechtenverdrag.

Het oprichtingsdecreet¹ noemt als opdrachten van het Kinderrechtencommissariaat: advies, onderzoek, ombudswerk en communicatie.

1.1 wat doet het Kinderrechtencommissariaat?

Het Kinderrechtencommissariaat:

- onderzoekt en behandelt klachten over schendingen van kinderrechten via zijn ombudsdienst. Zowel kinderen, jongeren als volwassenen kunnen er terecht;
- informeert en sensibiliseert het grote publiek over kinderrechten;
- adviseert de Vlaamse overheid en in het bijzonder het Vlaams Parlement. Het formuleert waar nodig voorstellen en aanbevelingen over nieuwe wetgevingsinitiatieven die van belang zijn voor minderjarigen of over bestaande regelgeving of praktijken die indruisen tegen kinderrechten.

De visie van het Kinderrechtencommissariaat staat in het beleidsplan 2009-2014.

Het Kinderrechtencommissariaat:

- heeft een duidelijke oriëntatie op de samenleving en haalt de directe voedingsbodem voor al zijn praktijken en initiatieven uit wat er in de leefwereld van kinderen en jongeren beweegt;
- streeft ernaar zijn opdrachten maximaal op elkaar af te stemmen;
- formuleert een zo helder mogelijk beeld van maatschappelijke problemen in relatie tot minderjarigen;
- bepaalt strategische keuzes om de rechten van minderjarigen te realiseren;
- focust niet op enkele afgelijnde rechten van minderjarigen maar werkt rond de toepassing van het hele verdrag;
- blijft altijd gevoelig voor de maatschappelijke context waarin de rechten van kinderen waargemaakt worden, en voor de mogelijkheden in de samenleving om kinderrechten te realiseren.

Het Kinderrechtencommissariaat klaagt maatschappelijk onrecht tegenover kinderen en jongeren aan. Het overstijgt de moral panic over de leefwereld van kinderen en jongeren.

Het Kinderrechtencommissariaat waakt erover dat de nodige instrumenten, kanalen en voorzieningen uitgebouwd worden en kwalitatief werk blijven leveren.

¹ Decreet van 15 juli 1997 houdende oprichting van het Kinderrechtencommissariaat en instelling van het ambt van kinderrechtencommissaris, *B.S.* 7 oktober 1997. Decreet van 31 januari 2003 houdende wijziging van het decreet van 15 juli 1997 houdende oprichting van een Kinderrechtencommissariaat en instelling van het ambt van kinderrechtencommissaris en van het decreet van 7 juli 1998 houdende instelling van de Vlaamse

Ombudsdienst, *B.S.* 13 februari 2003. Decreet van 6 juli 2005 houdende wijziging van diverse decreten, wat het statuut van de mandaathouders in de aan het Vlaams Parlement verbonden instellingen betreft, *B.S.* 9 september 2005. Zie voor de tekst van de drie decreten de bijlagen bij dit jaarverslag of www.kinderrechten.be.

1.2 Kinderrechtencommissariaat benadert verschillende doelgroepen

1.2.1. Beleidsmakers

- **Vlaams Parlement**

Het Kinderrechtencommissariaat informeert en adviseert het Vlaams Parlement over de rechten, noden en belangen van kinderen. Het wijst ook op de mogelijke vertaling ervan in Vlaamse regelgeving. Het toetst beleidsinitiatieven zoals ontwerpen en voorstellen van decreet aan het kinderrechtenverdrag.

- **Andere beleidsmakers**

Het Kinderrechtencommissariaat kan ook de Vlaamse Regering, administraties en agentschappen adviseren om kinderrechtenconforme regelgeving op te maken en uit te voeren. De toepassing van het kinderrechtenverdrag, de leefwereld en leefomstandigheden van kinderen situeren zich soms binnen verschillende bevoegdheden. Daarom gaat het Kinderrechtencommissariaat ook in op adviesvragen van andere beleidsmakers waaronder ook internationale of buitenlandse overheden.

1.2.2. Minderjarigen

Het Kinderrechtencommissariaat informeert minderjarigen over hun rechten, mogelijkheden en positie in de samenleving. Het informeert minderjarigen ook over zijn ombudsdienstverlening.

Het Kinderrechtencommissariaat verzamelt informatie over minderjarigen, en vooral via zijn ombudswerk ook bij minderjarigen. Het geeft gesignaleerde knelpunten door aan het beleid, naast andere bezorgdheden die beleidsmatig of op basis van het Kinderrechtenverdrag van belang zijn.

1.2.3. Professionals

Het Kinderrechtencommissariaat bouwt contacten uit met volwassenen die beroepshalve in contact komen met kinderen en jongeren. Die professionals werken bijvoorbeeld op scholen, in de hulpverlening of het jeugdwerk. Waar dat mogelijk en zinvol is, werkt het Kinderrechtencommissariaat structureel samen met organisaties en instanties.

1.2.4. Publieke opinie

Het Kinderrechtencommissariaat richt zich ook tot volwassenen. Hun steun en medewerking is nodig om kinderrechten om te zetten in de praktijk.

Om een maatschappelijk draagvlak te creëren voor kinderrechten, richt het Kinderrechtencommissariaat zich ook tot 'de publieke opinie'. Het debat over kinderrechten moet ook gevoerd worden voor het grote publiek, rechtstreeks of indirect via media, internet en andere kanalen.

2 multidisciplinair team

Aan het hoofd van het Kinderrechtencommissariaat staat de kinderrechtencommissaris. Zijn mandaat loopt zes jaar, en is één keer verlengbaar. Bruno Vanobbergen werd op 2 juni 2009 benoemd door het Vlaams parlement. Een multidisciplinair team van twaalf mensen ondersteunt hem. (10,8 voltijdse banen)²

Naam	Functie
Bruno Vanobbergen	kinderrechtencommissaris (sinds 2 juni 2009)
Leen Ackaert	Advies en onderzoek
Hilde Cnudde	Communicatie, media en campagnes
Lieven De Rycke	Advies en onderzoek
Silke Heiden	Ombudswerk
Mie Jacobs	Advies en onderzoek
Peter Minten	Communicatie, media en campagnes
Isabel Moerman	Secretariaat
Inge Schoevaerts	Ombudswerk
Maureen Van Canneyt	Secretariaat Ombudswerk
Dominique van den Akker	Ombudswerk
Els Van Hemelrijck	Personeel en financiën, educatie
Marjan Rom	Advies en onderzoek

De medewerkers van het Kinderrechtencommissariaat

² Door een langdurige afwezigheid werkten we het voorbije jaar met maar tien voltijdse banen.

3 overleg- en adviesorgaan bij het Kinderrechtencommissariaat

Bij de bespreking van het voorstel van beleidsnota van het Kinderrechtencommissariaat 2009-2014 op 16 november 2009 vroeg het Uitgebreid Bureau de kinderrechtencommissaris een concreet voorstel uit te werken voor een overleg- en adviesorgaan bij het Kinderrechtencommissariaat.

3.1 nauwe relatie, maar onafhankelijke positie

Het parlement of de regering financiert doorgaans de mensenrechteninstellingen, waardoor zij zich tegenover hun overheid moeten verantwoorden. Als de instellingen impact willen hebben op het beleid, moeten ze een nauwe, maar geen afhankelijke relatie met de verschillende beleidsverantwoordelijkheden opbouwen. Daarom kiest het Kinderrechtencommissariaat expliciet voor een overleg- en adviesorgaan.

Zo behoudt de kinderrechtencommissaris zijn onafhankelijke positie in zijn toezicht op de naleving van het kinderrechtenverdrag en in zijn optreden als vertolker van de rechten, belangen en noden van kinderen en jongeren.

Paragraaf 3 van artikel 8 van het decreet stelt: *“Binnen de grenzen van zijn bevoegdheid ontvangt de Commissaris van geen enkele overheid instructies. De Commissaris werkt in de uitoefening van het ambt volledig onafhankelijk.”*

In internationale discussies wordt veel belang gehecht aan de onafhankelijkheid van instellingen die mensenrechten moeten bewaken. Het handboek van de Verenigde Naties over de werking van mensenrechteninstellingen definieert onafhankelijkheid zo:

“Ideally a national institution will be granted separate and distinct legal personality of a nature which will permit it to exercise independent decision-making power. Independent legal status should be of a level sufficient to permit an institution to perform its functions without interference or obstruction from any branch of government or any public or private entity. This may be achieved by making the institution directly answerable to parliament or to the head of state.”

Het Kinderrechtencommissariaat waakt permanent over een juist evenwicht tussen een loyale houding tegenover de overheid en de belangen van minderjarigen. Dankzij zijn onafhankelijkheid kan het Kinderrechtencommissariaat betere voorstellen formuleren om de maatschappelijke positie en de rechtspositie van kinderen en jongeren te versterken.

3.2 inbedding in Vlaams parlement

Het overleg- en adviesorgaan heeft twee belangrijke opdrachten:

- Een klankbord zijn voor de kinderrechtencommissaris en de medewerkers van het Kinderrechtencommissariaat bij het vorm geven aan de bij decreet bepaalde opdrachten en bij het realiseren van de strategische doelstellingen uit de beleidsnota 2009-2014;
- Het Kinderrechtencommissariaat een groter maatschappelijk en politiek draagvlak geven.

3.3 samenstelling en werking

Het overleg- en adviesorgaan bestaat uit vertegenwoordigers van de politieke fracties van het Vlaams Parlement en uit een groep van actieve personen uit het maatschappelijke veld en de wetenschappelijke wereld.

Politieke partijen³

Vast Lid	Plaatsvervangend lid
Bouckaert Boudewijn (Lijst Dedecker)	Caron Bart (Groen!)
Brusseel Ann (Open Vld)	De Gucht Jean-Jacques (Open Vld)
Dehaene Tom (CD&V)	Franssen Cindy (CD&V)
Godderis-T'Jonck Danielle (N-VA)	Jans Lies (N-VA)
Mahasinne Chokri (sp.a)	Janssens Chris (Vlaams Belang)
Meuleman Elisabeth (Groen!)	Rombouts Tinne (CD&V)
Schryvers Katrien (CD&V)	Turan Güler (sp.a)
Van Steenberge Gerda (Vlaams Belang)	Werbrouck Ulla (Lijst Dedecker)

Vanuit VLIR (Vlaamse Interuniversitaire Raad)

Adriaenssens Peter (KUL)
Bauwens Joke (VUB, Vakgroep Communicatiewetenschappen)
Cantillon Bea (UA, Departement Sociologie)
Reynaert Didier (UG, Vakgroep Sociale Agogiek)

Vanuit de Verenigde Verenigingen

Charkaoui Naima (Minderhedenforum)
De Donder Rob (Vlaamse Jeugdraad)
De Smet Luk (Gezinsbond)
Vanhauwaert Frederic (Vlaams Netwerk waar Armen het Woord nemen)

De leden van het advies- en overlegorgaan blijven een volledige legislatuur zeten. Na elke nieuwe legislatuur verandert de samenstelling. Een mandaat is her-

³ Lijst in alfabetische volgorde

nieuwbaar. De voorzitter wordt verkozen uit de vertegenwoordigers uit het maatschappelijke veld.

Het advies- en overlegorgaan komt twee keer per jaar samen, één keer met het volledige team van het Kinderrechtencommissariaat en één keer met de kinderrechtencommissaris alleen. De kinderrechtencommissaris roept het overleg- en adviesorgaan samen en bereidt samen met de voorzitter de vergaderingen voor.

4 signaalontvanger van kinderen, jongeren en belangenbehartigers

4.1 de ombudsdienst onderzoekt klachten, bemiddelt, verwijst door, beantwoordt vragen en adviseert in probleemsituaties

In het dagelijks leven kunnen er dingen fout gaan waardoor rechten van kinderen geschonden worden. Iedereen die vindt dat de rechten van een kind geschonden zijn door een dienst of overheid kan terecht bij de ombudsdienst van het Kinderrechtencommissariaat. Die onderzoekt onpartijdig en onafhankelijk de klachten en helpt een oplossing te vinden voor problemen die niet opgelost raken langs de gewone administratieve of juridische weg.

In eerste instantie probeert de ombudsdienst te bemiddelen voor de minderjarige die een klacht over de toepassing van zijn rechten niet zelf opgelost krijgt. De ombudsdienst verdedigt dan de belangen van de minderjarige.

Als een onderzoek knelpunten blootlegt in wet- of regelgeving, kan dat leiden tot een advies aan de bevoegde overheid. Niet elke schending van kinderrechten is het gevolg van een gebrek in de regelgeving. Wijst een klacht bijvoorbeeld op een onheuse bejegening van een minderjarige door een dienst of overheid? Dat leidt niet altijd tot een beleidsadvies. Een gebrek in de regelgeving is niet de oorzaak van die klacht en het beleid kan er dan ook geen antwoord op geven. Die gevallen worden gesignaleerd aan de organiserende overheid. Dat signaal is een belangrijk instrument om overheden, diensten en organisaties de mogelijkheid te bieden hun werking voor minderjarigen te verbeteren.

Naast klachtenonderzoek heeft het Kinderrechtencommissariaat ook de opdracht melders te informeren over de rechten van kinderen, te adviseren in probleemsituaties en waar dat kan gericht door te verwijzen naar geschikte diensten en voorzieningen. De ombudsdienst van het Kinderrechtencommissariaat beperkt zich dus niet tot de 'klassieke' invulling van het begrip ombudswerk. De ombudsdienst vervult met zijn ruime opdracht een brugfunctie tussen de minderjarige en de samenleving.

4.1.1. Het toetsingskader bij klachtenonderzoek

In het onderzoek van klachten wordt nagegaan of er kinderrechten geschonden zijn. Daarvoor is een toetsingskader nodig. In de eerste plaats is dat het kinderrechtenverdrag en het wettelijk kader. Daarnaast bestaan er algemeen aanvaarde ombudsnormen⁴ die te maken hebben met behoorlijkheid en zorgvuldigheid van de dienstverlening van overheden, diensten en voorzieningen.

⁴ Deze normen werden vastgelegd in de samenwerkingsverbanden POOL (Permanent Overleg Ombudsliden) en ENOC (European Network of Ombudsman for Children).

- **Het kinderrechtenverdrag**

Het Verdrag is de basisnorm waaraan alle klachten getoetst worden. Het geeft minderjarigen specifieke rechten die niet altijd vertaald zijn in Vlaamse of federale regelgeving. Bovendien verplicht het Verdrag de staat om de rechten van kinderen altijd en overal toe te passen.

- **De Vlaamse en federale regelgeving**

Het optreden van een overheid, dienst of voorziening moet altijd in overeenstemming zijn met de wettelijke verplichtingen die opgelegd zijn in Vlaamse of federale wetgeving.

- **De algemene beginselen van behoorlijk bestuur**

De algemene beginselen van behoorlijk bestuur bundelen criteria die verder gaan dan wetten of decreten. Ze laten toe het optreden van een overheid te beoordelen.

- Motiveringsbeginsel: een overheid moet elke beslissing afdoend motiveren.
- Gelijkheids- en onpartijdigheidsbeginsel: gelijke situaties moeten op een gelijke en onpartijdige manier behandeld worden.
- Rechtszekerheidsbeginsel: er moet duidelijkheid en zekerheid zijn over de geldende rechtsnormen.
- Vertrouwensbeginsel: de gewekte verwachtingen moeten ingelost kunnen worden en de overheid moet consequent handelen.
- Redelijkheidsbeginsel: de belangen van de betrokken minderjarige moeten duidelijk afgewogen worden voor er een beslissing genomen wordt. Bovendien moet die beslissing redelijk zijn. Als het om een sanctie gaat moet die in verhouding staan tot de gesanctioneerde feiten.

- **Zorgvuldigheidsnormen**

Deze normen beoordelen hoe zorgvuldig overheden, diensten en organisaties met minderjarigen omgaan. Minderjarigen hebben in de dienstverlening recht op:

- Correcte bejegening in de contacten
- Kwalitatieve dienstverlening
- Degelijke communicatie en een antwoord op hun vragen en klachten
- Vlot bereikbare dienstverlening: ruimtelijke nabijheid, haalbare openingstijden, toegankelijke gebouwen
- Doeltreffende informatie die begrijpelijk, juist en volledig is en die de minderjarige ook bereikt
- Goede, nauwkeurige en deskundige behandeling van de vraag of klacht
- Zorgvuldige interne klachtenbehandeling als die voorhanden is
- Redelijke behandelingstermijn van de vraag of klacht
- Goede en efficiënte communicatie tussen verschillende diensten
- Respect voor de persoonlijke levenssfeer.

4.2 het ombudswerk in cijfers

4.2.1. Hoeveel meldingen?

	Aantal
Vragen	572
Klachten	394
Totaal	966

Aantal vragen en klachten die kaderen in de ombudsfunctie

	Aantal
Schoolopdrachten	40
Andere	54

Aantal meldingen die buiten de eigenlijke werking van de ombudsdienst vallen

Werkjaar	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	
Vragen en klachten	757	933	769	796	992	1188	1198	1070	966	

Aantal vragen en klachten per werkjaar⁵

⁵ Doordat het registratiesysteem pas ingevoerd werd vanaf 2001-2002 is vergelijken met de werkingsjaren 1998-1999, 1999-2000 en 2000-2001 niet mogelijk. Alle individuele vragen naar algemene kinderrechteninformatie worden hier niet bijgeteld.

4.2.2. Wie doet een beroep op de ombudsdienst?

	Hoedanigheid	Aantal
Privépersonen	Minderjarige	307
	Ouder	374
	Familie	66
	Andere	79
Professionelen	Hulpverlener	90
	Onderwijspersoneel	14
	Jurist	3
	Ombudsman	1
	Andere	25
Overheden	Federaal	2
	Vlaams	1
	Gemeentelijk	4
Totaal		966

Aantal meldingen volgens de hoedanigheid van de melder

	Aantal		Aantal
7 jaar	1	14 jaar	37
8 jaar	3	15 jaar	31
9 jaar	4	16 jaar	45
10 jaar	9	17 jaar	42
11 jaar	10	18 jaar	7
12 jaar	19	Onbekend	74
13 jaar	25	Totaal	307

Aantal minderjarige melders volgens leeftijd

4.2.3. Hoe nemen melders contact op?

	Aantal
Telefoon	399
Website	243
E-mail	253
Brief	69
Bezoek	2
Totaal	966

Verdeling van de meldingen volgens manier van melden

4.2.4. Welke thema's worden aangemeld?

	Vragen	Klachten	Aantal
Gezin	289	115	404
Onderwijs	138	118	256
Hulp aan minderjarigen	49	86	135
Ruimere leefomgeving	42	18	60
Misdrijf	14	15	29
Vluchtelingen	12	27	39
Kinderrechten	3	0	3
Andere	17	11	28
Totaal	572	394	966

Verdeling van meldingen volgens thema

4.2.5. Hoe worden vragen en klachten behandeld?

	Aantal
Informatie/Advies	397
Advies en doorverwijzing	247
Doorverwijzing	169
Onderzoek/Bemiddeling	58
Geen afhandeling mogelijk	11
Nog in behandeling	49
Andere	35
Totaal	966

Behandeling van vragen

4.2.6. Naar wie wordt doorverwezen?

Een van de kernopdrachten van het Kinderrechtencommissariaat is melders doorverwijzen naar de meest geschikte dienst als hun vraag of klacht niet behandeld kan worden of als een andere dienst specifiek deskundig is.

Eén melding kan leiden tot verschillende doorverwijzingen. Zo kan een kind met vragen over de scheiding van zijn ouders tegelijk doorverwezen worden naar de Kinderrechtswinkel, de Kinder- en jongerentelefoon en de site www.tweehuizen.be. Of kan een ouder met klachten over aanhoudende pesterijen van een leerling op school doorverwezen worden voor een gesprek met de leerkracht, de schooldirectie en het CLB.

Algemene dienstverlening	Aantal
Voor kinderen en jongeren	
Jongerenadviescentrum	53
Kinderrechtenhuis Alken	1
Kinderrechtswinkel	9
Kinderrechtswinkel Nederland	8
Kinder- en Jongerentelefoon	62
Algemeen	
Centrum Algemeen Welzijnswerk	9
Child Focus	4
Gemeentelijke diensten	3
Çavaria (holebifederatie)/Holebifoon	2
Huisarts	1
Jeugd en Seksualiteit	1
OCMW	5
Opvoedingstelefoon	1
Opvoedingswinkel	3
Plan International België	1
Rijksdienst voor Kinderbijslag	1
Scheidingsbemiddelaar	2
Slachtofferonthaal	1
Straathoekwerk	1
Therapeut	3
Unicef	2
Vertrouwenscentrum Kindermishandeling	32
Zelfmoordlijn	2
Bijzondere jeugdzorg	Aantal
Comité Bijzondere Jeugdzorg	18
Dienst voor pleegzorg	1
Directie voorziening	1
Jeugdrechtbank	13
JO-lijn	3
Juridische bijstand en justitie	Aantal
Advocaat	97
Ambassade	1
Jeugdadvocaat	19
Justitiehuis	8
Politie (alle diensten)	10
Notaris	1
Steunpunt Internationaal Privaatrecht	1

Onderwijs	Aantal
Beroepscommissie	1
Centrum voor Leerlingenbegeleiding	35
Commissie Leerlingenrechten	3
Commissie Zorgvuldig Bestuur	3
Departement Onderwijs	4
Inrichtende macht	13
Leerkracht	6
Interne leerlingenbegeleider	3
Leerlingenraad	9
Lokaal Overleg Platform	1
Meldpunt Onderwijs en Racisme	1
Ouderraad	2
Schooldirectie	20
Schoolraad	1
Vlaamse Scholierenkoepel	3
Ombudsdiensten en klachtenlijnen	Aantal
Délegué général aux droits de l'enfant	3
Directie Toezicht op de Sociale Wetten	2
Federaal contactpunt voor ouderontvoeringen	1
Federale Ombudsdienst	2
Hoge Raad voor Justitie	5
Interne ombudsdienst politie	7
Kind en Gezin klachtendienst	2
Ombudsdienst ziekenhuis	1
Vakbond	1
Vast Comité P	1
Vlaamse Ombudsdienst	3
Zorg voor vluchtelingen en minderheden	Aantal
Artsen Zonder Grenzen	1
De Foyer	2
Dienst Voogdij	1
Dienst voor Vreemdelingenzaken	1
Vlaams Minderhedencentrum	2
Vluchtelingenwerk Vlaanderen	2
Rode Kruis	1

Websites	Aantal
Advocaat.be	3
Bivv.be	1
Clicksafe.be	2
Jac.be	5
Jeugdrecht.be	1
Jongereninformatie.be	7
Just.fgov.be	2
Kindermishandeling.be	10
Kinderrechtswinkel.be	12
Kjt.org	32
Meta.fgov.be	4
Tweehuizen.be	8
Web4me.be	2

5 belangenbehartiger van kinderen en jongeren in het Vlaams parlement

5.1 vertaling van signalen naar beleidsadviezen

Verschillende individuele klachten bij onze ombudsdienst en meldingen van knelpunten in de toepassing van kinderrechten hebben een signaalfunctie. Wijst een individuele klacht op onduidelijke, inconsequente, discriminerende of ontbrekende regelgeving? Of op regels die in strijd zijn met het kinderrechtenverdrag? Dan signaleren we dat bij de bevoegde overheid. Dat lost het probleem van de minderjarige niet meteen op. Maar het kan voorkomen dat de problemen zich blijven voordoen.

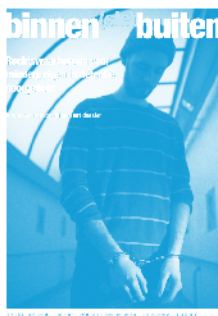
Het Kinderrechtencommissariaat vertaalt de structurele problemen in dossiers, adviezen, standpunten en knelpuntnota's voor het Vlaams parlement.

• Proactief advieswerk

Sommige kinderrechtentema's en de onderliggende problemen worden diepgaand onderzocht om het Vlaams parlement te informeren en te adviseren. Het Kinderrechtencommissariaat stelt elk jaar een dossier op rond een kinderrechtenprobleem. Elk dossier wordt gevoed door minderjarigen en experts uit het werkveld. In 2010 rondden wij het dossier over detentie van minderjarigen af. Tegelijk werd de eerste fase van het dossier rond kindermishandeling afgewerkt.

Dossier 'binnen(ste) buiten'

In 2010 bracht het Kinderrechtencommissariaat het dossier 'binnen(ste) buiten' uit. De centrale vraag is: hoe is het gesteld met de rechten van minderjarigen in de jeugdgevangenissen en de gemeenschapsinstellingen?

'binnen(ste) buiten' belicht de positie en de beleving van jongeren in detentie. Het dossier toetst de interne regelgeving van de instellingen aan de internationale rechtsnormen. Jongeren getuigen hoe ze in detentie hun recht beleven op onderwijs, gezondheid, vrije tijd en menswaardige behandeling. Knelpunten worden blootgelegd. Voor elke rechtswaarborg formuleert het Kinderrechtencommissariaat standpunten en aanbevelingen. Op 3 juni 2010 werd het dossier voorgesteld op een studiedag in het Vlaams parlement.

Dossier Kindermishandeling

In Vlaanderen zijn er geen betrouwbare cijfers over kindermishandeling en kinderverwaarlozing.

Er is een vragenlijst nodig om kindermishandeling en kinderverwaarlozing in Vlaanderen in kaart te brengen. Het Kinderrechtencommissariaat gaf het Onderzoekscentrum Kind & Samenleving de opdracht om daarvoor een onderzoek op te starten. Dat onderzoek liep van eind november 2009 tot juni 2010.

De internationale vragenlijst I-Cast werd uitgebreid en aangepast aan de Vlaamse context:

- De vragenlijst brengt de omvang en de frequentie van verschillende vormen van mishandeling in verschillende contexten in kaart.
 - De focus ligt niet alleen op de omvang van de verschillende vormen van mishandeling zoals bij I-Cast.
 - De vragen gaan over verschillende contexten: thuis, school en vrije tijd. Kindermishandeling en kinderverwaarlozing komen het meest voor in het kerngezin. Maar ook op school en in vrijetijdsactiviteiten staan kinderen in een gezags- en zorgrelatie tot volwassenen: een relatie met kenmerken als macht, vertrouwen en afhankelijkheid.
 - In de verschillende contexten wordt een onderscheid gemaakt tussen volwassen en onvolwassen ouders.
- De vragenlijst peilt naar attitudes van kinderen en jongeren tegenover verschillende vormen van mishandeling.
 - Attitudevragen komen uit focusgesprekken met kinderen en jongeren.
- De gebruikte benamingen en definities in de vragenlijst sluiten aan bij de leefwereld van kinderen en jongeren.

Experts van organisaties als Vertrouwenscentrum Kindermishandeling, Steunpunt Algemeen Welzijnswerk, Slachtofferhulp, opvanghuizen en Jeugdadviescentra en ervaringsdeskundigen uit een zelfhulpgroep⁶ werden nauw betrokken bij de ontwikkeling van de vragenlijst. Eind 2010 start het tweede luik van het onderzoek: de enquête bij enkele duizenden kinderen en jongeren in heel Vlaanderen.

Het proactief advieswerk beperkt zich niet tot dossiers aanmaken. Proactief advieswerk kan ook andere vormen aannemen. Zo werkten we aan een advies rond jongeren en seksualiteit dat we in het najaar publiek maken.

• Reactief advieswerk

Ook op vraag van het Vlaams parlement formuleert het Kinderrechtencommissariaat adviezen.

Een voorbeeld: armoede vanuit kinderrechtenperspectief

Op vraag van de commissie voor Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebeleid van het Vlaams parlement formuleerde het Kinderrech-

⁶ De stuurgroep bestaat uit: Bruno Vanobbergen, Lieven De Rycke en Dominique van den Akker (Kinderrechtencommissariaat), Eric Van Dooren (Vertrouwenscentrum Kindermishandeling Brussel), Nils Duquet (Vredesinstituut), Gie Deboutte (Instituut voor Criminologie KUL), Hubert Van Puyenbroeck (Kind & Gezin), Dirk Broos (Kabinet Welzijn, Gezondheid & Gezin) en Christel De Craim (Dienst voor Strafrechtelijk beleid – FOD Justitie). Geconsulteerde experts kindermishandeling bij het VK Brussel: Erik Van Dooren,

Sarah Cornelis, Karolien De Ruyck, Liselot Desmet, Johan Galle, Goedele Keymolen en Evi Verdoodt. Andere experts: Marjan Storme (Gezinsplaatsing - Sociaal Centrum, Gent), Vera Van Thielen, Sandy Creus en Leen Beernaert (CAW Visserij, Gent), Frances Van Belle, JAC, Gent), Els Bogaert (Slachtofferhulp Kinderwerking, CAW Regio Dendermonde) en Elsie Vermeulen (Slachtofferhulp, CAW Zuid Oost-Vlaanderen). Voor de CLB-koepels: Piet Casier, An Victoir en Lieve Feys (VCLB) en Inge Van Trimpont (CLB, GO).

tencommissariaat een kinderrechtensvisie over kinderarmoedebestrijding. Aanleiding is het Europese jaar van kinderarmoede.

Ongeveer 17% van de kinderen en jongeren in België leeft onder de armoedegrens. Een slecht cijfer: de vijfde slechtste score van Europa. In absolute cijfers woont 37% van deze kinderen in Vlaanderen. Het Kinderrechtencommissariaat won voor dit advies expertise in bij verschillende actoren uit de armoedebeweging en de academische wereld. Naast de nodige literatuur baseerden we ons vooral op professionelen, ouders, kinderen en jongeren die ons knelpunten en concrete problemen signaleerden.⁷

Een rechtenperspectief op kinderarmoede

Armoede heeft verschillende dimensies. Daarom is het belangrijk armoede vanuit een rechtenperspectief te bekijken. Het gaat lang niet alleen om geldgebrek. Het gaat ook om aandacht voor toegang tot basisdiensten en voorzieningen zoals onderwijs, vrije tijd en kinderopvang en dus om aandacht voor discriminatie en uitsluiting. Met een rechtenperspectief op armoede ligt de focus niet alleen op het eindresultaat, maar ook op het proces. Participatie wordt dan een centraal begrip. Het rechtenperspectief moet op zijn minst kinderen tot hun recht laten komen. Deze benadering van armoede is nodig om kinderen en jongeren te empoweren. De rechtenbenadering vraagt ook dat de overheid zich verantwoordt. Voor armoedebestrijding is de progressieve realisatie van doelstellingen nodig. Daarvoor is het belangrijk om geschikte indicatoren vast te leggen. Het Kinderrechtencommissariaat ijvert voor de ontwikkeling van een kinderarmoedebaarometer.

KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT, Advies 2009-2010/4, Armoede en sociale uitsluiting. Visie en voorstellen vanuit een kinderrechtenperspectief, www.kinderrechten.be.

Bij het begin van de nieuwe legislatuur werd overleg gepleegd met de voorzitters van de commissie voor Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebeleid, van de commissie Cultuur, Jeugd, Sport en Media en van de commissie Onderwijs en Gelijke Kansen. In dit overleg maakten we afspraken om het Kinderrechtencommissariaat op geregelde tijdstippen aan de commissieleden te laten rapporteren over knelpunten en signalen vanuit zijn ombudsdienst. Ondertussen formuleerden de commissies ook zelf al verschillende vragen om advies. Het Kinderrechtencommissariaat was het voorbije werkjaar een negental keer aanwezig in de commissies.

7 De armoedebeweging:

- Contact met Samira Castermans, stafmedewerkster kinderarmoede bij het Vlaams Netwerk van verenigingen waar armen het woord nemen
- Het overlegforum over kinderarmoede waar verschillende ervaringsdeskundigen uit de armoedeverenigingen beleidsprioriteiten formuleerden
- Het kinderrechtenforum van de Kinderrechtencoalitie over kinderarmoede
- Studiedag van Uit De Marge rond de problemen waarop maatschappelijk kwetsbare jongeren en hun verenigingen structureel vastlopen.

Experts:

- Prof. dr. Maria De Bie, dr. Rudi Roose en dr. Griet Roets (Vakgroep Sociale Agogiek, UGent) om een kinderrechtensvisie op kinderarmoede te ontwikkelen
- Prof. dr. Ides Nicaise en prof. dr. Tine Van Regenmortel (HIVA, KULeuven) om beleidsprioriteiten uit te tekenen voor onderwijs en om sociaal kwetsbare groepen te empoweren
- Dr. Sara Willems (Vakgroep Huisartsengeneeskunde en Eerstelijnsgezondheidszorg, UGent) om suggesties af te toetsen rond het recht op een zo goed mogelijke gezondheidszorg, en Nathalie Debast (Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten) om de rol van het OCMW in kinderarmoede te duiden.

5.2 inspirator 'Kamer met uitzicht'

Een 'Kamer met uitzicht' laat een halve dag experts aan het woord over een thema dat met kinderen of jongeren te maken heeft. Het Kinderrechtencommissariaat kadert het thema in zijn algemene werkzaamheden en opdracht. Een 'Kamer met uitzicht' reikt een nieuw of vernieuwend perspectief aan voor het thema. Zo hoopt het Kinderrechtencommissariaat de discussie open te trekken en het thema onder de aandacht te brengen van een breder publiek. We willen vooral inspireren, uitnodigen om verder te denken en om anders te kijken.

Met een 'Kamer met uitzicht' richten we ons tot parlementairen, professionelen uit het middenveld en sleutelfiguren in de overheid (uit agentschappen en administraties).

Het project kadert in de laboratoriumfunctie van het Kinderrechtencommissariaat zoals die in het beleidsplan 2009-2014 staat:

Het Kinderrechtencommissariaat hoopt zo voor verandering van lichtinval te zorgen. Het is alert door die thema's naar voor te schuiven die anders al te vaak onderbelicht blijven. Tegelijk zorgt het Kinderrechtencommissariaat ervoor meer 'klassieke' maatschappelijke thema's anders te belichten door uitdrukkelijk het perspectief van kinderen en jongeren binnen te brengen. (pag. 4)

[...]

Het Kinderrechtencommissariaat is een plek waar bestaande denkpatronen over kinderen en jongeren voortdurend uitgedaagd worden door andere, creatieve perspectiefwisselingen. Het laat zich ook inspireren door andere dan de klassieke academische kinderrechtendisciplines (het recht, de pedagogiek en de sociologie), zoals de architectuur, de kunst en de filosofie. (pag. 5)

Op 14 oktober 2009 was de eerste 'Kamer met uitzicht' over 'de rechtspositie van jongeren in detentie'. Dr. Ton Liefwaard gaf een lezing vanuit zijn ervaring met de beginselenwet justitiële jeugdinrichtingen en de rechtspositie van jongeren in detentie in Nederland. Hij sloot af met de lessen die Vlaanderen uit de Nederlandse ervaring kan trekken.

5.3 partner van parlementaire en paraparlementaire diensten

5.3.1. De Kracht van je Stem!, Vlaams parlement

De kinderrechtencommissaris is lid van de stuurgroep van De Kracht van je Stem!, de educatieve dienst van het Vlaams parlement. Het laatste jaar dacht de stuurgroep vooral na over een nieuw strategisch plan 2009-2014.

5.3.2. Stuurgroep studie geweld Vlaams Vredesinstituut

Het Vlaams Vredesinstituut besteedde eind 2009 een studie uit aan het Leuvens Instituut voor Criminologie (LINC, KULeuven).

Het eerste deel van het onderzoek is een literatuurstudie. Het tweede deel doet nieuwe kwantitatieve analyses naar aard, omvang en context van geweld bij Vlaamse jongeren.

Het derde kwalitatieve luik vormt het zwaartepunt: geweld op en door jongeren vanuit het perspectief van de jongeren zelf.

Deze onderzoeksvragen staan centraal:

- Wat beschouwen jongeren als geweld?
- Hoe ervaren jongeren geweld in hun leefwereld?
- Hoe staan jongeren tegenover verschillende vormen van geweld?
- Wat denken jongeren over oorzaken van en remedies tegen geweld?

Op vraag van het Vlaams Vredesinstituut zetelt het Kinderrechtencommissariaat in de stuurgroep van dit project. Midden volgend jaar wordt het eindrapport verwacht.

5.3.3. Samenwerking Algemeen secretariaat Vlaams parlement

Als paraparlementaire instelling (PPI) werkt het Kinderrechtencommissariaat vanuit het Huis van de Vlaamse Volksvertegenwoordigers. De samenwerking met alle ondersteunende diensten van het algemeen secretariaat verloopt volgens een samenwerkingsprotocol. Dat protocol gaat over de dienstverlening voor personeelsbeleid, financiën, informatica, algemene logistiek, huisvesting en de daaraan verbonden lasten.

Op 26 oktober 2009 gaf het uitgebreid bureau van het Vlaams parlement de opdracht om te zoeken naar synergieën tussen de PPI's en het algemeen secretariaat, zonder aan de autonomie van de PPI's te raken. Het rapport van de werkgroep Synergieën werd op 3 mei 2010 besproken in de directieraad, die een tweeledig advies uitbracht aan het vast bureau. Op 10 mei 2010 gaf het Bureau de directieraad de opdracht om in overleg met de PPI's, het advies van de directieraad concreet uit te werken. Dit proces werd voor het zomerreces 2010 opgestart.

Op 28 juni 2010 ondertekende het Kinderrechtencommissariaat, samen met de drie andere PPI's, een gentlemen's agreement met de voorzitter van het Vlaams parlement. Die overeenkomst bepaalt dat de PPI's elk voornemen om hun personeelsformatie in te vullen, zullen voorleggen aan het Uitgebreid Bureau en daar dan eventueel over van gedachten wisselen. Het Vlaams parlement bevestigde dat de definitieve beslissing over deze voorstellen na de terugkoppeling naar het Bureau, toekomt aan de PPI's zelf.

6 informeren over kinderrechten en ombudsdienst

Het Kinderrechtencommissariaat informeert en sensibiliseert verschillende doelgroepen over het kinderrechtenverdrag, over kinderrechten hier en nu en over zijn maatschappelijke standpunten. De ombudsdienst bekendmaken krijgt speciale aandacht. De communicatie loopt via een mix van producten en kanalen zoals publicaties, websites en standpunten in de media.

Het werkjaar 2009-2010 was een feestjaar. Op 20 november 2009 was het twintig jaar geleden dat het kinderrechtenverdrag goedgekeurd werd. '20 jaar kinderrechten' stond dus extra in de kijker, ook in dit jaarverslag, in het hoofdstuk '20 jaar Kinderrechten: een feest!'

6.1 kinderrechten bekendmaken

6.1.1. Het kinderrechtenverdrag op kinder- en jongerenmaat

Kinderen en jongeren moeten weten wat hier en nu hun rechten zijn, en wat daarover in het kinderrechtenverdrag staat. Kinderen krijgen een vertaling van het verdrag op de inkleurposter 'Geef kleur aan je rechten' en in de K30- brochure. Jongeren krijgen die in de Wblft?!- brochure.

In de aanloop naar 20 november worden deze producten elk najaar herdrukt. Ze worden massaal verspreid via het departement Onderwijs, het Agentschap Sociaal-Cultureel Werk voor Jeugd en Volwassenen-Afdeling Jeugd, de Afdeling Welzijn en Samenleving, het Agentschap Zorg en Gezondheid, het Agentschap Jongerenwelzijn, het Agentschap voor Personen met een Handicap, en Kind & Gezin. 40.800 exemplaren van de inkleurposter, 44.400 van de K30 en 28.000 exemplaren van de Wblft?!, vonden hun weg naar alle Vlaamse basis- en secundaire scholen, bibliotheken, JIP's en JAC's, gemeentelijke jeugddiensten, jeugdhuizen, speelpleinen, organisaties landelijk jeugdwerk, verschillende welzijnsvoorzieningen en contactpunten van Kind & Gezin.

Daarnaast verspreidde het Kinderrechtencommissariaat ook zelf nog materiaal via events en het bestelformulier op de websites: ruim 38.000 inkleurposters, 34.000 K30's en 16.000 Wblfts?!'s bereikten zo kinderen, jongeren en leerkrachten.

6.1.2. Jongerenjaarkrant 2009: kinderrechtennieuws op jongerenmaat

De Jongerenjaarkrant gaat over vragen, klachten en standpunten van het Kinderrechtencommissariaat, over netelige onderwerpen en hete hangijzers.

De editie 2009 beantwoordde deze rechtsvragen: Mag ik werken? Mag ik met mijn zakgeld kopen wat ik wil? Mag ik zelf kiezen bij wie ik woon als mijn ouders scheiden? Mag ik zelf beslissen of ik een tatoeage wil? Mag iemand mijn foto zo-

maar op het internet zetten?

De krant werd gedrukt op 70.000 exemplaren en in november 2009 samen met de andere publicaties verspreid via de departementen, agentschappen en afdelingen van Onderwijs, Welzijn en Jeugd.

6.1.3. Wordt verwacht: kinderrechtennieuws op kindermaat

Tot vandaag was er alleen maar een Jongerenjaarkrant. Daar komt vanaf 2010 verandering in. In de eerste helft van 2010 werd er gewerkt aan een nieuw product: een krant voor kinderen. In samenwerking met de educatieve vzw Mooss en Ketnet, maar vooral dankzij een heel enthousiaste kinderredactie, krijgt de krant stilaan vorm. Wordt verwacht in november 2010.

6.1.4. Publicaties bekendmaken via advertenties

Het Kinderrechtencommissariaat adverteerde over zijn publicaties in Yeti en Maks!, de Klasse- onderwijsbladen voor kinderen en jongeren, in Klasse voor Leraren en in de catalogus van Jeugd en Vrede. Soms verschijnt er een advertentie naar aanleiding van een bepaald evenement, zoals de festiviteiten rond 20 jaar kinderrechten en de Jeugdboekenweek.

Advertentie Jeugd en Vrede 2009

Advertentie Klasse voor leraren februari 2010

6.2 ombudsdienst Kinderrechtencommissariaat bekendmaken

Kinderen en jongeren kunnen terecht bij de ombudsdienst van het Kinderrechtencommissariaat. Dat moeten ze weten. Daarom blijft het Kinderrechtencommissariaat zijn dienstverlening bekendmaken via verschillende informatiedragers en advertenties. Ook volwassenen die beroepshalve in contact komen met minderjarigen, zijn een belangrijke doelgroep.

6.2.1. Bij kinderen en jongeren

- Informatiedragers op maat: deurhangers en stickers

De deurhanger nodigt kinderen en jongeren uit om contact op te nemen met de ombudsdienst van het Kinderrechtencommissariaat als ze het gevoel hebben dat ze 'oneerlijk behandeld' worden. Een herdruk zorgde voor de verspreiding van 70.000 exemplaren, opgevraagd via de website of uitgedeeld op events.

Ook het stickervel met cartoons en contactgegevens van de ombudsdienst van het Kinderrechtencommissariaat is een blijver. Ruim 22.400 exemplaren werden opgevraagd via de websites of uitgedeeld op events. 185.000 exemplaren werden verspreid via het departement Onderwijs, het Agentschap Sociaal-Cultureel Werk voor Jeugd en Volwassenen-Afdeling Jeugd, de Afdeling Welzijn en Samenleving, het Agentschap Zorg en Gezondheid, het Agentschap Jongerenwelzijn, het Agentschap voor Personen met een handicap, en Kind & Gezin.

De deurhanger maakt de ombudsdienst van het Kinderrechtencommissariaat bekend naar kinderen en jongeren.

- **Advertenties in onderwijstijdschriften en schoolagenda's**

Yeti en Maks! zijn populaire Klasse-bladen voor kinderen en jongeren. Een uitgelezen plek om de ombudsdienst van het Kinderrechtencommissariaat bekend te maken. Dat gebeurt elk jaar in advertenties die telkens een andere probleemsituatie belichten.

Advertentie Maks! mei 2010

Yeti en Maks! worden uitgegeven door het departement Onderwijs. Yeti richt zich met 135.000 exemplaren naar 10- tot 12-jarigen uit de derde graad van het basisonderwijs. Maks! is voor jongeren uit de tweede en derde graad van het secundair onderwijs. Het heeft een oplage van 204.000 exemplaren.

Ook informatie in schoolagenda's bereikt veel leerlingen. Het Kinderrechtencommissariaat adverteerde opnieuw over zijn ombudsdienst in de Licap-agenda's van het secundair onderwijs. Goed voor 188.400 exemplaren.

6.2.2. Bij volwassenen die professioneel in contact komen met minderjarigen

Niet alleen kinderen en jongeren nemen contact op met het Kinderrechtencommissariaat. Ook volwassenen die met minderjarigen werken, zijn vaak het doorgefluk van vragen en klachten over onrecht.

De folder 'Botst u in uw job op onrecht tegenover een kind of jongere?' richt zich tot die professionals. De folder legt uit hoe en met welke garanties het Kinderrechtencommissariaat kan helpen.

De folder werd gedrukt op 70.000 exemplaren en in november 2009 verspreid onder leerkrachten, hulpverleners en jeugdwerkers. De verspreiding gebeurde door het departement Onderwijs, Afdeling Jeugd en de verschillende agentschappen en afdelingen van Welzijn.

Bolst u in uw job op
onrecht tegenover een kind
 of jongere?

De Ombudsdienst
 van het Kinderrechtencommissariaat
 zoekt samen met u naar een oplossing.

Folder om de ombudsdienst
 van het Kinderrechtencommissariaat
 bekend te maken bij beroepsmensen.

6.3 www.kinderrechten.be

Via zijn website informeert het Kinderrechtencommissariaat verschillende doelgroepen actief over kinderrechten, eigen acties en activiteiten van andere kinderrechtenactoren. De site is ook het kanaal om adviezen en standpunten van het Kinderrechtencommissariaat publiek te maken.

Daarnaast gebruiken kinderen, jongeren en volwassenen het klachtenformulier op de website om laagdrempelig in contact te komen met onze ombudsdienst. Ook vragen om mee te werken aan activiteiten of om activiteiten rond kinderrechten te ondersteunen, lopen binnen via de site. Met het onlinebestelformulier kunnen bezoekers heel wat informatieproducten opvragen om te werken rond kinderrechten. In 2009-2010 gebeurde dat 4.809 keer.

Van september 2009 tot en met augustus 2010 bezochten 70.508 individuele bezoekers in totaal 93.071 keer de website. Dat leverde 711.331 pageviews op. Gemiddeld betekent dat 255 bezoeken per dag of 7.756 bezoeken per maand. De dalende tendens van vorig werkjaar is teruggedraaid (gemiddeld 6.412 bezoeken per maand in 2008-2009).

Maand	Aantal	Maand	Aantal
September 2009	8.281	Maart 2010	12.780
Oktober 2009	10.363	April 2010	5.244
November 2009	16.131	Mei 2010	6.509
December 2009	6.180	Juni 2010	4.664
Januari 2010	9.942	Juli 2010	1.834
Februari 2010	8.595	Augustus 2010	2.548

November is klassiek dé kinderrechtenmaand, met vorig jaar ook de twintigste verjaardag van het kinderrechtenverdrag. Logisch dat we in november de meeste bezoekers noteerden.

Ook maart was een uitschieter: de maand waarin het Kinderrechtencommissariaat en Stichting Lezen de handen in elkaar sloegen om het 'Recht op boeken' (het thema van de jeugdboekenweek) onder de aandacht te brengen.

De pagina's die ook dit jaar het vaakst geraadpleegd werden, zijn die met algemene informatie over het kinderrechtenverdrag en over de vertaling van kinderrechten naar de praktijk aan de hand van FAQ's en de leeftijds ladder.

7 externe samenwerking en netwerking

7.1 europees netwerk van kinderoombudsdiensten

Het European Network of Ombudsmen for Children (ENOC) verbindt 35 kinderoombudsdiensten van Europa. Het Vlaams Kinderrechtencommissariaat was op de ENOC-jaarvergadering van 23 tot 25 september 2009 in Parijs. De kinderoombudsdiensten wisselden informatie en ervaringen uit rond het centrale thema 'Het belang van het kind' (art. 3).

Dat leidde tot twee gezamenlijke standpunten:

- Standpunt ENOC 20 jaar kinderrechten
De vijf belangrijkste uitdagingen twintig jaar na de ratificatie van het kinderrechtenverdrag op 20 november 1989 (zie: www.kinderrechten.be – volwassenen – adviezen en standpunten):
 - Kinderarmoede en de ongelijke gevolgen van de wereldwijde recessie op kinderen en jongeren
 - De groeiende onverdraagzaamheid, racisme en vreemdelingenhaat, en de behandeling van asielzoekende kinderen
 - Jeugdcriminaliteit, toenemende detentie van kinderen en andere onconstructieve repressieve maatregelen van staten
 - De gevolgen van alle vormen van geweld op kinderen en het totale verbod op lijfstraffen
 - Dat sommige regeringen bestaande kinderoombudsdiensten bezuinigingen opleggen en hun onafhankelijkheid ondermijnen.
- Standpunt kindsoldaten
 - De monitoring en de mechanismen voor rapportering over de schending van kinderrechten in gewapende conflicten moet uitgevoerd en versterkt worden.
 - De samenwerking en de uitwisseling van informatie tussen de burgerbevolking en de internationale en regionale agenten voor vredeshandhaving en vredesopbouw moet verder ontwikkeld worden.
 - Kinderen in gewapende conflicten moeten gedemilitariseerd en gedemobiliseerd worden en er moeten voor die kinderen reïntegratieprogramma's komen.
 - In de wederopbouw na conflicten moeten er behandelings- en herstelprogramma's zijn voor kinderen en jongeren, ook voor hun directe deelname aan het proces van vredesopbouw.
 - We moeten prioriteit geven aan vervolging voor het Internationaal Strafhof van personen die belast zijn met misdrijven op kinderen.

Met een SWOT-analyse legde ENOC de prioriteiten voor de volgende drie jaar vast: participatie, kinderhandel en uitbuiting, preventie en bestrijding van geweld, kinderarmoede en de risico's van internet en nieuwe technologieën.

Het Kinderrechtencommissariaat had het voorbije werkjaar ook regelmatig contacten met de collega's van de Nationale Ombudsdienst van Nederland. Deze contacten kaderden in de voorbereiding van een wetsvoorstel tot instelling van een Kinderombudsman in Nederland. Op 22 april 2010 nam de Tweede Kamer het wetsvoorstel aan en op 15 juni 2010 keurde de Eerste Kamer het voorstel goed. Begin 2011 zou de Nederlandse Kinderombudsman aangesteld moeten zijn.

7.2 actief in stuurgroepen

Het Kinderrechtencommissariaat heeft systematisch contacten met verschillende actoren, in werk- en stuurgroepen en op verschillende fora. Expertise-uitwisseling, inhoudelijke verdieping en netwerking staan daarin centraal.

Het Kinderrechtencommissariaat participeert aan	Georganiseerd door
Commissie Diversiteit en Gelijke Onderwijskansen	Vlaamse Onderwijsraad (VLOR)
EU Children's Rights Forum	European Network of Ombudsmen for Children (ENOC)
European Network of Ombudspersons for Children (ENOC)	European Network of Ombudspersons for Children (ENOC)
Ondersteuningscel Forum Leerlingenparticipatie	Go!, VSKO, POV, OVSG
Gebruikersgroep Interdisciplinair Project voor de Optimalisatie van Scheidingstrajecten (IPOS)	UGent, KULeuven
Gebruikersgroep Scheiding in Vlaanderen (SIV)	UA, VUB, UGent, KULeuven, SVR
Netwerk Jeugd en Kinderrechten	Vlaamse Jeugdraad
Permanent Overleg Ombudslieden	POOL
Platform Kinderen op de Vlucht	Service Droit des Jeunes
Reflectiegroep JOP-Jeugdmonitor	JeugdOnderzoekersPlatform (JOP)
Reflectiegroep Kinderrechten en Jeugd	Agentschap Sociaal-Cultureel Werk voor Jeugd en Volwassenen, Afdeling Jeugd
Stuurgroep Kinderrechten	Ondersteuningsstructuur Bijzondere Jeugdzorg (OSBJ)
Stuurgroep De Kracht van je Stem!	De Kracht van je Stem! (Vlaams Parlement)
Stuurgroep Implementatie decreet rechtspositie minderjarige in de jeugdhulp	Departement Welzijn Volksgezondheid en Gezin, afdeling beleidsontwikkeling Integrale Jeugdhulp
Stuurgroep Jongeren en geweld	Vlaams Vredesinstituut
Stuurgroep WDYT kinderen en armoede	Unicef België
Werkgroep Kinderarmoede	Koning Boudewijnstichting
Think-tank-Enfermement	Service Droit des Jeunes
Werkgroep Coördinatie van gegevensverzameling-Jeugdbescherming en Opsluiting van minderjarige delinquenten	Nationale Commissie voor de Rechten van het Kind
Werkgroep Coördinatie van gegevensverzameling-Niet-begeleide Minderjarigen en Andere Minderjarige Vreemdelingen Zonder Stabiel Verblijfsstatuut	Nationale Commissie voor de Rechten van het Kind
Werkgroep Coördinatie van gegevensverzameling-Armoede	Nationale Commissie voor de Rechten van het Kind
Werkgroep Betrekken van kinderen bij de werkzaamheden van de NCRK	Nationale Commissie voor de Rechten van het Kind
Werkgroep Coördinatie van gegevensverzameling-Intrafamiliaal geweld	Nationale Commissie voor de Rechten van het Kind
Werkgroep Leefgroepgrootte Bijzondere Jeugdzorg	Vzw Jongerenbegeleiding
Werkgroep Jeugdsanctierecht	Vzw Jongerenbegeleiding-Informant

7.3 representaties op studiedagen, congressen en evenementen

september 2009 tot en met augustus 2010

Het Kinderrechtencommissariaat gaat in debat, geeft lezingen en werkt mee aan studiedagen, congressen en evenementen. Het is belangrijk om met een visie op kinderen, opvoeding en kinderrechten een diversiteit aan sectoren te bereiken. Jeugddiensten, jeugdwerk, scholen, lerarenopleiding, sociaal-cultureel werk voor volwassenen, maar ook ouders en beleidsmakers, dragen allemaal verantwoordelijkheid in het leven van kinderen.

Ook het voorbije werkjaar gingen de kinderrechtencommissaris en zijn team de boer op.

‘Geef kinderen wortels en vleugels’ was een bijzondere lezingenreeks van de Gezinsbond. De kinderrechtencommissaris en de directeur van Kind en Samenleving gaven op verschillende plaatsen in Vlaanderen lezingen voor ouders. Hoe kun je kinderen loslaten en ze toch genoeg beschermen? Hoe kijkt de samenleving naar kinderen en hoe beïnvloedt dat onze opvoeding? Hoeveel ruimte geven we kinderen? De lezingenreeks gaat verder in 2010-2011.

Veel leerkrachten maakten kennis met het Kinderrechtencommissariaat op de Lerarendag van De Kracht van je Stem.

Van een heel andere orde is de bijzondere opleiding jeugdrecht. Samen met alle Vlaamse universiteiten organiseerde de Orde van Vlaamse Balies deze opleiding nu al voor de vierde keer, telkens met meer dan honderd advocaten in de aula. In deze multidisciplinaire opleiding over jeugdrecht komen kinderrechten ruim aan bod. Het Kinderrechtencommissariaat sprak over ‘Het belang van het kind: meer dan een juridisch begrip’.

Het Kinderrechtencommissariaat draagt ook op Europees niveau bij aan het debat over minderjarigen en hun rechten. Bijvoorbeeld op de Europese conferentie over de geschiedenis van jeugdwerk en jeugdbeleid, en de relevantie ervan voor het huidige beleid. Of de colleges van de kinderrechtencommissaris aan studenten van de ‘Master of Advanced Studies in Children’s Rights’ aan de universiteit van Fribourg in Zwitserland.

Hier volgt een opsomming van alle actieve bijdragen van het Kinderrechtencommissariaat aan studiedagen, congressen en evenementen in het voorbije werkjaar.

11 september 2009	Universiteit Gent, Faculteit Psychologie en Pedagogische Wetenschappen, 7e Vlaams Congres Kinder- en Jeugdpsychiatrie en -Psychotherapie, Gent
12 september 2009	Habbekrats, 18e verjaardag, Gent
21 september 2009	Zebra, Lancering 'Zeppesite', Turnhout
22-25 september 2009	ENOC, Jaarlijkse vergadering, Parijs
2 oktober 2009	OSBJ, Jeugdrecht & jeugdhulp in balans, Brussel
6 oktober 2009	Reflectiegroep Kinderrechten en Jeugd, Vorming Vlaams Jeugd- en Kinderrechtenbeleid en Kind- en Jongerenrefectrapportage, Brussel
8 oktober 2009	Orde van Vlaamse Balies, Bijzondere opleiding jeugdrecht, Antwerpen
26 oktober 2009	Actueel Denken en Leven Brussel, Lezing 'Geen kinderspel: kinderen en de commercialisering van hun leefwereld', Brussel
12 november 2009	GO! Onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap, Academische zitting 20 jaar GO!, Brussel
12 november 2009	Cultuurnet Vlaanderen, Themadag '10 in 2010', Brussel
19 november 2009	Nationale Commissie inzake de rechten van het Kind, Colloquium '20 jaar IVRK – goede praktijken en uitdagingen voor België', Brussel
19 november 2009	Vlaamse Scholierenkoepel, Actie Scholierenrechten, Anderlecht
20 november 2009	Kind & Gezin, Kinderrechtendag, Inhuldiging gedicht 'Klein', Brussel
1 december 2009	KULeuven Campus Kortrijk, Onderwijskundeweek, Voorstelling Kinderrechtencommissariaat, Kortrijk
2 december 2009	Unicef-leerstoel en Centre Interdisciplinaire des Droits de l'Enfant, Studiedag Kinderrechten, Brussel
11 december 2009	Vrije Universiteit Brussel, Studiedag 'De jeugd van tegenwoordig? Jeugddelinquentie: recent onderzoek (her)opent het debat', Brussel
12 december 2009	Hoger Instituut voor Opvoedkunde, Lezing 'Kinderrechten en onderwijs: op verkenning in een jong landschap', Gent

14 december 2009	Bond voor Lichamelijke Opvoeding, Studiedag 'De troeven van de Lichamelijke Opvoeding op school', Gent
15 januari 2010	Universiteit Fribourg, Lezing 'History of educational theories and ideas respecting the rights of the child', Zwitserland
27 januari 2010	Hoger Diocesaan Godsdienstinstituut, Open gespreksavond 'Geloven in onderwijs', Gent
28 januari 2010	Kind en Samenleving, Studievoormiddag 'Kostbare kindertijd', Brussel
28 januari 2010	Vlaams Verbond van het Katholiek Buitengewoon Onderwijs, Colloquium 'Ontwikkelingsgericht werken in het BuSo', La Roche
29 januari 2010	Katholieke Hogeschool Zuid-West Vlaanderen, Lezing naar aanleiding van de Jeugdboekenweek, Tielt
1 februari 2010	United Nations High Commissioner for Human Rights, Convention on the Rights of the Child, Genève
8 februari 2010	Steunpunt Jeugd, JET-congres Jongeren en Media, Antwerpen
9 februari 2010	Projectgroep Cera, Rondetafel knelpunten in de bijzondere jeugdzorg, Brussel
10 februari 2010	Kracht van je Stem!, Lerarendag 'Voorstelling Kinderrechtencommissariaat', Brussel
22 februari 2010	Actueel denken en leven Turnhout, Voordracht 'Groot genoeg om mee te tellen. De kinderrechten vieren hun 20e verjaardag', Turnhout
23 februari 2010	Centrum voor Politiestudies vzw, 'Politiezorg voor jongeren: een vak apart?', Brussel
23 februari, 2 en 9 maart 2010	Gezinsbond, Vormingsavond 'Geef kinderen wortels en vleugels. Hoe kinderen loslaten en toch voldoende beschermen?', Wemmel, Geel en Kortrijk
4 maart 2010	Stedelijke Bibliotheek Deinze, Lezing 'Jeugdboekenweek, rechten van het kind', Deinze
10 maart 2010	Vereniging Vlaamse Jeugddiensten (VVJ), Vormingsdriedaagse 'Lokaal jeugdbeleid na 2013: laat van je horen!', Malle
16 maart 2010	Vrije Basisschool Rodenburg, Lezing 'Geen kinderspel. Over kinderen opvoeden in een wereld vol games en rages', Rodenburg

24 maart 2010	Xios Hogeschool Limburg, Lezing 'Kinderrechten en onderwijs: op verkenning in een jong landschap', Hasselt
26 maart 2010	Bibliotheek Kuurne, Lezing 'Recht op boeken', Kuurne
1 april 2010	Kinderrechtencoalitie Vlaanderen, Open Forum 'Kinderen en jongeren in armoede', Brussel
1 april 2010	Het Perspectief Gent, Lezing 'Recht doen aan elk kind. De betekenis van kinderrechten voor onze samenleving van vandaag', Gent
26 april 2010	Bibliotheek Lanaken, Lezing 'Recht op boeken', Lanaken
29 april 2010	Vlaams Verbond van het Katholiek Buitengewoon Onderwijs, Vormingsdag voor pedagogische begeleiders, 'Het gebruik en toepassing van time-out', Antwerpen
30 april en 9 mei 2010	Vlaamse Opera, Inleiding 'The Rage of Life', Antwerpen en Gent
5 mei 2010	Stad Antwerpen, Cultuurbeurs voor onderwijs, Antwerpen
19 mei 2010	Beleidsondersteuningsteam Integrale Jeugdhulp, Informatie- en communicatiedag voor de medewerkers van Integrale Jeugdhulp, Brussel
20 mei 2010	Kenniscentrum Kinderrechten, Kick-off Kenniscentrum Kinderrechten, Brussel
27 mei 2010	VTI Oudenaarde, Lezing 'Beeldig! Over kinderrechten en beeldvorming van jongeren', Oudenaarde
11 juni 2010	Vlaams Europees Verbindingsagentschap (Vleva), 'Europese oplossingen voor kinderen die in armoede leven in Vlaanderen', Brussel
16 juni 2010	Onthaal-, Oriëntatie en Observatiecentrum Cidar-Vuurvogel, 'Gesloten instellingen. Voor? Tegen?', Kortenberg
6 juli 2010	Europese Unie, 'European Conference on the history of youth work and youth policy. Relevance for youth work policy today', Gent
26-27 augustus 2010	International Institute of Social History, Congres 'History of Childhood', Amsterdam

Het Kinderrechtencommissariaat woonde ook studiedagen bij om op de hoogte te blijven van onderzoek, wetgeving en ontwikkelingen.

28 september 2009	Miles Academy, Mind mapping, Vilvoorde
1 oktober 2009	Jongerencentrum Cidar vzw, Voorstelling en toelichting bij de evaluatie van het project De Vuurvogel, Kortenberg
9 oktober 2009	Post-academische vorming Antwerpen-Gent, 'Kinderrechten: springplank of struikelblok?', Antwerpen
23 oktober 2009	Vertrouwenscentrum Kindermishandeling Antwerpen, Congres 30 jaar Vertrouwenscentrum Kindermishandeling 'Verhalen over maatschappelijke kwetsbaarheid en individuele weerbaarheid', Antwerpen
17 november 2009	Kinderrechtencoalitie, 'Beeldvorming over kinderen en jongeren', Brussel
18 november 2009	Unicef en Vlaamse Jeugdraad, Voorstelling tweede Belgische kinderen- en jongerenrapport, Brussel
20 november 2009	Kind & Gezin, Activiteit 20 jaar IVRK, Brussel
26 november 2009	Instituut voor de overheid en Leuvens Instituut voor Criminologie, 'Klachten bij de politie', Leuven
26 november 2009	Agentschap voor Overheidspersoneel en de Vlaamse Ombudsdienst, '10 jaar Vlaamse Ombudsdienst', Brussel
29 november 2009	Vrije Universiteit Brussel, 'Contemporary research on the well-being of children', Brussel
1 december 2009	Koninklijk Paleis, Uitreiking Prinses Mathildeprijs 2009, Brussel
10 december 2009	Kind en Samenleving, Seminarie 'De eigenheid van tienerparticipatie bij publieke ruimteprojecten', Meise
18 december 2009	Unie van Jeugdadvocaten vzw en Unicef-leerstoel Kinderrechten, Studienamiddag 'Jeugdadvocaten voor minderjarigen bij politieverhoor', Antwerpen
6 januari 2010	Karel de Grote Hogeschool, Projectvoorstelling Sociaal-juridische hulpverlening, Antwerpen
21 januari 2010	Politiezone Gent, Kick-off Jongeren, Gent
4 februari, 25 februari en 11 maart 2010	Interactieacademie, Opleiding 'Kortdurende psychotherapeutische interventies', Antwerpen

9 februari 2010	Caviar, KFD, Agentschap Jongerenwelzijn en Vlaams minister Vandeurzen, Filmvoorstelling en avant-première 'Bo', Beernem
12 februari 2010	CEMIS, 'Methodologische aspecten bij onderzoek in moeilijk te bespreken/te bereiken groepen. Diverse doelgroepen van mensen in een preciaire verblijfssituatie', Antwerpen
6 maart 2010	Open VLD, Studiedag 'Hervorming secundair onderwijs', Brussel
18 maart 2010	Alert, Rondetafel 'Schriftelijk rapporteren in de hulpverlening', Berchem
19 maart 2010	Nederlands Juristen Comité voor de Mensenrechten, 'Rechtspositie van jongeren in Justitiële Jeugdinstellingen en instellingen voor gesloten jeugdzorg', Utrecht
19 maart 2010	Senator Guy Swennen, Studienamiddag 'De niet-naleving van het omgangsrecht: actuele problemen en mogelijke alternatieven', Brussel
25 maart 2010	IPOS, Scheidingsonderzoek 'Het scheidingsproces in Vlaanderen multidisciplinair onderzocht', Brussel
25 maart 2010	Jeugd Onderzoeksplatform, 'Jongeren in cijfers en letters. Bevindingen uit Jop-monitor2', Brussel
1 april en 14 juni 2010	Kinderrechtencoalitie, Open Forum 'Kinderen en jongeren in armoede', Brussel en Gent
20 april 2010	MO*, Lezing 'Armoede is de ergste mensenrechtencrisis', Brussel
21 april 2010	Vlaamse Ombudsdienst, 'Voorstelling jaarverslag 2009', Brussel
21 april 2010	School+, Studiedag 'Het inschrijvingsrecht: de weg naar meer gelijke toegang?', Leuven
27 april 2010	Apestaartjaren 3, Studiedag over jongeren en nieuwe media, Gent
8 mei 2010	Oxfam-Wereldwinkels, Evenement 'Kindsavernij lust ik niet !', Brussel
11 mei 2010	Vlaams Netwerk van verenigingen waar armen het woord nemen, Forum 'kinderarmoede', Brussel
12 mei 2010	Universiteit Gent, Gastcollege Trudy Dehue, 'De depressie-epidemie', Gent

26 mei 2010	Proeftuinen Jeugdwerk met jongeren in armoede en Uit De Marge, Studiedag 'Jeugdwerk met kinderen en jongeren in armoede', Brussel
4 juni 2010	Onderzoeksgroep Pedagogiek van het Sociaal Werk, Onderzoekseminarie 'Kinderrechten en jeugdbeleid', Gent
5 juni 2010	Steunpunt Jeugd en Gezinsbond, 'Goe Gespeeld!', Gent
11 juni 2010	Platform Kinderen op de vlucht, 'Opvang Buitenlandse kinderen in België. Geen onderdak, geen rechten', Brussel
24 juni 2010	JINT en Vlaamse Jeugdraad, 'Jeugdig Europa over kinderrechten', Brussel

7.4 redacties

7.4.1. Redactie Tijdschrift voor Jeugdrecht en Kinderrechten

Het Kinderrechtencommissariaat verzorgde twee bijdragen voor het Tijdschrift Jeugdrecht en Kinderrechten. De twee artikels stellen het gebrek aan rechtswaarborgen voor minderjarigen in detentie aan de kaak. De eerste bijdrage doet dat vanuit de internationaal geformuleerde rechtswaarborgen. De tweede bijdrage zoomt in op de rechtspositie van uit handen gegeven jongeren in de jeugdgevangenis van Tongeren. De conclusie? Uit handen gegeven jongeren hebben meer formele rechtswaarborgen dan jongeren in de jeugdinstellingen.

7.4.2. Redactie Jeugdrecht

Nieuwe regelgeving, concrete knelpunten en vragen uit de praktijk komen aan bod op jeugdrecht.be. Praktijkwerkers en juristen uit verschillende sectoren werken er samen. Het Kinderrechtencommissariaat werkt actief mee en levert bijdragen rond thema's als vingerafdrukken op school, ongeplande huisbezoeken, kamerdelen jongens-meisjes.

7.4.3. Redactie Alert

Via deze redactie bouwen we een breed netwerk uit met verschillende actoren rond zorg, welzijn en sociale politiek.

7.4.4. Redactie Tijdschrift Pedagogiek

Het tijdschrift Pedagogiek is het enige Nederlandstalige wetenschappelijk tijdschrift voor opvoeding en onderwijs. Het publiceert regelmatig artikelen over het leven en de leefwereld van kinderen en jongeren in Vlaanderen en Nederland. De kinderrechtencommissaris zit in de redactieraad van het tijdschrift

7.5 kinder- en jongerenmedia

Twintig jaar kinderrechten vormde een belangrijke rode draad doorheen de samenwerking met verschillende kindermedia in 2009-2010.

Ook dit jaar werkte het Kinderrechtencommissariaat nauw samen met de maandbladen van het departement Onderwijs: Klasse voor leerkrachten, Klasse voor ouders, Yeti en Maks! De tijdschriften gebruiken het kinderrechtenverdrag als een van hun toetsstenen. De redactionele samenwerking loopt via een jaarlijks overleg. Doorheen het jaar worden deelthema's verder geconcretiseerd. De redactionele samenwerking met Maks! rond de hulprubriek bleef ook dit jaar behouden.

Dit werkjaar werd ook samengewerkt met de tijdschriften van Averbode en de Kitskrant. Ze stelden de kinderrechtencommissaris en zijn taken voor in hun tijdschrift.

De Jommekeskrant blijft voor het Kinderrechtencommissariaat een belangrijke partner. De krant situeert zich buiten het schoolcircuit en biedt de mogelijkheid om via ouders ook kinderen te bereiken.

Sinds 2007 werkt het Kinderrechtencommissariaat systematisch samen met Ketnet en Karrewiet rond 20 november. De aanloop naar de jeugdboekenweek rond kinderrechten werd prachtig in beeld gebracht. De stem van kinderen laten horen en participatie bevorderen, neemt in het beleid van Ketnet een belangrijke plaats in. Rond de eerste kinderrechtenkrant die uitkomt in november 2010 wordt intens samengewerkt: polls en oproep kinderredactie.

Het Kinderrechtencommissariaat werkte in 2009-2010 samen met StampMedia. Dat is een persagentschap van jongeren tussen 16 en 26 jaar die hun stempel op de media willen drukken.

8 kinderrechten in de media

Vorig werkjaar kwamen de standpunten van het Kinderrechtencommissariaat 278 keer aan bod in de media. In tijdschriften en dagbladen, gedrukt of digitaal, op radio en tv.

De media-aandacht ging over thema's zoals gesloten instellingen, twintig jaar kinderrechten, een feest!, vluchtelingenkinderen en kinderarmoede. Er was ook veel aandacht voor de vraag of kinderen genoeg ruimte krijgen, lawaai mogen maken, boomhutten bouwen, alleen met de fiets naar school rijden. Het recht op vallen en opstaan.

Dit is een niet exhaustief overzicht van wat tussen 1 september 2009 en 31 augustus 2010 in verschillende media verscheen:

Audio	1/9/2009	Volt
Tatoeages		
Print	1/9/2009	Kits
Interview		
Print	1/9/2009	Christelijk Onderwijzersbond
Interview		
Print	1/9/2009	Parlando
Interview		
Print	1/9/2009	De Standaard
Ademloos zet 'rokende' kinderen in tegen Wapper		
Print	1/9/2009	Metro
Ademloos voert actie met BV's en kinderen		
Print	1/9/2009	Het Nieuwsblad
Ademloos zet 'rokende' kinderen in tegen Lange Wapper		
Print	1/9/2009	Klasse
Advertentie 20 jaar		
Print	1/9/2009	Yeti
Advertentie 20 jaar		
Print	1/9/2009	Yeti
Help! Waar kan ik terecht met mijn probleem? (Lisa)		
Print	1/9/2009	Maks!
Advertentie 20 jaar		

Print **3/9/2009** **Yeti**

Yeti extra

Print **7/9/2009** **Het Nieuwsblad**

Stad Izegem steunt kinderrechtenverdrag

Web **7/9/2009** **www.nieuwsblad.be**

Stad Izegem steunt kinderrechtenverdrag

Audio **14/9/2009** **VRT - Radio 1**

Bruno Vanobbergen zegt dat hoofddoekenverbod in gemeenschapsonderwijs actief pluralisme in het gedrang brengt

Print **14/9/2009** **De Standaard**

Angst en krampachtigheid horen niet thuis op school

Print **14/9/2009** **De Standaard**

Is verbod wel wettelijk?

Web **14/9/2009** **www.gva.be**

Twijfels over wettelijkheid algemeen hoofddoekenverbod

Web **14/9/2009** **www.hbvl.be**

Twijfels over wettelijkheid algemeen hoofddoekenverbod

Web **14/9/2009** **www.standaard.be**

Angst en krampachtigheid horen niet thuis op school

Web **14/9/2009** **www.standaard.be**

Is verbod wel wettelijk?

Web **14/9/2009** **www.vandaag.be**

Twijfels over wettelijkheid algemeen hoofddoekenverbod

Web **14/9/2009** **www.indymedia.be**

Beweging voor Kinderen Zonder Papieren ziet nog vele uitdagingen

Web **15/9/2009** **www.radio1.be**

Is hoofddoekenverbod in strijd met kinderrechten?

Print **16/9/2009** **De Morgen**

Schaf lessen levensbeschouwing ook maar af

Audio **21/9/2009** **VTM - Nieuws 19u**

Website www.zeppe.be voorgesteld aan kinderrechtencommissaris

Print **26/9/2009** **De Standaard**

Focus op hoofddoek verhindert inhoudelijk debat: respect moet terugkeren

Print	26/9/2009	De Standaard	Kindertelevisie is geen kinderspel
Print	1/10/2009	Kinderen Wereldwijd	Editoriaal
Print	1/10/2009	Actuakrant	Interview
Print	1/10/2009	Maks!	Mogen mijn opvoeders mijn brieven lezen?
Print	1/10/2009	Klasse	Advertentie 20 jaar
Print	1/10/2009	Yeti	Help! Waar kan ik terecht met mijn probleem? (Lisa)
Print	2/10/2009	Ad Rem	Mensenrechten: de basis van beschaving of luxe van het Westen?
Print	8/10/2009	De Standaard	Brief van de dag: te jong voor seks?
Print	8/10/2009	De Weekkrant	Applaus zonder handen
Print	13/10/2009	Tijdschrift voor Jeugdrecht en Kinderrechten	Kinderen en levenseinde
Web	13/10/2009	Belga	Johan Sauwens: Kinderrechtencommissariaat moet weg
Web	13/10/2009	Belga	Johan Sauwens: Kinderrechtencommissariaat moet weg - Reactie Vogels
Web	13/10/2009	Het Belang van Limburg	Kinderrechtencommissariaat moet weg
Audio	14/10/2009	Radio 1	Naar aanleiding van wat er in de krant verschenen was
Audio	14/10/2009	VRT - Radio 1	Johan Sauwens wil het Kinderrechtencommissariaat afschaffen
Print	14/10/2009	De Morgen	Kinderrechtencommissariaat is overbodig en moet afgeschaft worden
Print	14/10/2009	De Standaard	Kinderrechtencommissaris overbodig

Print **14/10/2009** **Het Belang van Limburg**
Mieke Vogels is niet te spreken over het opdoeken van het Kinderrechtencommissariaat

Print **14/10/2009** **Het Laatste Nieuws**
Sauwens wil Commissariaat Kinderrechten en VIST opdoeken

Print **14/10/2009** **Metro**
Besparen op Kinderrechtencommissariaat kan niet

Web **14/10/2009** **Belga**
Geen twijfel over bestaansrecht Kinderrechtencommissariaat

Web **14/10/2009** **Persbericht Vlaams parlement**
Geen twijfel over bestaansrecht Kinderrechtencommissariaat

Print **15/10/2009** **De Standaard**
Geen sprake van dat commissariaat voor kinderrechten verdwijnt

Print **22/10/2009** **Brussel Deze Week**
Doe een kind geen hondenbandje om

Print **22/10/2009** **Het Nieuwsblad**
Dit is voor kinderen die het boek nooit zullen zien

Print **23/10/2009** **De Bond**
Recht op vallen en opstaan

Print **1/11/2009** **Maks!**
SOS Maks!

Print **1/11/2009** **Blikopener**
Hip & Hot! Jongeren en stijl

Print **1/11/2009** **Maks!**
SOS Maks! 'Mag iemand mijn foto zomaar op internet plaatsen?'

Print **1/11/2009** **Yeti**
Help! Waar kan ik terecht met mijn probleem? (Lisa)

Print **1/11/2009** **Yeti**
Het wat, waarom en hoe van Yeti 71

Print **1/11/2009** **Maks!**
Bel Bruno (de echte)

Print **9/11/2009** **De Standaard**
125 euro wijzer: Knortilla van verkouden varkensneuzen

Print **12/11/2009** **Libelle**
De meeste kinderen zijn gewoon dik oké

- Web** **12/11/2009** **www.nieuwsblad.be**
Kinderrechten: geen kinderspel
- Web** **12/11/2009** **www.standaard.be**
Knortilla van verkouden varkensneuzen
- Web** **14/11/2009** **Belga**
Kinderrechtencommissaris hekelt Mechelse plannen voor eigen gesloten instelling
- Print** **15/11/2009** **De Zondag**
Opsluiting moet laatste uitweg zijn
- Print** **16/11/2009** **Gazet van Antwerpen**
Plannen voor jeugdinstelling liggen onder vuur
- Print** **16/11/2009** **Het Laatste Nieuws**
Kinderrechtencommissaris tegen jeugdinstelling Bart Somers
- Print** **16/11/2009** **Metro**
Kinderrechtencommissaris tegen jeugdinstelling Bart Somers
- Print** **18/11/2009** **De Jommekeskrant**
Kinderrechtenverdrag is jarig!
- Web** **18/11/2009** **Belga**
Kinderrechtencommissariaat behandelt vooral klachten over gezin
- Print** **19/11/2009** **De Morgen**
Kinderrechtencommissaris Vanobbergen: vooral vragen over echtscheiding en onderwijs
- Print** **19/11/2009** **De Standaard**
Recht op toegankelijke jeugdhulp pijnpunt in Vlaanderen
- Print** **19/11/2009** **De Standaard**
Twintig jaar kinderrechten
- Print** **19/11/2009** **Gazet van Antwerpen**
Geef kinderen een duidelijk leerlingenstatuut
- Print** **19/11/2009** **Het Belang van Limburg**
Rechten van het kind bestaan 20 jaar
- Print** **19/11/2009** **Metro**
Kinderen zitten vooral met vragen over gezin
- Print** **20/11/2009** **De Bond**
Hoera voor twintig jaar kinderrechten
- Print** **20/11/2009** **De Bond**
Gezinsbond lanceert 'Kindnorm'

- Print** **21/11/2009** **De Standaard**
Papa's willen liever wild doen
- Web** **23/11/2009** **Nieuwsbrief Integrale Jeugdhulp**
Hoe vinden jongeren hulp?
- Print** **23/11/2009** **Het Nieuwsblad**
Bibliotheek brengt boeken tot bij de mensen
- Print** **23/11/2009** **Metro**
Rechten van leerlingen gebundeld op website
- Web** **24/11/2009** **www.goedgevoel.be**
Luister meer naar kinderen bij echtscheiding
- Web** **24/11/2009** **www.hln.be**
Luister meer naar kinderen bij echtscheiding
- Web** **24/11/2009** **www.standaard.be**
Recht op toegankelijke jeugdhulp pijnpunt in Vlaanderen
- Web** **26/11/2009** **www.nieuwsblad.be**
Kinderrechtencommissaris Bruno Vanobbergen te gast bij Unizo Deinze
- Print** **27/11/2009** **De Standaard**
Boomhut twistappel tussen burens
- Print** **27/11/2009** **Het Nieuwsblad**
Rechter beslist: boomhut in tuin moet weg
- Web** **27/11/2009** **www.nieuwsblad.be**
Rechter beslist: boomhut in tuin moet weg
- Print** **27/11/2009** **Kortrijks Handelsblad**
Leesdrempel verlagen
- Print** **28/11/2009** **Het Laatste Nieuws**
Boomhut moet onder sloophamer
- Print** **1/12/2009** **Dropzone**
Twintig jaar kinderrechten: een balans met Bruno
- Print** **1/12/2009** **Yeti**
Help! Waar kan ik terecht met mijn probleem? (Lisa)
- Print** **1/12/2009** **Klasse**
Advertentie 20 jaar
- Print** **1/12/2009** **Yeti**
Help! Waar kan ik terecht met mijn probleem? (Lisa)

- Print** **2/12/2009** **Tertio**
Alle beleid op kindermaat
- Print** **4/12/2009** **De Bond**
Klachtenbeeld over kinderrechten in Vlaanderen
- Print** **4/12/2009** **Brugsch Handelsblad**
Meer over overlast dan over inkijk
- Print** **9/12/2009** **Het Nieuwsblad**
Roze duwt meisjes in stereotypen
- Print** **17/12/2009** **Het Nieuwsblad**
Dakloze kinderen moeten in de Brusselse vrieskou slapen
- Print** **1/1/2010** **Bodytalk**
Zachte echtscheiding: kroost zoekt troost
- Print** **1/1/2010** **Yeti**
Help! Waar kan ik terecht met mijn probleem? (Lisa)
- Web** **6/1/2010** **Belga**
Sociaal-juridische dienstverlening voor jongeren moet beter (onderzoek KdG)
- Web** **8/1/2010** **www.standaard.be**
Veerle op Vrijdag
- Print** **8/1/2010** **De Bond**
Geef kinderen 'wortels en vleugels'
- Web** **11/1/2010** **www.politics.be**
Amnesty International: definitief einde aan opsluiting van minderjarige kinderen in gesloten centra in België?
- Print** **20/1/2010** **Tertio**
Openheid naar de ander moet christendom karakteriseren
- Print** **21/1/2010** **Knack**
Buitenlandse voetballertjes: Muylers vraagt CGKR om advies
- Web** **21/1/2010** **www.zita.be**
Buitenlandse voetballertjes: Muylers vraagt CGKR om advies
- Web** **21/1/2010** **Belga**
Buitenlandse voetballertjes: Muylers vraagt CGKR om advies
- Print** **22/1/2010** **De Bond**
Geef kinderen 'wortels en vleugels'
- Print** **1/2/2010** **Maks!**
SOS Maks! 'mijn mama leest mijn mails!'

Print	1/2/2010	Klasse
Advertentie 20 jaar		
Print	3/2/2010	Het Nieuwsblad
Geen normen voor kindergejoel		
Web	3/2/2010	www.standaard.be
Geen normen voor kindergejoel		
Web	4/2/2010	Belga
België moet nog extra inspanningen leveren op vlak van kinderrechten		
Web	4/2/2010	www.lalibre.be
Rapports alternatifs présentés au Comité des droits de l'Enfant		
Print	5/2/2010	De Morgen
België moet nog extra inspanningen leveren op vlak van kinderrechten		
Print	5/2/2010	De Standaard
Te veel jongeren opgesloten		
Print	5/2/2010	Gazet van Antwerpen
Stop de bouw van cellen voor jongeren		
Print	5/2/2010	Het Belang van Limburg
Bouwstop voor cellen voor jongeren		
Print	5/2/2010	Metro
Minderjarigen te vaak berecht als volwassenen		
Web	5/2/2010	www.gva.be
Bouwstop voor cellen voor jongeren		
Web	5/2/2010	www.hbvl.be
Bouwstop voor cellen voor jongeren		
Web	5/2/2010	www.hln.be
België levert te weinig inspanningen op vlak van kinderrechten		
Web	5/2/2010	www.standaard.be
Te veel jongeren opgesloten		
Web	5/2/2010	www.zita.be
Bouwstop voor cellen voor jongeren		
Web	5/2/2010	www.actu24.be
Rapports alternatifs présentés au Comité des droits de l'Enfant		
Web	5/2/2010	www.rtlinfo.be
Rapports alternatifs présentés au Comité des droits de l'Enfant		

Web 5/2/2010 www.lifestyle.be.msn.com
Met de kinderen naar het museum

Web 5/2/2010 www.6minutes.be
Met de kinderen naar het museum

Print 5/2/2010 **De Bond**
Wortels en vleugels

Print 5/2/2010 **De Bond**
Geef kinderen 'wortels en vleugels'

Print 10/2/2010 **Knack**
Zing, vecht, huil, bid, lach, werk en debiliseer

Print 10/2/2010 **'t Pallieterke**
Pelsberenmutskes in zomers Istanboel

Print 19/2/2010 **De Bond**
Wortels en vleugels

Print 19/2/2010 **De Bond**
Hier laat ik je los

Print 23/2/2010 **Artsenkrant**
Derde betaler voor een toegankelijke jeugdpsychiatrie

Web 24/2/2010 www.nieuwsblad.be
Bibliotheekavond op donderdag met Bruno Vanobbergen

Print 24/2/2010 **Kerk en Leven**
Geen keuzevrijheid zonder bekwaamheid

Print 1/3/2010 **4 Teens (Het Nieuwsblad)**
Scheer niet alle jongeren over dezelfde kam

Print 1/3/2010 **Kido**
We moeten van de problematisering af

Print 1/3/2010 **Het Nieuwsblad**
Kinderen breken boomhut af

Print 1/3/2010 **De Standaard**
Kinderen breken omstreden boomhut af

Print 1/3/2010 **Yeti**
Yeti extra

Print 3/3/2010 **Tertio**
In discussie groot worden

- Print** **5/3/2010** **Brugsch Handelsblad**
Kinderen laten ballonnen op voor meer verdraagzaamheid: boomhut tegen de vlakke
- Print** **10/3/2010** **De Morgen**
Vlaamse Kinderboekenweek: open brief van Gerda Dendooven aan onze politici
- Print** **10/3/2010** **Het Nieuwsblad**
Bekende Vlamingen steunen Terug Plezant-club
- Print** **11/3/2010** **Gazet van Antwerpen**
Kinderrechtencommissaris beloont projecten in basisscholen
- Print** **11/3/2010** **Het Laatste Nieuws**
Jeugdboekenweek
- Print** **12/3/2010** **Het Belang van Limburg**
Iedereen welkom in parlement
- Print** **15/3/2010** **De Morgen**
Boeken zijn een kinderrecht
- Print** **16/3/2010** **Het Laatste Nieuws**
Basisscholen De Puzzel en De Bel ontvangen kinderrechtenkoffer
- Print** **17/3/2010** **De Jommekeskrant**
Kinderrechtencommissaris én leesbeest Bruno Vanobbergen: kinderen hebben recht op boeken
- Print** **17/3/2010** **Het Nieuwsblad**
Kinderrechtencommissaris én leesbeest Bruno Vanobbergen: kinderen hebben recht op boeken
- Print** **18/3/2010** **Brussel Deze Week**
Recht op boeken
- Print** **19/3/2010** **Brugsch Handelsblad**
Kindergemeenteraad naar Vlaams Parlement
- Print** **19/3/2010** **De Bond**
Inspraak van kinderen staat nog in kinderschoenen
- Print** **19/3/2010** **Het Laatste Nieuws**
Scholen winnen kinderrechtenkoffer
- Print** **19/3/2010** **Kortrijks Handelsblad**
Afsluitfeest inzamelactie 'recht op boeken'
- Print** **19/3/2010** **De Morgen**
De Plopfabriek gaat naar Amerika

Print	20/3/2010	De Standaard	Kinderen moet je niet betuttelen
Print	20/3/2010	Het Nieuwsblad	Trommelen voor vrede
Print	22/3/2010	Gazet van Antwerpen	Jelle Cleymans maakt kabaal op Lokerse Markt
Print	22/3/2010	Het Laatste Nieuws	Kinderen trommelen voor vrede
Print	23/3/2010	Het Belang van Limburg	Federale kinderrechten in gevaar
Print	23/3/2010	Het Laatste Nieuws	Kinderen trommelen voor vrede
Print	23/3/2010	Het Nieuwsblad	Lachen en trommelen in dezelfde taal
Web	23/3/2010	Belga	Federale kinderrechten in gevaar
Print	26/3/2010	Het Nieuwsblad	Boekenfeest
Print	31/3/2010	Kerk en Leven	Het kruis jaagt angst aan, maar het leert ook dat Jezus de weg naar het ware leven aanwijst
Print	31/3/2010	Kerk en Leven	Pleidooi voor meer vertrouwen en minder angst
Print	1/4/2010	Vizine	Gsm-gebruik bij kinderen
Print	1/4/2010	W²	Kindnormen zijn zinvol, maar zie ze niet los van hun context
Print	2/4/2010	Kortrijks Handelsblad	Boeken voor sociale organisaties
Web	9/4/2010	www.hln.be	Leuvense Steinerschool gebruikt lijfstraffen
Web	9/4/2010	www.belgamediasupport.be	Beslissingen van de Vlaamse regering
Print	14/4/2010	Kerk en Leven	Trommelen voor vrede

Audio **21/4/2010** **NOS, Radio 1 Journaal (Nederland)**

Interview over nieuwe Nederlandse kinderombudsman

Audio **22/4/2010** **Jeugdjournaal Nederland**

Interview over nieuwe Nederlandse kinderombudsman

Audio **22/4/2010** **Radio 1**

Interview over nieuwe Nederlandse kinderombudsman

Print **27/4/2010** **Story**

Wist je ...

Print **28/4/2010** **Het Belang van Limburg**

Eerste gsm nog voor 9e verjaardag

Print **28/4/2010** **Het Nieuwsblad**

Eerste gsm nog voor kind negen wordt

Web **28/4/2010** **www.standaard.be**

Eerste gsm nog voor kind negen wordt

Web **28/4/2010** **www.vandaag.be**

Eerste gsm nog voor 9e verjaardag

Web **28/4/2010** **www.zita.be**

Eerste gsm nog voor 9e verjaardag

Print **29/4/2010** **Het Laatste Nieuws**

Kinderrechtencommissaris op bezoek

Print **29/4/2010** **Knack**

Morgen start Jeugdboekenweek

Print **1/5/2010** **Markant Magazine**

2010-2011: meer passie en vuur

Web **1/5/2010** **www.maks.be**

Chocoladefeest in Brussel

Print **1/5/2010** **EVO-nieuwsbrief**

Het Kinderrechtencommissariaat nodigt u uit

Web **1/5/2010** **Nieuwsbrief Steunpunt Blijvend Ouderschap**

Studiedag Binnen(ste) buiten

Web **18/5/2010** **www.nieuwsblad.be**

Duizenden kinderen zingen voor vrede en verdraagzaamheid

Print **21/5/2010** **De Standaard**

Ik ben trots op ons gezin

Print	21/5/2010	De Standaard	Plezant & Ambtenant (pleegzorg)
Print	21/5/2010	De Standaard	Plezant & Ambetant
Web	21/5/2010	www.standaard.be	Plezant & Ambetant
Audio	27/5/2010	MNM Radio	Interview Bruno (sexting)
Print	27/5/2010	Het Nieuwsblad	Eén tiener op vijf krijgt via zijn gsm naaktfoto's
Web	27/5/2010	www.gva.be	Nieuwe hype 'sexting' kan zware gevolgen hebben
Web	27/5/2010	www.hbvl.be	Nieuwe hype 'sexting' kan zware gevolgen hebben
Web	27/5/2010	www.nieuwsblad.be	Nieuwe hype 'sexting' kan zware gevolgen hebben
Web	27/5/2010	www.vandaag.be	Nieuwe hype 'sexting' kan zware gevolgen hebben
Web	27/5/2010	www.zita.be	Nieuwe hype 'sexting' kan zware gevolgen hebben
Print	28/5/2010	De Bond	Goe gespeeld! Actie voor écht spelen
Print	1/6/2010	Okra Magazine	Gefluister
Print	3/6/2010	De Standaard	Laat ze eigen potje koken
Web	3/6/2010	www.deredactie.be	Ongelijke rechten in jeugdinstellingen
Web	3/6/2010	www.gva.be	Kinderrechtencommissariaat: 'Tongeren moet dicht'
Web	3/6/2010	www.hbvl.be	Kinderrechtencommissariaat: 'Tongeren moet dicht'
Web	3/6/2010	www.hln.be	Niet alle jongeren in jeugdinstellingen hebben dezelfde rechten

- Web** **3/6/2010** **www.knack.be**
Enorme variatie in rechtswaarborgen voor opgesloten minderjarigen
- Web** **3/6/2010** **www.knack.be**
Minderjarigen in detentie: nood aan transparant sanctiebeleid
- Web** **3/6/2010** **www.msn.be**
Enorme variatie in rechtswaarborgen voor opgesloten minderjarigen
- Web** **3/6/2010** **www.msn.be**
Minderjarigen in detentie: nood aan transparant sanctiebeleid
- Web** **3/6/2010** **www.rtv.be**
Gemeenschapsinstelling De Hutten voor delinquente jongeren in Mol krijgt goed rapport
- Web** **3/6/2010** **www.skynet.be**
Enorme variatie in rechtswaarborgen voor opgesloten minderjarigen
- Web** **3/6/2010** **www.standaard.be**
Laat ze eigen potje koken
- Web** **3/6/2010** **www.vandaag.be**
Kinderrechtencommissariaat: 'Tongeren moet dicht'
- Web** **3/6/2010** **www.zita.be**
Kinderrechtencommissariaat: 'Tongeren moet dicht'
- Web** **3/6/2010** **Belga**
Enorme variatie in rechtswaarborgen voor opgesloten minderjarigen (Kinderrechtencommissariaat)
- Web** **3/6/2010** **Belga**
Minderjarigen in detentie: nood aan transparant sanctiebeleid
- Print** **4/6/2010** **De Morgen**
Rechten jongeren in detentie bedreigd
- Print** **4/6/2010** **De Standaard**
Kinderrechtencommissaris laat zich scherp uit over instelling in Tongeren
- Print** **4/6/2010** **Het Nieuwsblad**
Kinderrechtencommissaris scherp over jeugdinstelling: 'De ontspanningsruimte is een leeuwenkooi'
- Web** **4/6/2010** **www.gva.be**
Vandeuren: 'Tongeren is een tijdelijk probleem'
- Web** **4/6/2010** **www.hbvl.be**
Vandeuren: 'Tongeren is een tijdelijk probleem'

Web 4/6/2010 www.vandaag.be

Vandeurzen: 'Tongeren is een tijdelijk probleem'

Web 4/6/2010 www.zita.be

Vandeurzen: 'Tongeren is een tijdelijke probleem'

Audio 5/6/2010 **AVS-TV**

Interview n.a.v. actie spelende kinderen VDS

Web 5/6/2010 www.apen.be

Kinderrechtencommissariaat haalt detentiebeleid minderjarigen binnenste buiten

Web 5/6/2010 www.belgamediasupport.be

Kinderrechtencommissariaat en detentiebeleid minderjarigen

Web 5/6/2010 www.dewereldmorgen.be

Rechten opgesloten minderjarigen met voeten getreden

Web 5/6/2010 www.stampmedia.be

Kinderrechtencommissariaat haalt detentiebeleid minderjarigen binnenste buiten

Print 8/6/2010 **De Standaard**

Bezoek jeugdgevangenis schokt rechters

Print 8/6/2010 **Het Nieuwsblad**

Jeugdrechters 'geschokt' na bezoek jeugdgevangenis

Web 8/6/2010 www.demorgen.be

'Ja, het regime in Tongerse jeugdgevangenis is ondermaats'

Web 8/6/2010 www.gva.be

De Clerck over gevangenis Tongeren: 'Grote vraag naar plaatsen'

Web 8/6/2010 www.gva.be

Jeugdrechters willen jongeren niet meer naar Tongeren sturen

Web 8/6/2010 www.hbvl.be

Jeugdrechters willen jongeren niet meer naar Tongeren sturen

Web 8/6/2010 www.hln.be

De Clerck over gevangenis Tongeren: 'Grote vraag naar plaatsen'

Web 8/6/2010 www.hln.be

'Ja, het regime in Tongerse jeugdgevangenis is ondermaats'

Web 8/6/2010 www.nieuwsblad.be

Jeugdrechters geschokt na bezoek jeugdgevangenis

Web 8/6/2010 www.standaard.be

Bezoek jeugdgevangenis schokt rechters

Web **8/6/2010** **www.vandaag.be**

Jeugdrechters willen jongeren niet meer naar Tongeren sturen

Web **8/6/2010** **www.zita.be**

De Clerck over gevangenis Tongeren: 'Grote vraag naar plaatsen'

Web **8/6/2010** **www.zita.be**

Jeugdrechters willen jongeren niet meer naar Tongeren sturen

Print **9/6/2010** **De Juristenkrant**

Sector wil meer en duidelijker rechtswaarborgen voor jongeren in detentie

Print **9/6/2010** **Het Belang van Limburg**

Justitie: 'Gevangenis Tongeren ondermaats'

Print **14/6/2010** **Het Nieuwsblad**

Jonge voetballertjes krijgen 'ontslagbrief'

Print **2/7/2010** **De Standaard**

Meer jongeren naar gevangenis Tongeren

Print **2/7/2010** **Gazet van Antwerpen**

18 extra plaatsen voor gevangenis

Print **2/7/2010** **Het Nieuwsblad**

Meer jongeren naar Tongerse cellen

Web **2/7/2010** **www.demorgen.be**

18 extra plaatsen voor criminele jongeren in Tongeren

Web **2/7/2010** **www.hln.be**

18 extra plaatsen voor criminele jongeren in Tongeren

Web **2/7/2010** **www.knack.be**

Tongeren krijgt 18 extra plaatsen voor criminele jongeren

Web **2/7/2010** **www.skynet.be**

Tongeren krijgt 18 extra plaatsen voor criminele jongeren

Web **2/7/2010** **www.standaard.be**

Meer jongeren naar gevangenis Tongeren

Web **2/7/2010** **Belga**

Tongeren krijgt 18 extra plaatsen voor criminele jongeren

Web **2/7/2010** **www.politics.be**

Kinderrechten-ngo's zijn verontwaardigd over uitbreiding aantal plaatsen in jeugdgevangenis Tongeren

Web **5/7/2010** **www.stampmedia.be**

Minister De Clerck begrijpt heisa rond uitbreiding Tongeren niet

Web **5/7/2010** **www.zita.be**
De Clerck begrijpt heisa rond uitbreiding jeugdgevangenis niet

Print **27/10/2010** **Kerk en Leven**
JAVI.tv - Onlinetelevisie voor jeugdwerk

Print **1-2/2010** **Go & Co**
Kinderrechtencommissariaat onderneemt geen concrete acties, maar gaat wel samen met scholen nadenken over hun beleid

Print **2010** **Code 9800 - Stad Deinze**
'Elk kind heeft recht op boeken' Kinderrechtencommissaris aan het woord

Print **2010** **Vluchtelingwerk Vlaanderen**
Gezichten van de opvangcrisis

Print **2010/1** **Leesgoed**
Het boek en het recht op verwondering

Bijlage

**Verdrag inzake de Rechten van het Kind
aangenomen door de Algemene
Vergadering van de Verenigde Naties
op 20 november 1989**

Bijlage 1

Verdrag inzake de Rechten van het Kind

aangenomen door de Algemene Vergadering
van de Verenigde Naties op 20 november 1989

Officiële Nederlandse vertaling

Officiële tekst	Officieuze samenvatting van de belangrijkste bepalingen
<p>PREAMBULE</p> <p>De Staten die partij zijn bij dit Verdrag,</p> <p>Overwegende dat, in overeenstemming met de in het Handvest van de Verenigde Naties verkondigde beginselen, erkenning van de waardigheid inherent aan, alsmede van de gelijke en onvervreembare rechten van alle leden van de mensengemeenschap de grondslag is voor vrijheid, gerechtigheid en vrede in de wereld,</p> <p>Indachtig dat de volkeren van de Verenigde Naties in het Handvest hun vertrouwen in de fundamentele rechten van de mens en in de waardigheid en de waarde van de mens opnieuw hebben bevestigd en hebben besloten sociale vooruitgang en een hogere levensstandaard in grotere vrijheid te bevorderen,</p> <p>Erkennende dat de Verenigde Naties in de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens en in de Internationale Verdragen inzake de Rechten van de Mens hebben verkondigd en zijn overeengekomen dat eenieder recht heeft op alle rechten en vrijheden die daarin worden beschreven zonder onderscheid van welke aard ook, zoals naar ras, huidskleur, geslacht, taal, godsdienst, politieke of andere overtuiging, nationale of sociale afkomst, eigendom, geboorte of andere status,</p> <p>Eraan herinnerende dat de Verenigde Naties in de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens hebben verkondigd dat kinderen recht hebben op bijzondere zorg en bijstand,</p> <p>Ervan overtuigd dat aan het gezin, als de kern van de samenleving en de natuurlijke omgeving voor de ontplooiing en het welzijn van al haar leden en van kinderen in het bijzonder, de nodige bescherming en bijstand dient te worden verleend opdat het zijn verantwoordelijkheden binnen de gemeenschap volledig kan dragen,</p> <p>Erkennende dat het kind, voor de volledige en harmonische ontplooiing van zijn (of haar) persoonlijkheid, dient op te groeien in een gezinsomgeving, in een sfeer van geluk, liefde en begrip,</p>	<p>PREAMBULE</p> <p>De preambule: herinnert aan de basisprincipes van de Verenigde Naties evenals aan specifieke bepalingen van sommige relevante mensenrechtenverdragen en verklaringen; herbevestigt het feit dat kinderen omwille van hun kwetsbaarheid nood hebben aan bijzondere zorg en bescherming; legt bijzondere nadruk op de primaire verantwoordelijkheid van het gezin voor de zorg voor en de bescherming van het kind, de noodzaak van wettelijke en andere bescherming voor het kind voor en na de geboorte, het belang van het respect voor de culturele waarden van de gemeenschap waarin het kind leeft, en de vitale rol van internationale samenwerking met het oog op de effectivering van de rechten van het kind.</p>

Overwegende dat het kind volledig dient te worden voorbereid op het leiden van een zelfstandig leven in de samenleving, en dient te worden opgevoed in de geest van de in het Handvest van de Verenigde Naties verkondigde idealen, en in het bijzonder in de geest van vrede, waardigheid, verdraagzaamheid, vrijheid, gelijkheid en solidariteit,

Indachtig dat de noodzaak van het verlenen van bijzondere zorg aan het kind is vermeld in de Verklaring van Genève inzake de Rechten van het Kind van 1924 en in de Verklaring van de Rechten van het Kind, aangenomen door de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties op 20 november 1959 en is erkend in de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens, in het Internationaal Verdrag inzake Burgerrechten en Politieke Rechten (met name in de artikelen 23 en 24), in het Internationaal Verdrag inzake Economische, Sociale en Culturele Rechten (met name in artikel 10) en in de statuten en desbetreffende akten van gespecialiseerde organisaties en internationale organisaties die zich bezighouden met het welzijn van kinderen,

Indachtig dat, zoals aangegeven in de Verklaring van de Rechten van het Kind, “het kind op grond van zijn lichamelijke en geestelijke onrijpheid bijzondere bescherming en zorg nodig heeft, met inbegrip van geëigende wettelijke bescherming, zowel voor als na zijn geboorte”,

Herinnerende aan de bepalingen van de Verklaring inzake Sociale en Juridische Beginselen betreffende de Bescherming en het Welzijn van Kinderen, in het bijzonder met betrekking tot Plaatsing in een Pleeggezin en Adoptie, zowel Nationaal als Internationaal; de Standaard Minimumregels van de Verenigde Naties voor de Toepassing van het Recht op Jongeren (de Beijingregels); en de Verklaring inzake de Bescherming van Vrouwen en Kinderen in Noodsituaties en Gewapende Conflicten,

Erkennende dat er, in alle landen van de wereld, kinderen zijn die in uitzonderlijk moeilijke omstandigheden leven, en dat deze kinderen bijzondere aandacht behoeven,

Op passende wijze rekening houdend met het belang van de tradities en culturele waarden die ieder volk hecht aan de bescherming en harmonische ontwikkeling van het kind,

Het belang erkennende van internationale samenwerking ter verbetering van de levensomstandigheden van kinderen in ieder land, in het bijzonder in de ontwikkelingslanden,

Zijn het volgende overeengekomen:

Deel I

Artikel 1

Voor de toepassing van dit Verdrag wordt onder een kind verstaan ieder mens jonger dan achttien jaar, tenzij volgens het op het kind van toepassing zijnde recht de meerderjarigheid eerder wordt bereikt.

Definitie van het begrip kind

Elke persoon jonger dan 18 jaar, tenzij de meerderjarigheidsgrens volgens de wet vroeger valt.

Artikel 2

1. De Staten die partij zijn bij dit Verdrag, eerbiedigen en waarborgen de in het Verdrag beschreven rechten voor ieder kind onder hun rechtsbevoegdheid zonder discriminatie van welke aard ook, ongeacht ras, huidskleur, geslacht, taal, godsdienst, politieke of andere overtuiging, nationale, etnische of maatschappelijke afkomst, vermogen, handicap, geboorte of andere omstandigheid van het kind of van zijn (of haar) ouder of wettige voogd.
2. De Staten die partij zijn, nemen alle passende maatregelen om te waarborgen dat het kind wordt beschermd tegen alle vormen van discriminatie of bestraffing op grond van de status of de activiteiten van, de meningen geuit door of de overtuigingen van de ouders, wettige voogden of familieleden van het kind.

Artikel 3

1. Bij alle maatregelen betreffende kinderen, ongeacht of deze worden genomen door openbare of particuliere instellingen voor maatschappelijk welzijn of door rechterlijke instanties, bestuurlijke autoriteiten of wetgevende lichamen, vormen de belangen van het kind de eerste overweging.
2. De Staten die partij zijn, verbinden zich ertoe het kind te verzekeren van de bescherming en de zorg die nodig zijn voor zijn of haar welzijn, rekening houdend met de rechten en plichten van zijn of haar ouders, wettige voogden of anderen die wettelijk verantwoordelijk voor het kind zijn, en nemen hiertoe alle passende wettelijke en bestuurlijke maatregelen.
3. De Staten die partij zijn, waarborgen dat de instellingen, diensten en voorzieningen die verantwoordelijk zijn voor de zorg voor of de bescherming van kinderen voldoen aan de door de bevoegde autoriteiten vastgestelde normen, met name ten aanzien van de veiligheid, de gezondheid, het aantal personeelsleden en hun geschiktheid, alsmede bevoegd toezicht.

Artikel 4

De Staten die partij zijn, nemen alle nodige wettelijke, bestuurlijke en andere maatregelen om de in dit Verdrag erkende rechten te verwezenlijken. Ten aanzien van economische, sociale en culturele rechten nemen de Staten die partij zijn deze maatregelen in de ruimste mate waarin de hun ter beschikking staande middelen dit toelaten en, indien nodig, in het kader van internationale samenwerking.

Artikel 5

De Staten die partij zijn, eerbiedigen de verantwoordelijkheden, rechten en plichten van de ouders of, indien van toepassing, van de leden van de familie in ruimere zin of de gemeenschap al naar gelang het plaatselijk gebruik, van wettige voogden of anderen

Non-discriminatie

Het principe dat alle rechten van toepassing zijn op alle kinderen zonder enige uitzondering, en de verplichting van de Staat om kinderen tegen om het even welke vorm van discriminatie te beschermen.

De Staat mag geen enkel recht schenden en moet positieve acties ondernemen om alle rechten te bevorderen.

Het belang van het kind

Alle acties met betrekking tot het kind dienen ten volle rekening te houden met zijn of haar belang.

De Staat is verplicht adequate zorgen te verlenen wanneer ouders of andere verantwoordelijken ter zake in gebreke blijven.

De effectuering van rechten

De verplichting van de Staat om de rechten uit dit Verdrag in werkelijkheid om te zetten.

De leiding door ouders en de groeiende capaciteiten van het kind

De plicht van de Staat tot respect voor de rechten en verantwoordelijkheden van ouders en de ruimere familie om

die wettelijk verantwoordelijk zijn voor het kind, voor het voorzien in passende leiding en begeleiding bij de uitoefening door het kind van de in dit Verdrag erkende rechten, op een wijze die verenigbaar is met de zich ontwikkelende vermogens van het kind.

Artikel 6

1. De Staten die partij zijn, erkennen dat ieder kind het inherente recht op leven heeft.
2. De Staten die partij zijn, waarborgen in de ruimst mogelijke mate de mogelijkheden tot overleven en de ontwikkeling van het kind.

Artikel 7

1. Het kind wordt onmiddellijk na de geboorte ingeschreven en heeft vanaf de geboorte het recht op een naam, het recht een nationaliteit te verwerven en, voor zover mogelijk, het recht zijn of haar ouders te kennen en door hen te worden verzorgd.
2. De Staten die partij zijn, waarborgen de verwezenlijking van deze rechten in overeenstemming met hun nationale recht en hun verplichtingen krachtens de desbetreffende internationale akten op dit gebied, in het bijzonder wanneer het kind anders staatloos zou zijn.

Artikel 8

1. De Staten die partij zijn, verbinden zich tot eerbiediging van het recht van het kind zijn of haar identiteit te behouden, met inbegrip van nationaliteit, naam en familiebetrekkingen zoals wettelijk erkend, zonder onrechtmatige inmenging.
2. Wanneer een kind op niet rechtmatige wijze wordt beroofd van enige of alle bestanddelen van zijn of haar identiteit, verlenen de Staten die partij zijn passende bijstand en bescherming, teneinde zijn identiteit zo snel mogelijk te herstellen.

Artikel 9

1. De Staten die partij zijn, waarborgen dat een kind niet wordt gescheiden van zijn of haar ouders tegen hun wil, tenzij de bevoegde autoriteiten onder voorbehoud van de mogelijkheid van rechterlijke toetsing, in overeenstemming met het toepasselijk recht en de toepasselijke procedures, beslissen dat deze scheiding noodzakelijk is in het belang van het kind. Een dergelijke beslissing kan noodzakelijk zijn in een bepaald geval, zoals wanneer er sprake is van misbruik of verwaarlozing van het kind door de ouders, of wanneer de ouders gescheiden leven en er een beslissing moet worden genomen ten aanzien van de verblijfplaats van het kind.
2. In procedures ingevolge het eerste lid van dit artikel dienen alle betrokken partijen de gelegenheid te krijgen aan de procedures deel te nemen en hun standpunten naar voren te brengen.

het kind leiding te geven overeenkomstig zijn of haar groeiende capaciteiten.

Overleven en ontwikkelen

Het inherente recht op leven, en de plicht van de Staat het overleven en de ontwikkeling van het kind te garanderen.

Naam en nationaliteit

Het recht vanaf de geboorte een naam te hebben en een nationaliteit te verwerven.

Behoud van identiteit

De verplichting van de Staat om de basale aspecten van de identiteit van het kind (naam, nationaliteit en familiebanden) te beschermen en, zo nodig, te herstellen.

Van de ouders gescheiden worden

Het recht van het kind om met zijn of haar ouders samen te leven, tenzij geoordeeld wordt in overeenstemming met de toepasselijke procedures dat dit onverenigbaar is met zijn of haar belang;

Het recht van alle betrokken partijen om aan deze procedures deel te nemen; Het recht om contact te onderhouden met beide ouders, wanneer het kind gescheiden leeft van één of van beide ouders;

De plichten van de Staten in die gevallen waar een dergelijke scheiding het resultaat is van een actie door de Staat.

3. De Staten die partij zijn, eerbiedigen het recht van het kind dat van een ouder of beide ouders is gescheiden, op regelmatige basis persoonlijke betrekkingen en rechtstreeks contact met beide ouders te onderhouden, tenzij dit in strijd is met het belang van het kind.
4. Indien een dergelijke scheiding voortvloeit uit een maatregel genomen door een Staat die partij is, zoals de inhechtenisneming, gevangenneming, verbanning, deportatie, of uit een maatregel het overlijden ten gevolge hebbend (met inbegrip van overlijden, door welke oorzaak ook, terwijl de betrokkene door de Staat in bewaring wordt gehouden) van één ouder of beide ouders of van het kind, verstrekt die Staat, op verzoek, aan de ouders, aan het kind of, indien van toepassing, aan een ander familielid van het kind de noodzakelijke inlichtingen over waar het afwezige lid van het gezin zich bevindt of waar de afwezige leden van het gezin zich bevinden, tenzij het verstrekken van die inlichtingen het welzijn van het kind zou schaden. De Staten die partij zijn, waarborgen voorts dat het indienen van een dergelijk verzoek op zich geen nadelige gevolgen heeft voor de betrokkene(n).

Artikel 10

1. In overeenstemming met de verplichting van de Staten die partij zijn krachtens artikel 9, eerste lid, worden aanvragen van een kind of van zijn ouders om een Staat die partij is, voor gezinshereniging binnen te gaan of te verlaten, door de Staten die partij zijn met welwillendheid, menselijkheid en spoed behandeld. De Staten die partij zijn, waarborgen voorts dat het indienen van een dergelijke aanvraag geen nadelige gevolgen heeft voor de aanvragers of hun familieleden.
2. Een kind van wie de ouders in verschillende Staten verblijven, heeft het recht op regelmatige basis, behalve in uitzonderlijke omstandigheden, persoonlijke betrekkingen en rechtstreekse contacten met beide ouders te onderhouden. Hiertoe, en in overeenstemming met de verplichting van de Staten die partij zijn krachtens artikel 9, tweede lid, eerbiedigen de Staten die partij zijn het recht van het kind en van zijn of haar ouders welk land ook, met inbegrip van het eigen land, te verlaten, en het eigen land binnen te gaan. Het recht welk land ook te verlaten is slechts onderworpen aan de beperkingen die bij de wet zijn voorzien en die nodig zijn ter bescherming van de nationale veiligheid, de openbare orde, de volksgezondheid of de goede zeden, of van de rechten en vrijheden van anderen, en verenigbaar zijn met de andere in dit Verdrag erkende rechten.

Artikel 11

1. De Staten die partij zijn, nemen maatregelen ter bestrijding van de ongeoorloofde overbrenging van kinderen naar en

Gezinshereniging

Het recht van kinderen en hun ouders om het even welk land te verlaten en hun eigen land terug binnen te komen met het oog op hereniging of om de ouder-kind relatie te onderhouden.

Ongeoorloofde overbrenging en het niet doen terugkeren

De plicht van de Staat om te trachten kidnapping of het vasthouden van kin-

- het niet doen terugkeren van kinderen uit het buitenland.
2. Hiertoe bevorderen de Staten die partij zijn het sluiten van bilaterale of multilaterale overeenkomsten of het toetreden tot bestaande overeenkomsten.

Artikel 12

1. De Staten die partij zijn, verzekeren het kind dat in staat is zijn of haar eigen mening te vormen, het recht die mening vrijelijk te uiten in alle aangelegenheden die het kind betreffen, waarbij aan de mening van het kind passend belang wordt gehecht in overeenstemming met zijn of haar leeftijd en rijpheid.
2. Hiertoe wordt het kind met name in de gelegenheid gesteld te worden gehoord in iedere gerechtelijke en bestuurlijke procedure die het kind betreft, hetzij rechtstreeks, hetzij door tussenkomst van een vertegenwoordiger of een daarvoor geschikte instelling, op een wijze die verenigbaar is met de procedureregels van het nationale recht.

Artikel 13

1. Het kind heeft het recht op vrijheid van meningsuiting; dit recht omvat mede de vrijheid inlichtingen en denkbeelden van welke aard ook te vergaren, te ontvangen en door te geven, ongeacht de landsgrenzen hetzij mondeling, hetzij in geschreven of gedrukte vorm, in de vorm van kunst, of met behulp van andere media naar zijn of haar keuze.
2. De uitoefening van dit recht kan aan bepaalde beperkingen worden gebonden, doch alleen aan de beperkingen die bij de wet zijn voorzien en die nodig zijn:
 - a) voor de eerbiediging van de rechten of de goede naam van anderen; of
 - b) ter bescherming van de nationale veiligheid of van de openbare orde, de volksgezondheid of de goede zeden.

Artikel 14

1. De Staten die partij zijn, eerbiedigen het recht van het kind op vrijheid van gedachte, geweten en godsdienst.
2. De Staten die partij zijn, eerbiedigen de rechten en plichten van ouders en, indien van toepassing, van de wettige voogden, om het kind te leiden in de uitoefening van zijn of haar recht op een wijze die verenigbaar is met de zich ontwikkelende vermogens van het kind.
3. De vrijheid van eenieder zijn of haar godsdienst of levensovertuiging tot uiting te brengen kan slechts in die mate worden beperkt als wordt voorgeschreven door de wet en noodzakelijk is ter bescherming van de openbare veiligheid, de openbare orde, de volksgezondheid of de goede zeden, of van de fundamentele rechten en vrijheden van anderen.

deren in het buitenland door een ouder of door derden te voorkomen of ongedaan te maken.

De mening van het kind

Het recht van het kind om zijn of haar mening te kennen te geven en het recht op het feit dat met deze mening rekening wordt gehouden in elke aangelegenheid of procedure die het kind betreft.

Vrijheid van meningsuiting

Het kind heeft het recht informatie te verkrijgen of bekend te maken en zijn of haar mening uit te drukken, tenzij dit de rechten van anderen zou schenden.

Vrijheid van gedachte, geweten en godsdienst

Het recht van het kind op vrijheid van gedachte, geweten en godsdienst, onderworpen aan de passende leiding van de ouders en aan de nationale wetten.

Artikel 15

1. De Staten die partij zijn, erkennen de rechten van het kind op vrijheid van vereniging en vrijheid van vreedzame vergadering.
2. De uitoefening van deze rechten kan aan geen andere beperkingen worden onderworpen dan die welke in overeenstemming met de wet worden opgelegd en die in een democratische samenleving geboden zijn in het belang van de nationale veiligheid, de openbare orde, de bescherming van de volksgezondheid of de goede zeden, of de bescherming van de rechten en vrijheden van anderen.

Artikel 16

1. Geen enkel kind mag worden onderworpen aan willekeurige of onrechtmatige inmenging in zijn of haar privé-leven, in zijn of haar gezinsleven, zijn of haar woning of zijn of haar correspondentie, noch aan enige onrechtmatige aantasting van zijn of haar eer en goede naam.
2. Het kind heeft recht op bescherming door de wet tegen zodanige inmenging of aantasting.

Artikel 17

De Staten die partij zijn, erkennen de belangrijke functie van de massamedia en waarborgen dat het kind toegang heeft tot informatie en materiaal uit een verscheidenheid van nationale en internationale bronnen, in het bijzonder informatie en materiaal gericht op het bevorderen van zijn of haar sociale, psychische en morele welzijn en zijn of haar lichamelijke en geestelijke gezondheid. Hiertoe dienen de Staten die partij zijn:

- a) de massamedia aan te moedigen informatie en materiaal te verspreiden die tot sociaal en cultureel nut zijn voor het kind en in overeenstemming zijn met de strekking van artikel 29;
- b) internationale samenwerking aan te moedigen bij de vervaardiging, uitwisseling en verspreiding van dergelijke informatie en materiaal uit een verscheidenheid van culturele, nationale en internationale bronnen;
- c) de vervaardiging en verspreiding van kinderboeken aan te moedigen;
- d) de massamedia aan te moedigen in het bijzonder rekening te houden met de behoeften op het gebied van de taal van het kind dat tot een minderheid of tot de oorspronkelijke bevolking behoort;
- e) de ontwikkeling aan te moedigen van passende richtlijnen voor de bescherming van het kind tegen informatie en materiaal die schadelijk zijn voor zijn of haar welzijn, indachtig de bepalingen van de artikelen 13 en 18.

Vrijheid van vereniging

Het recht van kinderen met anderen samen te komen en verenigingen op te richten of er zich bij aan te sluiten, tenzij dit de rechten van anderen zou schenden.

Bescherming van de privacy

Het recht te worden beschermd tegen inmenging in de privacy, het gezinsleven, de woning en de correspondentie, evenals tegen smaad en laster.

Toegang tot passende informatie

De rol van de media inzake het verspreiden van informatie onder kinderen op een wijze die in overeenstemming is met het moreel welzijn, met wederzijdse kennis en begrip onder de volkeren en die de culturele achtergrond van het kind respecteert. De Staat dient maatregelen te treffen om dit aan te moedigen en om kinderen te beschermen tegen schadelijk materiaal.

Artikel 18

1. De Staten die partij zijn, doen alles wat in hun vermogen ligt om de erkenning te verzekeren van het beginsel dat beide ouders de gezamenlijke verantwoordelijkheid dragen voor de opvoeding en de ontwikkeling van het kind. Ouders of, al naar gelang het geval, wettige voogden, hebben de verantwoordelijkheid voor de opvoeding en de ontwikkeling van het kind. Het belang van het kind is hun allereerste zorg.
2. Om de toepassing van de in dit Verdrag genoemde rechten te waarborgen en te bevorderen, verlenen de Staten die partij zijn passende bijstand aan ouders en wettige voogden bij de uitoefening van hun verantwoordelijkheden die de opvoeding van het kind betreffen, en waarborgen zij de ontwikkeling van instellingen, voorzieningen en diensten voor kinderopvang.
3. De Staten die partij zijn, nemen alle passende maatregelen om te waarborgen dat kinderen van werkende ouders recht hebben op gebruikmaking van diensten en voorzieningen voor kinderopvang waarvoor zij in aanmerking komen.

Artikel 19

1. De Staten die partij zijn, nemen alle passende wettelijke en bestuurlijke maatregelen en maatregelen op sociaal en opvoedkundig gebied om het kind te beschermen tegen alle vormen van lichamelijk of geestelijk geweld, letsel of misbruik, lichamelijke of geestelijke verwaarlozing of nalatige behandeling, mishandeling of exploitatie, met inbegrip van seksueel misbruik, zolang het kind onder de hoede is van de ouder(s), wettige voogd(en) of iemand anders die de zorg voor het kind heeft.
2. Deze maatregelen ter bescherming dienen, indien van toepassing, doeltreffende procedures te omvatten voor de invoering van sociale programma's om te voorzien in de nodige ondersteuning van het kind en van diegenen die de zorg voor het kind hebben, alsmede procedures voor andere vormen van voorkoming van gevallen van kindermishandeling zoals hierboven beschreven, en voor opsporing, melding, verwijzing onderzoek, behandeling en follow-up van zodanige gevallen, en, indien van toepassing, voor inschakeling van rechterlijke instanties.

Artikel 20

1. Een kind dat tijdelijk of blijvend het leven in het gezin waartoe het behoort moet missen, of dat men in zijn of haar eigen belang niet kan toestaan in het gezin te blijven, heeft recht op bijzondere bescherming en bijstand van staatswege.
2. De Staten die partij zijn, waarborgen, in overeenstemming met hun nationale recht, een andere vorm van zorg voor dat kind.
3. Deze zorg kan, onder andere, plaatsing in een pleeggezin omvatten, kafalah volgens het Islamitisch recht, adoptie, of,

Verantwoordelijkheden van ouders

Het principe dat beide ouders gezamenlijk de eerste verantwoordelijken zijn voor de opvoeding van hun kinderen, en dat de Staat hen bij deze taak dient te ondersteunen.

Bescherming tegen mishandeling en verwaarlozing

De verplichting van de Staat om kinderen te beschermen tegen elke vorm van mishandeling door ouders of door andere personen die verantwoordelijkheid dragen voor de zorg voor het kind, en om in verband hiermee preventieve maatregelen te nemen en behandelingsprogramma's op te zetten.

Bescherming van kinderen buiten hun gezin

De plicht van de Staat om kinderen die niet in hun gezinsmilieu kunnen leven bijzondere bescherming te bieden, en om er voor te zorgen dat voor hen een beroep kan gedaan worden op gepaste alternatieve gezinsopvang of op plaatsing in een instelling. Daarbij dient rekening te worden gehouden met de culturele achtergrond van het kind.

indien noodzakelijk, plaatsing in geschikte instellingen voor kinderzorg. Bij het overwegen van oplossingen wordt op passende wijze rekening gehouden met de wenselijkheid van continuïteit in de opvoeding van het kind en met de etnische, godsdienstige en culturele achtergrond van het kind en met zijn of haar achtergrond wat betreft de taal.

Artikel 21

De Staten die partij zijn en die de methode van adoptie erkennen en/of toestaan, waarborgen dat het belang van het kind daarbij de voornaamste overweging is, en:

- a) waarborgen dat de adoptie van een kind slechts wordt toegestaan mits daartoe bevoegde autoriteiten, in overeenstemming met de van toepassing zijnde wetten en procedures en op grond van alle van belang zijnde en betrouwbare gegevens, bepalen dat de adoptie kan worden toegestaan gelet op de verhoudingen van het kind met zijn of haar ouders, familieleden en wettige voogden, en mits, indien vereist, de betrokkenen, na volledig te zijn ingelicht, op grond van de adviezen die noodzakelijk worden geacht, daarmee hebben ingestemd;
- b) erkennen dat interlandelijke adoptie kan worden overwogen als andere oplossing voor de zorg voor het kind, indien het kind niet in een pleeg- of adoptiegezin kan worden geplaatst en op geen enkele andere passende wijze kan worden verzorgd in het land van zijn of haar herkomst;
- c) verzekeren dat voor het kind dat bij een interlandelijke adoptie is betrokken waarborgen en normen gelden die gelijkwaardig zijn aan die welke bestaan bij adoptie in het eigen land;
- d) nemen alle passende maatregelen om te waarborgen dat, in het geval van interlandelijke adoptie, de plaatsing niet leidt tot ongepast geldelijk voordeel voor de betrokkenen;
- e) bevorderen, wanneer passend, de verwezenlijking van de doeleinden van dit artikel door het aangaan van bilaterale of multilaterale regelingen of overeenkomsten, en spannen zich in om, in het kader daarvan te waarborgen dat de plaatsing van het kind in een ander land wordt uitgevoerd door bevoegde autoriteiten of instellingen.

Artikel 22

1. De Staten die partij zijn, nemen passende maatregelen om te waarborgen dat een kind dat de vluchtelingenstatus wil verkrijgen of dat in overeenstemming met het toepasselijke internationale recht en de toepasselijke procedures als vluchteling wordt beschouwd, ongeacht of het al dan niet door zijn of haar ouders of door iemand anders wordt begeleid, passende bescherming en humanitaire bijstand krijgt bij het genot van

Adoptie

In landen waar adoptie wordt erkend en/of toegestaan mag het enkel worden toegepast in het belang van het kind, met alle noodzakelijke waarborgen voor het kind en mits goedkeuring door de bevoegde overheden.

Interlandelijke adoptie kan worden overwogen nadat de mogelijkheden in het land van oorsprong van het kind zijn uitgeput. Ook in het geval van interlandelijke adoptie dienen alle noodzakelijke waarborgen te worden gerespecteerd.

Vluchtelingenkinderen

Kinderen die als vluchteling worden beschouwd of die de status van vluchteling hebben aangevraagd dienen een bijzondere bescherming te genieten.

De Staat heeft de plicht samen te werken met bevoegde instanties die een dergelijke bescherming en bijstand bieden.

de van toepassing zijnde rechten beschreven in dit Verdrag en in andere internationale akten inzake de rechten van de mens of humanitaire akten waarbij de bedoelde Staten partij zijn.

2. Hiertoe verlenen de Staten die partij zijn, naar zij passend achten, hun medewerking aan alle inspanningen van de Verenigde Naties en andere bevoegde intergouvernementele organisaties of niet-gouvernementele organisaties die met de Verenigde Naties samenwerken, om dat kind te beschermen en bij te staan en de ouders of andere gezinsleden op te sporen van een kind dat vluchteling is, teneinde de nodige inlichtingen te verkrijgen voor hereniging van het kind met het gezin waartoe het behoort. In gevallen waarin geen ouders of andere familieleden kunnen worden gevonden, wordt aan het kind dezelfde bescherming verleend als aan ieder ander kind dat, om welke reden ook, blijvend of tijdelijk het leven in een gezin moet ontberen, zoals beschreven in dit Verdrag.

Artikel 23

1. De Staten die partij zijn, erkennen dat een geestelijk of lichamelijk gehandicapt kind een volwaardig en behoorlijk leven dient te hebben, in omstandigheden die de waardigheid van het kind verzekeren, zijn zelfstandigheid bevorderen en zijn actieve deelneming aan het gemeenschapsleven vergemakkelijken.
2. De Staten die partij zijn, erkennen het recht van het gehandicapte kind op bijzondere zorg, en stimuleren en waarborgen dat aan het daarvoor in aanmerking komende kind en degenen die verantwoordelijk zijn voor zijn of haar verzorging, afhankelijk van de beschikbare middelen, de bijstand wordt verleend die is aangevraagd en die passend is gezien de gesteldheid van het kind en de omstandigheden van de ouders of anderen die voor het kind zorgen.
3. Onder erkenning van de bijzondere behoeften van het gehandicapte kind, dient de in overeenstemming met het tweede lid geboden bijstand, wanneer mogelijk, gratis te worden verleend, rekening houdend met de financiële middelen van de ouders of anderen die voor het kind zorgen. Deze bijstand dient erop gericht te zijn te waarborgen dat het gehandicapte kind daadwerkelijk toegang heeft tot onderwijs, opleiding, voorzieningen voor gezondheidszorg en revalidatie, voorbereiding voor een beroep, en recreatiemogelijkheden, op een wijze die ertoe bijdraagt dat het kind een zo volledig mogelijke integratie in de maatschappij en persoonlijke ontwikkeling bereikt, met inbegrip van zijn of haar culturele en intellectuele ontwikkeling.
4. De Staten die partij zijn, bevorderen, in de geest van internationale samenwerking, de uitwisseling van passende informatie op het gebied van preventieve gezondheidszorg en van medische en psychologische behandeling van, en behandeling van functionele stoornissen bij gehandicapte kinderen,

Gehandicapte kinderen

Het recht van gehandicapte kinderen op bijzondere zorg, onderwijs en training, bedoeld om hen te helpen de grootst mogelijke zelfstandigheid te bereiken en een volwaardig en actief leven te leiden in de samenleving.

met inbegrip van de verspreiding van en de toegang tot informatie betreffende revalidatiemethoden, onderwijs en beroepsopleidingen, met als doel de Staten die partij zijn, in staat te stellen hun vermogens en vaardigheden te verbeteren en hun ervaring op deze gebieden te verruimen. Wat dit betreft wordt in het bijzonder rekening gehouden met de behoeften van ontwikkelingslanden.

Artikel 24

1. De Staten die partij zijn, erkennen het recht van het kind op het genot van de grootst mogelijke mate van gezondheid en op voorzieningen voor de behandeling van ziekte en het herstel van de gezondheid. De Staten die partij zijn, streven ernaar te waarborgen dat geen enkel kind zijn of haar recht op toegang tot deze voorzieningen voor gezondheidszorg wordt onthouden.
2. De Staten die partij zijn, streven de volledige verwezenlijking van dit recht na en nemen passende maatregelen, met name:
 - a) om baby- en kindersterfte te verminderen;
 - b) om de verlening van de nodige medische hulp en gezondheidszorg aan alle kinderen te waarborgen met nadruk op de ontwikkeling van de eerstelijnsgezondheidszorg;
 - c) om ziekte, ondervoeding en slechte voeding te bestrijden, mede binnen het kader van de eerstelijnsgezondheidszorg, door onder andere het toepassen van gemakkelijk beschikbare technologie en door het voorzien in voedsel met voldoende voedingswaarde en zuiver drinkwater, de gevaren en risico's van milieuverontreiniging in aanmerking nemend;
 - d) om passende pre- en postnatale gezondheidszorg voor moeders te waarborgen;
 - e) om te waarborgen dat alle geledingen van de samenleving, met name ouders en kinderen, worden voorgelicht over, toegang hebben tot onderwijs over, en worden gesteund in het gebruik van de fundamentele kennis van de gezondheid en van de voeding van kinderen, de voordelen van borstvoeding, hygiëne en sanitaire voorzieningen en het voorkomen van ongevallen;
 - f) om preventieve gezondheidszorg, begeleiding voor ouders, en voorzieningen voor en voorlichting over gezinsplanning te ontwikkelen.
3. De Staten die partij zijn, nemen alle doeltreffende en passende maatregelen teneinde traditionele gebruiken die schadelijk zijn voor de gezondheid van kinderen af te schaffen.
4. De Staten die partij zijn, verbinden zich ertoe internationale samenwerking te bevorderen en aan te moedigen teneinde geleidelijk de algehele verwezenlijking van het in dit artikel erkende recht te bewerkstelligen. Wat dit betreft wordt in het bijzonder rekening gehouden met de behoeften van ontwikkelingslanden.

Gezondheid en gezondheidszorg

Het recht op de hoogst mogelijke graad van gezondheid en het recht op toegang tot gezondheidszorg en medische voorzieningen met bijzondere nadruk op eerstelijnsgezondheidszorg en preventieve gezondheidszorg, op gezondheidsvoorlichting en -educatie en op de vermindering van de kindersterfte. De verplichting van de Staat om te werken in de richting van het uitbannen van schadelijke traditionele praktijken. De nood aan internationale samenwerking met het oog op het realiseren van dit recht wordt beklemtoond.

Artikel 25

De Staten die partij zijn, erkennen het recht van een kind dat door de bevoegde autoriteiten uit huis is geplaatst ter verzorging, bescherming of behandeling in verband met zijn of haar lichamelijke of geestelijke gezondheid, op een periodieke evaluatie van de behandeling die het kind krijgt en van alle andere omstandigheden die verband houden met zijn of haar plaatsing.

Artikel 26

1. De Staten die partij zijn, erkennen voor ieder kind het recht de voordelen te genieten van voorzieningen voor sociale zekerheid, met inbegrip van sociale verzekering, en nemen de nodige maatregelen om de algehele verwezenlijking van dit recht te bewerkstelligen in overeenstemming met hun nationaal recht.
2. De voordelen dienen, indien van toepassing, te worden verleend, waarbij rekening wordt gehouden met de middelen en de omstandigheden van het kind en de personen die verantwoordelijk zijn voor zijn of haar onderhoud, alsmede iedere andere overweging die van belang is voor de beoordeling van een verzoek daartoe dat door of namens het kind wordt ingediend.

Artikel 27

1. De Staten die partij zijn, erkennen het recht van ieder kind op een levensstandaard die toereikend is voor de lichamelijke, geestelijke, intellectuele, zedelijke en maatschappelijke ontwikkeling van het kind.
2. De ouder(s) of anderen die verantwoordelijk zijn voor het kind, hebben de primaire verantwoordelijkheid voor het waarborgen, naar vermogen en binnen de grenzen van hun financiële mogelijkheden, van de levensomstandigheden die nodig zijn voor de ontwikkeling van het kind.
3. De Staten die partij zijn, nemen, in overeenstemming met de nationale omstandigheden en met de middelen die hun ten dienste staan, passende maatregelen om ouders en anderen die verantwoordelijk zijn voor het kind te helpen dit recht te verwezenlijken, en voorzien, indien de behoefte daaraan bestaat, in programma's voor materiële bijstand en ondersteuning, met name wat betreft voeding, kleding en huisvesting.
4. De Staten die partij zijn, nemen alle passende maatregelen om het verhaal te waarborgen van uitkeringen tot onderhoud van het kind door de ouders of andere personen die de financiële verantwoordelijkheid voor het kind dragen, zowel binnen de Staat die partij is als vanuit het buitenland. Met name voor gevallen waarin degene die de financiële verantwoordelijkheid voor het kind draagt, in een andere Staat woont dan die van het kind, bevorderen de Staten die partij zijn de toetreding tot internationale overeenkomsten of het sluiten van dergelijke overeenkomsten, alsmede het treffen van andere passende regelingen.

Periodieke herziening van een plaatsing

Het recht van het kind, dat ter verzorging, bescherming of behandeling door de Staat geplaatst is, op een regelmatige evaluatie van alle aspecten ervan.

Sociale zekerheid

Het recht van kinderen om van sociale zekerheid te genieten.

Levensstandaard

Het recht van kinderen om een passende levensstandaard te genieten, de primaire verantwoordelijkheid van de ouders hiervoor, en de plicht van de Staat om er voor te zorgen dat deze verantwoordelijkheid kan opgenomen worden en ook opgenomen wordt, zolang door het innen van onderhoudsgeld.

Artikel 28

1. De Staten die partij zijn, erkennen het recht van het kind op onderwijs, en teneinde dit recht geleidelijk en op basis van gelijke kansen te verwezenlijken, verbinden zij zich er met name toe:
 - a) primair onderwijs verplicht te stellen en voor iedereen gratis beschikbaar te stellen;
 - b) de ontwikkeling van verschillende vormen van voortgezet onderwijs aan te moedigen, met inbegrip van algemeen onderwijs en beroepsonderwijs, deze vormen voor ieder kind beschikbaar te stellen en toegankelijk te maken, en passende maatregelen te nemen zoals de invoering van gratis onderwijs en het bieden van financiële bijstand indien noodzakelijk;
 - c) met behulp van alle passende middelen hoger onderwijs toegankelijk te maken voor een ieder naar gelang zijn capaciteiten;
 - d) informatie over en begeleiding bij onderwijs- en beroepskeuze voor alle kinderen beschikbaar te stellen en toegankelijk te maken;
 - e) maatregelen te nemen om regelmatig schoolbezoek te bevorderen en het aantal kinderen dat de school vroegtijdig verlaat, te verminderen.
2. De Staten die partij zijn, nemen alle passende maatregelen om te verzekeren dat de wijze van handhaving van de discipline op scholen verenigbaar is met de menselijke waardigheid van het kind en in overeenstemming is met dit Verdrag.
3. De Staten die partij zijn, bevorderen en stimuleren internationale samenwerking in aangelegenheden die verband houden met onderwijs, met name teneinde bij te dragen tot de uitbanning van onwetendheid en analfabetisme in de gehele wereld, en de toegankelijkheid van wetenschappelijke en technische kennis en moderne onderwijsmethoden te vergroten. In dit opzicht wordt met name rekening gehouden met de behoeften van de ontwikkelingslanden.

Artikel 29

1. De Staten die partij zijn, komen overeen dat het onderwijs aan het kind dient gericht te zijn op:
 - a) de zo volledig mogelijke ontplooiing van de persoonlijkheid, talenten en geestelijke en lichamelijke vermogens van het kind;
 - b) het bijbrengen van eerbied voor de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, en voor de in het Handvest van de Verenigde Naties vastgelegde beginselen;
 - c) het bijbrengen van eerbied voor de ouders van het kind, voor zijn of haar eigen culturele identiteit, taal en waarden, voor de nationale waarden van het land waar het kind woont, het land waar het is geboren, en voor andere beschavingen dan de zijne of de hare;

Onderwijs

Het recht van het kind op onderwijs en de plicht van de Staat er voor te zorgen dat tenminste lager onderwijs gratis en verplicht is. De discipline op school moet gehandhaafd worden op een wijze die de menselijke waardigheid van het kind weerspiegelt. De noodzaak van internationale samenwerking met het oog op het realiseren van dit recht wordt benadrukt.

Doel van het onderwijs

De erkenning door de Staat dat het onderwijs dient gericht te zijn op de ontplooiing van de persoonlijkheid en de talenten van het kind en op de voorbereiding van het kind op een actief leven als volwassene. Het onderwijs moet ook gericht zijn op het bevorderen van respect voor de grondrechten van de mens en op het ontwikkelen van respect voor de culturele en nationale waarden van het kind zelf en van anderen.

- d) de voorbereiding van het kind op een verantwoord leven in een vrije samenleving, in de geest van begrip, vrede, verdraagzaamheid, gelijkheid van geslachten, en vriendschap tussen alle volken, etnische, nationale en godsdienstige groepen en personen behorend tot de oorspronkelijke bevolking;
 - e) het bijbrengen van eerbied voor de natuurlijke omgeving.
2. Geen enkel gedeelte van dit artikel of van artikel 28 mag zo worden uitgelegd dat het de vrijheid aantast van individuele personen en rechtspersonen om onderwijsinstellingen op te richten en daaraan leiding te geven, evenwel altijd met inachtneming van de in het eerste lid van dit artikel vervatte beginselen, en van het vereiste dat het aan die instellingen gegeven onderwijs voldoet aan de door de Staat vastgelegde minimumnormen.

Artikel 30

In de Staten waarin etnische of godsdienstige minderheden, taalminderheden of personen behorend tot de oorspronkelijke bevolking voorkomen, wordt het kind dat daartoe behoort niet het recht ontzegd te zamen met andere leden van zijn of haar groep zijn of haar cultuur te beleven, zijn of haar godsdienst te belijden en ernaar te leven, of zich van zijn of haar eigen taal te bedienen.

Artikel 31

1. De Staten die partij zijn, erkennen het recht van het kind op rust en vrije tijd, op deelneming aan spel en recreatieve bezigheden passend bij de leeftijd van het kind, en op vrije deelneming aan het culturele en artistieke leven.
2. De Staten die partij zijn, eerbiedigen het recht van het kind volledig deel te nemen aan het culturele en artistieke leven, bevorderen de verwezenlijking van dit recht, en stimuleren het bieden van passende en voor ieder gelijke kansen op culturele, artistieke en creatieve bezigheden en vrijetijdsbesteding.

Artikel 32

1. De Staten die partij zijn, erkennen het recht van het kind te worden beschermd tegen economische exploitatie en tegen het verrichten van werk dat naar alle waarschijnlijkheid gevaarlijk is of de opvoeding van het kind zal hinderen, of schadelijk zal zijn voor de gezondheid of de lichamelijke, geestelijke, intellectuele, zedelijke of maatschappelijke ontwikkeling van het kind.
2. De Staten die partij zijn, nemen wettelijke, bestuurlijke en sociale maatregelen en maatregelen op onderwijsterrein om de toepassing van dit artikel te waarborgen. Hiertoe, en de desbetreffende bepalingen van andere internationale akten in acht nemend, verbinden de Staten die partij zijn zich er in het bijzonder toe:

Kinderen van minderheden of de oorspronkelijke bevolking

Het recht van kinderen van minderheidsgroepen en de oorspronkelijke bevolking hun eigen cultuur en godsdienst te beleven en hun eigen taal te gebruiken.

Vrije tijd, ontspanning en culturele activiteiten

Het recht van het kind op vrije tijd, spel en deelname aan culturele en artistieke activiteiten.

Kinderarbeid

De plicht van de Staat om kinderen te beschermen tegen tewerkstelling in werkzaamheden die een bedreiging vormen voor hun gezondheid, opvoeding en ontwikkeling, om minimumleeftijden voor toegang tot tewerkstelling voor te schrijven en om de arbeidsomstandigheden te reglementeren.

- a) een minimumleeftijd of minimumleeftijden voor toelating tot betaald werk voor te schrijven;
- b) voorschriften te geven voor een passende regeling van werktijden en arbeidsvoorwaarden;
- c) passende straffen of andere maatregelen voor te schrijven ter waarborging van de daadwerkelijke uitvoering van dit artikel.

Artikel 33

De Staten die partij zijn, nemen alle passende maatregelen, met inbegrip van wettelijke, bestuurlijke en sociale maatregelen en maatregelen op onderwijsterrein, om kinderen te beschermen tegen het illegale gebruik van verdovende middelen en psychotrope stoffen zoals omschreven in de desbetreffende internationale verdragen, en om inschakeling van kinderen bij de illegale productie van en de sluikehandel in deze middelen en stoffen te voorkomen.

Artikel 34

De Staten die partij zijn, verbinden zich ertoe het kind te beschermen tegen alle vormen van seksuele exploitatie en seksueel misbruik. Hiertoe nemen de Staten die partij zijn met name alle passende nationale, bilaterale en multilaterale maatregelen om te voorkomen dat:

- a) een kind ertoe wordt aangespoord of gedwongen deel te nemen aan onwettige seksuele activiteiten;
- b) kinderen worden geëxploiteerd in de prostitutie of andere onwettige seksuele praktijken;
- c) kinderen worden geëxploiteerd in pornografische voorstellingen en pornografisch materiaal.

Artikel 35

De Staten die partij zijn, nemen alle passende nationale, bilaterale en multilaterale maatregelen ter voorkoming van de ontvoering of de verkoop van of de handel in kinderen voor welk doel ook of in welke vorm ook.

Artikel 36

De Staten die partij zijn, beschermen het kind tegen alle vormen van exploitatie die schadelijk zijn voor enig aspect van het welzijn van het kind.

Artikel 37

De Staten die partij zijn, waarborgen dat:

- a) geen enkel kind wordt onderworpen aan foltering of aan een andere wrede, onmenselijke of ontorende behandeling of bestraffing. Doodstraf noch levenslange gevangenisstraf zonder de mogelijkheid van vervroegde invrijheidstelling wordt opgelegd voor strafbare feiten gepleegd door personen jonger dan achttien jaar;
- b) geen enkel kind op onwettige of willekeurige wijze van zijn of haar vrijheid wordt beroofd. De aanhouding, inhechtenis-

Drugmisbruik

Het recht van het kind te worden beschermd tegen het gebruik van narcotica en psychotrope drugs en tegen betrokkenheid bij hun productie of distributie.

Seksuele uitbuiting

Het recht van het kind te worden beschermd tegen seksuele uitbuiting en seksueel misbruik, met inbegrip van prostitutie en betrokkenheid bij pornografie.

Verkoop, handel en ontvoering

De plicht van de Staat al het mogelijke te doen om verkoop, handel en ontvoering van kinderen te voorkomen.

Andere vormen van exploitatie

Het recht van het kind op bescherming tegen alle vormen van uitbuiting die niet vermeld zijn in de artikelen 32, 33, 34 en 35.

Foltering en vrijheidsberoving

Het verbod op foltering, wrede behandeling of bestraffing, doodstraf, levenslange gevangenisstraf en onwettige gevangenschap of vrijheidsberoving. De principes van gepaste behandeling, scheiding van volwassen gedetineerden, contact met de familie en toegang tot rechtshulp en andere bijstand.

- neming of gevangenneming van een kind geschiedt overeenkomstig de wet en wordt slechts gehanteerd als uiterste maatregel en voor de kortst mogelijke passende duur;
- c) ieder kind dat van zijn of haar vrijheid is beroofd, wordt behandeld met menselijkheid en met eerbied voor de waardigheid inherent aan de menselijke persoon, en zodanig dat rekening wordt gehouden met de behoeften van een persoon van zijn of haar leeftijd. Met name wordt ieder kind dat van zijn of haar vrijheid is beroofd, gescheiden van volwassenen tenzij het in het belang van het kind wordt geacht dit niet te doen, en heeft ieder kind het recht contact met zijn of haar familie te onderhouden door middel van correspondentie en bezoeken, behalve in uitzonderlijke omstandigheden;
 - d) ieder kind dat van zijn of haar vrijheid is beroofd het recht heeft onverwijld te beschikken over juridische en andere passende bijstand, alsmede het recht de wettigheid van zijn vrijheidsberoving te betwisten ten overstaan van een rechter of een andere bevoegde, onafhankelijke en onpartijdige autoriteit, en op een onverwijld besissing ten aanzien van dat beroep.

Artikel 38

1. De Staten die partij zijn, verbinden zich ertoe eerbied te hebben voor en de eerbiediging te waarborgen van tijdens gewapende conflicten op hen van toepassing zijnde regels van internationaal humanitair recht die betrekking hebben op kinderen.
2. De Staten die partij zijn, nemen alle uitvoerbare maatregelen om te waarborgen dat personen jonger dan vijftien jaar niet rechtstreeks deelnemen aan vijandelijkheden.
3. De Staten die partij zijn, onthouden zich ervan personen jonger dan vijftien jaar in hun strijdkrachten op te nemen of in te lijven. Bij het opnemen of inlijven van personen die de leeftijd van vijftien jaar hebben bereikt, maar niet de leeftijd van achttien jaar, streven de Staten die partij zijn ernaar voorrang te geven aan diegenen die het oudste zijn.
4. In overeenstemming met hun verplichtingen krachtens het internationale humanitaire recht om de burgerbevolking te beschermen in gewapende conflicten, nemen de Staten die partij zijn alle uitvoerbare maatregelen ter waarborging van de bescherming en de verzorging van kinderen die worden getroffen door een gewapend conflict.

Artikel 39

De Staten die partij zijn, nemen alle passende maatregelen ter bevordering van het lichamenlijk en geestelijk herstel en de herintegratie in de maatschappij van een kind dat het slachtoffer is van welke vorm ook van verwaarlozing, exploitatie of misbruik, foltering of welke andere vorm ook van wrede, onmenselijke of ontorende behandeling of bestraffing, of gewapende conflicten. Dit herstel en deze herintegratie vinden plaats in een omgeving

Gewapende conflicten

De plicht van de Staat om de op kinderen van toepassing zijnde regels van humanitair recht te respecteren en te doen respecteren. Het principe dat geen enkel kind beneden de leeftijd van 15 jaar direct betrokken mag worden bij vijandelijkheden of in het leger mag ingelijfd worden, en dat alle kinderen die slachtoffer zijn van gewapende conflicten moeten kunnen genieten van bescherming en verzorging.

Zorg voor herintegratie

De plicht van de Staat er voor te zorgen dat kinderen die het slachtoffer geweest zijn van gewapende conflicten, foltering, verwaarlozing, mishandeling of uitbuiting, een aangepaste behandeling krijgen met het oog op hun herstel en hun herintegratie in de maatschappij.

die bevorderlijk is voor de gezondheid, het zelfrespect en de waardigheid van het kind.

Artikel 40

1. De Staten die partij zijn, erkennen het recht van ieder kind dat wordt verdacht van, vervolgd wegens of veroordeeld omwille van het begaan van een strafbaar feit, op een wijze van behandeling die geen afbreuk doet aan het gevoel van waardigheid en eigenwaarde van het kind, die de eerbied van het kind voor de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden van anderen vergroot, en waarbij rekening wordt gehouden met de leeftijd van het kind en met de wenselijkheid van het bevorderen van de herintegratie van het kind en van de aanvaarding door het kind van een opbouwende rol in de samenleving.
2. Hiertoe, en met inachtneming van de desbetreffende bepalingen van internationale akten, waarborgen de Staten die partij zijn met name dat:
 - a) geen enkel kind wordt verdacht van, vervolgd wegens of veroordeeld omwille van het begaan van een strafbaar feit op grond van enig handelen of nalaten dat niet volgens het nationale of internationale recht verboden was op het tijdstip van het handelen of nalaten;
 - b) ieder kind dat wordt verdacht van of vervolgd wegens het begaan van een strafbaar feit, ten minste de volgende garanties heeft:
 - i. dat het voor onschuldig wordt gehouden tot zijn of haar schuld volgens de wet is bewezen;
 - ii. dat het onverwijld en rechtstreeks in kennis wordt gesteld van de tegen hem of haar ingebrachte beschuldigingen, of indien van toepassing door tussenkomst van zijn of haar ouders of wettige voogd, en dat juridische of andere passende bijstand krijgt in de voorbereiding en het voeren van zijn of haar verdediging;
 - iii. dat de aangelegenheid zonder vertraging wordt beslist door een bevoegde, onafhankelijke en onpartijdige autoriteit of rechterlijke instantie in een eerlijke behandeling overeenkomstig de wet, in aanwezigheid van een rechtskundige of anderszins deskundige raadsman of -vrouw, en, tenzij dit wordt geacht niet in het belang van het kind te zijn, met name gezien zijn of haar leeftijd of omstandigheden, in aanwezigheid van zijn of haar ouders of wettige voogden;
 - iv. dat het er niet toe wordt gedwongen een getuigenis af te leggen of schuld te bekennen; dat het getuigen à charge kan ondervragen of doen ondervragen en dat het de deelneming en ondervraging van getuigen à decharge onder gelijke voorwaarden kan doen geschieden;

Aanpak van jeugdmisdadigheid

Het recht van kinderen, die worden verdacht van of veroordeeld wegens het plegen van een misdrijf, op respect voor hun mensenrechten en, in het bijzonder, op het genot van alle aspecten van een eerlijke rechtspleging, met inbegrip van rechtsbijstand en andere bijstand bij de voorbereiding en het voeren van zijn of haar verdediging. Het principe dat het gebruik van gerechtelijke procedures en van plaatsing in een inrichting moeten worden vermeden telkens wanneer dit mogelijk en passend is.

- v. indien het schuldig wordt geacht aan het begaan van een strafbaar feit, dat dit oordeel en iedere maatregel die dientengevolge wordt opgelegd, opnieuw wordt beoordeeld door een hogere bevoegde, onafhankelijke en onpartijdige autoriteit of rechterlijke instantie overeenkomstig de wet;
 - vi. dat het kind kosteloze bijstand krijgt van een tolk indien het de gebruikelijke taal niet verstaat of spreekt;
 - vii. dat zijn of haar privé-leven volledig wordt geëerbiedigd tijdens alle stadia van het proces.
3. De Staten die partij zijn, streven ernaar de totstandkoming te bevorderen van wetten, procedures, autoriteiten en instellingen die in het bijzonder bedoeld zijn voor kinderen die worden verdacht van, vervolgd wegens of veroordeeld omwille van het begaan van een strafbaar feit, en, in het bijzonder:
- a) de vaststelling van een minimumleeftijd onder welke kinderen niet in staat worden geacht een strafbaar feit te begaan;
 - b) de invoering, wanneer passend en wenselijk, van maatregelen voor de handelwijze ten aanzien van deze kinderen zonder dat men zijn toevlucht neemt tot gerechtelijke stappen, mits de rechten van de mens en de wettelijke garanties volledig worden geëerbiedigd.
4. Een verscheidenheid van regelingen, zoals rechterlijke bevelen voor zorg, begeleiding en toezicht, adviezen, jeugdreclassering, pleegzorg, programma's voor onderwijs en beroepsopleiding en andere alternatieven voor institutionele zorg dient beschikbaar te zijn om te verzekeren dat de handelwijze ten aanzien van kinderen hun welzijn niet schaadt en in de juiste verhouding staat zowel tot hun omstandigheden als tot het strafbare feit.

Artikel 41

Geen enkele bepaling van dit Verdrag tast bepalingen aan die meer bijdragen tot de verwezenlijking van de rechten van het kind en die zijn vervat in:

- a) het recht van een Staat die partij is; of
- b) het in die Staat geldende internationale recht.

Eerbied voor bestaande regels

Het principe dat, indien er in de nationale regelgeving of andere van toepassing zijnde internationale regels strengere normen gelden dan in het Verdrag, het de strengste norm is die geldt.

Deel II**Artikel 42**

De Staten die partij zijn, verbinden zich ertoe de beginselen en de bepalingen van dit Verdrag op passende en doeltreffende wijze algemeen bekend te maken, zowel aan volwassenen als aan kinderen.

Artikel 43

1. Ter beoordeling van de voortgang die de Staten die partij zijn, boeken bij het nakomen van de in dit Verdrag aangegevene verplichtingen, wordt een Comité voor de Rechten van het Kind ingesteld, dat de hieronder te noemen functies uitoefent.
2. Het Comité bestaat uit tien deskundigen van hoog zedelijk aanzien en met erkende bekwaamheid op het gebied dat dit Verdrag bestrijkt. De leden van het Comité worden door de Staten die partij zijn, gekozen uit hun onderdanen, en treden op in hun persoonlijke hoedanigheid, waarbij aandacht wordt geschonken aan een evenredige geografische verdeling, alsmede aan de vertegenwoordiging van de voornaamste rechtsstelsels.
3. De leden van het Comité worden bij geheime stemming gekozen van een lijst van personen die zijn voorgedragen door de Staten die partij zijn. Iedere Staat die partij is, mag één persoon voordragen, die onderdaan van die Staat is.
4. De eerste verkiezing van het Comité wordt niet later gehouden dan zes maanden na de datum van inwerkingtreding van dit Verdrag, en daarna iedere twee jaar. Ten minste vier maanden vóór de datum waarop de verkiezing plaatsvindt, richt de Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties aan de Staten die partij zijn een schriftelijk verzoek hun voordrachten binnen twee maanden in te dienen. De Secretaris-Generaal stelt vervolgens een alfabetische lijst op van alle aldus voorgedragen personen, onder aanduiding van de Staten die partij zijn die hen hebben voorgedragen, en legt deze voor aan de Staten die partij zijn bij dit Verdrag.
5. De verkiezingen worden gehouden tijdens de vergaderingen van de Staten die partij zijn, belegd door de Secretaris-Generaal, ten hoofdkantoren van de Verenigde Naties. Tijdens die vergaderingen, waarvoor twee derde van de Staten die partij zijn het quorum vormen, zijn degenen die in het Comité worden gekozen die voorgedragen personen die het grootste aantal stemmen op zich verenigen alsmede een absolute meerderheid van de stemmen van de aanwezige vertegenwoordigers van de Staten die partij zijn en die hun stem uitbrengen.
6. De leden van het Comité worden gekozen voor een ambtstermijn van vier jaar. Zij zijn herkiesbaar indien zij opnieuw worden voorgedragen. De ambtstermijn van vijf van de le-

Uitvoering en inwerkingtreding

De bepalingen van de artikelen 42 tot 54 behandelen het volgende:

- i. De plicht van de Staat om de rechten uit dit Verdrag ruime bekendheid te geven bij volwassenen en kinderen.
- ii. De installatie van een Comité voor de Rechten van het Kind, bestaande uit tien experts, dat de rapporten moet behandelen die de Staten die partij zijn bij het Verdrag moeten indienen twee jaar nadat zij het Verdrag ratificeerden, en vervolgens elke vijf jaar. Het Verdrag treedt in werking nadat 20 landen het hebben geratificeerd. Vanaf dan vat ook het Comité zijn werkzaamheden aan.
- iii. Staten die partij zijn moeten hun rapporten op ruime schaal bekend maken bij het publiek.
- iv. Het Comité kan voorstellen dat gespecialiseerde studies worden uitgevoerd betreffende specifieke thema's die betrekking hebben op de rechten van het kind, en kan zijn bedenkingen formuleren ten aanzien van elke Staat die partij is en ten aanzien van de Algemene Vergadering van de VN.
Met het oog op het bevorderen van een effectieve toepassing van dit Verdrag en om internationale samenwerking aan te moedigen, kunnen de gespecialiseerde organisaties (zoals de IAO, de Wereld Gezondheidsorganisatie, UNESCO, het Kinderfonds van de Verenigde Naties) de bijeenkomsten van het Comité bijwonen. Samen met om het even welke andere als competent erkende organisatie, met inbegrip van NGO's die een consultatieve status bij de Verenigde Naties hebben, en met andere VN-organen, zoals de Commissie Mensenrechten, kunnen ze het Comité re-

den die bij de eerste verkiezing zijn gekozen, loopt na twee jaar af; onmiddellijk na de eerste verkiezing worden deze vijf leden bij loting aangewezen door de Voorzitter van de vergadering.

7. Indien een lid van het Comité overlijdt of aftreedt of verklaart om welke andere reden ook niet langer de taken van het Comité te kunnen vervullen, benoemt de Staat die partij is die het lid heeft voorgedragen een andere deskundige die onderdaan van die Staat is om de taken te vervullen gedurende het resterende gedeelte van de ambtstermijn, onder voorbehoud van de goedkeuring van het Comité.
8. Het Comité stelt zijn eigen huishoudelijk reglement vast.
9. Het Comité kiest zijn functionarissen voor een ambtstermijn van twee jaar.
10. De vergaderingen van het Comité worden in de regel gehouden ten hoofdkantoren van de Verenigde Naties of op iedere andere geschikte plaats, te bepalen door het Comité. Het Comité komt in de regel eens per jaar bijeen. De duur van de vergaderingen van het Comité wordt vastgesteld en, indien noodzakelijk, herzien door een vergadering van de Staten die partij zijn bij dit Verdrag, onder voorbehoud van de goedkeuring van de Algemene Vergadering.
11. De Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties stelt de nodige medewerkers en faciliteiten beschikbaar voor de doeltreffende uitoefening van de functies van het Comité krachtens dit Verdrag.
12. Met de goedkeuring van de Algemene Vergadering ontvangen de leden van het krachtens dit Verdrag ingesteld Comité emolumenten uit de middelen van de Verenigde Naties op door de Algemene Vergadering vast te stellen voorwaarden.

Artikel 44

1. De Staten die partij zijn, nemen de verplichting op zich aan het Comité, door tussenkomst van de Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties, verslag uit te brengen over de door hen genomen maatregelen die uitvoering geven aan de in dit Verdrag erkende rechten, alsmede over de vooruitgang die is geboekt ten aanzien van het genot van die rechten:
 - a) binnen twee jaar na de inwerkingtreding van het Verdrag voor de betrokken Staat die partij is;
 - b) vervolgens iedere vijf jaar.
2. In de krachtens dit artikel opgestelde rapporten dienen de factoren en eventuele moeilijkheden te worden aangegeven die van invloed zijn op de nakoming van de verplichtingen krachtens dit Verdrag. De rapporten bevatten ook voldoende gegevens om het Comité een goed inzicht te verschaffen in de toepassing van het Verdrag in het desbetreffende land.
3. Een Staat die partij is die een uitvoerig eerste rapport aan het Comité heeft overgelegd, behoeft in de volgende rapporten die deze Staat in overeenstemming met het eerste lid, letter b, overlegt, basisgegevens die eerder zijn verstrekt, niet te herhalen.

levante informatie verstrekken of om advies worden gevraagd betreffende een optimale toepassing van het Verdrag.

4. Het Comité kan Staten die partij zijn verzoeken om nadere gegevens die verband houden met de toepassing van het Verdrag.
5. Het Comité legt aan de Algemene Vergadering, door tussenkomst van de Economische en Sociale Raad, iedere twee jaar rapporten over aangaande zijn werkzaamheden.
6. De Staten die partij zijn, dragen er zorg voor dat hun rapporten algemeen beschikbaar zijn in hun land.

Artikel 45

Teneinde de daadwerkelijke toepassing van het Verdrag te bevorderen en internationale samenwerking op het gebied dat dit Verdrag bestrijkt aan te moedigen:

- a) hebben de gespecialiseerde organisaties, het Kinderfonds van de Verenigde Naties en andere organen van de Verenigde Naties het recht vertegenwoordigd te zijn bij het overleg over de toepassing van die bepalingen van dit Verdrag welke binnen de werkingssfeer van hun mandaat vallen. Het Comité kan de gespecialiseerde organisaties, het Kinderfonds van de Verenigde Naties en andere bevoegde instellingen die zij passend acht, uitnodigen deskundig advies te geven over de toepassing van het Verdrag op gebieden die binnen de werkingssfeer van hun onderscheiden mandaten vallen. Het Comité kan de gespecialiseerde organisaties, het Kinderfonds van de Verenigde Naties en andere organen van de Verenigde Naties uitnodigen rapporten over te leggen over de toepassing van het Verdrag op gebieden waarop zij werkzaam zijn;
- b) doet het Comité, naar zij passend acht, aan de gespecialiseerde organisaties, het Kinderfonds van de Verenigde Naties en andere bevoegde instellingen, alle rapporten van Staten die partij zijn, toekomen die een verzoek bevatten om, of waaruit een behoefte blijkt aan, technisch advies of technische ondersteuning, vergezeld van eventuele opmerkingen en suggesties van het Comité aangaande deze verzoeken of deze gebleken behoefte;
- c) kan het Comité aan de Algemene Vergadering aanbevelen de Secretaris-Generaal te verzoeken namens het Comité onderzoeken te doen naar specifieke thema's die verband houden met de rechten van het kind;
- d) kan het Comité suggesties en algemene aanbevelingen doen gebaseerd op de ingevolge de artikelen 44 en 45 van dit Verdrag ontvangen gegevens. Deze suggesties en algemene aanbevelingen worden aan iedere betrokken Staat die partij is, toegezonden, en medegedeeld aan de Algemene Vergadering, vergezeld van eventuele commentaren van de Staten die partij zijn.

Deel III

Artikel 46

Dit verdrag staat open voor ondertekening door alle Staten.

Artikel 47

Dit Verdrag dient te worden bekrachtigd. De akten van bekrachtiging worden nedergelegd bij de Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties.

Artikel 48

Dit Verdrag blijft open voor toetreding door iedere Staat. De akten van toetreding worden nedergelegd bij de Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties.

Artikel 49

1. Dit Verdrag treedt in werking op de dertigste dag die volgt op de datum van nederlegging bij de Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties van de twintigste akte van bekrachtiging of toetreding.
2. Voor iedere Staat die dit Verdrag bekrachtigt of ertoe toetreedt na de nederlegging van de twintigste akte van bekrachtiging of toetreding, treedt het Verdrag in werking op de dertigste dag na de nederlegging door die Staat van zijn akte van bekrachtiging of toetreding.

Artikel 50

1. Iedere Staat die partij is, kan een wijziging voorstellen en deze indienen bij de Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties. De Secretaris-Generaal deelt de voorgestelde wijziging vervolgens mede aan de Staten die partij zijn, met het verzoek hem te berichten of zij een conferentie van Staten die partij zijn, verlangen teneinde de voorstellen te bestuderen en in stemming te brengen. Indien, binnen vier maanden na de datum van deze mededeling, ten minste een derde van de Staten die partij zijn een dergelijke conferentie verlangt, roept de Secretaris-Generaal de vergadering onder auspiciën van de Verenigde Naties bijeen. Iedere wijziging die door een meerderheid van de ter conferentie aanwezige Staten die partij zijn en die hun stem uitbrengen, wordt aangenomen, wordt ter goedkeuring voorgelegd aan de Algemene Vergadering.
2. Een wijziging die in overeenstemming met het eerste lid van dit artikel wordt aangenomen, treedt in werking wanneer zij is goedgekeurd door de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties en is aanvaard door een meerderheid van twee derde van de Staten die partij zijn.
3. Wanneer een wijziging in werking treedt, is zij bindend voor de Staten die partij zijn die haar hebben aanvaard, terwijl de andere Staten die partij zijn gebonden zullen blijven door de bepalingen van dit Verdrag en door iedere voorgaande wijziging die zij hebben aanvaard.

Artikel 51

1. De Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties ontvangt de teksten van de voorbehouden die de Staten op het tijdstip van de bekrachtiging of toetreding maken, en stuurt deze rond aan alle Staten.
2. Een voorbehoud dat niet verenigbaar is met doel en strekking van dit Verdrag is niet toegestaan.
3. Een voorbehoud kan ten allen tijde worden ingetrokken door een daartoe strekkende mededeling gericht aan de Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties, die vervolgens alle Staten hiervan in kennis stelt. Deze mededeling wordt van kracht op de datum van ontvangst door de Secretaris-Generaal.

Artikel 52

Een Staat die partij is, kan dit Verdrag opzeggen door een schriftelijke mededeling aan de Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties. De opzegging wordt van kracht één jaar na de datum van ontvangst van de mededeling door de Secretaris-Generaal.

Artikel 53

De Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties wordt aangewezen als de depositaris van dit Verdrag.

Artikel 54

Het oorspronkelijke exemplaar van dit Verdrag, waarvan de Arabische, de Chinese, de Engelse, de Franse, de Russische en de Spaanse tekst gelijkelijk authentiek zijn, wordt nedergelegd bij de Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties.

TEN BLIJKE WAARVAN de ondertekenende gevolmachtigden, daartoe behoorlijk gemachtigd door hun onderscheiden Regeringen, dit Verdrag hebben ondertekend.

Interpretatieve verklaringen België

Bij de neerlegging van de bekrachtigingsoorkonde heeft België de volgende interpretatieve verklaringen afgelegd:

1. In verband met artikel 2, lid 1, legt de Belgische Regering niet-discriminatie op grond van nationale afkomst uit als niet noodzakelijk de verplichting voor de Staten inhoudend om aan vreemdelingen dezelfde rechten te waarborgen als aan de eigen onderdanen. Dit begrip moet worden verstaan als ertoe strekkende iedere willekeurige gedraging uit te bannen, doch niet verschillen in behandeling, stoelend op objectieve en redelijke overwegingen, overeenstemmend met de beginselen die in democratische samenlevingen gelden.
2. De artikels 13 en 15 zullen door de Belgische Regering worden toegepast in de context van de bepalingen en de beperkingen welke in de artikels 10 en 11 van het Europees Verdrag tot Bescherming van de Rechten van de Mens en de Fundamentele Vrijheden van 4 november 1950, door gezegd Verdrag worden opgesomd of toegestaan.
3. De Belgische Regering legt lid 1 van artikel 14 in die zin uit, dat het recht van het kind op vrijheid van gedachte, geweten en godsdienst, overeenkomstig de geldende bepalingen van het artikel 18 van het Internationaal Verdrag inzake Burgerrechten en Politieke Rechten van 19 december 1966 evenals van het artikel 9 van het Europees Verdrag tot Bescherming van de Rechten van de Mens en de Fundamentele Vrijheden van 4 november 1950, ook de vrijheid impliceert om zijn godsdienst of overtuiging te kiezen.
4. Met betrekking tot lid 2 b.(v) van artikel 40 is de Belgische Regering van oordeel dat de uitdrukking “overeenkomstig de wet” in fine van deze bepaling betekent dat:
 - a) deze bepaling niet van toepassing is op minderjarigen die krachtens de Belgische wet in tweede aanleg schuldig zouden zijn bevonden en veroordeeld, tengevolge van een beroep ingesteld tegen hun vrijspraak in eerste aanleg;
 - b) deze bepaling niet van toepassing is op minderjarigen die krachtens de Belgische wet rechtstreeks verwezen worden naar een hoger rechtscollege zoals het Hof van Assisen.

